

ศักยภาพในการพัฒนาการค้าชายแดนบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู
อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิษฐ์

นายวิพล ทรัพย์อำนวนยพร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนการวางแผนภาค ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-3103-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE STUDY OF DEVELOPMENT 'S POTENTIAL FOR BORDER TRADING IN
THE AREA OF PHU-DU DISTRICT, AMPHOE BANKHOK, UTTARADIT

Mr. Wipon Sap-amnuayporn

A Thesis Submitted in Partial Fufillment of the Requirements
For the Deegree of Master of Urban and Regional Planning in Regional Planning
Department of Urban and Regional Planning

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic year 2002

ISBN 974-17-3103-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ศักยภาพในการพัฒนาการค้าชายแดนบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้า
ช่องกู่ อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์
โดย นายวิพล ทรัพย์อำนวยพร
ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง สาขาการวางแผนภาค
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ จารุวรรณ ลิ้มปเสนีย์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. วีระ ล้ำกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ขวัญสรวง อติโพธิ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ จารุวรรณ ลิ้มปเสนีย์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. ระหัตร์ โรจนประดิษฐ์)

..... กรรมการ
(นาย ชีระพันธุ์ ทองประวดี)

วิพล ทรัพย์อำนวยพร : ศักยภาพในการพัฒนาการค้าชายแดนบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้า
 ชองภูคู่ อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตต์.(THE STUDY OF DEVELOPMENT 'S POTENTIAL
 FOR BORDER TRADING IN THE AERA OF PHU-DU DISTRICT, AMPHOE BAN KHOK,
 UTTARADIT) อ.ที่ปรึกษา : รศ.จาวรธรรม ลิมปเสนีย์ , 145 หน้า ISBN 974-17-3103-5

วัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์นี้ เพื่อศึกษาศักยภาพการค้าชายแดนบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้า
 ชองภูคู่ อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตต์ ปัจจัยที่ศึกษาความสำคัญของพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ความสะดวก
 เชิงพื้นที่ โครงข่ายคมนาคมภายในประเทศ และโครงข่ายที่เชื่อมโยงไปยัง สปป.ลาว ประเทศเวียดนาม
 และสาธารณรัฐประชาชนจีน และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรดิตต์ และจังหวัดใกล้เคียง

จากการศึกษาพบว่า จุดผ่อนปรนทางการค้าชองภูคู่มีศักยภาพในด้านการค้าชายแดนเป็นอันมาก
 เนื่องจากมีประวัติศาสตร์ในการเดินทางไปมาหาสู่กัน โดยใช้เส้นทางดังกล่าวตั้งแต่ในอดีต รวมถึงปัจจัยที่
 สนับสนุนระหว่างประเทศไทยและ สปป.ลาว ในการที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นด่านการค้าถาวรในอนาคต
 ได้ ซึ่งจะเป็นจุดเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมที่มีความสำคัญในระดับอินโดจีนต่อไปในอนาคต

ปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโต ได้แก่ สถานการณ์ความมั่นคงตามแนวชายแดนไทยและ สปป.
 ลาว ความสะดวกสบายในเชิงที่ตั้งของชองภูคู่ ทั้งในด้านประวัติศาสตร์และระยะทางในการเข้าถึงพื้นที่ชุมชน
 เมืองสำคัญใน สปป.ลาว ความคล้ายคลึงกันทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ภาษาพูด การนับ
 ถูศาสนา และชาติพันธุ์ พบว่า จุดผ่อนปรนทางการค้าชองภูคู่มีข้อจำกัดทางด้านสาธารณูปโภคและ
 สาธารณูปการบางประการ คือ การเป็นพื้นที่ป่าสงวนที่ประกาศให้เป็นป่าเสื่อมโทรม และปัญหาการไม่มี
 เจ้าหน้าที่ศุลกากรประจำด่าน

ผลการศึกษา เสนอแนวทางการพัฒนาพื้นที่ เพื่อที่จะทำให้เกิดความพร้อมทางด้านการค้าระหว่าง
 ประเทศมากยิ่งขึ้น ได้แก่ การจัดสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เช่น ไฟฟ้า ประปา และโทรศัพท์ การ
 เติมน้ำมันประจำทางเพื่อให้เข้าถึงจุดผ่อนปรนทางการค้าชองภูคู่ รวมถึงการประสานความร่วมมือระหว่าง
 ประเทศในกลุ่มอินโดจีน ได้แก่ สปป.ลาว เวียดนาม สาธารณรัฐประชาชนจีน พม่า กัมพูชา มาเลเซีย และ
 สิงคโปร์ เพื่อสนับสนุนต่อการท่องเที่ยวบริเวณด่าน รวมถึงการคมนาคมขนส่งระหว่างกลุ่มประเทศอินโด
 จีนต่อไป

ภาควิชา การวางแผนภาคและเมืองลายมือชื่อนิติ.....

สาขาวิชา การวางแผนภาคลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา 2545ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

##4374193025 : MAJOR REGIONAL PLANNING

KEYWORD: BORDER TRADING / UTTARADIT / PHU-DU

SAP-AMNUAYPORN WIPON : THE STUDY OF DEVELOPMENT'S POTENTIAL FOR
 BORDER TRADING IN THE AREA OF PHU-DU DISTRICT, AMPHOE BAN KHOK,
 UTTARADIT. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. CHARUWAN LIMPASANEE, 145 pp.
 ISBN 974-17-3103-5

The objective of this thesis is to study of potential development of the border trading in the area of Phu-Du District, Amphoe Ban Khok, Uttaradit. The factors which analyse are : physical potential location, transportation network in Thailand and toward to other countries : Loas, China and Vietnam, and development's economy of Uttaradit and its nearly provinces.

The study shows that Phu-Du District has a lot of potential for the border trading. Due to history to present, it still a trade routes between Thailand and Indochina countries. The important is the supporting policy between Thailand and Loas for development at Phu-Du District to the permanent commercial boarder trading town in the future. It will be the important transportiton networking of Indochina in the future.

The factors of potential on this area are : security, stability along the Thailand-Laos border line, having an advantage over location setting of Phu-Du Channel on history, close by important communities and towns in Thailand and Laos, and similarity of custom, tradition, language, religion and race. However, Phu-Du District has some limitation of public utilities : it is in the degenerate reserve forest, and no custom authority in Phu-Du District.

The result of this thesis are to propose the development guidelines for the perfect border trading of Phu-Du District as arrange public utilities example electricity supply, water supply and telephone. Arranging buses toward to Phu-Du District and connecting the network in Indochina countries, such as Loas, Vietnam, China, Burma, Combodia, Malaysia and Singapore in the future.

Department of Urban and Regional Planning Student's signature Wipon Sap-amnuayporn
 Field of study Regional Planning Advisor's signature Charuwan Limpasane
 Academic year 2002 Co-advisor's signature _____

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องมากมาย ที่สำคัญคือ รองศาสตราจารย์ จารุวรรณ ลิ้มปเสนีย์ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งท่านได้กรุณาใช้เวลาให้ความช่วยเหลือทั้งให้คำแนะนำ คำปรึกษา ติดตามผลงาน ตลอดจนตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่าน คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่กรุณาชี้แนะ ให้คำปรึกษาเพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าและประโยชน์ต่อการศึกษาของผู้สนใจต่อไปเป็นอย่างดี รวมทั้งขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สนับสนุนทุนการศึกษาวิจัยวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ หอการค้าจังหวัดอุดรดิตถ์ และจังหวัดอุดรดิตถ์ ในด้านการอำนวยความสะดวกในการเดินทางสำรวจพื้นที่ แหล่งข้อมูลพื้นฐาน และเป็นแรงบันดาลใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เพื่อให้เข้าถึงชุมชนและพื้นที่อย่างแท้จริง

ขอขอบพระคุณพี่ตุ้ม พี่แสง เพื่อนสนิทและรุ่นพี่ทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนในครอบครัว ที่ช่วยแบ่งเบาภาระกิจอื่น ๆ ขณะที่ทำการวิจัย พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือทั้งกำลังกาย กำลังใจ และกำลังทรัพย์แก่ผู้วิจัยจนการศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

วิพล ทรัพย์อำนาจพร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนที่.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	3
ข้อจำกัดของงานวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
วิธีดำเนินการวิจัยและลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย.....	4
บทที่ 2 แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 จุดผ่านแดนไทย-เพื่อนบ้าน.....	5
2.2 การใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม.....	7
2.2.1 ป้ายทางกายภาพ.....	7
2.2.2 ป้ายทางเศรษฐกิจ.....	9
2.2.3 ป้ายทางสังคม.....	10
2.3 ทฤษฎีแหล่งกลาง.....	11
2.4 ตลาด.....	13
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	
3.1 แหล่งข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล.....	16
3.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ.....	16
3.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ.....	16

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2 เทคนิคการใช้วิเคราะห์ข้อมูล.....	17
3.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ.....	18
3.2.2 การวิเคราะห์ปัจจัยการเลือกที่ตั้ง.....	22
3.2.3 มาตรวัดเจตคติแบบ Likert Scale.....	24
3.3 การคัดเลือกตัวแทนในการศึกษา.....	25
บทที่ 4 สภาพการพัฒนาและปัญหาในระดับจังหวัด	
4.1 ลักษณะทางกายภาพ.....	28
4.1.1 ลักษณะภูมิประเทศ.....	28
4.1.2 ลักษณะภูมิอากาศ.....	34
4.1.3 ทรัพยากรธรรมชาติ.....	35
4.1.4 การคมนาคม.....	37
4.2 ลักษณะทางสังคม.....	41
4.2.1 ประชากร.....	41
4.3 ลักษณะทางการเมืองและการปกครอง.....	43
4.4 ลักษณะทางเศรษฐกิจ.....	54
4.4.1 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม.....	54
4.4.2 การพัฒนาเศรษฐกิจในจังหวัดอุดรดิตถ์.....	61
4.4.3 ภาษีเงินได้.....	66
บทที่ 5 สภาพการพัฒนา ปัญหาและความเป็นไปได้ในการเปิดด้านการค้าบ้านฤดู	
5.1 ลักษณะทางกายภาพ.....	73
5.1.1 ความได้เปรียบเชิงที่ตั้ง.....	73
5.1.2 การคมนาคมและการเข้าถึง.....	74
5.1.3 สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ.....	77
5.1.4 แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญบริเวณใกล้เคียง.....	81
5.2 ลักษณะทางสังคม.....	92
5.2.1 คุณภาพประชากร.....	92
5.2.2 ความปลอดภัยทางการเมือง.....	94
5.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ.....	94

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจ.....	97
5.3.1 ประเภทของผู้ค้า.....	99
5.3.2 ประเภทของผู้ซื้อ.....	103
5.3.4 มูลค่าการค้า.....	107
5.3.5 ปริมาณการสัญจรเข้า - ออก.....	111
5.4 ภาพรวมสภาพปัญหาบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านภูคู้.....	111
บทที่ 6 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาจุดผ่อนปรนบ้านภูคู้	
6.1 ความเป็นไปได้ในการเปิดด่านการค้าถาวรบ้านภูคู้.....	114
6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา.....	134
รายการอ้างอิง.....	139
ภาคผนวก.....	142
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	145

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
4-1 เปรียบเทียบจำนวนประชากร ความหนาแน่นและอัตราการเพิ่มของประชากร พ.ศ. 2533 และ 2543.....	38
4-2 จำนวนประชากรจำแนกตามเพศ อำเภอ และเขตการปกครอง.....	39
4-3 จำนวนครัวเรือนและขนาดของครัวเรือน จำแนกตามอำเภอ และเขตการปกครอง ปี 2542.....	40
4-4 ปริมาณและการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดอุดรดิตถ์ระหว่างปี 2534-2538-2542.....	48
4-5 ปริมาณและการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเหนือระหว่างปี 2534-2538-2542.....	49
4-6 ปริมาณและการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศไทยระหว่างปี 2534-2538-2542.....	50
4-7 การเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขาหลัก ของจังหวัดอุดรดิตถ์, ภาคเหนือ และประเทศไทย ระหว่างปี 2534-2538-2542.....	51
4-8 การวิเคราะห์ข้อมูลทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรดิตถ์กับภาคเหนือในปี 2534-2538-2542 ด้วยเทคนิค Shift-Share และ Location Quotient.....	52
4-9 การวิเคราะห์ข้อมูลทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรดิตถ์กับประเทศไทยในปี 2534-2538-2542 ด้วยเทคนิค Shift-Share และ Location Quotient.....	53
4-10 เงินภาษีที่เก็บได้ จำแนกตามประเภทภาษี เป็นรายอำเภอ ปีงบประมาณ 2540....	64
4-11 เงินภาษีที่เก็บได้ จำแนกตามประเภทภาษี เป็นรายอำเภอ ปีงบประมาณ 2541....	65
5-1 เปรียบเทียบความเจริญเติบโตของประชากรรายตำบล ในอำเภอบ้านโคก ระหว่างปี 2544-2545.....	92
5-2 การจำแนกผู้ค้าและสินค้าที่จำหน่ายบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านภูคู่ ของชาวไทย.....	99
5-3 การจำแนกตามสินค้าที่จำหน่ายบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านภูคู่ ของชาวลาว.....	101
5-4 จำแนกมูลค่านำเข้าของผู้ซื้อชาวลาว สภาพปัญหา รวมถึงพฤติกรรมผู้บริโภค.....	104
5-5 จำแนกมูลค่านำเข้าของผู้ซื้อชาวไทย สภาพปัญหา รวมถึงพฤติกรรมผู้บริโภค.....	106

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
5-6 การเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการค้าบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านภูคู่ ปี 2543-2545.....	107
5-7 รายงานการค้าระหว่างประเทศไทย-ลาว บริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านภูคู่ อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์.....	108
5-8 สินค้าส่งออกที่สำคัญในปี 2545 (มกราคม-สิงหาคม 2545)	109
5-9 สินค้านำเข้าสำคัญในปี 2545 (มกราคม-สิงหาคม 2545).....	110
5-10 ปริมาณผู้สัญจรและยานพาหนะบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านภูคู่ ระหว่างปี 2542-2545.....	111
6-1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภู่อ.บ้านโคก จ.อุดรดิตถ์	120
6-2 ค่าคะแนนของปัจจัยการพิจารณาการศักยภาพของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภู่อ	133

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนที่

แนที่	หน้า
4-1 ลักษณะภูมิประเทศของประเทศไทย.....	29
4-2 โครงข่ายคมนาคมของประเทศไทย.....	30
4-3 ลักษณะภูมิประเทศของภาคเหนือ.....	31
4-4 โครงข่ายคมนาคมของภาคเหนือ.....	32
4-5 ลักษณะภูมิประเทศจังหวัดอุดรดิตถ์.....	33
4-6 โครงข่ายคมนาคมจังหวัดอุดรดิตถ์.....	36
4-7 เขตการปกครองจังหวัดอุดรดิตถ์.....	44
5-1 พื้นที่ศึกษา.....	69
ผังบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู่.....	72
5-2 สถานที่ท่องเที่ยว.....	80
5-3 ที่ตั้งหมู่บ้าน และด่านการค้าชายแดน อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์.....	90
5-4 ที่ตั้งหมู่บ้าน เมืองปากลาย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.....	91
6-1 พื้นที่บริการ.....	117
6-2 โครงข่ายคมนาคมขนส่งสายเก่า และสายใหม่.....	130

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากประเทศไทยและ สปป.ลาว ต่างเป็นประเทศบ้านพี่เมืองน้องกันมาช้านาน ประกอบกับการให้ความร่วมมือทางด้านต่าง ๆ ระหว่างประเทศมีความต่อเนื่องและแน่นแฟ้นต่อกันเสมอมา ดังนั้นโครงการก่อสร้างเส้นทางเพื่อเชื่อมต่อกับ สปป.ลาว ย่อมที่จะมีความสำคัญอย่างมาก อันจะเป็นเส้นทางในการเชื่อมต่อทั้งทางด้านวัฒนธรรม และการค้าขาย โดยจะเห็นได้ว่า ศูนย์กลางความเจริญของ สปป.ลาว ได้กระจุกตัวอยู่บริเวณจังหวัดหลวงพระบางและเวียงจันทน์ ซึ่งในปัจจุบันจังหวัดหลวงพระบางได้มีความสำคัญอย่างมากทางด้านเศรษฐกิจของ สปป.ลาว ในการติดต่อค้าขายโดยผ่านเมืองไชยบุรี เพื่อทำการติดต่อทางการค้ากับประเทศไทย แต่ทว่าเส้นทางที่มีอยู่เดิม อันได้แก่ เส้นทางช่องท่าลี่ไปยังไชยบุรีนั้นต้องเดินทางถึง 200 กว่ากิโลเมตร ซึ่งเส้นทางที่น่าสนใจในการที่จะสร้างในจังหวัดอุดรดิตถ์ ได้แก่ จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคูนั้นมีระยะห่างเพียง 162 กิโลเมตร ซึ่งมีระยะห่างจากกรุงเทพมหานครเพียง 643 กิโลเมตร เมื่อเปรียบเทียบกับเส้นทางอื่น เช่น ช่องท่าลี่ จังหวัดเลย ช่องห้วยโก๋น จังหวัดน่าน และมุกดาหารที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีระยะห่างจากกรุงเทพไม่ต่ำกว่า 1,000 กิโลเมตร จึงอาจกล่าวได้ว่า บริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคูนี้อาจมีความเหมาะสมมากกว่าพื้นที่อื่น

จากการสืบค้นทางด้านประวัติศาสตร์ของประเทศไทยพบว่า ประเทศไทยในบริเวณเมืองพิชัย ในจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นเส้นทางสู่เมืองเหนือ และพบว่าในอดีตได้มีการใช้เส้นทางในการผ่านไปยังเมืองปากลายของ สปป.ลาว ซึ่งเป็นเมืองท่าเรือสำคัญของ สปป.ลาว ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทางช่องภูคูนี่ จังหวัดอุดรดิตถ์จึงถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางทางการค้าระหว่างประเทศมาช้านาน ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ ซึ่งภายในจังหวัดอุดรดิตถ์เองเป็นเมืองท่ารถไฟที่มีความสำคัญในการที่จะเชื่อมโยงเส้นทางไปยังภาคเหนือ จากหลักฐานพบว่ามีทางรถไฟเพื่อที่จะเดิมเชื่อเพลิงเพื่อเดินทางต่อไปยังจังหวัดต่าง ๆ ในภูมิภาค แต่เนื่องจากการจัดสร้างเส้นทางหลวงแผ่นดินสาย 11 ทำให้การเดินทางในทางรถไฟได้รับความนิยมน้อยลง ปัจจุบันได้เกิดการพัฒนาโครงข่ายทางด้านการคมนาคมทางบกด้วยเส้นทางถนนเพิ่มมากยิ่งขึ้น อันส่งผลให้เกิดการเข้าถึงจังหวัดอุดรดิตถ์ได้อย่างสะดวกทั้ง 2 เส้นทางด้วยกัน และสามารถที่จะเชื่อมต่อไปยังช่องภูคูนั่นเป็นช่องทางทางการค้าระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาวมาช้านาน อันจะเห็นได้จากการค้าขาย

ระหว่างพื้นที่ สินค้าหลักของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดูมีความหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร อันได้แก่ รถไถ เครื่องเกี่ยวข้าว ซึ่งจัดได้ว่าเป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูง แต่ทว่าสินค้าหลักของฝั่ง สปป.ลาว มีเพียงพืชพันธุ์ทางธรรมชาติ และของป่าต่าง ๆ ซึ่งมีมูลค่าต่ำ ซึ่งจากข้อมูลของหอการค้าจังหวัดอุดรดิตถ์ จะเห็นได้ว่าประเทศไทยได้ดุลย์การค้าจากพื้นที่ ดังกล่าวในปริมาณมาก ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวถือได้ว่าเป็นพื้นที่สำคัญทางเศรษฐกิจของอำเภอบ้านโกล จังหวัดอุดรดิตถ์ และสามารถที่จะเชื่อมต่อไปยังจังหวัดต่าง ๆ รวมถึงภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคเหนือ ได้อย่างสะดวกด้วยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 เพราะสามารถที่จะนำสินค้าในท้องถิ่นของตนเข้ามาจำหน่ายในบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดูได้อย่างสะดวก

ปัจจุบันมีการเชื่อมต่อเส้นทางดินลูกรังที่มีอยู่เดิมประมาณ 6 กิโลเมตรในการเชื่อมต่อไปยังจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู และสร้างเส้นทางเชื่อมต่อไปยังพื้นที่จังหวัดไชยบุรีของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บริเวณปากกลายที่มีระยะทางเพียง 33 กิโลเมตร ซึ่งเป็นการประหยัดเชื้อเพลิงและเวลาในการเดินทางและการขนส่งสินค้า โดยเฉพาะถิกไนท์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสินค้าหลักที่ส่งออกอย่างหนึ่งของ สปป.ลาว ตลอดจน กระแสไฟฟ้าจาก สปป.ลาว ยังคงมีราคาที่ถูกลงมาก อันจะเป็นการลดต้นทุนทางการผลิตในสาขาการผลิตอื่น ๆ หากได้รับการพัฒนาเส้นทางจะเป็นการเพิ่มโอกาสทางการค้าระหว่างประเทศไทยกับ สปป.ลาว และเพื่อนบ้านอื่น ๆ ในกลุ่มอินโดจีน จึงมีความสำคัญที่จะต้องวิเคราะห์และศึกษาศักยภาพทางการค้าของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู เพื่อเป็นประโยชน์ต่อช่องทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในอีกช่องทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพการพัฒนาและปัญหาด้านกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพเชิงที่ตั้งของพื้นที่ศึกษา และความเชื่อมโยงทางโครงข่ายคมนาคมกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สปป.ลาว สาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศเวียดนาม
3. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพทางการค้าของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู รวมถึงแนวทางพัฒนาทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรดิตถ์ จังหวัดข้างเคียง และประเทศไทย

ขอบเขตงานวิจัย

1. ศึกษาถึงบริเวณที่ตั้งของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภู่อวมถึงเส้นทางในการเชื่อมต่อไปยังมณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เมืองเดียนเบียนฟู ประเทศเวียดนาม
2. ศึกษาถึงสภาพทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรธานี เปรียบเทียบกับภาคเหนือ เพื่อดูถึงทิศทางความเป็นไปได้ในการส่งออกในอนาคต
3. ศึกษาประวัติศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและ สปป.ลาว บริเวณช่องภู่อวมถึงทรัพยากรทางธรรมชาติและพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน อันได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศเวียดนาม และสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อเปรียบเทียบกับพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย จะสนับสนุนต่อศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจระหว่างพื้นที่ที่จะเกิดขึ้นหลังจากการสร้างเส้นทางดังกล่าว

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การค้าระหว่างประเทศมีความสำคัญอย่างมากต่อสภาพทางด้านเศรษฐกิจของระหว่างประเทศ หากสามารถที่จะเชื่อมต่อโครงข่ายการคมนาคมขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ได้อย่างสะดวก ย่อมที่จะทำให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อสภาพทางเศรษฐกิจของระหว่างประเทศ
2. การใช้เส้นทางในการคมนาคมขนส่งที่น้อยที่สุด และการใช้ระยะเวลาในการเดินทางเพื่อการติดต่อทางการค้าระหว่างประเทศที่น้อยที่สุด ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ประเทศได้รับผลประโยชน์อย่างมาก ทั้งทางด้านการประหยัดทรัพยากรทางธรรมชาติ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพื้นที่ต่าง ๆ ที่อยู่รอบข้าง

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. ศึกษาถึงบริเวณที่ตั้งของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภู่อวมถึงศักยภาพของเส้นทางในการเชื่อมต่อไปยัง สปป.ลาว มณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และเมืองเดียนเบียนฟู ประเทศเวียดนาม

2. ศึกษาถึงสภาพทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรดิตถ์ และเปรียบเทียบกับภาคเหนือ เพื่อดูถึงทิศทางการเป็นไปได้ในการส่งออกในอนาคต

3. ศึกษาประวัติศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย และ สปป.ลาว รวมถึงทรัพยากรทางธรรมชาติและพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ สปป.ลาว เพื่อเปรียบเทียบกับพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย จะสนับสนุนต่อศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจระหว่างพื้นที่ที่จะเกิดขึ้นหลังจากการสร้างเส้นทางดังกล่าว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นการศึกษาสำรอง เพื่อที่จะทำการสนับสนุนโครงการเชื่อมต่อเส้นทางการค้าระหว่างประเทศไทย กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศเวียดนาม และสาธารณรัฐประชาชนจีน

2. เป็นแนวทางการร่วมมือระหว่างประเทศ รวมถึงการประสานผลเพื่อประโยชน์ของประเทศในกลุ่มอินโดจีนให้เกิดสภาพคล่องทางด้านเศรษฐกิจ

วิธีดำเนินการวิจัยและลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

1. ศึกษาทฤษฎี (Theory) แนวความคิดพื้นฐาน (Concept) และวิธีการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการค้าชายแดนระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค รวมถึงงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาพื้นที่ทางการค้าชายแดนที่เกิดขึ้นแล้ว ในจังหวัดอุดรดิตถ์ในขณะที่เป็นจุดผ่อนปรน โดยดูถึงปริมาณและประเภทสินค้าที่นำเข้าและส่งออก

3. ทำการวิเคราะห์จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกุด และทางด้านกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจ เพื่อทราบถึงศักยภาพของแต่ละพื้นที่

4. ศึกษาสำรวจพื้นที่ระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาวจากช่องทางดังกล่าว เพื่อให้ทราบถึงสภาพทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ทั้งในอดีตและในปัจจุบัน โดยได้รับความร่วมมือจากหอการค้าจังหวัดอุดรดิตถ์

5. นำผลจากการศึกษาทั้งหมดมาประมวลวิเคราะห์

6. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งนำเสนอผลงานการศึกษา

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้เป็นการนำเสนอแนวคิด ทฤษฎีรวมถึงงานวิจัยต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษา โดยมีแนวความคิดเกี่ยวข้อง คือ แนวคิดการใช้ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรม และทฤษฎีแหล่งกลาง ซึ่งจะนำมาใช้ในการอธิบายปัจจัยที่ก่อให้เกิดการพัฒนาจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู โดยแนวคิดการใช้ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรมนี้เป็นตัวอธิบายเกี่ยวกับการแบ่งพื้นที่ในการใช้ประโยชน์ ศักยภาพของพื้นที่ รวมถึงความสามารถทางด้านการเป็นศูนย์กลางทางการค้าขายในระดับจังหวัด ภูมิภาค และระดับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทางด้านประเทศคู่ค้า และช่องทางในการพัฒนาพื้นที่ เพื่อให้เป็นพื้นที่ให้บริการทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับประเทศ ตามลำดับ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจในเรื่องที่จะทำการศึกษาคงต่อไปนี้

สถานการณ์การพัฒนาเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและไร้พรมแดน ซึ่งส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มการพัฒนาทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค อนุภาคทางเศรษฐกิจของทวีปต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ประเทศไทยก็จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องต่อกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ดังกล่าวโดยการเตรียมยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเพื่อให้เป็น “ศูนย์กลางการพัฒนาทางเศรษฐกิจของภูมิภาค” ซึ่งเป็นการใช้ศักยภาพทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ของประเทศ เป็นพื้นฐานหลักในการรองรับการพัฒนาทั้งทางด้านการนำเข้าสินค้าที่ขาดแคลน และการส่งออกผลผลิตภายในประเทศผ่านช่องทางทางการค้าระหว่างประเทศในรูปแบบกลุ่มประเทศ โดยพื้นที่ศึกษาจะมีลักษณะของกลุ่มประเทศอินโดจีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางการค้าในระดับโลกต่อไป โดยสิ่งแรกที่จะต้องมีการเตรียมการเพื่อนำไปสู่การรวมกลุ่มการค้าระดับภูมิภาคคือ การตรวจสอบศักยภาพ เพื่อการค้นหาพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการเชื่อมโยงเครือข่ายคมนาคมระหว่างประเทศในขั้นต้น

2.1 จุดผ่านแดนไทย-เพื่อนบ้าน

พรมแดน (Frontier) และชายแดน (Border) หมายถึง พื้นที่ที่ตั้งอยู่บริเวณเขตแดนระหว่างประเทศที่ทั้งสองประเทศนั้นยังไม่กำหนดแน่นอนว่า บริเวณนั้นเป็นพื้นที่ของใคร ทั้งนี้

เนื่องจากการปักปันเขตแดนยังไม่สมบูรณ์ บริเวณดังกล่าวจึงถือได้ว่าอยู่ระยะการเปลี่ยนแปลง (Transitional Zone) มักเป็นพื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจต่ำขาดความปลอดภัย มีการตั้งถิ่นฐานที่เบาบาง ทั้งนี้เพราะสภาพกายภาพของบริเวณพรมแดนมักจะเป็นพื้นที่ทางทะเลทราน ภูเขา แม่น้ำ หรือพื้นที่ป่าไม้ เป็นต้น

เขตแดนระหว่างประเทศ จะปรากฏขึ้นก็ต่อเมื่อมีการปักปันเขตแดนได้กระทำลงไปแล้ว เขตแดนระหว่างประเทศมักจะยึดเอาตามสันปันน้ำ สันเขา หรือตามลักษณะทางกายภาพอื่น ๆ หรืออาจจะใช้ลักษณะความแตกต่างทางด้านสังคม วัฒนธรรมมาเป็นเครื่องแบ่งก็ได้ ทั้งนี้ก็แล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

ตามพระราชบัญญัติศุลกากรของแห่งราชอาณาจักรสยาม ได้กำหนดจุดผ่านแดน ไทย-เพื่อนบ้าน ซึ่งสามารถที่จะจำแนกตามระดับได้ดังต่อไปนี้

1) จุดผ่านแดนถาวร มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนทั้งสองประเทศนักท่องเที่ยว และยานพาหนะสามารถสัญจรไปมาเพื่อการค้า การท่องเที่ยว และอื่น ๆ โดยคำนึงถึงความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของทั้งสองประเทศและได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลของทั้งสองประเทศ โดยในส่วนของประเทศไทยต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี สำหรับอำนาจในการเปิดจุดผ่านแดนถาวร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ใช้อำนาจตามมาตรา 11 และ มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ลงนามในประกาศกระทรวงมหาดไทยประกาศเปิดจุดผ่านแดนถาวรตามที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ และจะมีผลใช้บังคับเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา

2) จุดผ่านแดนชั่วคราว มีวัตถุประสงค์เพื่อผ่อนผันให้มีการผ่านแดนได้ เพื่อการใดการหนึ่งโดยเฉพาะภายในห้วงเวลาที่กำหนดไว้แน่นอนเฉพาะกิจ เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ไม่มีผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัย และสอดคล้องกับสถานการณ์ระหว่างประเทศและความเหมาะสมทางการเมือง เมื่อครบกำหนดเวลาหรือบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะแล้วจะปิดจุดผ่านแดนชั่วคราวนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะใช้อำนาจตาม มาตรา 11 และมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ลงนามในประกาศกระทรวงมหาดไทยประกาศเปิดจุดผ่านแดนชั่วคราว ตามความเห็นชอบหลักการของคณะกรรมการพิจารณาการเปิดจุดผ่านแดนของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

3) จุดผ่อนปรน มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านด้านมนุษยธรรม และส่งเสริมความสัมพันธ์ของประชาชนในระดับท้องถิ่น โดยการผ่อนปรนให้มีการค้าขายสินค้า อุปโภค-บริโภค และยารักษาโรคที่จำเป็น ทั้งนี้เพื่อผลทางด้านจิตวิทยา อำนาจในการเปิดจุดผ่อนปรนเป็นของผู้ว่าราชการจังหวัด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทย และในการประกาศเปิดจุดผ่อนปรนดังกล่าว ให้กำหนดประเภทสินค้าบริเวณที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า ระยะเวลาในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า หลักฐานการเข้า-ออก และวงเงินการค้าขายมูลค่าต้องไม่เกิน 500,000 บาท / คน / วัน

4) ช่องทางเข้า - ออกตามธรรมชาติเป็นช่องทางบริเวณชายแดนเพื่อการเดินทางเข้าออกของประชาชนที่เดินทางไปมาหาสู่กันลักษณะเชื่อมญาติตั้งแต่สมัยโบราณ มิได้ประกาศให้เป็นจุดผ่านแดนใด ๆ ใน 3 ประเทศดังกล่าว ซึ่งสามารถจะเปลี่ยนเป็นจุดผ่านแดนอย่างใดอย่างหนึ่งได้ เป็นช่องทางที่เคยประกาศเป็นจุดผ่านแดนชั่วคราว หรือจุดผ่อนปรนทางการค้าชายแดนที่ได้ประกาศยกเลิกเมื่อหมดภารกิจหรือหมดความจำเป็นแล้วแต่ยังคงมีการเข้า-ออกของประชาชนอยู่

5) ช่องทางตามกฎหมายศุลกากร เป็นช่องทางที่เปิดเพื่อการค้าชายแดนที่อยู่ในความดูแลของกรมศุลกากร ซึ่งมี 2 ลักษณะคือ ทางอนุวัติตามมาตรา 3 และทางอนุวัติเฉพาะคราวตามมาตรา 5 ทวิ ตามพระราชบัญญัติศุลกากร ฉบับที่ 7 พ.ศ.2480

2.2 การใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม

2.2.1 ปัจจัยทางกายภาพ ประกอบด้วย

1) ระบบคมนาคม มีความสำคัญในการเชื่อมต่อระหว่างการใช้ที่ดินและกิจกรรมต่างๆในระบบเศรษฐกิจ เป็นตัวนำอาหาร วัตถุดิบ ปัจจัยการผลิตอื่นๆมาสู่เมืองและกระจายผลผลิตของเมืองไปยังพื้นที่โดยรอบ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการคมนาคมจะส่งผลกระทบต่อรูปแบบการใช้ที่ดินด้วย เช่น การปรากฏของห้องแถวหรืออาคารที่ขายสินค้าและบริการให้แก่ผู้ที่สัญจรไปมาหลังจากที่มีการตัดถนนขึ้นใหม่

2) ระบบสาธารณูปโภคและระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็นต่อการใช้ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรม ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา การสื่อสารและโทรคมนาคม การขนส่ง ฯลฯ ซึ่งความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคจะเป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้ลูกค้าเข้าไปซื้อสินค้าและบริการ จะเห็นได้ว่าพื้นที่ใดในเขตเมืองที่มีความพร้อมในด้านเครือข่ายของระบบสาธารณูปโภคสูง พื้นที่นั้นจะคับคั่งไปด้วยธุรกิจประเภทต่างๆ ในขณะที่เดียวกันถ้าพื้นที่ใดที่ขาดความพร้อมทางด้านนี้ก็จะส่งผลให้พื้นที่นั้นด้อยศักยภาพในเชิงพาณิชย์กรรมลงไปและจะส่งผลให้เกิดเป็นมุมอับของพื้นที่ในเขตเมืองไปในที่สุด

3) ความสะดวกในการเข้าถึง จะหมายถึงความสะดวกของลูกค้าในการเดินทางไปรับบริการยังร้านค้า สามารถพิจารณาได้ดังนี้ คือ

- วิธีการที่จะเข้าสู่ร้านค้า เช่น การเดินเท้า มอเตอร์ไซด์ รถยนต์ เป็นต้น ถ้าร้านค้าใดสามารถรับเงื่อนไขไปของการเข้าถึงได้มากกว่าจะถือว่ามีความสะดวกในการเข้าถึงสูง

- เส้นทางเดินรถโดยสารสาธารณะ สำหรับร้านค้าที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่รถโดยสารสาธารณะผ่านนั้น จะมีความสะดวกในการเข้าถึงมากกว่าร้านค้าที่ไม่อยู่บนเส้นทางผ่านของรถ

- ความใกล้ไกลจากถนนสายหลักของเมือง ถ้าร้านค้าอยู่ใกล้กับถนนสายหลักของเมืองจะถือว่ามีความสะดวกในการเข้าถึงสูง

- ความกว้างของช่องทางจราจร ร้านค้าที่ตั้งอยู่ในแนวของถนนที่กว้าง 2 ช่องทางจราจร จะมีความสะดวกในการเข้าถึงมากกว่าร้านค้าที่อยู่ในแนวของถนนกว้างช่องทางจราจรเดียว

- ขนาดพื้นที่จอดรถที่ร้านค้าได้จัดไว้ให้ ร้านค้าที่มีลานจอดรถสำหรับลูกค้าเพียงพอจะได้เปรียบกว่าร้านค้าที่ไม่มีลานจอดรถ หรือมีแต่ไม่เพียงพอกับความต้องการของลูกค้า

- ทิศทางของถนนที่เข้าสู่ร้านค้า หมายถึง เส้นทางที่ลูกค้าสามารถเดินทางไปยังร้านค้า ถ้าร้านค้าใดมีเส้นทางที่ลูกค้าสามารถเดินทางไปยังร้านค้ามากย่อมมีความสะดวกในการเข้าถึงมาก

- ความคล่องตัวบนผิวจราจรร้านค้าใดที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่มีความคล่องตัวของการจราจรสูง จะมีความสะดวกในการเข้าถึงมากกว่าร้านค้าที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่มีความแออัดของการจราจร

- พื้นผิวจราจร ร้านค้าที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่มีพื้นผิวถนนที่เรียบจะมีความสะดวกในการเข้าถึงมากกว่าร้านค้าในบริเวณที่มีพื้นผิวถนนขรุขระ

4) ประเภทของการใช้ที่ดินในบริเวณข้างเคียง การใช้ที่ดินในแต่ละประเภทนั้นจะมีทั้งที่เป็นอุปสรรคและส่งเสริมการขายตัวซึ่งกันและกัน แต่โดยทั่วไปแล้วผู้ประกอบการจะเลือกตั้งร้านค้าอยู่ในบริเวณที่มีการใช้ที่ดินที่จะส่งเสริมหรือเอื้อโอกาสทางการค้า เช่น ถ้ามีพื้นที่ 2 แห่ง ให้ผู้ประกอบการเลือกเพื่อที่จะใช้สำหรับกิจการค้า โดยที่พื้นที่แห่งหนึ่งอยู่ใกล้กับกองขยะของเทศบาล อีกที่หนึ่งอยู่ใกล้กับโรงเรียน โอกาสที่ผู้ประกอบการจะเลือกใช้พื้นที่ที่อยู่ใกล้โรงเรียนย่อมมีมากกว่า

5) ความเป็นศูนย์กลางเมือง ความเป็นศูนย์กลางเมืองจะหมายถึง ความสะดวกที่อยู่ใกล้กับใจกลางเมือง หรืออาจหมายถึงระยะทางรวมที่น้อยที่สุดที่ลูกค้าทั้งหมดได้ใช้ในการเดินทางไปยังจุดใดจุดหนึ่งของเมือง ซึ่งจุดดังกล่าวนี้ คือ จุดศูนย์กลางของการกระจายประชากรภายในพื้นที่ ในระยะต่อมาเมื่อเมืองขยายตัวเพิ่มขึ้น ทำให้การเดินทางไปสู่จุดเดียวทำได้ยากขึ้น ดังนั้นย่านการค้าเดิม ซึ่งเคยเป็นจุดที่สะดวกและต้นตำรับลูกค้าทุกคน จึงต้องย้ายทำเลไปจากเดิม ทั้งนี้เพื่อที่จะคงความสามารถในการบริการลูกค้าได้ทั่วถึง เช่นเดิม ผลดีจากปรากฏการณ์ดังกล่าว จะทำให้เกิดตลาดรองๆ ลงมาสำหรับประชาชนแต่ละคน

2.2.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ประกอบไปด้วย

1) ราคาที่ดิน การเปลี่ยนแปลงราคาที่ดิน ซึ่งให้เห็นถึงสภาพการพัฒนาและแนวโน้มการใช้ที่ดินในพื้นที่นั้นบริเวณที่สะดวกแก่การเข้าถึงจะมีราคาของที่ดินในระดับสูง ราคาที่ดินจะมีอัตราค่อนข้างสูงในเขตใจกลางเมือง ซึ่งเป็นศูนย์กลางแทบทุกด้านของเมือง นอกจากนี้ตามแนวถนนสายหลักของเมือง ราคาที่ดินจะอยู่ในระดับสูงเช่นกัน

2) ค่าเช่า ร้านค้าโดยทั่วไปต้องการที่จะจ่ายค่าเช่าที่ถูก ๆ ซึ่งค่าเช่าของร้านค้าจะแตกต่างกันไปเล็กน้อยตามทำเลที่ตั้งของร้านค้านั้น เช่น ร้านค้าที่อยู่บริเวณหัวมุมถนนที่มีผู้คนผ่านไปมามากมายจะมีราคาเช่าค่อนข้างสูง เนื่องจากเป็นทำเลที่จะสามารถทำกำไรให้กับผู้ประกอบการได้สูง

3) เงินลงทุน ผู้ประกอบการที่มีเงินลงทุนมากย่อมจะมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินสูง

4) ผลตอบแทนและผลประโยชน์ที่ได้รับ ผู้ประกอบการจะใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและขณะเดียวกันจะต้องได้รับผลตอบแทนสูงสุดโดยค่าตอบแทนจะมีส่วนในการตัดสินใจเลือกทำเลที่ตั้งในการประกอบกิจการค้าของผู้ประกอบการ

5) ความเกี่ยวข้องกันเชิงแข่งขันหรือส่งเสริมกัน ร้านค้าต่างๆจะอยู่รวมกันเพื่อประโยชน์ร่วมกัน โดยจะมีการแบ่งเขตตลาดกันตามเขตพื้นที่ที่เป็นเจ้าของ ทำให้ลูกค้ามีโอกาสมีเปรียบเทียบสินค้าจนเกิดความพอใจหรืออาจจะเป็นความเกี่ยวข้องกันเชิงส่งเสริมในลักษณะที่ช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของการให้บริการกับลูกค้าที่มีความต้องการสินค้าและบริการประเภทเดียวกัน

2.2.3 ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย

1) ประชากร (ลูกค้า) จำนวนประชากร การเพิ่มจำนวนประชากรโดยธรรมชาติและโดยการอพยพเข้าของประชากรจะเป็นปัจจัยที่มีผลกับที่ตั้งของกิจกรรมการค้า เพราะในพื้นที่ที่มีประชากรมากจะเอื้อโอกาสในการทำการค้าได้มาก

2) ลักษณะประชากร ลักษณะของประชากรในพื้นที่ที่ทำการค้าจะมีส่วนสำคัญต่อการประกอบกิจกรรมการค้า เช่น ในทำเลที่อยู่ใกล้กับมหาวิทยาลัยจะเอื้อโอกาสในการขายสินค้าและบริการให้กับนักศึกษา

3) ความปลอดภัย ผู้ประกอบการจะคำนึงถึงความปลอดภัยในพื้นที่ที่กิจการจะเข้าไปเปิดดำเนินการ โดยมุ่งไปที่ความปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายเป็นสำคัญ

ฉัตรชัย พงศ์ประยูร ได้กล่าวถึงการขยายตัวของเมืองที่สัมพันธ์กับตลาดไว้ว่า ในระยะที่เมืองเริ่มเกิดขึ้นใหม่ๆ เมืองมีขนาดเล็กอยู่ภายในรัศมีเดินเท้า ศูนย์กลางตลาดก็จะอยู่ตรงใจกลางพอดี เพราะสะดวกสำหรับชาวเมืองทุกคน ครั้นต่อมาเมืองขยายออก ประชากรกระจายตัวสู่บริเวณกว้างขึ้น การเดินทางไปสู่จุดเดียวทำได้ยากขึ้น โดยเฉพาะในแง่เวลาที่เสียไปในการเดินทางตลาดเก่า ซึ่งเคยเป็นจุดที่สะดวกและสั้นสำหรับทุกคนต้องย้ายทำเล ถ้าไม่มีการย้ายจะบริการลูกค้าไม่ทั่ว ผลก็คือ อาจทำให้เกิดเขตตลาดรองๆลงมา ซึ่งเหมาะสำหรับลูกค้าบางกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ที่อยู่

ห่างจากตลาดเดิมมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เกียรติ จิระกุล (2541) เรื่องการเปลี่ยนแปลงของตลาดสดในกระแสโลกาภิวัตน์ และการพัฒนาเมือง คือ เมื่อมีการขยายตัวของประชาชนออกตามชานเมือง ทำให้ตลาดสดขยายตัวตามชุมชนชานเมือง ทำให้ตลาดสดในเขตชั้นในของกรุงเทพฯ มีจำนวนประชากรใช้บริการลดลง ตลาดสดซึ่งกระจุกตัวหนาแน่นอยู่ในพื้นที่เขตชั้นในจึงสูญเสียลูกค้าประจำไป นอกจากนี้ ตลาดสดยังได้รับผลกระทบจากราคาที่ดินที่ปลูกสร้างที่แพงเกินราคาที่แท้จริง ปัญหาการเก็งกำไรจากการค้าอสังหาริมทรัพย์ที่ขาดการควบคุม มาจนถึงผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ตลาดสดในเขตชั้นในซบเซาลง

อิสรา กันแตง (2533) กล่าวถึง ท่าเลที่ตั้งของตลาดในเมืองเชียงใหม่ว่า เดิมตั้งอยู่กลางเมืองต่อมาเมื่อมีการติดต่อค้าขายกับกรุงเทพฯ ตลาดจึงย้ายมาอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำปิง และเพิ่มจำนวนขึ้น เพื่อความสะดวกในการขนถ่ายสินค้า จนมาถึงปัจจุบัน พื้นที่เมืองขยายออกไป และตลาดก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ตลาดเดิมที่เคยเป็นศูนย์กลางการค้าเดิมของเมืองให้บริการแก่ประชาชนไม่เพียงพอ ตลาดใหม่จะถูกสร้างในบริเวณชุมชนหนาแน่นและเป็นท่าเลที่มีการเข้าถึงสะดวก สอดคล้องกับการศึกษาของ นุชนารถ เดชแพ (2540) ที่ว่า ท่าเลที่ตั้งของตลาดมีความสัมพันธ์กับชุมชนและสัมพันธ์กับเส้นทางคมนาคม ตลาดที่เคยอยู่ริมน้ำก็เปลี่ยนแปลงไปอยู่ใกล้กับเส้นทางรถไฟ และถนนมากขึ้น เมื่อชุมชนขยาย เกิดการตัดถนนในพื้นที่ต่าง ๆ ตลาดจึงขยายตามถนนสายสำคัญต่างๆ และสัมพันธ์กับชุมชน คือ อยู่ใกล้ย่านการค้า ที่พักอาศัย

2.3 ทฤษฎีแหล่งกลาง (Central Place Theory)

ทฤษฎีแหล่งกลาง (Central Place Theory) ของ Walter Christaller (1966) ได้เสนอทฤษฎีแหล่งกลางเพื่อใช้อธิบายระบบเมือง และบทบาทหน้าที่ของเมือง โดยกล่าวถึงโครงสร้างภายนอกเมือง ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ จำนวน ขนาด หน้าที่ และระยะห่างของแต่ละย่านกลาง ซึ่งการกำหนดขอบเขตการให้บริการของแหล่งกลาง พบว่าแหล่งกลางที่มีขนาดหรือลำดับเดียวกัน จะกระจายในลักษณะรูปหกเหลี่ยมล้อมรอบแหล่งกลางระดับสูงกว่า เพราะแหล่งกลางที่มีลักษณะรูปหกเหลี่ยมสามารถให้บริการครอบคลุมพื้นที่ได้ทั่วถึงและบริเวณบริการของแหล่งกลางแต่ละลำดับจะให้บริการแก่พื้นที่โดยรอบเป็นรูปหกเหลี่ยมเช่นกัน

แหล่งกลางในความหมายของคริสตัลเลอร์ คือ บริเวณที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการเป็นหลัก โดยมีใช้บริเวณที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการปกครองตามความเชื่อในอดีต ดังนั้นในเขตเมืองจึงมีย่านกลางได้หลายแห่งและแต่ละแห่งจะมีอันดับความสำคัญหรือลำดับศักดิ์ (Hierarchy) ไม่เท่ากันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดัชนีหลายอย่าง ดัชนีที่คริสตัลเลอร์นำมาพิจารณาประกอบด้วย ชนิดและจำนวนของร้านค้าและบริการ จำนวนประชากรที่อาศัยในแหล่งกลาง ระยะทางเศรษฐกิจที่ลูกค้าจะเดินทางมายังแหล่งกลาง รายได้ของประชากรที่พักอาศัยในย่านกลาง การบริการบางอย่าง เช่น หนังสือพิมพ์ โทรศัพท์

นอกจากนี้คริสตัลเลอร์ยังกล่าวถึง บริเวณที่เป็นย่านแลกเปลี่ยนสินค้าและการบริการในชนบท (Market Place) ที่มีทำเลที่ตั้งในย่านชุมชนระดับต่ำ เช่น บริเวณโบสถ์และโรงเรียนขนาดเล็ก ร้านขายของเบ็ดเตล็ด เป็นต้น บริเวณดังกล่าวนี้คริสตัลเลอร์จัดเป็น “ย่านการค้าในท้องถิ่น” (Local commerce) ไม่จัดเป็นแหล่งกลาง เพราะย่านแลกเปลี่ยนสินค้าดังกล่าวมักจัดตั้งเป็นตลาดนัดไม่เป็นตลาดถาวร แม้ว่าคริสตัลเลอร์จะไม่ยอมรับว่าตลาดนัดในชนบทเป็นแหล่งกลางก็ตาม แต่จากการนำทฤษฎีของคริสตัลเลอร์ไปใช้ในระยะเวลาหลัง นักวิชาการที่สนใจเรื่องตลาดนัดไม่ได้คำนึงถึงเรื่องนี้ ยังคงให้ตลาดนัดเป็นแหล่งกลางไม่ถาวรในชนบทประเภทหนึ่งที่สามารถจัดอันดับความสำคัญได้

เกรียงศักดิ์ หลีเจริญ¹ ได้ทำการศึกษาตลาดนัดหมุนเวียนในจังหวัดสตูล โดยอาศัยทฤษฎีแหล่งกลางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของตลาดนัดกับบริเวณบริการ และจำนวนร้านค้ากับบริเวณบริการ พบว่ากลุ่มตลาดนัดที่มีพื้นที่บริการมากกว่า 125 ตารางกิโลเมตร มีลักษณะเป็นตลาดขนาดใหญ่ จำเป็นต้องเปิดขยายในช่วงระยะเวลาอันยาวนานเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคได้เดินทางมาซื้อได้อย่างทั่วถึง โดยมีเวลาทำการขายนานกว่า 300 นาที ตลาดเหล่านี้จะอยู่ไกลจากตลาดอื่นๆและเป็นตลาดที่สภาพเส้นทางคมนาคมมีอิทธิพลต่อการเดินทางของผู้บริโภค และการเพิ่มของจำนวนร้านค้าในตลาดนัด ไม่เป็นไปตามการขยายตัวของบริเวณบริการ แต่ขึ้นอยู่กับความคล่องตัวในการคมนาคมและความปลอดภัยของพ่อค้า ส่วนกลุ่มตลาดนัดที่มีพื้นที่บริการเล็กกว่า 125 ตารางกิโลเมตร มีลักษณะดังนี้ คือ จะอยู่ใกล้ตลาดนัดแห่งอื่นๆ และระยะเวลาในการขายสั้นกว่า 300 นาที ทั้งนี้เพราะผู้มาใช้บริการมีน้อย

¹ เกรียงศักดิ์ หลีเจริญ, “การวิเคราะห์โครงสร้างทางภูมิประเทศของตลาดนัดหมุนเวียนในจังหวัดสตูล” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2519), หน้า 64-65.

นอกจากนี้ในเรื่องของการกระจายตัวของตลาด มีงานวิจัยเรื่องการศึกษาขอบเขตการให้บริการของตลาดสดในอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ของอริศรา เจริญปัญญาเนตร (2541) กล่าวถึง การกระจายตัวของตลาดสดในเมืองลำพูนว่า การกระจายตัวของตลาดทั้งหมดเป็นแบบทั่วไปหรือแบบสุ่มก่อนข้างเกาะกลุ่มเล็กน้อย ส่วนการกระจายตัวของตลาดตามลำดับศักดิ์ (Hierarchy) พบว่า ตลาดลำดับศักดิ์สูง กลาง และต่ำ มีการกระจายตัวแบบทั่วไปและเกาะกลุ่มกันมากขึ้นตามลำดับ

เจ. คีธ ทอร์พ (J. Keith Thorpe)² นำวิธีการวิเคราะห์ความเหมาะสมที่สุดของที่ตั้งของตลาดนัดที่พิจารณาจากลักษณะการกระจายตัวของตลาดนัด โดยตลาดนัดที่มีลักษณะการกระจายแบบเกาะกลุ่มจะมีการแข่งขันทางพื้นที่มาก ดังนั้นเพื่อลดการแข่งขันทางพื้นที่ลดจึงควรจัดตลาดนัดให้มีลักษณะแบบกระจายและแบบปกติ เขาใช้วิธีการนี้ไปใช้ศึกษาบริเวณที่ราบต่ำแคสเปียนของประเทศอิหร่าน โดยเปรียบเทียบช่วงปี ค.ศ. 1915 กับ ค.ศ. 1973 เขาพบว่าลักษณะการกระจายของตลาดนัดเป็นแบบปกติทั้งหมดแม้ว่าจะแตกต่างกันด้านเวลาก็ตาม จากงานวิจัยข้างต้น วาณี เรื่องดิลกรัตน์ ได้นำมาใช้ในการกระจายตัวของตลาดนัดในจังหวัดนครปฐม ซึ่งผลปรากฏว่าการกระจายตัวทางพื้นที่ของตลาดนัดมีรูปแบบการกระจายแบบปกติและแบบการกระจายกระจาย จึงทำให้ไม่เกิดการแข่งขันทางพื้นที่

2.4 ตลาด

เกียรติ จิระกุล และคณะ³ ได้เสนอแง่มุมในการมองตลาดไว้ในงานวิจัย ตลาดในกรุงเทพมหานคร : การขยายตัวและพัฒนาการ ออกเป็น 2 แง่ คือ

ก. ตลาดในแง่ชีวิตและบรรยากาศ ตลาดถือเป็นส่วนหนึ่งของเมืองที่มีรูปแบบที่มีชีวิตและบรรยากาศเฉพาะ ซึ่งประกอบด้วย ธรรมชาติ วัฒนธรรม และผู้คน และตลาดก็เป็นลักษณะจำเพาะอย่างหนึ่งของวัฒนธรรม ที่ผู้คนจะได้อยู่ท่ามกลางสินค้านานาชนิดที่เป็นผลผลิตของ

² Smith, Robert. H.T., "Market Place Trade Periodic Markets", *Hawkers and Traders in Africa (Asia, Latin America 1978)*, หน้า 39-41.

³ เกียรติ จิระกุลและคณะ, *ตลาดในกรุงเทพมหานคร : การขยายตัวและพัฒนาการ* (2525) ,หน้า 295-313.

วัฒนธรรมนั่นเอง ขณะเดียวกันตลาดก็เป็นสถานการณ์ทางสังคมลักษณะหนึ่งของมนุษย์ ในตลาดจะเต็มไปด้วยผู้คนมากมายหลายตาทั้งพ่อค้าแม่ค้า คนซื้อคนขาย คนหนุ่มสาว คนเฒ่าคนแก่ ฯลฯ ผู้คนเหล่านี้จะทำการซื้อขาย ต่อรอราคา พุดคุยกัน ฯลฯ จะเห็นว่าตลาดไม่ใช่เป็นเพียงที่แลกเปลี่ยนค้าขายกันเท่านั้น ยังเป็นแหล่งชุมชนของชีวิตของสังคม ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กับกิจกรรมการค้าขาย

ข. ตลาดในแง่เศรษฐกิจ ตลาดถือเป็นกลไกหนึ่งของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งหมายถึงสถานที่ที่มีการแลกเปลี่ยน จำหน่ายซื้อขายสินค้า หรือ ตลาดคือ ที่ที่อุปสงค์ (demand) มาพบกับอุปทาน (supply) ความต้องการซื้อมาพบกับความต้องการขาย) จึงเกิดการซื้อขาย แลกเปลี่ยนขึ้น แต่กิจกรรมที่เกิดขึ้นในตลาดนี้เป็นเพียงหนึ่งในสามของขบวนการทางเศรษฐกิจ คือ วิธีการแบ่ง การจำแนกแจกจ่ายผลผลิต ซึ่งอีกสองส่วนเป็นเรื่องของการผลิตและการบริโภค การพิจารณาตลาดในแง่เศรษฐกิจแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

1) เศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง (Subsistence Economy) หมายถึงรูปแบบชีวิตการกินอยู่ของชุมชนที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ เศรษฐกิจแบบเลี้ยงตนเองจะไม่มีความสะดวกสบายข้อทางโครงสร้างและเกิดในพื้นที่ที่ไม่ใหญ่โต ดังนั้นจึงยังไม่มีตลาดที่เป็นสถานที่เฉพาะเจาะจง และมีการแลกเปลี่ยนสินค้าที่คนไม่สามารถผลิตเองได้

2) เศรษฐกิจแบบพึ่งตลาด (Market Economy) หมายถึง รูปแบบชีวิตการกินอยู่ของมนุษย์ที่จำเป็นต้องมีตลาด คือ ต้องมีการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าโดยใช้เงินตรา ในเศรษฐกิจแบบพึ่งตลาดนี้ต่างคนต่างมุ่งทำการผลิตสินค้าเฉพาะอย่าง เพื่อให้ได้ผลกำไรสูงสุด ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น

- เศรษฐกิจแบบพึ่งตลาดอย่างง่าย (Uncomplex Market Economy) มีพื้นฐานการผลิตแบบเกษตรกรรมและหัตถกรรม ส่วนพื้นที่เศรษฐกิจขึ้นอยู่กับความสามารถในการเดินทางติดต่อของผู้คน และโครงข่ายความสัมพันธ์ในเชิงเศรษฐกิจการเมืองของ พื้นที่ ตลาดในลักษณะนี้จะเป็นตลาดระดับชุมชน ซึ่งประกอบด้วยผู้ค้ารายย่อยจำนวนมากๆ และมีความใกล้ชิดกับชีวิตชุมชน เนื่องจากผู้คนในบริเวณชุมชนนั่นเองที่มักจะมาค้าขาย มาพบปะชีวิตตลาดจะคึกคักมาก เป็นชีวิตสังคมที่ซ่อนอยู่ในการค้าขายนั้น

- เศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมทุนนิยม (Capitalized Industrial Economy) เป็นลักษณะการผลิตแบบอุตสาหกรรมที่ต้องใช้ทุน แรงงาน และวัตถุดิบ ให้ผลผลิตครั้ง

ละมากๆ และทำกำไรเพื่อไปเพิ่มในการค้าขายต่อไป ตลาดในเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมทุนนิยมนี้ มีโครงสร้างที่ซับซ้อนและกลไกขนาดใหญ่ แทรกอยู่ในตลาดตั้งแต่ระดับชุมชนถึงระดับโลก

การมองตลาดในแง่ของรูปแบบทางเศรษฐกิจ ช่วยให้เข้าใจพัฒนาการของตลาด เป็นลำดับขั้นตอน ตามรูปแบบทางเศรษฐกิจของมนุษย์ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ตลาดยังเป็นเรื่องเกี่ยวกับชุมชนและพื้นที่ ดังนั้นตลาดกับเศรษฐกิจแต่ละรูปแบบ จึงชี้ถึงความสัมพันธ์ของตลาดกับพื้นที่และชุมชนอยู่ด้วยเสมอไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับช่องทางการค้าชายแดนนั้นมีประเด็นในการศึกษามากมาย ทั้ง การศึกษาในด้าน กายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประวัติศาสตร์ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นของช่องทางการค้าชายแดนในพื้นที่ศึกษา โดยจะทำการศึกษาในเรื่องลักษณะของสภาพเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในพื้นที่ รวมถึง ศักยภาพของพื้นที่ในการให้บริการพื้นที่โดยรอบ

3.1 แหล่งข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ

ข้อมูลปฐม เป็นข้อมูลลักษณะทั่วไปของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่ จังหวัด อุดรดิตถ์ เนื่องจากข้อมูลพื้นฐานดังกล่าวไม่มีหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บรวบรวม ข้อมูลดังกล่าวมาก่อนจึงต้องใช้วิธีการสำรวจภาคสนามระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน พ.ศ. 2545 และ กันยายน – พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 เพื่อเก็บข้อมูลในเรื่องของวิวัฒนาการ ประเภท การ ขยายตัว จำนวนผู้ค้า ขนาด ที่ตั้ง ระยะเวลาในการเปิดทำการค้าขาย ประเภทสินค้าและช่องทางใน การเข้าถึงจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่ ในอีกด้านหนึ่งได้ทำการสอบถามผู้ค้าถึงสภาพที่เป็นอยู่ และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงผู้เข้ามาใช้บริการในพื้นที่อันประกอบด้วยผู้ค้าและผู้ซื้อของทั้ง ประเทศไทย และสปป.ลาว

3.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ

ข้อมูลทุติยภูมิได้ทำการรวบรวมจากรายงานเอกสารต่าง ๆ ตำรา หนังสือ งานวิจัย แผนที่ สถิติ วิทยานิพนธ์ รวมถึงเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่

- 1) สำนักงานผังเมือง กรมการผังเมือง
- 2) สำนักผังเมืองจังหวัดอุดรดิตถ์

- 3) สำนักงานสถิติจังหวัดอุดรดิตถ์
- 4) เทศบาลเมืองอุดรดิตถ์
- 5) อำเภอบ้านโคก
- 6) ตำบลม่วงเจ็ดต้น
- 7) หอการค้าจังหวัดอุดรดิตถ์
- 8) สภาอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรดิตถ์
- 9) สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 10) ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 11) ห้องสมุดมหาวิทยาลัยกลางศรีนครินทรวิโรฒ
- 12) ห้องสมุดมหาวิทยาลัยรามคำแหง

3.2 เทคนิคใช้วิเคราะห์ข้อมูล

เทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การนำเสนอข้อมูล ใช้วิธีการสถิติแบบร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ และเทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์เศรษฐกิจ (บทที่ 4) ได้ศึกษาโดยแบ่งสาขาการผลิตทางเศรษฐกิจออกเป็น 15 สาขาย่อย อันประกอบไปด้วย

1) สาขาการผลิตย่อย

- กสิกรรม
- ปศุสัตว์
- ประมง
- บริการทางการเกษตร
- การแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย
- เหมืองแร่และข่อยหิน
- อุตสาหกรรม
- ก่อสร้าง
- การไฟฟ้าและการประปา
- การคมนาคมและการขนส่ง
- การค้าส่งและค้าปลีก

- การธนาคาร ประกันภัย และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์
- ที่อยู่อาศัย
- การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ
- การบริการ

2) สาขาการผลิตหลัก

- สาขาการผลิตขั้นปฐมภูมิ คือ สาขาการผลิตที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตร ได้แก่ กสิกรรม ปศุสัตว์ ประมง บริการทางการเกษตร และการแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย
- สาขาการผลิตขั้นทุติยภูมิ คือ สาขาการผลิตที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ เหมืองแร่และข่อยหิน อุตสาหกรรม ก่อสร้าง และการไฟฟ้าและการประปา
- สาขาการผลิตขั้นตติยภูมิ คือ สาขาการผลิตที่เกี่ยวข้องกับภาคการค้า และการบริการ ได้แก่ การคมนาคมและการขนส่ง การค้าส่งและค้าปลีก การธนาคาร ประกันภัย และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ที่อยู่อาศัย การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ และการบริการ

โดยทั่วไป การศึกษาทางเศรษฐกิจมักจะนำเอาข้อมูลทางเศรษฐกิจประกอบด้วย

- 1) GDP = มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ
- 2) GRP = มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค
- 3) GPP = มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด

3.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ

ในการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ Model ที่นิยมใช้กันมีดังต่อไปนี้

1) Shift-Share Model

Shift-Share Model เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อบอกถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษา อันเป็นผลจากการเติบโตของตัวแปรบางตัวทางเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษา โดยกระจายออกเป็นความเติบโตทั้งหมดของพื้นที่ที่ครอบคลุมพื้นที่ศึกษา และการเติบโตของสาขาการผลิตใดสาขาการผลิตหนึ่ง ซึ่งสามารถจะอธิบายได้ด้วยภาวะการแข่งขันของสาขาการผลิตที่มีลักษณะเฉพาะเปรียบเทียบกับสาขาการผลิตอื่นในพื้นที่นั้น องค์ประกอบ 3 ประการ สามารถที่จะอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ก. Regional Share คือ จำนวนมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ที่เพิ่มขึ้นในภาค
ถ้าการผลิตของภาคเพิ่มขึ้นในอัตราเดียวกับการผลิตของประเทศ

ข. Proportionality Shift (P-Shift) หรือ Industrial Mix Effect หมายถึง
จำนวนของการผลิตในภาคที่แตกต่างไปจากการเพิ่มของการผลิตในประเทศ อันเนื่องมาจากการ
กระจุกตัวของสาขาการผลิตใดสาขาการผลิตหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นประเภทขยายตัวเร็วหรือช้าก็ได้

ค. Differential Shift (D-Shift) คือ การเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคอัน
เนื่องมาจากการที่มีสาขาการผลิตใดสาขาการผลิตหนึ่งที่โตเร็วในภาคนั้นกว่าภาคอื่น ๆ ที่มี
โครงสร้างแบบเดียวกัน

องค์ประกอบ 3 อย่างนี้ทำให้นักวิเคราะห์ถึงสภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจของ
ภาคนั้น

ก. ค่าของ Share บอกถึงมูลค่าเพิ่มของภาคที่เปลี่ยนแปลงไปถ้าภาคมี
อัตราการเติบโตเศรษฐกิจเท่ากับประเทศ

ข. ค่าของ Proportionality Shift ของภาค ที่เป็นบวกแสดงว่าภาคนั้นมี
สาขาการผลิตที่เติบโตเร็วกระจุกตัวอยู่ในภาค และสาขาการผลิตที่มี Proportionality Shift เป็นบวก
จะเป็นสาขาการผลิตที่เติบโตเร็วในภาคนั้น

ค. ส่วนค่าของ Proportionality Shift ของภาค ที่เป็นลบแสดงว่าภาคนั้น
มีสาขาการผลิตที่เติบโตช้ากระจุกตัวอยู่ในภาค และสาขาการผลิตที่มี Proportionality Shift เป็นลบ
จะเป็นสาขาการผลิตที่เติบโตช้าในภาคนั้น

ง. ค่าของ Differential Shift ของภาคที่เป็นบวก แสดงว่าในภาคนั้นมี
สาขาการผลิตที่เติบโตเร็วในภาคนั้นกว่าภาคอื่น ๆ ที่มีโครงสร้างแบบเดียวกัน และสาขาการผลิตที่
มีค่า Differential Shift เป็นบวกจะเป็นสาขาการผลิตที่ได้เปรียบดังกล่าว

ส่วนค่าของ Differential Shift ของภาคที่เป็นลบ แสดงว่าในภาคนั้นมีสาขาการ
ผลิตที่เติบโตช้าในภาคนั้นกว่าภาคอื่น ๆ ที่มีโครงสร้างแบบเดียวกัน และสาขาการผลิตที่มีค่า
Differential Shift เป็นลบจะเป็นสาขาการผลิตที่เสียเปรียบดังกล่าว

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้ง 3 สำหรับสาขาการผลิตใดสาขาการผลิต
หนึ่ง สามารถแสดงได้ในรูปสมการดังนี้

$$S_{ij}^* = S_{ij} + S_{ij}^*$$

โดยที่	$S_{ij}^* = S_{ij} ((GDP^*/GDP) - 1) + S_{ij} (S_i^*/S_i) - (GDP^*/GDP) S_{ij} + S_{ij} ((S_{ij}^*/S_{ij}) - (S_i^*/S_i))$
โดยที่	GDP คือ ผลิตภัณฑ์ประชาชาติ (Gross Domestic Product) ต้นช่วงเวลาวิเคราะห์
	GDP* คือ ผลิตภัณฑ์ประชาชาติ ปลายช่วงเวลา
	S_i คือ มูลค่าเพิ่ม (Value Added) ของสาขาการผลิตที่ i ต้นช่วงเวลา
	S_i^* คือ มูลค่าเพิ่ม (Value Added) ของสาขาการผลิตที่ i ปลายช่วงเวลา
	S_{ij} คือ มูลค่าเพิ่ม (Value Added) ของสาขาการผลิตที่ i ในภาค j ต้นช่วงเวลา
	S_{ij}^* คือ มูลค่าเพิ่ม (Value Added) ของสาขาการผลิตที่ i ในภาค j ปลายช่วงเวลา

ประโยชน์และข้อจำกัดของ Shift-Share Model การวิเคราะห์ Shift และ Share มีประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ภาคหลายทาง โดยชี้ให้เห็นถึงสาขาการผลิตที่ควรจะได้รับการศึกษาต่อไปในรายละเอียด นอกจากนี้ยังทำให้มองเห็นบทบาทของสาขาการผลิตของภาคเทียบกับประเทศ และยังช่วยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสาขาการผลิตของภาคกับความเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อนักวิเคราะห์เข้าใจแรงผลักดันที่ทำให้ภาคอยู่ในสภาพปัจจุบัน จะทำให้พอมองเห็นแนวโน้มว่าภาคจะเป็นอย่างไรต่อไปในอนาคต ดังนั้น Shift-Share Analysis จึงเป็นรากฐานในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาเบื้องต้นในเรื่องของสาขาการผลิตของภาค

ข้อจำกัดของ Shift-Share Analysis ก็คือ ไม่สามารถอธิบายได้ว่าทำไมโครงสร้างของสาขาการผลิตจึงเป็นเช่นนั้นในปีฐาน ทำไมสาขาการผลิตแต่ละชนิดจึงมีอัตราการเพิ่มแตกต่างกันเมื่อเทียบกับประเทศ หรือทำไมจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงในส่วน of สาขาการผลิตในภาคเมื่อเทียบกับประเทศ Shift-Share Analysis เพียงแต่ชี้ว่าการเปลี่ยนแปลงของภาคเกิดจากองค์ประกอบใด และเป็นจำนวนเท่าใด ดังนั้นการศึกษาสาขาการผลิตที่มีส่วนให้ภาคนั้นเติบโตอย่างละเอียด จึงเป็นเรื่องจำเป็นเพื่อจะตอบคำถาม Shift-Share Analysis หาให้ไม่ได้ จำเป็นต้องใช้สถานการณ์ปัจจุบันหรือผลกระทบจากอดีตที่เกิดขึ้นจริงมาใช้ในการประกอบการวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบถึงเหตุผลของความเป็นไปในการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในที่สุด

2) Location Quotient Method

เป็นวิธีที่บอกให้รู้ว่าภาคที่กำลังศึกษามีความชำนาญเป็นพิเศษ (เกินกว่าระดับประเทศ) ในสาขาการผลิตใด และเมื่อมีความชำนาญเป็นพิเศษก็เป็นที่ยกได้ว่าส่งสินค้าที่

ผลิตได้ในสาขาการผลิตนั้นเป็นสินค้าออก ดังนั้น สาขาการผลิตที่ภาคมีความชำนาญเป็นพิเศษจึงถูกพิจารณาว่าเป็น สาขาการผลิตหลัก

Location Quotient หาได้จาก

$$LQ = \frac{X_r / RV_r}{X_n / RV_n} \text{ หรือ } \frac{X_r / X_n}{RV_r / RV_n}$$

โดยที่ X_r คือ การจ้างงานในสาขาการผลิต x ในภาค
 X_n คือ การจ้างงานในสาขาการผลิต x ในประเทศ
 RV_r คือ การจ้างงานทั้งหมดในภาค
 RV_n คือ การจ้างงานทั้งหมดในประเทศ

ถ้าค่าของ $LQ > 1$ แสดงว่า ภาคมีความเชี่ยวชาญในการผลิตสาขาการผลิต x มากกว่าประเทศโดยเฉลี่ย แสดงว่า มีการส่งออก และสาขาการผลิตอุตสาหกรรมนั้นเป็นฐานเศรษฐกิจในพื้นที่

ถ้าค่าของ $LQ < 1$ แสดงว่า ภาคมีความเชี่ยวชาญในการผลิตสาขาการผลิต x น้อยกว่าประเทศโดยเฉลี่ย แสดงว่า อาจจะต้องมีการนำเข้าสินค้าประเภทนี้ เนื่องจากการผลิตในสาขาดังกล่าวมีความชำนาญที่น้อยในพื้นที่

ถ้าค่าของ $LQ = 1$ แสดงว่า ภาคมีความเชี่ยวชาญในการผลิตสาขาการผลิต x เท่ากับประเทศโดยเฉลี่ย แสดงว่า เป็นสาขาการผลิตที่ผลิตเพื่อการบริโภคในพื้นที่ได้อย่างเต็มรูปแบบ มิได้ผลิตเพื่อการส่งออก

ประโยชน์และข้อจำกัดของ Location Quotient Method เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า Location Quotient Method เป็น การวิเคราะห์เพื่อแยกแยะ Basic และ Non-basic Sector ทางอ้อม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาวะความชำนาญของพื้นที่ศึกษาทางด้านการผลิตในสาขาการผลิตสาขาใดสาขาหนึ่ง และสามารถที่จะอธิบายถึงลักษณะที่เชื่อมโยงกับกำลังความสามารถทางการผลิตที่มีมากย่อมที่จะนำไปสู่ภาคของการส่งออกสินค้าดังกล่าวไปยังพื้นที่อื่นได้ และหากแยกย่อย

สาขาการผลิตในการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค Location Quotient Method มากเท่าใด ก็จะได้ความชัดเจนหรือความถูกต้องแม่นยำมากขึ้นเท่านั้น

Location Quotient Method มีข้อจำกัดที่ว่า อุปสงค์ต่อสินค้าและผลิตภาพของแรงงานต้องเท่ากันทั่วประเทศ ซึ่งโดยความเป็นจริงแล้ว มีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้ทั้งอุปสงค์และผลิตภาพมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่

หากเข้าใจในเรื่องของประโยชน์และข้อจำกัดของเทคนิคต่าง ๆ แล้วก็ควรพิจารณาในเรื่องดังกล่าวอยู่เสมอสำหรับการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ เพื่อให้การวิเคราะห์ดังกล่าวเกิดความถูกต้องให้มากที่สุด ซึ่งการวิเคราะห์ที่จะเกิดความถูกต้องได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำเอาเหตุผลจากสถานการณ์ทั้งอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อสนับสนุนต่อการวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

การวิเคราะห์ข้อมูลได้แบ่งออกเป็น ประเด็นหลัก คือ ปัจจัยการเลือกที่ตั้งองค์ประกอบและกิจกรรมของช่องการค้าชายแดนภาค และความสัมพันธ์ของพื้นที่ศึกษากับตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค และระดับประเทศ

3.2.2 การวิเคราะห์ปัจจัยการเลือกที่ตั้ง

ในด้านการศึกษาปัจจัยการเลือกที่ตั้งนั้น ได้อาศัยกรอบแนวความคิดเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับจากจุดผ่อนปรนเป็นด่านการค้าถาวรไว้ 3 ปัจจัยด้วยกัน คือ

- 1) ปัจจัยทางกายภาพ ประกอบด้วย
 - ระบบคมนาคมและการเข้าถึง ซึ่งเป็นส่วนในการเชื่อมต่อระหว่างการใช้ที่ดินและกิจกรรมต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจ
 - ระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็น ได้แก่ ถนน น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งขั้นพื้นฐานเพื่อการพัฒนาพื้นที่
 - ความสะดวกสบายในการเข้าถึง จะหมายถึงความถึงความสะดวกของลูกค้าในการเดินทางไปซื้อสินค้า ได้แก่ วิธีการที่จะเข้าถึงจุดผ่อนปรนทางการค้าชายแดน โดยพิจารณาจากเส้นทางในการคมนาคมขนส่ง เป็นต้น

- สถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่บริเวณใกล้เคียง สำหรับเป็นสิ่งดึงดูดและเพิ่มรายได้ให้กับประชากรในพื้นที่

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

- มูลค่าการนำเข้าและการส่งออก ซึ่งเป็นตัวชี้วัดทางด้านกระจายและการหมุนเวียนของสินค้า
- ประเภทของสินค้า ได้แก่ สินค้าประเภทหัตถกรรม สินค้าเกษตร สินค้าประเภทใช้สอยในชีวิตประจำวัน สินค้าส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น
- พื้นที่การให้บริการ ซึ่งพิจารณาจากสินค้าที่ส่งออกไปยังพื้นที่บริการส่วนใดบ้างในพื้นที่ประเทศลาว

3) ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย

- ประชากร (ลูกค้า) เป็นปัจจัยที่มีผลกับที่เลือกที่ตั้ง
- ลักษณะประชากร มีส่วนสำคัญต่อการประกอบกิจกรรม เช่น ประกอบอาชีพค้าขาย ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นต้น
- ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

จากกรอบแนวความคิดข้างต้นนำมาเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสอบถามทั้งชาวไทยและชาวลาวโดยมีประเด็นในการสอบถาม 3 ประเด็นหลักดังต่อไปนี้

- 1) เหตุผลในการเลือกที่ตั้ง โดยเน้นถึงการตัดสินใจเลือกที่ตั้งของผู้ค้าในการพิจารณาพื้นที่ มีปัจจัยอะไรบ้าง
- 2) การจัดการภายในของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องทางคู่ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การวางมาตรการในการจำหน่ายสินค้า รวมถึงข้อบังคับต่าง ๆ ในการค้าขาย
- 3) ความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการค้าขายในพื้นที่ดังกล่าวทั้งผู้ค้าและผู้ซื้อ สภาพปัญหาภายในพื้นที่

ในการสอบถามในด้านของชาวไทย จะเห็นได้ว่ามีลักษณะของการขายสินค้าจากถิ่นฐานของตนประกอบกับการนำสินค้าจากภายนอกพื้นที่เข้ามา ซึ่งในด้านของชาตินั้น โดยส่วนมากจะเป็นผลิตภัณฑ์ ของใช้ในชีวิตประจำวันจากพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์ที่ส่งเสริมทางด้านเกษตรกรรม ซึ่งมาจากพื้นที่ต่าง ๆ ได้แก่ อุดรดิตต์ เชียงใหม่ เชียงราย น่าน แพร่ พิจิตร

พิษณุโลก กำแพงเพชร นครสวรรค์ พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง นครราชสีมา ร้อยเอ็ด อุบลราชธานี กรุงเทพมหานคร ชุมพร ตรัง สงขลา ปัตตานี และยะลา เป็นต้น ซึ่งได้นำสินค้าที่ผลิตได้ในพื้นที่ของตนมาจำหน่ายในบริเวณด่านดังกล่าว

แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่รองรับเศรษฐกิจในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาคและประเทศ และเมื่อได้ทำการสอบถามชาวลาวที่เป็นผู้ค้ามักที่จะนำสินค้ามาจากท้องถิ่นตนเอง ได้แก่ ข้าวโพด เป็นต้น ส่วนสินค้าที่มาจากประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ไวน์องุ่น บุหรี่ เบียร์ เป็นต้น ซึ่งสินค้านี้เข้ามาโดยส่วนมากที่นำเข้ามาส่วนมากจะเป็นสินค้าที่มีราคาไม่สูงมาก หากตรวจสอบพฤติกรรมของผู้ค้าชาวลาวแล้ว จะพบว่า เมื่อชาวได้เงินจากการขายสินค้าแล้วก็จะนำเงินที่ได้มาซื้อสินค้ากับชาวไปทยอยอีกครึ่งหนึ่ง เพื่อที่จะนำเอาไปขายต่อยังภูมิภาคของตน ซึ่งจากการสำรวจและสอบถามผู้ค้าชาวลาวและได้เดินทางเข้าไปยังจังหวัดไชยบุรี พบว่า สินค้าในประเทศไทยอันได้แก่ สบู่ ผงซักฟอก ยารักษาโรค เป็นต้น ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่นำเข้ามาจากประเทศไทยทั้งสิ้น ซึ่งได้นำเข้าทางจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภู่อู่

3.2.3 มาตรวัดเจตคติแบบ Likert Scale

มาตรวัดนี้มีชื่อเรียกหลายชื่อ เช่น Sigma Scale, Method of Summated Rating, Likert Type เป็นต้น การสร้างมาตรวัดแบบ Likert Scale นี้มีข้อตกลงเบื้องต้นว่า ลักษณะการกระจายของเจตคติมีการแจกแจงเป็น Normal Curve การกำหนดแบบให้ค่าคะแนนมาตรวัดโดยใช้แต่ละมาตรวัดจะต้องห่างเท่า ๆ กัน เป็น 1,2,3,4,5 สำหรับเจตคติเป็นลบ (Negative of Unfavorable) หรือเป็น 5,4,3,2,1 สำหรับเจตคติเป็นบวก (Positive of Favorable) นั้นได้ผลไม่แตกต่างกัน ซึ่งพบว่ามีค่าสหสัมพันธ์กันสูงถึง 0.99 (Edward, 1957 : 151)

มาตรวัดเจตคติแบบ Likert Scale นี้สามารถใช้วัดเจตคติได้อย่างกว้างขวางแบบอื่น ๆ และสามารถวัดเจตคติได้เกือบทุกเรื่อง ยิ่งกว่านั้นมักจะมีค่าความน่าเชื่อถือสูงกว่าแบบอื่น ๆ ด้วย (บุญธรรม กิจปริดาปริสุทธิ : 2540)

มาตรวัดเจตคติแบบ Likert Scale มีวิธีการสร้างและพัฒนาดังต่อไปนี้

1) กำหนดโครงสร้างของเจตคติที่ต้อ้งการวัดตามหลักการสร้างข้อความวัดเจตคติ ต้องกำหนดโครงสร้างของเจตคติที่ต้องการวัดให้แน่นอนชัดเจน และครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการวัดทั้งหมด ซึ่งเป็นการพัฒนาให้แบบวัดเจตคติมีตรงตามเนื้อหา

2) สร้างข้อความวัดเจตคติขึ้นตามโครงสร้างที่กำหนด เพื่อสะดวกในการสร้าง อาจรวบรวมข้อความเกี่ยวกับเจตคติในเรื่องนั้นจากเอกสาร หนังสือ ตำรา หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือส่งแบบสอบถามเปิดไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบมาแล้วคัดเลือกจากคำตอบมาสร้างเป็นข้อความวัดเจตคติก็ได้ จำนวนข้อความที่สร้างจะมีมากหรือน้อยเท่าใดนั้น และควรจะมีข้อความที่เก็บบวก และเป็นลบละกันในจำนวนพอ ๆ กัน ในจำนวนพอ ๆ กัน

3) กำหนดมาตรวัดให้แต่ละข้อความโดยให้เป็น 5 มาตรวัดจากเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และให้คะแนนมาตรวัดโดยยึดหลักดังนี้

- เจตคติด้านบวกหรือสนับสนุน ค่าคะแนนที่ให้ คือ 5,4,3,2,1
- เจตคติด้านลบหรือต่อต้าน ค่าคะแนนที่ให้ คือ 1,2,3,4,5

4) นำข้อความวัดเจตคติที่สร้างทั้งหมดรวมเป็นแบบวัดให้ละกันไป แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกัน กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้จริง จำนวนตัวอย่างที่ทดลองใช้ไม่ควรน้อยกว่า 40 คน

5) นำผลการทดลองมาวิเคราะห์แต่ละข้อความ เพื่อหาจำแนกข้อความแต่ละข้อความเป็นส่วน

- นำผลการทดลองใช้มาตรวจให้คะแนนตามที่กำหนดไว้
- นำคะแนนรวมของแต่ละคนมาเรียงกันจากมากไปน้อยหรือน้อยไปมาก

3.3 การคัดเลือกตัวแทนในการศึกษา

ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของช่องการค้าชายแดนภู่อจะต้องมีการสุ่มตัวอย่าง เพื่อที่จะใช้เป็นตัวแทนในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้มีการศึกษาแบ่งออกเป็นกลุ่ม (ดูรายละเอียดในบทที่ 5) ซึ่งมีอยู่ 2 กลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มผู้ค้าชาวไทยและกลุ่มผู้ค้าชาวลาว ใน

การศึกษาส่วนนี้จัดทำการศึกษาโดยใช้วิธีการสอบถามประกอบ ซึ่งออกแบบสอบถามมีทั้งคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด

ก. การเตรียมการก่อนการเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูล

การเตรียมการก่อนการเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูล ได้มีการจัดเตรียมแบบสอบถามเพียงชุดเดียว เมื่อเตรียมแบบสอบถามเสร็จแล้ว ได้นำเอาแบบสอบถามดังกล่าวทดลองใช้ (Pretest) จำนวน 10 ชุด หลังจากนั้นก็นำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ข. การเลือกตัวอย่างในการศึกษา

ในการเลือกตัวแทนในการศึกษา พิจารณาจากกลุ่มของผู้ค้าที่ได้จากการวิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มของผู้ค้า (ดูรายละเอียดในบทที่ 5) ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 กลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มผู้ค้าชาวไทย และกลุ่มผู้ค้าชาวลาว การสุ่มตัวอย่างจะแบ่งแบบสอบถามออกเพียง 2 ชุด คือแบบสอบถามสำหรับผู้ค้าและผู้ซื้อ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้ค้า

จากการประมาณเบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนผู้ค้าว่ามีจำนวนประมาณ 150 ราย ซึ่งรวมทั้งผู้ค้าชาวไทยและชาวลาว เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเวลาและงบประมาณ จึงทำสุ่มตัวอย่างเพียง 60 ชุด ซึ่งเป็นขนาดของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า (จำนวนของผู้ค้าขึ้นอยู่กับฤดูกาลเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรเป็นหลัก) ร้อยละ 40 ของการทดลองเพื่อเปรียบเทียบผลโดยมีได้จำแนกแบบสอบถามออกเป็น 2 ชุดตามลักษณะของผู้ค้า คือ ผู้ค้าชาวไทยและผู้ค้าชาวลาว แต่ทว่าใช้คำถามในลักษณะเดียวกัน และสุ่มตัวอย่างโดยคำนึงถึงชนิดของสินค้า ได้แก่ ผู้ค้าผลิตผลทางการเกษตร ผู้ค้าเครื่องจักรเพื่อส่งเสริมการเกษตร ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ด ผู้ค้าสินค้าประเภทเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ผู้ค้าสินค้าประเภทอาหารสด (ปลา, ปลาหมึก, กุ้ง, หอย, สุนัข, เป็ด, ไก่) ผู้ค้าสินค้าประเภทเครื่องคัมที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ เป็นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายในการศึกษาโดยข้อมูลที่ได้ทำการสอบถามมี 2 ประเด็น คือ

- ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ที่อยู่อาศัย ค่าเช่าที่ รายได้เฉลี่ย การประกอบอาชีพอื่น ๆ ประเภทสินค้าที่ขาย ที่มาของสินค้า
- ข้อมูลด้านพฤติกรรมและความคิดเห็น ได้แก่ การเดินทางมาขายสินค้า ระยะเวลาในการเดินทาง ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ เหตุผลในการเลือกสถานที่ขาย เงินลงทุน

ผู้ช่วยงาน การกำหนดราคา ความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่และผู้ค้าด้วยกัน ปัญหาที่ประสบในการค้าขาย วงจรการเดินทางของสินค้า และความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ

2) ผู้ซื้อ

จากการประมาณการเบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนผู้ซื้อ พบว่ามีจำนวนประมาณ 500 ราย เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเวลาและงบประมาณ จึงทำสุ่มตัวอย่างเพียง 100 ชุด ซึ่งเป็นขนาดของกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า ร้อยละ 5 ของการทดลองเพื่อเปรียบเทียบผล โดยข้อมูลที่ทำการศึกษาถามมี 2 ประเด็น คือ

- ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ภูมิลำเนา
- ข้อมูลด้านพฤติกรรมและความคิดเห็น ได้แก่ พฤติกรรมการบริโภค การเดินทางมาซื้อสินค้า ระยะเวลาและระยะทางในการเดินทาง ช่วงเวลาที่มาซื้อสินค้า เหตุผลในการเลือกใช้บริการ การใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้า ประเภทของสินค้าที่ซื้อ สภาพปัญหาที่มองเห็น ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปิดด่าน และความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ

ค. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของจุดอ่อนปรนทางการค้าช่องคู่กับระดับพื้นที่ต่าง ๆ

ในการพิจารณาในเรื่องความสัมพันธ์ของจุดอ่อนปรนทางการค้าช่องคู่ กับพื้นที่ระดับต่าง ๆ จะพิจารณาพื้นที่ตั้งแต่ ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี ภาคเหนือ ประเทศไทย และพื้นที่เมืองต่าง ๆ ของ สปป.ลาว จะเป็นการนำเอาข้อมูลเกี่ยวข้องกับแบบสอบถาม ซึ่งจะมีการจำแนกให้เห็นถึงความสามารถในการให้บริการของพื้นที่มาวิเคราะห์จากการสำรวจภาคสนาม การสอบถามผู้ค้า ผู้ซื้อ และเจ้าหน้าที่ที่ดูแลความเรียบร้อยในพื้นที่ และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

สภาพการพัฒนาและปัญหาในระดับจังหวัด

ในบทนี้จะกล่าวถึงสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษาด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ความเป็นมา สภาพทางด้านกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจ ของจังหวัดอุตรดิตถ์เป็นพื้นฐาน แล้วจึงพิจารณาถึงลักษณะของพื้นที่บริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดุ์ในบทต่อไป

ในอดีตดินแดนล้านนา คือ ตั้งแต่เมื่อแพร์ น่าน ขึ้นไปทางเหนือ เป็นอาณาจักรอิสระแยกจากอาณาจักรไทยทางใต้ จวบจนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงผนวกล้านนารวมเข้ากับอาณาจักรรัตนโกสินทร์ ทำให้มีการคมนาคมติดต่อกันมากขึ้นระหว่างล้านนากับดินแดนที่ราบลุ่มแม่น้ำทางใต้ โดยอาศัยเส้นทางทางเหนือ คือ น่าน อุตรดิตถ์ ซึ่งมีทำเลที่ตั้งอยู่ตรงรอยต่อระหว่างภูมิภาคภูเขาสูงทางเหนือกับลุ่มแม่น้ำทางใต้ เป็นเส้นทางสำคัญเส้นหนึ่ง จังหวัดอุตรดิตถ์จึงเปรียบเสมือน “ประตูสู่ล้านนา” ที่เปิดไว้เสมอสำหรับเชื้อโยงสายใยสัมพันธ์ระหว่างคนภาคเหนือกับภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย

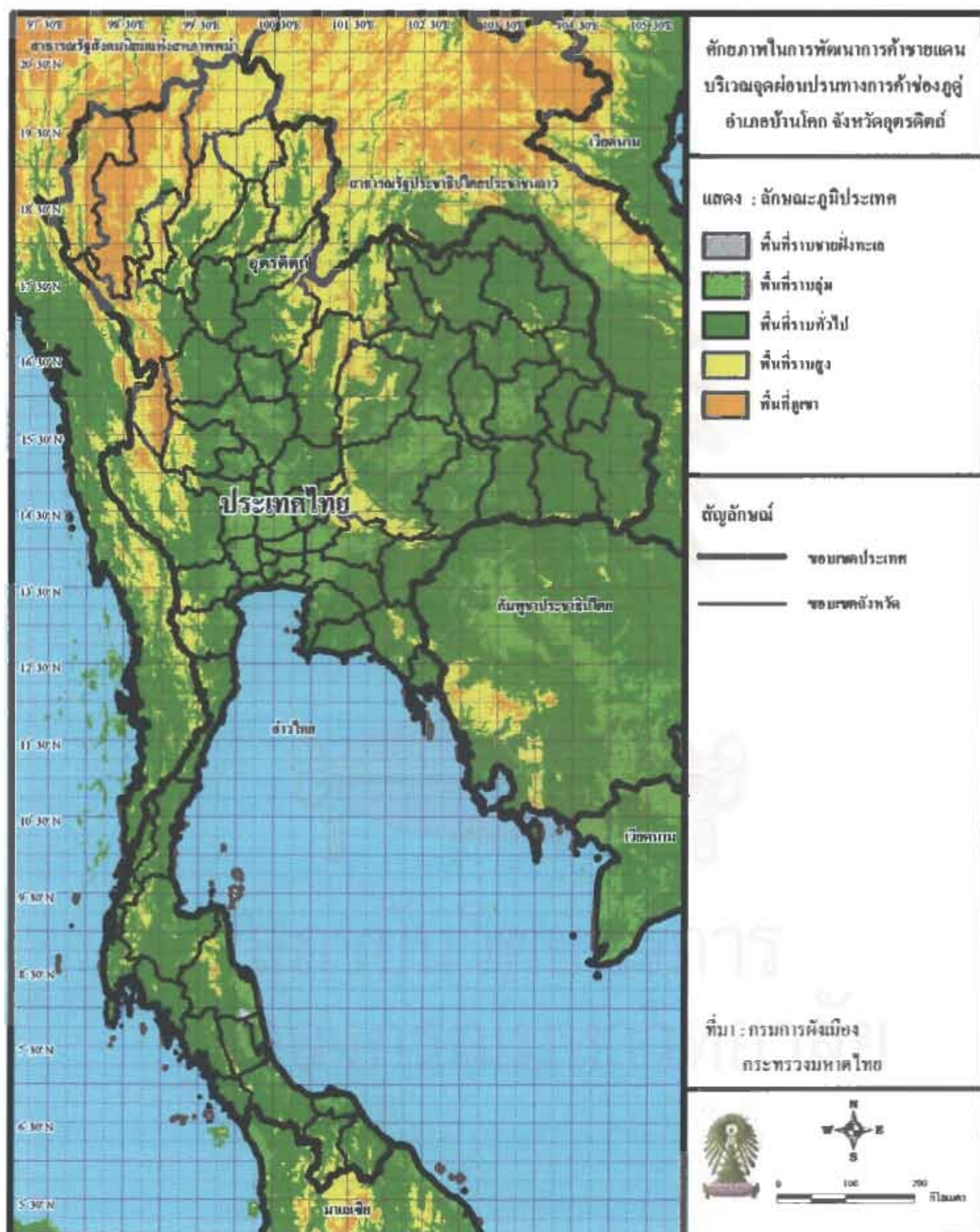
4.1 ลักษณะทางกายภาพ

4.1.1 ลักษณะภูมิประเทศ

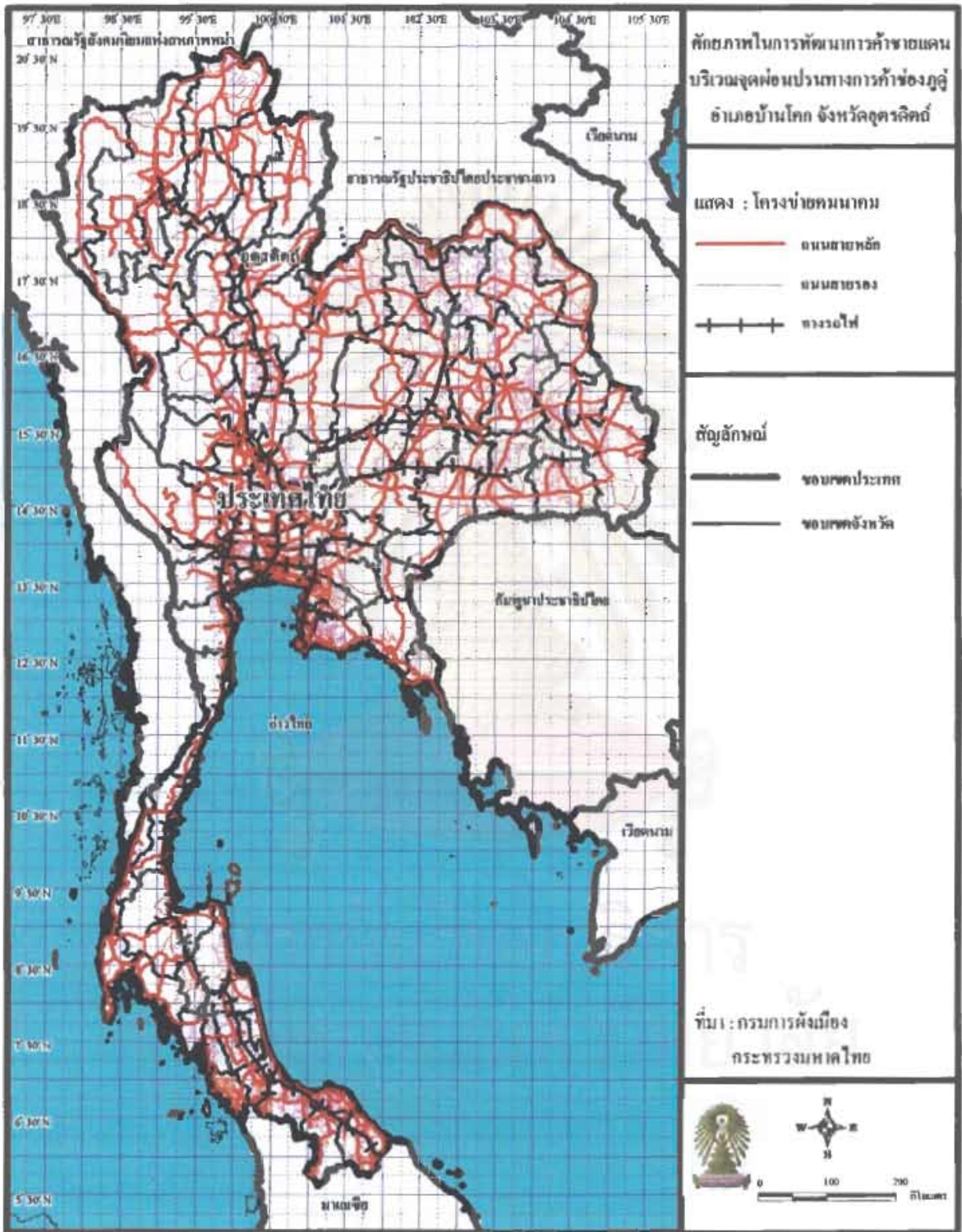
ในทางภูมิศาสตร์ อุตรดิตถ์อยู่ใต้สุดของภาคเหนือ ตั้งอยู่ระหว่างละติจูด 17 องศา 77 ลิปดาเหนือ กับ 19 องศา 30 ลิปดาเหนือ และลองจิจูด 100 องศา 5 ลิปดาตะวันออก กับ 101 องศา 11 ลิปดาตะวันออก มีพื้นที่รวมประมาณ 7,839 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 8.37 ของพื้นที่ภาคเหนือ หากเปรียบเทียบกับเฉพาะภายในภาคเหนือแล้วอุตรดิตถ์จะมีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 6

ทิศเหนือ	อยู่ติดกับ	จังหวัดน่านและแพร่
ทิศตะวันตก	อยู่ติดกับ	จังหวัดสุโขทัย
ทิศตะวันออก	อยู่ติดกับ	สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศใต้	อยู่ติดกับ	จังหวัดพิษณุโลก

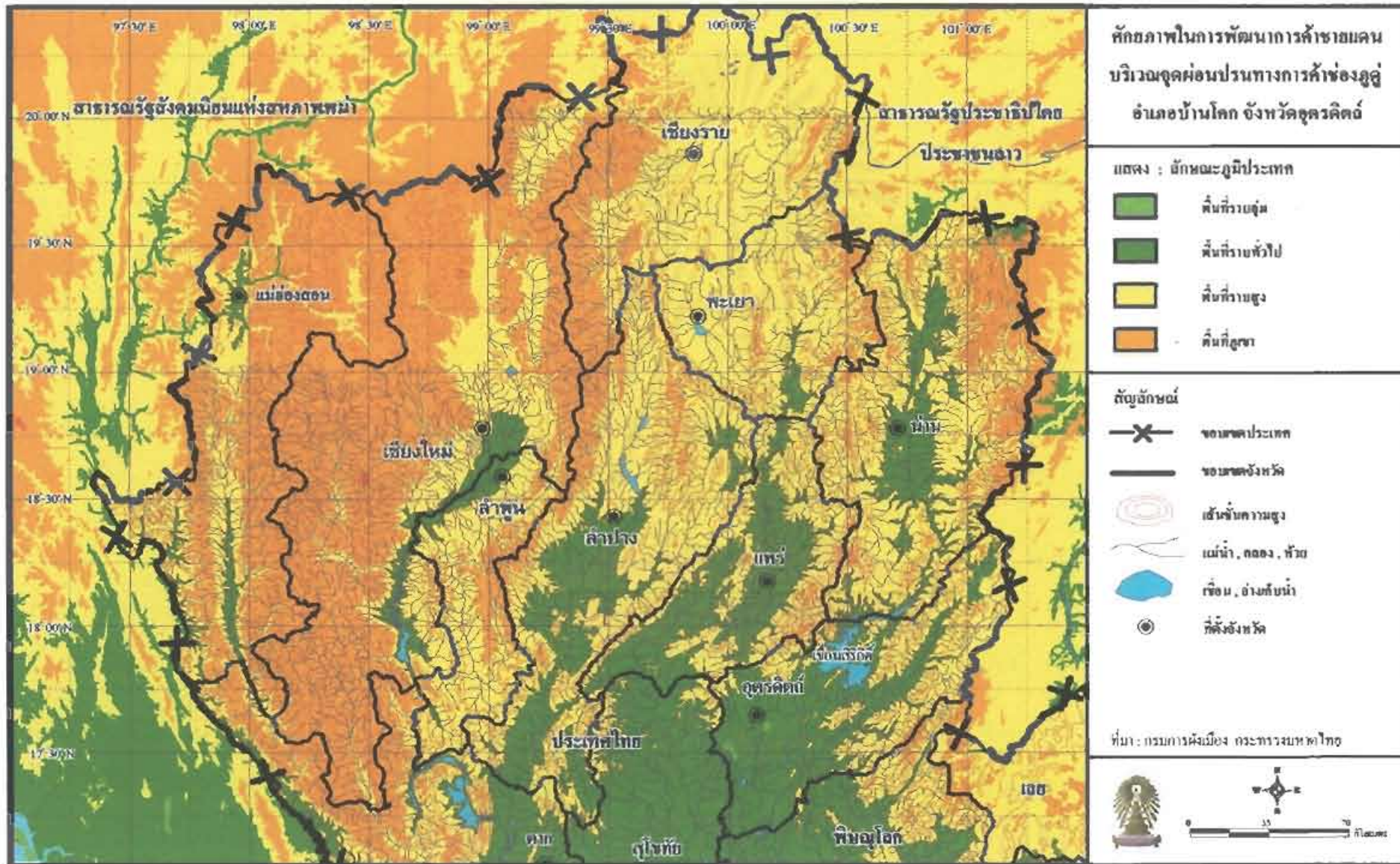
แผนที่ 4-1 ลักษณะภูมิประเทศของประเทศไทย

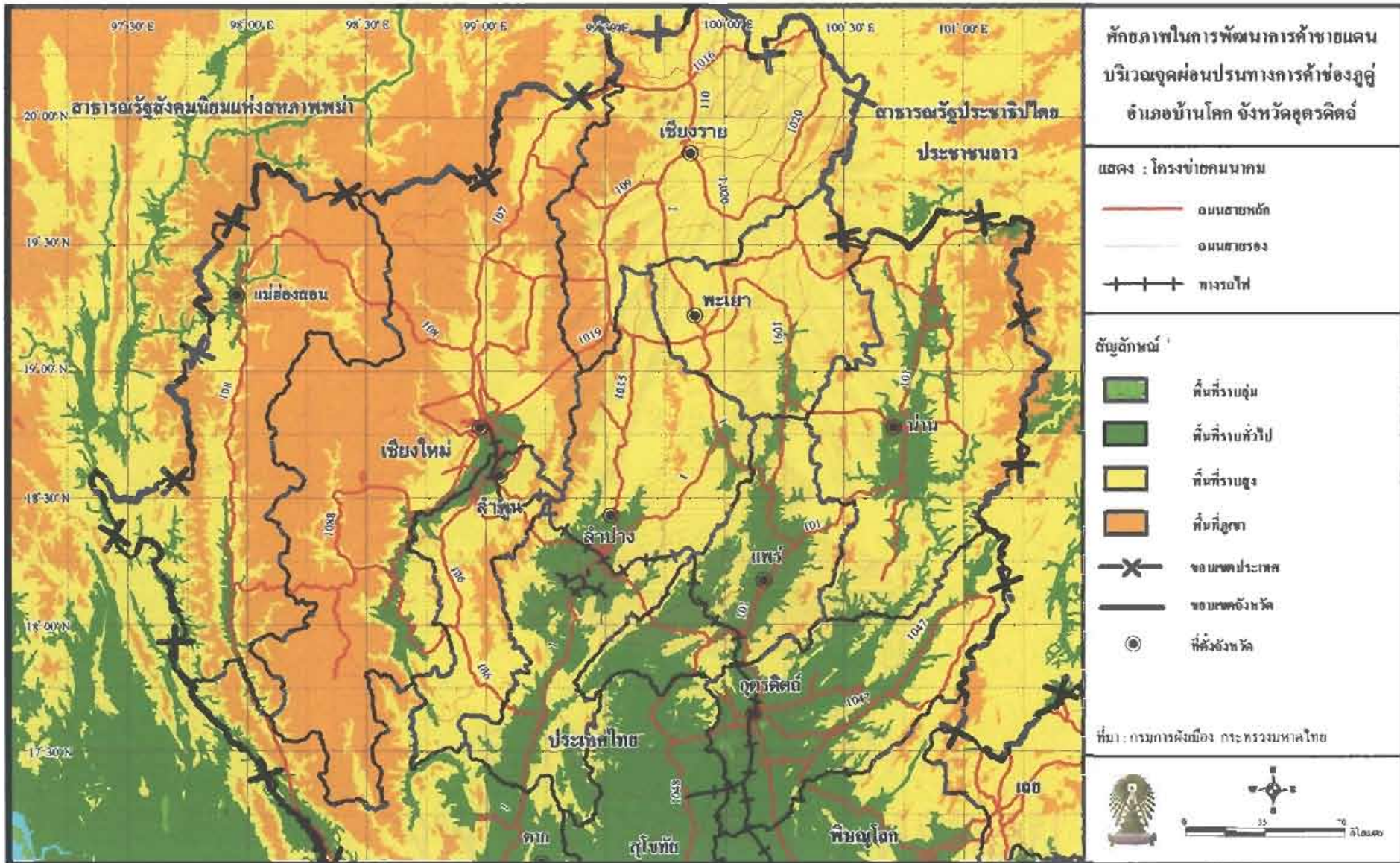
แผนที่ 4-2 โครงข่ายคมนาคมของประเทศไทย

แผนที่ 4-3 ลักษณะภูมิประเทศของภาคเหนือ

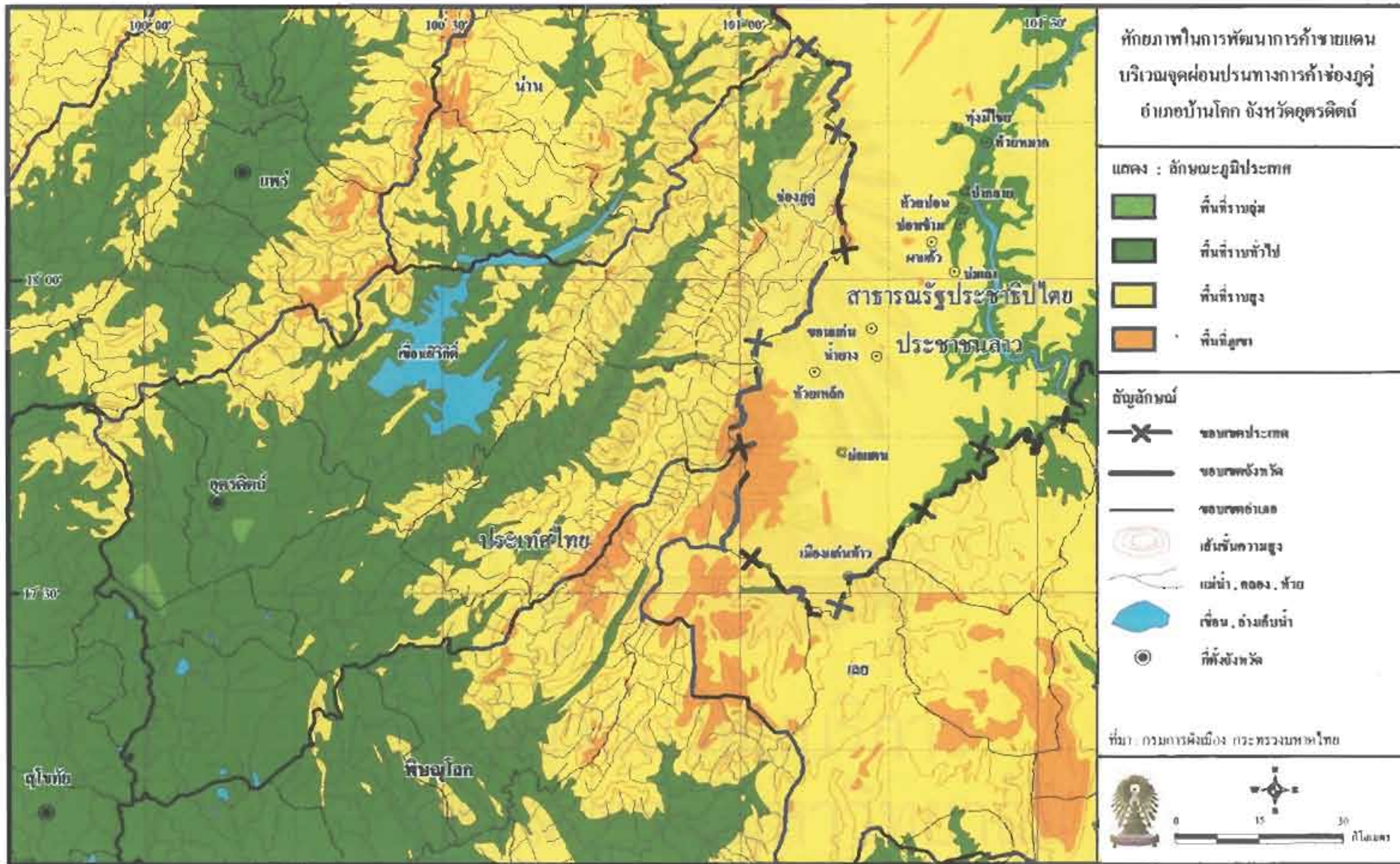

แผนที่ 4-4 โครงข่ายคมนาคมของภาคเหนือ

ทิศทางการพัฒนาการค้าชายแดน
บริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูตู่
อำเภอบ้านโคก จังหวัดสุรินทร์

แผนที่ 4-5 ลักษณะภูมิประเทศจังหวัดอุตรดิตถ์

1/25

จังหวัดอุตรดิตถ์มีภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่สูง ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือและตะวันออกของจังหวัด เทือกเขาเหล่านี้ต่อเนื่องมาจากจังหวัดแพร่และจังหวัดน่าน เทือกเขาทางตอนเหนือด้านที่ติดกับจังหวัดแพร่คือเทือกเขาฝิปันน้ำตะวันออก มีคอยพญาฝอ เป็นยอดคอยที่สูงที่สุด ส่วนเทือกเขาที่อยู่ติดกับจังหวัดน่านและเทือกเขาทางด้านตะวันออกเป็นเทือกเขาหลวงพระบาง มียอดที่สูงที่สุด คือ ภูลูกคราด สูงประมาณ 1,737 เมตร รองลงมา คือ ภูสอยดาว สูงประมาณ 1,648 เมตร ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอยู่ในเขตอำเภอน้ำปาด ทางตอนใต้ของจังหวัดตั้งแต่ตอนใต้ของอำเภอลับแลและเภอเมืองเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำต่อเนื่องมาจากภาคกลาง และบริเวณลุ่มน้ำขนาดใหญ่จะมีภูมิประเทศเป็นที่ราบหุบเขา ได้แก่ ที่ราบหุบเขาลุ่มน้ำปาดเป็นที่ราบหุบเขาที่กว้างขวางที่สุด ที่ราบหุบเขาบริเวณคลองตรอนและที่ราบหุบเขาบริเวณคลองแม่พร่อง

ภูเขาและที่สูงเป็นแหล่งต้นกำเนิดของแม่น้ำน่าน ซึ่งเป็นแม่น้ำสำคัญที่สุดของอุตรดิตถ์ไหลผ่านอำเภอท่าปลา อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ อำเภอดรอน และอำเภอพิชัย รวมทั้งแม่น้ำปาด คลองตรอน คลองแม่พร่อง คลองโพ คลองจระเข้ และคลองน้ำริด นอกจากนี้ยังมีแอ่งน้ำตามธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ บึงทุ่งกะโล่ เป็นบึงที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในเขตอำเภอเมืองบึงมาย บึงทับกระดาน บึงหลัก บึงหล่ม บึงเบ็ก และมีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ซึ่งเกิดจากการสร้างเขื่อนสิริกิติ์ คือ อ่างเก็บน้ำสิริกิติ์ อยู่ในเขตอำเภอท่าปลา

4.1.2 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดอุตรดิตถ์มีภูมิอากาศแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดูหรือแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน (Tropical Savanna Climate = Aw) มีฤดูแล้งสลับฤดูฝน ฤดูหนาวอากาศแห้งแล้งและหนาวเย็น ปริมาณฝนรวมทั้งปีเฉลี่ย ประมาณ 1,48 มิลลิเมตรต่อปี จังหวัดอุตรดิตถ์ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ทำให้ในช่วงนี้เป็นฤดูฝน และได้รับอิทธิพลของพายุหมุนดีเปรสชันจะพัดผ่านประมาณเดือนสิงหาคมและกันยายน ทำให้เดือนนี้มีปริมาณฝนสูงกว่าเดือนอื่น ๆ ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือในกลางเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ทำให้ช่วงนี้มีอากาศหนาวเย็นหรือเป็นฤดูหนาว ช่วงเวลาที่ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจะเปลี่ยนเป็นลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ อากาศแปรปรวนตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงกลางเดือนพฤษภาคมเป็นช่วงฤดูร้อน โดยเฉพาะในเดือนเมษายนอากาศจะร้อนกว่าเดือนอื่น ๆ เพราะได้รับแสงอาทิตย์ตั้งฉาก จังหวัดอุตรดิตถ์เคยมีอุณหภูมิที่สูงที่สุดในประเทศไทยในปี พ.ศ.

2503 เดือนเมษายน อุณหภูมิสูงถึง 44 องศาเซลเซียส อุณหภูมิโดยเฉลี่ยของจังหวัดอุตรดิตถ์ประมาณ 27 องศาเซลเซียส

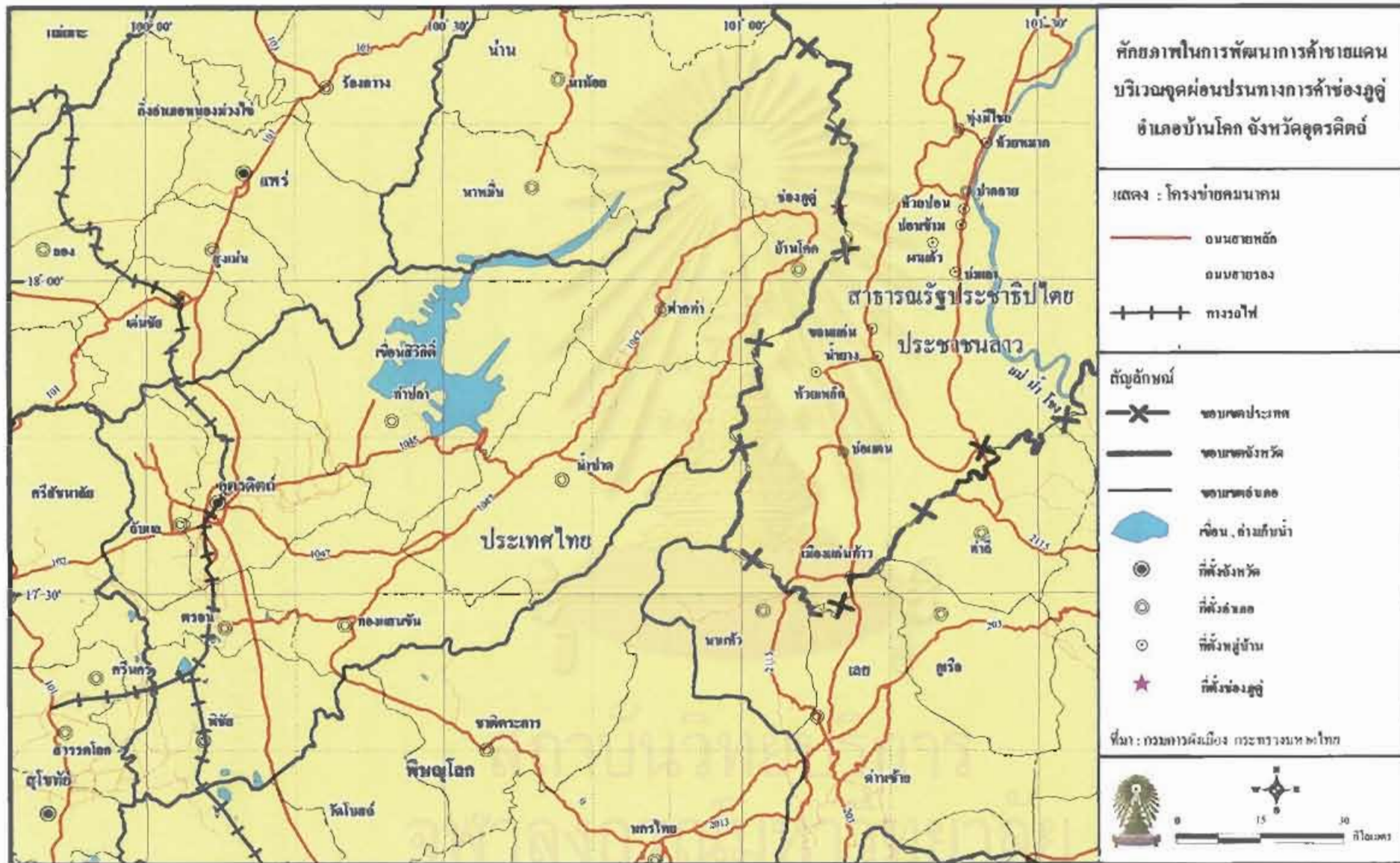
4.1.3 ทรัพยากรธรรมชาติ

จังหวัดอุตรดิตถ์เคยอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรป่าไม้นานาพันธุ์ ทั้งป่าเบญจพรรณ ป่าแดงและป่าดงดิบ ในปี พ.ศ. 2507 มีพื้นที่ป่าถึง 6,437 ตารางกิโลเมตรหรือร้อยละ 82.72 ของพื้นที่จังหวัด ในปี พ.ศ. 2516 พื้นที่ป่าลดลงเหลือ 5,705 ตารางกิโลเมตรหรือร้อยละ 72.77 ของพื้นที่จังหวัด ในปี พ.ศ. 2536 พื้นที่ป่าลดลงเหลือ 3,043 ตารางกิโลเมตรหรือร้อยละ 38.82 ของพื้นที่จังหวัดเท่านั้น ป่าไม้ที่พบในจังหวัดส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณและป่าแดง ป่าเบญจพรรณในเขตบ้านปางเกลือ ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด บริเวณวนอุทยานต้นสักใหญ่ มีไม้หลายชนิด เช่น ไม้สัก ไม้แดง ไม้มะค่า ไม้ประดู่ และที่สำคัญ คือ มีต้นสักที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีความสูงประมาณ 47 เมตร เส้นรอบวงประมาณ 958 เซนติเมตร มีอายุประมาณ 1,500 ปี ปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด นอกจากนี้ ยังพบป่าสนบริเวณที่มีอากาศหนาวเย็น บนภูสอยดาว ซึ่งเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ อยู่ในเขอำเภอน้ำป่าด

โครงสร้างทางธรณีวิทยาของจังหวัดอุตรดิตถ์ส่วนใหญ่เป็นหินชั้นหรือหินตะกอน ทำให้จังหวัดอุตรดิตถ์มีทรัพยากรแร่จำกัด ส่วนใหญ่เป็นแร่โลหะ แร่โลหะที่สำคัญของจังหวัดอุตรดิตถ์ คือ แร่ดินขาว พบในเขตตำบลวังดินและตำบลผาจุกในเขตอำเภอเมือง แต่ดินขาวนับว่าเป็นแร่เศรษฐกิจที่หารายได้ให้กับจังหวัดอุตรดิตถ์มากที่สุด นอกจากนี้ยังมีแร่ทัลค์ พบในเขตตำบลวังดิน และตำบลผาจุก อำเภอเมือง และตำบลผาเลือด อำเภอท่าปลา หินอ่อนพบในเขตตำบลบ่อทอง และอำเภอทองแสนขัน

จังหวัดอุตรดิตถ์มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรน้ำปานกลาง โดยมีแหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญเปรียบเสมือนเส้นโลหิตใหญ่ คือ แม่น้ำน่าน มีน้ำไหลตลอดปี เนื่องจากมีเขื่อนสิริกิติ์ช่วยกักเก็บน้ำ และจากการสร้างเขื่อนทำให้เกิดอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ คืออ่างเก็บน้ำสิริกิติ์ แม่น้ำป่าด คลองตรอน คลองแม่พ่อง บึงทุ่งกะโล่ ซึ่งเป็นบึงขนาดใหญ่ที่สุดของจังหวัดอุตรดิตถ์ บึงเบิก บึงทับกระดาน บึงหล่ม ส่วนใต้ดินบริเวณทางตอนใต้ของจังหวัดอุตรดิตถ์เป็นเขตที่ราบลุ่มมีน้ำใต้ดินอุดมสมบูรณ์กว่าพื้นที่ในเขตอื่น ๆ คือ พื้นที่ในเขตอำเภอพิชัย อำเภอตรอน อำเภอเมือง และอำเภอทองแสนขัน

แผนที่ 4-6 โครงข่ายคมนาคมจังหวัดอุตรดิตถ์

4.1.4 การคมนาคม

เนื่องจากจังหวัดอุตรดิตถ์เคยเป็นเมืองท่าเหนือเดิม ประกอบกับการมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก จึงส่งผลให้สามารถที่จะติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ภายในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี และเส้นทางในการเชื่อมต่อไปยัง สปป.ลาว มีอุปสรรคเพียงช่วง 33 กิโลเมตร (เป็นทางหินคลุก 27 กิโลเมตร และเป็นทางเวียนธรรมชาติที่ไม่ได้รับการปรับปรุงอีก 6 กิโลเมตร) สามารถที่จะเชื่อมต่อไปยังพื้นที่สำคัญต่าง ๆ ภายในประเทศลาวและไทยได้ดังต่อไปนี้

กรุงเทพฯ – อุตรดิตถ์	491	กิโลเมตร
อุตรดิตถ์ – ช่องภูคู้ (อ.บ้านโคก)	162	กิโลเมตร
ช่องภูคู้ – ปากลาย (แขวงไชยบุรี สปป.ลาว)	33	กิโลเมตร
เมืองปากลาย – เมืองแก่นท้าว	76	กิโลเมตร
ปากลาย – แขวงไชยบุรี	150	กิโลเมตร
แขวงไชยบุรี – หลวงพระบาง	120	กิโลเมตร
หลวงพระบาง – แขวงอุดมไชย	230	กิโลเมตร
แขวงอุดมไชย – บ่อเต็น	100	กิโลเมตร
บ่อเต็น – บ่อหาร(ประเทศจีน)	2	กิโลเมตร
แขวงอุดมไชย – ปากแบ่ง	144	กิโลเมตร
บ่อหาร – เมืองหล้า(ประเทศจีน)	70	กิโลเมตร
เมืองหล้า – เชียงรุ่ง(สิบสองปันนา)	170	กิโลเมตร
เชียงรุ่ง – นครคุนหมิง	700	กิโลเมตร
แขวงอุดมไชย – เดียนเบียนฟู(ประเทศเวียดนาม)	170	กิโลเมตร
เดียนเบียนฟู – นครฮานอย(ประเทศเวียดนาม)	230	กิโลเมตร

จะเห็นได้ว่า เส้นทางดังกล่าวมีศักยภาพในการขนส่งและคมนาคมทางบกเป็นอันมาก ซึ่งจะทำให้เกิดช่องทางทางการแลกเปลี่ยนและการค้าขายที่ดี เมื่อได้รับการพัฒนาต่อไปในอนาคต ซึ่งถือได้ว่าเป็นช่องทางในการขนส่งทางบกที่สำคัญระหว่างประเทศได้เป็นอย่างดี

ตาราง 4-1 เปรียบเทียบจำนวนประชากร ความหนาแน่นและอัตราการเพิ่มของประชากร พ.ศ. 2533 และ 2543

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนประชากร				พื้นที่ (ตร.กม.)	ความหนาแน่น ของประชากร (คน/ตร.กม.)		อัตราเพิ่ม ต่อปีระหว่างปี 2533-2543
		2533		2543			2533	2543	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
	จังหวัดอุดรดิตถ์	443,342	100.00	463,114	100.00	7,838.6	56.56	59.08	4.46
1	เมืองอุดรดิตถ์	141,021	31.81	153,596	33.17	765.5	184.22	200.65	8.92
2	ตรอน	34,680	7.82	35,685	7.71	314.5	110.27	113.47	2.90
3	ท่าปลา	45,233	10.20	46,989	10.15	1,681.4	26.90	27.95	3.88
4	น้ำปาด	28,873	6.51	31,565	6.82	1,448.7	19.93	21.79	9.32
5	ฟากท่า	14,961	3.37	14,852	3.21	632.7	23.65	23.47	-0.73
6	บ้านโคก	14,417	3.25	14,701	3.17	1,055.9	13.65	13.92	1.97
7	พิชัย	72,859	16.43	76,434	16.50	736.7	98.90	103.75	4.91
8	ลับแล	60,112	13.56	56,667	12.24	448.8	133.94	126.26	-5.73
9	ทองแสนขัน	31,186	7.03	32,625	7.04	754.4	41.34	43.25	4.61

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตาราง 4-2 จำนวนประชากรจำแนกตามเพศ อำเภอ และเขตการปกครอง

ลำดับ	จังหวัด - อำเภอ	จำนวนประชากร				อัตราส่วนเพศ
		รวม	ร้อยละ	ชาย	หญิง	
	จังหวัดอุตรดิตถ์	463,114	100.00	228,197	234,917	97.1
	ในเขตเทศบาล	98,870	21.35	48,136	50,734	94.9
	นอกเขตเทศบาล	364,244	78.65	180,061	184,183	97.8
1	เมืองอุตรดิตถ์	153,596	33.17	75,489	78,107	96.6
	ในเขตเทศบาล	52,838	11.41	25,810	27,028	95.5
	นอกเขตเทศบาล	100,758	21.76	49,679	51,079	97.3
2	ตรอน	35,685	7.71	17,283	18,402	93.9
	ในเขตเทศบาล	4,838	1.04	2,364	2,474	95.6
	นอกเขตเทศบาล	30,847	6.66	14,919	15,928	93.7
3	ท่าปลา	46,989	10.15	23,512	23,477	100.1
	ในเขตเทศบาล	5,795	1.25	2,809	2,986	94.1
	นอกเขตเทศบาล	41,194	8.90	20,703	20,491	101.0
4	น้ำปาด	31,565	6.82	15,872	15,693	101.1
	ในเขตเทศบาล	3,469	0.75	1,698	1,771	95.9
	นอกเขตเทศบาล	28,096	6.07	14,174	13,922	101.8
5	ฟากท่า	14,852	3.21	7,270	7,582	95.9
	ในเขตเทศบาล	1,059	0.23	535	524	102.1
	นอกเขตเทศบาล	13,793	2.98	6,735	7,058	95.4
6	บ้านโลก	14,701	3.17	7,409	7,292	101.6
	ในเขตเทศบาล	2,920	0.63	1,442	1,478	97.6
	นอกเขตเทศบาล	11,781	2.54	5,967	5,814	102.6
7	พิชัย	76,434	16.50	37,229	39,205	95.0
	ในเขตเทศบาล	3,516	0.76	1,642	1,874	87.6
	นอกเขตเทศบาล	72,918	15.75	35,587	37,331	95.3
8	ลับแล	46,667	10.08	27,922	18,745	149.0
	ในเขตเทศบาล	19,623	4.24	9,477	10,146	93.4
	นอกเขตเทศบาล	37,044	8.00	18,445	18,599	99.2
9	ทองแสนขัน	32,625	7.04	16,211	16,414	98.8
	ในเขตเทศบาล	4,812	1.04	2,359	2,453	96.2
	นอกเขตเทศบาล	27,813	6.01	13,852	13,961	99.2

หมายเหตุ : อัตราส่วนเพศ = จำนวนประชากรชายต่อจำนวนประชากรหญิง 100 คน

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตาราง 4-3 จำนวนครัวเรือนและขนาดของครัวเรือน จำแนกตามอำเภอ และเขตการปกครอง ปี 2542

ลำดับ	จังหวัด - อำเภอ	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนครัวเรือน	ขนาดของครัวเรือน โดยเฉลี่ย (คน/ครัวเรือน)
	จังหวัดอุดรดิตถ์	463,114	133,760	3.46
	ในเขตเทศบาล	98,870	29,776	3.32
	นอกเขตเทศบาล	364,244	103,984	3.50
1	เมืองอุดรดิตถ์	153,596	44,671	3.44
	ในเขตเทศบาล	52,838	15,747	3.36
	นอกเขตเทศบาล	100,758	28,924	3.48
2	ตรอน	35,685	10,134	3.52
	ในเขตเทศบาล	4,838	1,486	3.26
	นอกเขตเทศบาล	30,847	8,648	3.57
3	ท่าปลา	46,989	13,256	3.54
	ในเขตเทศบาล	5,795	1,764	3.29
	นอกเขตเทศบาล	41,194	11,492	3.58
4	น้ำปาด	31,565	9,885	3.19
	ในเขตเทศบาล	3,469	1,123	3.09
	นอกเขตเทศบาล	28,096	7,872	3.57
5	ฟากท่า	14,852	4,214	3.52
	ในเขตเทศบาล	1,059	375	2.82
	นอกเขตเทศบาล	13,793	2,839	4.86
6	บ้านโลก	14,701	4,288	3.43
	ในเขตเทศบาล	2,920	927	3.15
	นอกเขตเทศบาล	11,781	3,361	3.51
7	พิชัย	76,434	22,699	3.37
	ในเขตเทศบาล	3,516	1,228	2.86
	นอกเขตเทศบาล	72,918	21,471	3.40
8	ลับแล	46,667	16,038	2.91
	ในเขตเทศบาล	19,623	5,652	3.47
	นอกเขตเทศบาล	27,044	10,386	2.60
9	ทองแสนขัน	32,625	9,465	3.45
	ในเขตเทศบาล	4,812	1,474	3.26
	นอกเขตเทศบาล	27,813	7,991	3.48

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

4.2 ลักษณะทางสังคม

4.2.1 ประชากร

อุตรดิตถ์เป็นจังหวัดขนาดเล็ก ในปี พ.ศ. 2542 มีประชากรประมาณ 463,114 คน เป็นชาย : หญิงในสัดส่วน 97.1 : 100 คน อำเภอเมืองอุตรดิตถ์เป็นอำเภอที่มีประชากรมากที่สุด คือ 153,596 คน หรือร้อยละ 33.17 ของประชากรจังหวัดอุตรดิตถ์ รองลงมาได้แก่ อำเภอพิชัย มีประชากร 76,434 คน หรือร้อยละ 16.50 ส่วนอำเภอบ้านโคกมีประชากรน้อยที่สุด คือ 14,701 คน หรือร้อยละ 3.17 รองลงมาได้แก่ อำเภอปากท่ามีประชากรเพียง 14,852 คนหรือร้อยละ 3.21 เนื่องจากภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา และที่สูง ตลอดจนอยู่ห่างไกลจากอำเภอเมืองและศูนย์กลางความเจริญมากกว่าอำเภออื่น ๆ มีประชากรในเขตเทศบาลเปรียบเทียบกับประชากรรวมของจังหวัดคิดเป็นร้อยละ 21.35 หรือ 98,870 คน และมีสถิติการย้ายถิ่นฐานเฉลี่ยออกนอกพื้นที่ไปยังจังหวัดอื่น ๆ ร้อยละ 6.6 ของประชากรทั้งจังหวัดซึ่งถือได้ว่าเป็นอัตราที่ค่อนข้างสูง

จังหวัดอุตรดิตถ์มีอัตราการเพิ่มของประชากรต่อปีระหว่างปี 2533-2543 ในอัตราที่ต่ำ กล่าวคือ มีอัตราการเพิ่มของประชากรเฉลี่ยปีละ 0.47 เท่านั้น โดยอำเภอที่มีอัตราการเพิ่มของประชากรมากที่สุด คือ อำเภอบ้านโคกโดยมีอัตราที่เพิ่มขึ้นคือ ร้อยละ 2.61 เนื่องจากเป็นแหล่งทำกิน และเป็นจุดที่มีด่านการค้าชายแดนอยู่ จึงส่งผลให้มีอัตราการย้ายเข้าของประชากรมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ รองลงมาได้แก่ อำเภอน้ำปาดโดยมีอัตราที่เพิ่มขึ้นคือ ร้อยละ 0.85 ส่วนอำเภอเมืองอุตรดิตถ์มีอัตราที่เพิ่มขึ้นคือ ร้อยละ 0.81 อำเภอที่มีอัตราการเพิ่มของประชากรน้อยที่สุดได้แก่ อำเภอลับแลมีอัตราที่เพิ่มขึ้นคือ ร้อยละ -0.52 รองลงมาได้แก่ อำเภอปากท่ามีอัตราที่เพิ่มขึ้นคือ ร้อยละ -0.07 ซึ่งทั้ง 2 อำเภอดังกล่าวถือได้ว่าอยู่ในภาวะที่ถดถอย เนื่องจากปัจจัยด้านการย้ายถิ่นฐานของคนในพื้นที่เป็นสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงประชากรเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับภาวะประชากรอันได้แก่ ขนาด ความหนาแน่น องค์ประกอบ และการกระจายตัวของประชากร โดยปกติแล้วภาวะประชากรจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จะมีคนเกิด ตาย และย้ายถิ่น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความหนาแน่น และการกระจายตัวของประชากรตามมาด้วย ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประชากร ได้แก่ การเกิด การตาย และการย้ายถิ่น

การเกิด จะมีผลโดยตรงต่อการเพิ่มจำนวนประชากร ถ้าอัตราการเกิดมาก การเพิ่มจำนวนประชากรจะมีมากขึ้นด้วย แต่ถ้ามีการเกิดน้อยการเพิ่มจำนวนประชากรจะมีน้อยตามมาด้วยการศึกษาเกี่ยวกับการเกิดจะศึกษาในรูปของอัตราการเกิดโดยคิดเป็นร้อยละ 1.5 ในช่วงปี พ.ศ. 2532 – 2540 ซึ่งอยู่ในอัตราที่ต่ำ เพราะประชากรมีการคุมกำเนิดตามนโยบายของภาครัฐ ส่วนทางด้านอัตราการตายของจังหวัดอุตรดิตถ์ก็ต่ำเช่นเดียวกัน ตั้งแต่ปี 2532 – 2540 มีอัตราการตายร้อยละ 0.7 ทั้งนี้เนื่องจากการแพทย์มีความเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น และประชากรมีการดูแลสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น สาเหตุของการตายของประชากรที่สูงที่สุด คือ ตายด้วยโรคหัวใจ รองมาคือ โรคมะเร็ง และอุบัติเหตุจากการขนส่ง อัตราการเกิดที่ต่ำที่ต่ำและอัตราการตายต่ำทำให้จังหวัดอุตรดิตถ์มีอัตราการเพิ่มของประชากรต่ำด้วย คือ อัตราเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 0.6 เท่านั้น การเพิ่มของประชากรสูงที่สุดที่อำเภอเมือง และอำเภอลับแล

จังหวัดอุตรดิตถ์มีขนาดครัวเรือนโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 3.46 คนต่อครัวเรือน ซึ่งขนาดของครัวเรือนที่มีขนาดใหญ่ขึ้นมักจะกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่นอกเขตเทศบาลทั้งสิ้น อำเภอที่มีขนาดครัวเรือนที่ใหญ่ที่สุด คือ อำเภอท่าปลา คือ 3.54 คนต่อครัวเรือน รองลงมาได้แก่ อำเภอดรอน และปากท่า คือ 3.52 คนต่อครัวเรือน ส่วนอำเภอที่อัตราเฉลี่ยคนต่อครัวเรือนน้อยที่สุด คือ อำเภอลับแล คือ 2.91 ต่อครัวเรือน

จังหวัดอุตรดิตถ์มีประชากรอาศัยกันอย่างเบาบาง โดยจากการสำรวจในปี 2542 พบว่ามีความหนาแน่นของประชากร 59.1 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งจะหนาแน่นในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญทางด้านต่าง ๆ ของจังหวัด ประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 3,092 คนต่อตารางกิโลเมตร บริเวณที่มีประชากรหนาแน่น คือ ที่ราบลุ่มแม่น้ำในเขตอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ อำเภอลับแล อำเภอพิชัย และอำเภอดรอน ซึ่งมีประชากรหนาแน่นมากกว่า 100 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยเฉพาะที่อำเภอมืองอุตรดิตถ์ มีประชากรหนาแน่นถึง 200.6 คนต่อตารางกิโลเมตร ส่วนในเขตภูเขาและที่สูงประชากรจะอาศัยกันอย่างเบาบาง ได้แก่ อำเภอบ้านโคก อำเภอปากท่า อำเภอน้ำปาด อำเภอท่าปลา และอำเภอทองแสนขัน โดยเฉพาะที่อำเภอบ้านโคก ประชากรจะเบาบางกว่าอำเภออื่น ๆ มีประชากรประมาณ 13.9 คนต่อตารางกิโลเมตร ด้วยทั้งนี้เพราะอยู่ห่างไกลจากอำเภอเมืองและมีความเจริญด้านต่าง ๆ น้อยกว่าอำเภออื่น ๆ ด้วย

ประชากรจังหวัดอุตรดิตถ์จำแนกออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ประชากรที่สืบเชื้อสายมาจากพวกล้านนา ได้แก่ ประชากรในเขตอำเภอลับแล ในเขตตำบลแม่พูน นานกกก

ฝ่ายหลวง และชัยชุมพล มีประชากรที่อพยพจากอำเภอลับแลไปอยู่ในเขตอำเภอต่าง ๆ และในเขตอำเภอเมืองซึ่งอาศัยอยู่ทางตอนเหนือ ประชากรที่สืบเชื้อสายมาจากเมืองหลวงพระบางและเวียงจันทน์ ได้แก่ ประชากรในเขตอำเภอปากท่า น้ำป่าด บ้านโคก และทองแสนขันบางส่วน นอกจากนี้ยังมีประชากรที่สืบเชื้อสายมาจากกลุ่มคนไทยภาคกลางรวมทั้งสุโขทัยซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัด ได้แก่ ประชากรในเขตอำเภอลับแลตอนล่าง อำเภอเมืองตอนล่าง อำเภอดรอน อำเภอพิชัย และอำเภอทองแสนขันบางส่วน

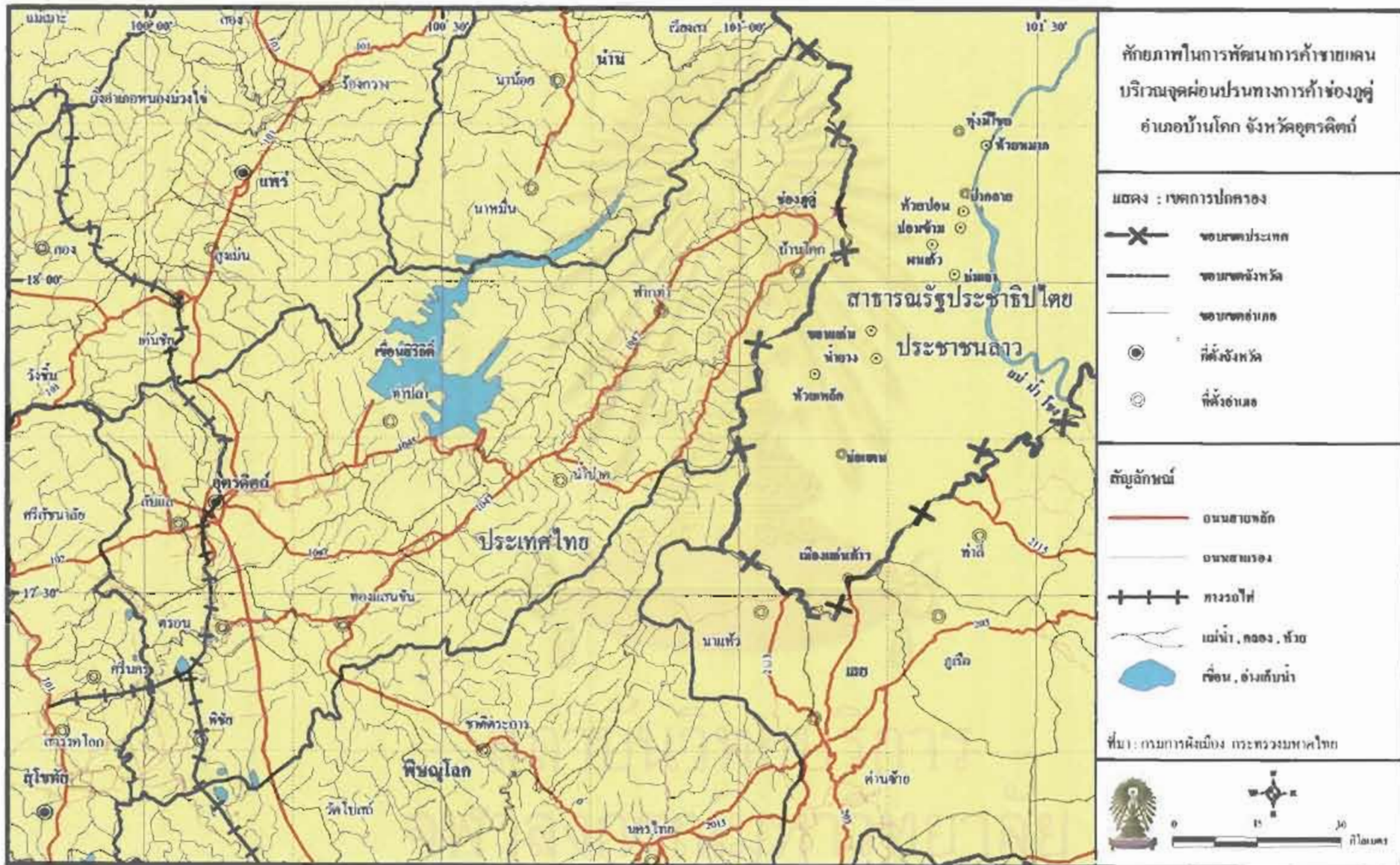
จังหวัดอุตรดิตถ์ใช้ภาษาไทยใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาที่ติดต่อราชการ และมีภาษาถิ่นในแต่ละท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์มีภาษาถิ่นที่หลากหลายแต่สามารถจัดกลุ่มใหญ่ ๆ ตามการสืบเชื้อสายของประชากรได้ 3 กลุ่ม คือ ภาษาเหนือ ภาษาลาว และภาษาสุโขทัย ประชากรที่พูดภาษาเหนือ ได้แก่ ประชากรในเขตอำเภอลับแลตอนบน อำเภอเมืองตอนบน อำเภอท่าปลา และบางส่วนของอำเภอทองแสนขัน ประชากรที่ใช้ภาษาลาว ได้แก่ อำเภอปากท่า อำเภอน้ำป่าด อำเภอบ้านโคก และบางส่วนของอำเภอทองแสนขันกับอำเภอดรอน ประชากรที่ใช้ภาษาสุโขทัย ได้แก่ อำเภอลับแลตอนล่าง และบางส่วนของอำเภอเมือง อำเภอดรอน อำเภอทองแสนขัน และอำเภอพิชัย

4.3 ลักษณะทางการเมืองและการปกครอง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนากการปกครองแบบเทศาภิบาล และจัดตั้งมณฑลพิษณุโลกขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2437 เมืองพิชัยขึ้นกับมณฑลพิษณุโลกโดยแบ่งการปกครองออกเป็น 5 เมือง คือ พิชัย ลับแล น้ำป่าด ดรอน และอุตรดิตถ์

ในปี 2465 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชานุญาตให้โอนอำเภอท่าปลาของจังหวัดน่านมาขึ้นกับจังหวัดอุตรดิตถ์ และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 การปกครองแบบเทศาภิบาลถูกยกเลิกไปโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารส่วนภูมิภาคมีข้าหลวงประจำจังหวัดอุตรดิตถ์ ทำหน้าที่บริหารราชการในจังหวัดและควบคุมดูแลเมืองอุตรดิตถ์ ซึ่งยกฐานะจากสุขาภิบาล ในปี 2478 และขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทยโดยมีหัวหน้าส่วนราชการบริหารฝ่ายพลเรือนต่าง ๆ ทำหน้าที่ประจำ มีการย้ายศาลากลางบริเวณด้านเหนือของวัดวังเตาหม้อ (วัดท่าถนน) มาอยู่ที่ศาลากลางปัจจุบัน และเป็นศูนย์กลางการปกครองจังหวัดอุตรดิตถ์ในเวลาต่อมา

แผนที่ 4-7 เขตการปกครองจังหวัดอุตรดิตถ์

จังหวัดอุตรดิตถ์ปัจจุบันแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ คือ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ อำเภอพิชัย อำเภอรอน อำเภอลับแล อำเภอน้ำป่า อำเภอฟากท่า อำเภอบ้านโลก อำเภอทองแสนขัน และอำเภอท่าปลา แบ่งออกเป็น 67 ตำบล 543 หมู่บ้าน เทศบาล 2 แห่ง และ สุขาภิบาล 14 แห่ง (ปัจจุบันปี พ.ศ. 2542 ได้ยกฐานะเป็นเทศบาลประจำตำบลทั้ง 14 แห่ง)

ในด้านการบริหารราชการจังหวัดอุตรดิตถ์ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 จังหวัดอุตรดิตถ์ นอกจากจะเป็นหน่วยการปกครองตามระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคแล้ว ยังมีหน่วยงานราชการที่ตั้งขึ้นตามระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดอุตรดิตถ์และหน่วยการปกครองตามระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

หน่วยงานบริหารราชการส่วนภูมิภาคที่ขึ้นตรงต่อจังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้ว่าราชการจังหวัดอุตรดิตถ์ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มีสำนักงานจังหวัดอุตรดิตถ์เป็นหน่วยงานวางแผนนโยบายและงานทั่วไปของจังหวัด และมีหน่วยงานอื่นที่กระทรวง กรมต่าง ๆ ส่งเจ้าหน้าที่มาประจำในการปฏิบัติราชการช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดอีก 28 หน่วยงาน มีหน้าที่รับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่ที่กระทรวง กรม ของแต่ละหน่วยงานนั้นมอบหมายให้มาปฏิบัติงาน นอกจากนี้แล้วยังมีส่วนราชการอำเภออีก 9 อำเภอ มีนายอำเภอเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการส่วนอำเภอ โดยอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบในการบังคับบัญชาจากผู้ว่าราชการจังหวัดอุตรดิตถ์อีกที่หนึ่ง และมีหน่วยการปกครองย่อยของอำเภอทั้ง 9 อำเภอ ที่จัดตั้งเป็นตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 อีก 67 ตำบล มีกำนัน 65 คน เป็นผู้รับผิดชอบในแต่ละตำบล (อีก 2 ตำบล ไม่มีกำนัน เพราะเป็นตำบลในเขตเทศบาล) และแบ่งเป็นหมู่บ้านที่จัดตั้งโดยประกาศจังหวัดอุตรดิตถ์ รวม 543 หมู่บ้าน มีผู้ใหญ่บ้านจำนวน 480 คนเป็นผู้รับผิดชอบ (หมู่บ้านในเขตเทศบาล และสุขาภิบาล 63 หมู่บ้าน และหมู่บ้านในเขตพื้นที่พิพาทไทย - ลาว ในเขตอำเภอบ้านโลกอีก 3 หมู่บ้านที่ไม่มีผู้ใหญ่บ้าน)

หน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุตรดิตถ์ การจัดตั้งองค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แบ่งเป็น 4 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ดังนี้

องค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 แก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2540 มีหน้าที่กระทำการส่วนจังหวัดโดยมีทรัพย์สินและรายได้ซึ่งจังหวัดเก็บมาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายไม่ต้องส่งกระทรวงการคลังเป็นรายได้แผ่นดิน โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัด แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ สภาจังหวัดเป็นผู้ใช้อำนาจในการกำหนดนโยบายในการบริหารและควบคุมการบริหารงานของฝ่ายบริหารให้เป็นไปตามนโยบาย กฎหมาย ระเบียบแบบแผน ส่วนฝ่ายบริหารนั้น ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นหัวหน้ารับผิดชอบบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน และนโยบายที่ฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดไว้ สภาจังหวัดอุตรดิตถ์ มีสมาชิกสภาจังหวัดที่ได้จากการเลือกตั้งจำนวน 24 คน คือ สมาชิกสภาจังหวัดเขตอำเภอเมือง 8 คน อำเภอพิชัย 4 คน อำเภอลับแล 3 คน อำเภอตรอน อำเภอท่าปลา และอำเภอทองแสนขัน อำเภอละ 2 คน อำเภอน้ำปาด อำเภอปากทำ และอำเภอบ้านโคก อำเภอละ 1 คน อยู่ในตำแหน่งคราวละ 5 ปี

หลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 แล้ว ได้กำหนดให้เทศบาลเป็นองค์การบริหารรูปหนึ่งของราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และได้ตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกที่ว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารการปกครองตนเองของเทศบาล ต่อมาในรัฐบาลชุดต่าง ๆ ได้มีการตรากฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบเทศบาลขึ้นเป็นระยะ ๆ และในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการตราพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ขึ้นใช้แทนกฎหมายเก่าและใช้มาจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ ถึงแม้จะมีการแก้ไขปรับปรุงบ้างก็ตาม สำหรับจังหวัดอุตรดิตถ์ได้จัดตั้งเทศบาลขึ้น 2 แห่ง คือ เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ และเทศบาลตำบลศรีพนมมาศ

เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ตั้งอยู่ในเขตตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง พื้นที่เทศบาลจำนวน 14 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2540 มี 42,697 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 46,292 คน ความหนาแน่นของประชากรประมาณ 3,092 คนต่อตารางกิโลเมตร มีรายได้ที่จัดเก็บเอง 82,950,900 บาท และเงินอุดหนุน 7,146,500 บาท รวมทั้งสิ้น 90,097,400 บาท มีบุคลากรแยกเป็นพนักงานเทศบาลจำนวน 100 คน ลูกจ้างประจำ 39 คน ลูกจ้างชั่วคราว 159 คน มีสมาชิกเทศบาลจำนวน 18 คน เป็นฝ่ายบริหารหรือคณะเทศมนตรี 4 คน ซึ่งอยู่ในตำแหน่งคราวละ 5 ปี

เทศบาลตำบลศรีพนมมาศ ตั้งอยู่ในเขตตำบลศรีพนมมาศ อำเภอลับแล มีพื้นที่รับผิดชอบ 1.48 ตารางกิโลเมตร ประชาชน 3,537 คน ความหนาแน่นของประชากร 2,389 คนต่อตารางกิโลเมตร มีรายได้ที่จัดเก็บเอง 16,856,842 บาท และเงินอุดหนุน 586,850 บาท รวมทั้งสิ้น 17,441,692 บาท มีบุคลากรจำนวน 89 คน เป็นพนักงานเทศบาล 28 คน ลูกจ้างประจำ 26 คน ลูกจ้างชั่วคราว 35 คน สมาชิกเทศบาล 12 คน โดยเป็นฝ่ายบริหารหรือคณะเทศมนตรี 3 คน

สุขาภิบาล เป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นโดยตนเองที่ปรากฏขึ้นครั้งแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้ตราพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาล ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451) เพื่อใช้บังคับสุขาภิบาลตามหัวเมืองต่าง ๆ เรื่อยมา จนกระทั่งเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 จึงถูกยกเลิกไป และในปี พ.ศ. 2495 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสุขาภิบาลขึ้นและกำหนดให้เป็นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่ง และต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2495 โดยมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติสุขาภิบาล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2528 สำหรับจังหวัดอุดรดิตถ์จัดตั้งสุขาภิบาลขึ้น 14 แห่ง คือ สุขาภิบาลวังกะพี้ สุขาภิบาลค่านนาขามในเขตอำเภอเมือง สุขาภิบาลท่าสัก สุขาภิบาลในเมืองในเขตอำเภอพิชัย สุขาภิบาลหัวดงและสุขาภิบาลทุ่งยั้งในเขตอำเภอลับแล สุขาภิบาลตรอนและสุขาภิบาลบ้านแก่งในเขตอำเภอตรอน สุขาภิบาลท่าปลาและสุขาภิบาลร่วมจิตในเขตอำเภوتاปลา สุขาภิบาลน้ำปาดในเขตอำเภอน้ำปาด สุขาภิบาลฟากท่าในเขตอำเภอฟากท่า สุขาภิบาลบ้านโคกในเขตอำเภอบ้านโคก และสุขาภิบาลทองแสนขันในเขตอำเภอทองแสนขัน

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่เล็กที่สุดในระดับตำบลจังหวัดอุดรดิตถ์ประกาศจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 จำนวน 63 แห่ง ในเขตอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ 13 แห่ง อำเภอพิชัย 11 แห่ง อำเภอลับแล 7 แห่ง อำเภอตรอน 5 แห่ง อำเภوتاปลา 8 แห่ง อำเภอน้ำปาด 6 แห่ง อำเภอฟากท่าและอำเภอทองแสนขัน อำเภอละ 4 แห่ง และอำเภอบ้านโคก 2 แห่ง บุคลากรสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย คณะกรรมการบริหาร อบต. สภา อบต. พนักงาน อบต. นายอำเภอ และผู้ว่าราชการจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เกี่ยวกับการซ่อมแซมถนน ดูแลรักษาแม่น้ำคูคลอง จัดหาน้ำกินน้ำใช้และน้ำเพื่อการเกษตร รักษาความสะอาดถนน ป้องกันและระงับโรคติดต่อ จัดให้มีไฟฟ้า ช่วยเหลือดูแลผู้ได้รับความเดือดร้อนจากน้ำท่วม ฝนแล้ง ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ส่งเสริมกีฬา และคุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในตำบลนั้น ๆ

ตาราง 4-4 ปริมาณและการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดอุตรดิตถ์ระหว่างปี 2534-2538-2542

สาขาการผลิต	ข้อมูล		จังหวัดอุตรดิตถ์				อัตราการเปลี่ยนแปลง	
			2534		2538		เฉลี่ยต่อปี	
	ปริมาณ	%	ปริมาณ	%	ปริมาณ	%	2534-2538	2538-2542
ปฐมภูมิ	2,182	25.26	2,052	20.15	2,471	23.31	-5.96	20.41
กสิกรรม	1,685	19.50	1,617	15.88	1,917	18.08	-4.04	18.55
ปศุสัตว์	212	2.45	149	1.46	282	2.66	-29.72	89.26
ประมง	54	0.63	64	0.63	59	0.56	18.52	-7.81
ป่าไม้	0	0.00	22	0.22	7	0.07	-	-68.28
บริการทางการเกษตร	100	1.16	81	0.79	86	0.81	-19.06	5.87
การแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย	131	1.52	119	1.17	120	1.14	-9.16	0.94
ทุติยภูมิ	2,593	30.01	3,489	34.25	3,433	32.38	34.53	-1.60
เหมืองแร่และข่อยหิน	99	1.15	137	1.35	104	0.98	38.38	-24.09
อุตสาหกรรม	1,928	22.31	2,341	22.99	2,754	25.98	21.44	17.64
การก่อสร้าง	373	4.31	743	7.30	316	2.98	99.32	-57.47
การไฟฟ้าและการประปา	194	2.24	268	2.63	259	2.44	38.16	-3.32
ตติยภูมิ	3,864	44.73	4,644	45.60	4,696	44.31	20.17	1.14
การคมนาคมและการขนส่ง	323	3.74	491	4.82	517	4.87	51.69	5.30
การค้าส่งและค้าปลีก	1,408	16.30	1,823	17.90	1,584	14.94	29.46	-13.10
การธนาคาร ประกันภัย และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์	223	2.58	403	3.95	293	2.76	80.59	-27.24
ที่อยู่อาศัย	476	5.51	520	5.11	621	5.86	9.24	19.42
การบริหารราชการและป้องกันประเทศ	490	5.67	532	5.22	598	5.64	8.57	12.41
การบริการ	944	10.93	876	8.60	1,084	10.22	-7.24	23.77
G P P.	8,640	100.00	10,185	100.00	10,600	100.00	17.88	4.08

ที่มา : สถาบันเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : หน่วย (ล้านบาท)

ตาราง 4-5 ปริมาณและการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเหนือระหว่างปี 2534-2538-2542

สาขาการผลิต	ข้อมูล		ภาคเหนือ				อัตราการเปลี่ยนแปลง	
			2534		2538		เฉลี่ยต่อปี	
	ปริมาณ	%	ปริมาณ	%	ปริมาณ	%	2534-2538	2538-2542
ปฐมภูมิ	68,968	28.05	71,359	21.56	70,170	22.18	3.47	-1.67
กสิกรรม	50,491	20.53	49,683	15.01	50,192	15.87	-1.60	1.02
ปศุสัตว์	8,965	3.65	10,330	3.12	9,413	2.98	15.23	-8.88
ประมง	1,112	0.45	1,530	0.46	1,794	0.57	37.59	17.25
ป่าไม้	110	0.04	1,368	0.41	388	0.12	1143.88	-71.64
บริการทางการเกษตร	4,286	1.74	4,249	1.28	3,862	1.22	-0.86	-9.11
การแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย	4,004	1.63	4,199	1.27	4,521	1.43	4.86	7.68
ทุติยภูมิ	47,871	19.47	85,003	25.68	73,336	23.18	77.57	-13.73
เหมืองแร่และข่อยหิน	1,713	0.70	2,122	0.64	2,467	0.78	23.88	16.26
อุตสาหกรรม	22,674	9.22	45,079	13.62	49,486	15.64	98.81	9.78
การก่อสร้าง	19,741	8.03	31,613	9.55	14,029	4.44	60.14	-55.62
การไฟฟ้าและการประปา	3,742	1.52	6,189	1.87	7,354	2.32	65.39	18.81
ตติยภูมิ	129,044	52.48	174,653	52.76	172,817	54.63	35.34	-1.05
การคมนาคมและการขนส่ง	10,078	4.10	17,865	5.40	20,433	6.46	77.27	14.38
การค้าส่งและค้าปลีก	52,727	21.44	70,663	21.35	58,642	18.54	34.02	-17.01
การธนาคาร ประกันภัย และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์	7,190	2.92	15,824	4.78	10,421	3.29	120.08	-34.14
ที่อยู่อาศัย	13,024	5.30	14,439	4.36	17,753	5.61	10.86	22.95
การบริหารราชการและป้องกันประเทศ	15,348	6.24	17,776	5.37	20,665	6.53	15.82	16.25
การบริการ	30,677	12.48	38,087	11.51	44,902	14.19	24.15	17.89
G R P.	245,883	100.00	331,015	100.00	316,323	100.00	34.62	-4.44

ที่มา : สถาบันเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : หน่วย (ล้านบาท)

ตาราง 4-6 ปริมาณและการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศไทยระหว่างปี 2534-2538-2542

สาขาการผลิต	ข้อมูล		ประเทศไทย				อัตราการเปลี่ยนแปลง			
			2534		2538		2542		เฉลี่ยต่อปี	
	ปริมาณ	%	ปริมาณ	%	ปริมาณ	%	2534-2538	2538-2542		
ปฐมภูมิ	317,084	12.65	468,879	11.18	516,957	11.20	47.87	10.25		
กสิกรรม	181,917	7.26	259,883	6.20	267,613	5.80	42.86	2.97		
ปศุสัตว์	37,430	1.49	42,475	1.01	49,940	1.08	13.48	17.58		
ประมง	43,139	1.72	84,262	2.01	109,257	2.37	95.33	29.66		
ป่าไม้	7,110	0.28	7,989	0.19	5,211	0.11	12.36	-34.77		
บริการทางการเกษตร	10,958	0.44	13,284	0.32	15,038	0.33	21.23	13.20		
การแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย	36,530	1.46	60,986	1.45	69,898	1.51	66.95	14.61		
ทุติยภูมิ	969,012	38.66	1,642,020	39.16	1,813,236	39.29	69.45	10.43		
เหมืองแร่และขุดหิน	39,372	1.57	50,326	1.20	85,870	1.86	27.82	70.63		
อุตสาหกรรม	707,901	28.24	1,189,037	28.36	1,435,369	31.10	67.97	20.72		
การก่อสร้าง	168,278	6.71	303,217	7.23	162,083	3.51	80.19	-46.55		
การไฟฟ้าและการประปา	53,461	2.13	99,440	2.37	129,914	2.81	86.00	30.65		
ตติยภูมิ	1,220,531	48.69	2,081,797	49.65	2,285,194	49.51	70.56	9.77		
การคมนาคมและการขนส่ง	177,239	7.07	302,610	7.22	376,033	8.15	70.74	24.26		
การค้าส่งและค้าปลีก	426,956	17.03	668,931	15.95	735,822	15.94	56.67	10.00		
การธนาคาร ประกันภัย และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์	133,838	5.34	315,514	7.53	151,568	3.28	135.74	-51.96		
ที่อยู่อาศัย	70,959	2.83	99,338	2.37	127,827	2.77	39.99	28.68		
การบริหารราชการและป้องกันประเทศ	86,927	3.47	159,789	3.81	203,150	4.40	83.82	27.14		
การบริการ	324,612	12.95	535,615	12.77	690,794	14.97	65.00	28.97		
G D P.	2,506,627	100.00	4,192,696	100.00	4,615,386	100.00	67.26	10.08		

ที่มา : สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : หน่วย (ล้านบาท)

ตารางที่ 4-7 การเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขาหลัก ของจังหวัดอุดรดิตถ์, ภาคเหนือ และประเทศไทย ระหว่างปี 2534-2538-2542

พื้นที่	สาขาการผลิต	ผลิตภัณฑ์มวลรวม						อัตราการเปลี่ยนแปลง	
		2534		2538		2542		เฉลี่ยต่อปี	
		ปริมาณ	%	ปริมาณ	%	ปริมาณ	%	2534-2538	2538-2542
ประเทศไทย	ปฐมภูมิ	317,084	12.65	468,879	11.18	516,957	11.20	9.57	2.05
	ทุติยภูมิ	969,012	38.66	1,642,020	39.16	1,813,236	39.29	13.89	2.09
	ตติยภูมิ	1,220,531	48.69	2,081,797	49.65	2,285,194	49.51	14.11	1.95
ภาคเหนือ	ปฐมภูมิ	68,968	28.05	71,359	21.56	70,170	22.18	0.69	-0.33
	ทุติยภูมิ	47,871	19.47	85,003	25.68	73,336	23.18	15.51	-2.75
	ตติยภูมิ	129,044	52.48	174,653	52.76	172,817	54.63	7.07	-0.21
จังหวัดอุดรดิตถ์	ปฐมภูมิ	2,182	25.26	2,052	20.15	2,471	23.31	-1.19	4.08
	ทุติยภูมิ	2,593	30.01	3,489	34.25	3,433	32.38	6.91	-0.32
	ตติยภูมิ	3,864	44.73	4,644	45.60	4,696	44.31	4.03	0.23

ที่มา : สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : หน่วย (ล้านบาท)

ตาราง 4-8 การวิเคราะห์ข้อมูลทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรติดต่อกับภาคเหนือในปี 2534-2538-2542 ด้วยเทคนิค Shift-Share และ Location Quotient (หน่วย : ล้านบาท)

ข้อมูล	จังหวัดอุดรติดต่อกับภาคเหนือ			ภาคเหนือ			Share Component		P-Shift		D-Shift		Location Quotient			
	จำนวน			จำนวน			2534-2538	2538-2542	2534-2538	2538-2542	2534-2538	2538-2542	2534	2538	2542	
	2534	2538	2542	2534	2538	2542										
สาขาการผลิต																
ปฐมภูมิ	2,182	2,052	2,471	68,968	71,359	70,170	-1.50	4.11	-679.91	56.90	-205.67	452.99	0.90	0.93	1.05	
กสิกรรม	1,685	1,617	1,917	50,491	49,683	50,192	-0.79	2.95	-610.37	88.34	-41.04	283.43	0.95	1.06	1.14	
ปศุสัตว์	212	149	282	8,965	10,330	9,413	-0.73	1.31	-41.12	-6.61	-95.28	146.23	0.67	0.47	0.89	
ประมง	54	64	59	1,112	1,530	1,794	0.12	-0.05	1.60	13.88	-10.30	-16.04	1.38	1.36	0.98	
ป่าไม้	0	22	7	110	1,368	388	0.26	-0.15	0.00	-14.83	-	0.74	0.00	0.52	0.54	
บริการทางการเกษตร	100	81	86	4,286	4,249	3,862	-0.22	0.05	-35.49	-3.78	-18.20	12.12	0.66	0.62	0.66	
การแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย	131	119	120	4,004	4,199	4,521	-0.14	0.01	-39.05	14.44	-18.41	-8.03	0.93	0.92	0.79	
ทุติยภูมิ	2,593	3,489	3,433	47,871	85,003	73,336	10.36	-0.55	1113.63	-323.98	-1116.02	422.95	1.54	1.33	1.40	
เหมืองแร่และขุดหิน	99	137	104	1,713	2,122	2,467	0.44	-0.32	-10.64	28.35	14.36	-55.27	1.64	2.10	1.26	
อุตสาหกรรม	1,928	2,341	2,754	22,674	45,079	49,486	4.78	4.06	1237.38	332.80	-1491.53	184.11	2.42	1.69	1.66	
การก่อสร้าง	373	743	316	19,741	31,613	14,029	4.29	-4.19	95.10	-380.30	146.08	-13.72	0.54	0.76	0.67	
การไฟฟ้าและการประปา	194	268	259	3,742	6,189	7,354	0.86	-0.09	59.59	62.22	-52.73	-59.22	1.47	1.41	1.05	
ตติยภูมิ	3,864	4,644	4,696	129,044	174,653	172,817	9.02	0.52	27.85	157.29	-586.49	101.54	0.85	0.86	0.81	
การคมนาคมและการขนส่ง	323	491	517	10,078	17,865	20,433	1.93	0.26	137.91	92.29	-82.70	-44.53	0.91	0.89	0.75	
การค้าส่งและค้าปลีก	1,408	1,823	1,584	52,727	70,663	58,642	4.80	-2.34	-8.55	-229.18	-64.13	71.38	0.76	0.84	0.81	
การธนาคาร ประกันภัย และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์	223	403	293	7,190	15,824	10,421	2.08	-1.08	190.56	-119.61	-88.07	27.80	0.88	0.83	0.84	
ที่อยู่อาศัย	476	520	621	13,024	14,439	17,753	0.51	0.99	-113.09	142.43	-7.72	-18.35	1.04	1.17	1.04	
การบริหารราชการและป้องกันประเทศ	490	532	598	15,348	17,776	20,665	0.49	0.65	-92.14	110.08	-35.52	-20.46	0.91	0.97	0.86	
การบริการ	944	876	1,084	30,677	38,087	44,902	-0.79	2.04	-98.83	195.55	-296.38	51.41	0.88	0.75	0.72	
ผลิตภัณฑ์มวลรวม	8,640	10,185	10,600	245,883	331,015	316,323	17.88	4.08	0.00	0.00	-1446.61	867.69	1.00	1.00	1.00	
รายได้ต่อหัว	22,784	32,530	38,965	15,109	24,195	25,367										

ที่มา : สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตาราง 4-9 การวิเคราะห์ข้อมูลทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรติดกับประเทศไทยในปี 2534-2538-2542 ด้วยเทคนิค Shift-Share และ Location Quotient (หน่วย : ล้านบาท)

ข้อมูล	จังหวัดอุดรติด			ประเทศไทย			Share Component		P-Shift		D-Shift		Location Quotient			
	จำนวน			จำนวน			2534-2538	2538-2542	2534-2538	2538-2542	2534-2538	2538-2542	2534	2538	2542	
	2534	2538	2542	2534	2538	2542										
สาขาการผลิต																
ปฐมภูมิ	2,182	2,052	2,471	317,084	468,879	516,957	-0.86	2.29	-423.18	3.53	-1174.70	208.37	1.14	1.00	1.18	
กสิกรรม	1,685	1,617	1,917	181,917	259,883	267,613	-0.45	1.64	-411.25	-114.92	-790.16	251.90	1.54	1.42	1.77	
ปศุสัตว์	212	149	282	37,430	42,475	49,940	-0.42	0.73	-114.03	11.17	-91.57	106.81	0.94	0.80	1.39	
ประมง	54	64	59	43,139	84,262	109,257	0.07	-0.03	15.15	12.53	-41.48	-23.98	0.21	0.17	0.13	
ป่าไม้	0	22	7	7,110	7,989	5,211	0.15	-0.08	0.00	-9.90	-	-7.40	0.00	0.63	0.33	
บริการทางการเกษตร	100	81	86	10,958	13,284	15,038	-0.13	0.03	-46.04	2.53	-40.29	-5.94	1.52	1.39	1.40	
การแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย	131	119	120	36,530	60,986	69,898	-0.08	0.01	-0.41	5.40	-99.88	-16.30	0.60	0.45	0.42	
ทุติยภูมิ	2,593	3,489	3,433	969,012	1,642,020	1,813,236	5.93	-0.31	56.75	12.06	-905.58	-419.64	0.44	0.49	0.47	
เหมืองแร่และข่อยหิน	99	137	104	39,372	50,326	85,870	0.25	-0.18	-39.05	82.95	10.46	-129.76	0.42	0.62	0.30	
อุตสาหกรรม	1,928	2,341	2,754	707,901	1,189,037	1,435,369	2.74	2.25	13.54	248.97	-896.91	-71.98	0.45	0.45	0.47	
การก่อสร้าง	373	743	316	168,278	303,217	162,083	2.45	-2.33	48.17	-420.74	71.33	-81.17	0.37	0.56	0.48	
การไฟฟ้าและการประปา	194	268	259	53,461	99,440	129,914	0.49	-0.05	36.30	55.03	-92.67	-90.88	0.60	0.62	0.49	
ตติยภูมิ	3,864	4,644	4,696	1,220,531	2,081,797	2,285,194	5.16	0.29	127.54	-14.46	-1947.57	-400.99	0.53	0.51	0.51	
การคมนาคมและการขนส่ง	323	491	517	177,239	302,610	376,033	1.11	0.14	11.23	69.57	-61.57	-93.03	0.30	0.37	0.34	
การค้าส่งและค้าปลีก	1,408	1,823	1,584	426,956	668,931	735,822	2.75	-1.30	-149.11	-1.49	-383.16	-420.98	0.55	0.62	0.53	
การธนาคาร ประกันภัย และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์	223	403	293	133,838	315,514	151,568	1.19	-0.60	152.71	-249.85	-123.00	99.57	0.28	0.29	0.48	
ที่อยู่อาศัย	476	520	621	70,959	99,338	127,827	0.29	0.55	-129.81	96.71	-146.37	-48.13	1.11	1.20	1.20	
การบริหารราชการและป้องกันประเทศ	490	532	598	86,927	159,789	203,150	0.28	0.36	81.12	90.73	-368.72	-78.37	0.94	0.76	0.73	
การบริการ	944	876	1,084	324,612	535,615	690,794	-0.45	1.14	-21.36	165.41	-681.98	-45.59	0.48	0.37	0.39	
ผลิตภัณฑ์มวลรวม	15,097	18,317	18,729	2,506,627	4,192,696	4,615,386	21.33	2.25	0.00	0.00	-6935.59	-1434.16	1.00	1.00	1.00	
รายได้ต่อหัวประชากร	22,784	32,530	38,965	44,307	70,583	74,675										

ที่มา : สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4.4 สภาพทางด้านเศรษฐกิจ

4.4.1 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม

ภาพรวมเศรษฐกิจของประเทศไทย จะพบว่ามีสัดส่วนการผลิตจะเป็น ภาคการผลิตปฐมภูมิ : ทุติยภูมิ : ตติยภูมิ เป็น 1 : 4 : 5 ซึ่งเน้นหนักทางสาขาการผลิตด้านตติยภูมิหรือการค้าและบริการ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสาขาการผลิตที่เกิดจากการสร้างมูลค่าเพิ่มจากสินค้าหรือผลผลิต และแรงงานของประชาชนในประเทศ รองลงมาได้แก่ สาขาการผลิตทางด้านตุติยภูมิหรืออุตสาหกรรม แต่ทว่าสัดส่วนของทางด้านกลับอยู่ในสัดส่วนที่น้อยที่สุด เนื่องจากสร้างรายได้ต่อหน่วยการผลิตได้ในปริมาณที่น้อย ถึงแม้ว่าประชากรส่วนใหญ่ของประเทศจะมีอาชีพเกษตรกรรมก็ตาม รายได้ต่อหัวของประเทศไทยอยู่ที่ประมาณ 75,000 บาทต่อคนในปี 2542 ซึ่งอยู่ในปริมาณที่สูง เนื่องจากค่าดังกล่าวได้คิดรวมจังหวัดใหญ่ ๆ ที่มีมูลค่าการผลิตที่สูง เช่น กรุงเทพมหานคร นครราชสีมา พระนครศรีอยุธยา และสมุทรปราการ เป็นต้น

ภาพรวมเศรษฐกิจของภาคเหนือ จะพบว่ามีสัดส่วนการผลิตจะเป็น ภาคการผลิตปฐมภูมิ : ทุติยภูมิ : ตติยภูมิ เป็น 1 : 1 : 2 ซึ่งจะเห็นได้ว่าสาขาการผลิตทางด้านตติยภูมิหรือการค้าและการบริการของภาคเหนือมีลักษณะคล้ายคลึงกับโครงการการผลิตของประเทศ คือ ประมาณครึ่งหนึ่งของผลิตภัณฑ์มวลรวม ซึ่งในอนาคตมีแนวโน้มอย่างมากในการที่จะขยายตัวในสัดส่วนที่มากยิ่งขึ้น เนื่องจากแนวโน้มทางการลงทุนส่วนใหญ่ในภาคเหนือจะมุ่งสู่การเอื้อสัดส่วนการผลิตทางการค้าและการบริการเป็นหลัก ส่วนสาขาการผลิตทางด้านปฐมภูมิหรือเกษตรกรรม และสาขาการผลิตทางด้านตุติยภูมิ มีสัดส่วนที่เท่า ๆ กัน รายได้ต่อหัวของประเทศไทยอยู่ที่ประมาณ 25,000 บาทต่อคนในปี 2542 ซึ่งอยู่ในปริมาณที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย คือ เพียง 1 ใน 3 ของรายได้ต่อหัวประเทศเท่านั้น เนื่องจากค่าดังกล่าวได้คิดรวมจังหวัดที่มีโครงสร้างการผลิตที่ต่ำเป็นจำนวนมาก และปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือ ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือจะมีลักษณะเป็นที่ราบสูงและภูเขาสูงเป็นส่วนมาก จึงส่งผลให้การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควรเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่น ๆ ในประเทศไทย

ภาพรวมเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรดิตถ์ จะพบว่ามีสัดส่วนการผลิตจะเป็น ภาคการผลิตปฐมภูมิ : ทุติยภูมิ : ตติยภูมิ เป็น 5 : 6 : 9 ซึ่งเน้นหนักทางสาขาการผลิตด้านตติยภูมิหรือการค้าและบริการเช่นเดียวกับโครงการสร้างการผลิตของประเทศไทยและภาคเหนือ แต่ทว่ามีสัดส่วนที่

น้อยกว่าเล็กน้อย คือ ร้อยละ 45 ของสาขาการผลิตทั้งหมด ซึ่งโครงสร้างการผลิตของประเทศและภาคมีสัดส่วนอยู่ที่ ร้อยละ 50 ของโครงสร้างการผลิตในแต่ละระดับ จังหวัดอุดรดิตถ์ซึ่งมีโครงสร้างการผลิตในสาขาทุติยภูมิหรืออุตสาหกรรม และปฐมภูมิหรือเกษตรกรรมในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับภาคเหนือ เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดอุดรดิตถ์จะประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก และการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์มีไม่มากนัก เนื่องจากพฤติกรรมของผู้บริเวนส่วนใหญ่ในจังหวัดอุดรดิตถ์จะเน้นในเรื่องของการออมเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้สภาพทางการเงินภายในจังหวัดไม่คล่องตัวดีเท่าที่ควร ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองควรที่จะต้องได้รับการปรับปรุง ประกอบกับจังหวัดอุดรดิตถ์มีผลผลิตจากการผลิตทางด้านเกษตรกรรมในปริมาณที่มาก จึงควรได้รับการสนับสนุนให้มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตดังกล่าว เพื่อที่จะทำให้เกิดรายได้ในจังหวัดมากยิ่งขึ้น รวมถึงก่อให้เกิดการจ้างงาน ซึ่งจะส่งผลให้รายได้ต่อหัวของประชากรในจังหวัดอุดรดิตถ์มีปริมาณที่สูงยิ่งขึ้น รายได้ต่อหัวของประเทศไทยอยู่ที่ประมาณ 39,000 บาทต่อคนในปี 2542 ซึ่งอยู่ในปริมาณที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคเหนือ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสภาพทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรดิตถ์เมื่อเปรียบเทียบกับภาคเหนืออยู่ในเกณฑ์ที่ดี แต่เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ต่อหัวของประเทศไทย ถือได้ว่าจังหวัดอุดรดิตถ์ยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก เนื่องจากสาขาการผลิตหลักของจังหวัดอุดรดิตถ์ยังคงอยู่กับการผลิตทางด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้รายได้ต่อหัวของประชากรในจังหวัดอุดรดิตถ์อยู่ในปริมาณที่ต่ำไปด้วย และเมื่อเปรียบเทียบกับทางด้านภูมิประเทศของจังหวัดอุดรดิตถ์กับจังหวัดอุดรดิตถ์ ถือได้ว่าจังหวัดอุดรดิตถ์มีความเสียเปรียบอย่างมาก เนื่องจากภูมิประเทศส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นที่ราบสูงและภูเขาสูงเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงส่งผลให้การใช้ประโยชน์จากพื้นที่อยู่ในปริมาณที่น้อยกว่าจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับภาคเหนือด้วยกัน ถือได้ว่าจังหวัดอุดรดิตถ์ที่ราบของจังหวัดอุดรดิตถ์มีปริมาณที่อยู่ในระดับกลาง จึงส่งผลให้การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ของจังหวัดอุดรดิตถ์สามารถที่จะทำได้มากกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในภาคเหนือโดยรวม

โครงสร้างทางเศรษฐกิจโดยภาพรวมในระดับจังหวัดเมื่อเปรียบเทียบกับภาคเหนือและประเทศไทย โดยวิเคราะห์จากตารางการวิเคราะห์ข้อมูลทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรดิตถ์เปรียบเทียบกับภาคเหนือและประเทศไทย ในปี 2534-2538-2542 ด้วยเทคนิค Shift-Share และ Location Quotient พบว่า

1) การวิเคราะห์ด้วยเทคนิค Shift-Share

จังหวัดอุดรดิตถ์มีประชากรถือได้ว่าเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 2.20 ของประชากรในภาคเหนือ และมีประชากรในสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 0.0004 ของประชากรในประเทศไทย กล่าวคือ จากการสำรวจ ประชากรในจังหวัดอุดรดิตถ์มีประชากรทั้งจังหวัดไม่เกิน 500,000 คน แต่ทว่าทั้งประเทศมีประชากรรวมประมาณ 62 ล้านคน มีอัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรในพื้นที่ต่อปีในปริมาณที่ไม่มากนัก เนื่องมาจากการอพยพย้ายถิ่นฐานเข้าสู่พื้นที่ที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าในพื้นที่ใกล้เคียงและในระดับภูมิภาค เช่น จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดเชียงใหม่ และกรุงเทพมหานคร จึงส่งผลให้อัตราการเพิ่มของประชากรในพื้นที่ไม่ถึงร้อยละ 1 ต่อปี เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคเหนือด้วยกันแล้ว จะเห็นได้ว่าจังหวัดอุดรดิตถ์ จะมีรายได้ต่อหัวของประชากรมากกว่าในภาคเหนือด้วยกันถึง 1.46 เท่าของรายได้ต่อหัวประชากรภาคเหนือ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยด้วยกันแล้ว พบกว่ารายได้ต่อหัวของจังหวัดอุดรดิตถ์อยู่ในระดับที่ต่ำ คือ 0.52 เท่าของรายได้ต่อหัวประชากรในประเทศไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระดับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรดิตถ์เมื่อมีการเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคเหนือด้วยกันอยู่ในระดับที่มีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจที่ดี แต่หากเปรียบเทียบกับในระดับประเทศ จะเห็นได้ว่ายังอยู่ในระดับที่ต่ำ เนื่องจากว่าภาพรวมทางด้านเศรษฐกิจของประเทศจะพิจารณารวมเอาทุกจังหวัดในประเทศไทย รวมถึง จังหวัดที่มีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจเข้ามารวมด้วย เช่น กรุงเทพมหานคร นครราชสีมา ขอนแก่น หนองคาย พระนครศรีอยุธยา นครสวรรค์ เชียงใหม่ เป็นต้น ซึ่งจังหวัดเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในระดับภูมิภาคและระดับประเทศไทย จึงส่งผลให้รายได้ต่อหัวของประชากรใจจังหวัดอุดรดิตถ์เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ต่อหัวของประชากรประเทศไทย จึงอยู่ในสัดส่วนที่ต่ำ

เมื่อพิจารณาทางด้านรายได้ของจังหวัด (ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด = G.P.P.) จากค่า Share Component จะเห็นได้ว่า ในปี 2534 อยู่ในสัดส่วนร้อยละ 3.51 ของภาคเหนือ (ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค = G.R.P.) ในปี 2538 อยู่ในสัดส่วนเพียงร้อยละ 3.08 ของภาคเหนือ และในปี 2542 อยู่ในสัดส่วนร้อยละ 3.35 ของภาคเหนือ ซึ่งในปี 2534-2538 ถือได้ว่าเป็นยุคที่เศรษฐกิจโดยภาพรวมของประเทศมีความเจริญเติบโตเป็นอันมากเศรษฐกิจในช่วง 5 ปีนี้มีการเจริญเติบโตขึ้นถึงร้อยละ 67.26 ส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจคิดเป็นร้อยละ 17.88 ภาคเหนือมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจถึง 34.62 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเจริญเติบโตภายในพื้นที่ของจังหวัดอุดรดิตถ์ในช่วงปี 2534-2538 มีการพัฒนาในระดับที่ต่ำ แต่ในปี 2538-2542 ถือได้ว่า

เป็นยุคที่เศรษฐกิจโดยภาพรวมของประเทศมีความเจริญเติบโตช่วง 5 ปีในระดับที่ต่ำเพียงร้อยละ 10.08 จังหวัดอุดรดิตถ์มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจคิดเป็น 4.08 เป็นไปตามทิศทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ แต่ทว่าภาคเหนือกลับมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดลง คือ ลดลงร้อยละ 4.44 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้ว่าภาวะเศรษฐกิจระดับภาคและประเทศจะไม่ดีเท่าที่ควร แต่ทว่าจังหวัดอุดรดิตถ์เองยังคงมีศักยภาพในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสิ่งนี้เองถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ น่าสนใจและมีความสำคัญอย่างมาก โดยพิจารณาจากสาขาทางด้านเศรษฐกิจ จะพบว่า จังหวัดอุดรดิตถ์มีรายได้โดยส่วนใหญ่จากทางด้านอุตสาหกรรม ซึ่งต่างจากภาคเหนือด้วยกัน อันมีสาขาการผลิตหลัก คือ สาขาการค้าส่งและค้าปลีก เป็นส่วนใหญ่ แต่เนื่องจากโครงสร้างของทางอาชีพของประชากรมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ในภาคเหนือรวมถึงจังหวัดอุดรดิตถ์ คือ ประชากรกว่าร้อยละ 70 จะประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม จึงส่งผลให้รายได้จากภาคเกษตรจึงอยู่ในปริมาณที่สูงด้วยเช่นกัน แต่ทว่าเนื่องจากผลผลิตทางเกษตรมีมูลค่าที่ต่ำ จึงทำให้รายได้ดังกล่าวไม่สูงนัก อุตสาหกรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์ส่วนมากเป็นอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากภาคการเกษตร ซึ่งถือได้ว่าเป็นการนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นมาแปรรูปและพัฒนาเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม (Value Added) สิ่งนี้เองที่ทำให้จังหวัดอุดรดิตถ์มีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจที่ดีต่อเนื่องเสมอมา

เมื่อพิจารณาจากค่า P-Shift และ D-Shift เปรียบเทียบระหว่างจังหวัดอุดรดิตถ์กับภาคเหนือจะเห็นได้ว่า ในช่วงปี 2534-2538 ค่า P-Shift ในสาขาการผลิตทางด้านอุตสาหกรรมมีการเจริญเติบโตที่เร็วที่สุด เนื่องจากความได้เปรียบทางการมีทรัพยากรจากการเกษตรในปริมาณมากมาป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิตทางด้านอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก จึงทำให้สาขาการผลิตดังกล่าวเจริญเติบโตเป็นอันมาก เมื่อเปรียบเทียบกับสาขาอื่น ๆ สาขาการผลิตที่เสียเปรียบในด้านของพื้นที่ ได้แก่ สาขาการผลิตทางด้านกลึงกรรม เนื่องจากพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกของจังหวัดอุดรดิตถ์มีเพียงร้อยละ 23.39 ของพื้นที่จังหวัด แต่ทว่าเมื่อเปรียบเทียบกับภาคเหนือด้วยกันแล้ว จะเห็นได้ว่า ก็ทำให้ค่า D-Shift ในสาขาการผลิตทางด้านอุตสาหกรรมกลับอยู่ในระดับที่ต่ำที่สุด เนื่องจากว่าอุตสาหกรรมโดยส่วนใหญ่ของภูมิภาค จะเกี่ยวเนื่องกับนอกภาคเกษตรกรรม จึงส่งผลให้มีมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ที่สูงกว่า ส่วนสาขาการผลิตที่มีการพัฒนาสูงเมื่อเปรียบเทียบกับภาคเหนือด้วยกัน จะเห็นได้ว่า สาขาการผลิตทางการก่อสร้างในจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นสาขาการผลิตที่มีแนวโน้มการพัฒนาที่ดีที่สุด เพราะการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดยังไม่ถึงจุดที่อิ่มตัว ประกอบกับในช่วงปีที่ทำการศึกษเป็นช่วงปีที่จังหวัดอุดรดิตถ์พยายามพัฒนาจากจังหวัดที่พึ่งรายได้จากภาคเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียวไปสู่การสนับสนุนให้เกิดการสร้างสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ เพื่อการลงทุนต่อไป

ในภาพรวมเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรดิตถ์ เมื่อเปรียบเทียบกับภาคเหนือในเชิงที่ตั้ง จะเห็นว่าจังหวัดอุดรดิตถ์มีความเสียเปรียบในแทบทุกด้านของสาขาการผลิต เนื่องจากผลผลิตที่ได้จากสาขาการผลิตต่าง ๆ ของจังหวัดอุดรดิตถ์ยังคงมีมูลค่าที่ต่ำ ประกอบกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคเหนือได้รับการพัฒนาศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจอย่างเต็มที่ และภาวะการลงทุนในจังหวัดอุดรดิตถ์อยู่ในลักษณะที่ค่อยเป็นค่อยไป เพราะกำลังซื้อภายในพื้นที่ไม่สูงมากนัก และพฤติกรรมของผู้บริโภคชาวอุดรดิตถ์ที่เน้นในเรื่องการออมของประชากรในจังหวัดเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ภาวะการลงทุนในพื้นที่น้อยตามไปด้วย

แต่เมื่อพิจารณาในช่วงปี 2538-2542 ในด้านค่า P-Shift พบว่าสาขาการผลิตที่มีการเติบโตมาก ในจังหวัดอุดรดิตถ์ก็ยังคงเป็นสาขาการผลิตทางด้านกิจกรรมและอุตสาหกรรม แต่ทว่าสาเหตุที่ทำให้สาขาการผลิตทางด้านกิจกรรมมีการพัฒนามาก เนื่องจากว่าในช่วงดังกล่าวเป็นช่วงที่เศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับประเทศมีลักษณะของการชะลอตัว ทำให้เกิดการส่งเสริมทางด้านกิจกรรมจากทางภาครัฐบาลอย่างต่อเนื่อง และสาขาการผลิตอื่น ๆ อยู่ในภาวะการเจริญเติบโตที่ชะลอตัวเช่นเดียวกัน จึงส่งผลให้สาขาการผลิตทางด้านกิจกรรมมีการเจริญเติบโตมากขึ้น และส่งผลให้สาขาการผลิตทางด้านอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากทางภาคเกษตร การคมนาคมและการขนส่ง การบริการ การบริหารราชการและป้องกันประเทศ และด้านที่อยู่อาศัยมีการพัฒนาตามไปด้วย เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดอุดรดิตถ์ประมาณร้อยละ 70 ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมมีรายมากยิ่งขึ้น จึงส่งผลให้เกิดจากใช้จ่ายเพิ่มรายได้ให้กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เอื้อต่อสาขาการผลิตทางด้านเกษตรกรรมเป็นพื้นฐานในระดับหนึ่ง ในทางกลับกัน สาขาการผลิตทางการก่อสร้างที่ได้มีการขยายตัวมากในช่วง 5 ปีที่ได้มีการวิเคราะห์ไว้ข้างต้นกลับเสียเปรียบในเชิงที่ตั้ง เนื่องจากเกิดภาวะการอึดตัวทางการลงทุนในพื้นที่ในช่วงปี 2538-2542

แต่เมื่อพิจารณาในช่วงปี 2538-2542 ในด้านค่า D-Shift พบว่าสาขาการผลิตทางด้านอุตสาหกรรมและกิจกรรมยังคงมีแนวโน้มที่จะได้เปรียบจังหวัดต่าง ๆ ในภูมิภาคภาคเหนือด้วยกัน เนื่องจากพื้นฐานหลักทางด้านอาชีพของประชากร ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจที่ไม่เอื้อต่อการลงทุนและการจ้างงาน ดังนั้นกิจกรรม ปศุสัตว์ และอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องกับกิจกรรมจึงถือเป็นรายได้หลักของพื้นที่มาแต่เดิมจึงเป็นตัวพุงเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรดิตถ์ได้เป็นอย่างดี ในทางกลับกัน ความเสียเปรียบของพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์เมื่อเปรียบเทียบกับภาคเหนือด้วยกันถือได้ว่าไม่เสียเปรียบมากนักในช่วงปีดังกล่าว เนื่องจากประชากรในพื้นที่ประกอบอาชีพนอกภาค

เกษตรกรรมที่เป็นรายได้หลักนั้นอยู่ในปริมาณที่น้อย แต่ยังคงมีผลกระทบ ได้แก่ การไฟฟ้าและการประปา เนื่องจากใช้พลังงานในการผลิตผลิตภัณฑ์ในปริมาณที่ต่ำลงมาก เพราะตลาดมีความต้องการสินค้าลดลง เหมือนแร่และยอหิน การคมนาคมและการขนส่ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นส่วนที่สนับสนุนต่ออุตสาหกรรมหนัก ซึ่งจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นจังหวัดที่เป็นฐานการผลิตประเภทอุตสาหกรรมการผลิตที่ต่อเนื่องจากสาขาการผลิตด้านเกษตรกรรมเสมอมา ผลผลิตที่ได้มักที่จะมีมูลค่าเพิ่มที่ไม่สูงมากนัก จึงทำให้เสียเปรียบในเชิงที่ตั้งในภาคเหนือด้วยกัน

แต่หากพิจารณาจากสภาพเศรษฐกิจโดยรวมในช่วงปี 2538-2542 แม้ว่าสภาพทางด้านเศรษฐกิจโดยรวมของทั้งประเทศและภาคเหนืออยู่ในภาวะของการชะลอตัวและถดถอยตามลำดับ แต่ทว่าความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรดิตถ์ก็ยังคงถือว่ามียุทธศาสตร์ที่ทรงตัวด้วยพื้นฐานการผลิตทางด้านอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากภาคเกษตร และกลไกกรรมเป็นหลัก ซึ่งเป็นผลผลิตที่ตลาดยังคงมีความต้องการอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้จังหวัดอุดรดิตถ์มีเสถียรภาพทางด้านเศรษฐกิจในเกณฑ์ที่พอใช้ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย และอยู่ในขั้นที่ดีเมื่อเปรียบเทียบกับภาคเหนือด้วยกัน

2) การวิเคราะห์ด้วยเทคนิค Location Quotient

เมื่อพิจารณาจากค่า Location Quotient ในช่วงปี 2534, 2538 และ 2542 เมื่อเปรียบเทียบกับภาคเหนือ จะเห็นได้ว่า ความเชี่ยวชาญของการผลิต สาขาที่โดดเด่นที่สุด คือ สาขาการผลิตทางด้านอุตสาหกรรม แต่สาขาการผลิตที่น่าจับตามองในจังหวัดอุดรดิตถ์มากที่สุด คือ สาขาการผลิตทางด้านกลไกกรรม ซึ่งได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และอยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งถือว่าเป็นอาชีพหลักของประชากรในจังหวัดอุดรดิตถ์ ส่วนสาขาที่ควรได้รับการส่งเสริมเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือด้วย คือ สาขาการผลิตทางด้านกลไกกรรม เนื่องจากสาขาการผลิตทางด้านกลไกกรรมเป็นสาขาการผลิตหลักรองลงมาจากสาขาการผลิตการค้าส่งและค้าปลีกของภาคเหนือ จึงส่งผลให้ความชำนาญในด้านการผลิตของจังหวัดอุดรดิตถ์ในด้านดังกล่าวดูดีขยกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในภาคเหนือเดียวกัน

เมื่อพิจารณาจากค่า Location Quotient ในช่วงปี 2534, 2538 และ 2542 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย จะเห็นได้ว่า ความเชี่ยวชาญของการผลิต สาขาที่โดดเด่นที่สุด คือ สาขาการผลิตด้านกลไกกรรม เนื่องจากจังหวัดอุดรดิตถ์มีประชากรของจังหวัดอุดรดิตถ์ประมาณ

ร้อยละ 70 ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม และทางภาครัฐบาลให้การสนับสนุนพันธุ์ข้าวและการคันคว่ำและวิจัยเพื่อพัฒนาพันธุ์พืชอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้มีความชำนาญทางการผลิตในสาขาดังกล่าวสูงรองลงมาได้แก่ สาขาการผลิตด้านบริการทางการเกษตร สาขาการผลิตด้านปศุสัตว์ สาขาการผลิตด้านที่อยู่อาศัย และสาขาการผลิตด้านการบริหารราชการและป้องกันประเทศตามลำดับ ส่วนสาขาที่ควรได้รับการพัฒนามากในจังหวัดอุดรดิตถ์ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้ว คือ สาขาการผลิตด้านประมง และสาขาการผลิตด้านการบริการ เนื่องจากว่าพื้นที่การจับสัตว์น้ำในจังหวัดอุดรดิตถ์มีอยู่ในปริมาณที่น้อย และการจับสัตว์น้ำส่วนใหญ่ยังคงอาศัยวิธีการจับอย่างล้าสมัย อาศัยแหล่งการดักจับทางธรรมชาติเป็นสำคัญ มีการสนับสนุนโครงการเกี่ยวกับการคันคว่ำและการวิจัยเพื่อการพัฒนาพันธุ์สัตว์น้ำในสัดส่วนที่น้อยมาก

จากการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า สภาพทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรดิตถ์นั้นอยู่ในระดับปานกลางเมื่อมีการเปรียบเทียบกับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือด้วยกัน และระดับประเทศไทย ซึ่งฐานการผลิตหลักของจังหวัดอุดรดิตถ์หลักยังคงพึ่งพิงอยู่กับการสร้างผลิตผลทางการเกษตรเป็นหลัก การพัฒนาทางด้านผลิตภาพของผลผลิตเพื่อเข้าสู่กระบวนการแปรรูปยังคงอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก ซึ่งความเป็นจริง ผลิตผลทางการเกษตรที่มีอยู่ในปริมาณที่มากของจังหวัดอุดรดิตถ์ควรได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องให้เกิดการแปรรูปผลิตผลเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้า และสร้างรายได้ให้กับประชากรในจังหวัดได้ในอีกทางหนึ่ง

การส่งเสริมทางการค้าชายแดนมิได้ทำให้เกิดประโยชน์กับเพียงแก่พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเพียงเท่านั้น หากแต่พื้นที่ที่ได้รับผลประโยชน์จากการสนับสนุนทางการค้าชายแดนนั้นยังประโยชน์ตั้งแต่ในชุมชน ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด จังหวัดใกล้เคียง ภูมิภาค และประเทศไทย รวมถึงประโยชน์ที่จำได้รับระหว่างประเทศอีกด้วย ดังนั้น การสนับสนุนให้มีการเปิดด่านย่อมถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ดี แต่ทว่าการที่จะทำการเปิดด่านการค้าใดขึ้นมาย่อมที่จะคำนึงถึงเหตุผลและความเป็นไปได้ในการที่จะทำการเปิดด่านเหล่านั้นขึ้น ซึ่งจะนำเสนอกันในบทที่ 5 ถึงเรื่องปัจจัยและความเป็นไปได้ในการยกระดับจากจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกุดคูให้เป็นด่านการค้าถาวร ช่องกุดคูว่ามีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

4.4.2 การพัฒนาเศรษฐกิจในจังหวัดอุดรดิตถ์

1) กสิกรรม

เนื่องจาก สภาพของดินในจังหวัดอุดรดิตถ์ส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นดินภูเขาไม่เหมาะในการเพาะปลูก อยู่ทางตอนเหนือและตะวันออกของจังหวัดในเขตภูเขาและที่สูง ส่วนทางตอนใต้ของจังหวัดเป็นดินที่เกิดจากการทับถมของตะกอนต่าง ๆ ที่แม่น้ำพัดพามา ได้แก่ ดินในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำน่าน เหมาะแก่การปลูกอ้อย ข้าวโพด และถั่วต่าง ๆ และบริเวณที่ราบหุบเขาลุ่มน้ำป่าด อินทิลาดชันชันไค ดินในเขตที่ลาดชันชันไคในเขตอำเภอปากท่า อำเภอน้ำป่าด และอำเภอลับแลเหมาะในการปลูกพืชไร่และไม้ผล ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรและแหล่งน้ำต่าง ๆ ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการประกอบอาชีพขึ้นอย่างหลากหลาย ประชากรจังหวัดอุดรดิตถ์ร้อยละ 70 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีพื้นที่การเกษตรประมาณ 1,146,086 ไร่ หรือร้อยละ 23.39 ของพื้นที่จังหวัด

เนื่องด้วยภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่สูง ทางตอนใต้ของจังหวัดในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำเป็นเขตเกษตรกรรมที่สำคัญที่สุด เกษตรกรใช้พื้นที่ในการปลูกข้าว พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น ฯลฯ โดยพื้นที่ปลูกข้าวเป็นส่วนใหญ่ประมาณ 566,595 ไร่หรือร้อยละ 49.01 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด และปลูกพืชไร่ประมาณ 346,965 ไร่หรือร้อยละ 30.27 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด การปลูกข้าวมีทั้งข้าวเจ้าและข้าวเหนียวแต่ปลูกข้าวเจ้ามากกว่า แหล่งปลูกข้าวที่สำคัญ คือ เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำน่านในเขตอำเภอลับแลตอนล่าง อำเภอเมืองตอนล่าง อำเภอตรอน และอำเภอพิชัย ส่วนการปลูกข้าวเหนียวจะปลูกมากบริเวณที่ประชากรบริโภคข้าวเหนียวเป็นหลักและแหล่งปลูกที่สำคัญ คือ บริเวณที่ราบหุบเขาลุ่มน้ำป่าดในเขตอำเภอน้ำป่าด อำเภอปากท่า อำเภอบ้านโคก และอำเภอทองแสนขัน พืชไร่ที่นิยมปลูกกันมาก คือ ข้าวโพด ถั่วเหลือง อ้อย แหล่งปลูกที่สำคัญอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัด ในบริเวณที่ไม่สามารถปลูกข้าวได้จะปลูกพืชไร่แทน ได้แก่ พื้นที่เขตอำเภอเมือง อำเภอตรอน อำเภอพิชัย อำเภอลับแล พืชไร่ที่นิยมปลูก คือ อ้อย ถั่วเหลือง ในเขตอำเภอน้ำป่าด อำเภอบ้านโคก และอำเภอทองแสนขัน พืชไร่ที่นิยม คือ ข้าวโพด และอ้อย การปลูกไม้ผลปลูกกันมากในเขตอำเภอลับแล ตำบลนากกก ตำบลแม่พูล ตำบลหัวแดง ตำบลฝอยหลวง และบางส่วนของอำเภอเมือง

ไม้ผลที่นิยมปลูก คือ กล้วย ทุเรียน และลองกอง มีการขยายพันธุ์เพิ่มขึ้น โดยพัฒนาพันธุ์มาจากจังหวัดเพชรบูรณ์ ไม้ผลที่สำคัญอีกชนิดหนึ่งซึ่งมีแนวโน้มที่จะทำ

รายได้ให้กับจังหวัดอุดรดิตถ์มาก คือ ลำไย ซึ่งนำพันธุ์มาจากจังหวัดลำพูนและจังหวัดเชียงใหม่ นำมาปลูกที่อำเภอท่าปลา อำเภอป่าด อำเภอฟากท่า และอำเภอบ้านโคก ปัจจุบันลำไยที่อำเภอท่าปลาและอำเภอน้ำป่าดให้ผลผลิตที่ดี และเกษตรกรได้ขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มมากขึ้น การปลูกพืชผักที่สำคัญของจังหวัดอุดรดิตถ์ คือ หอมแดง และกระเทียม หอมแดงปลูกมากในเขตอำเภอถ้ำแลซึ่งเป็นแหล่งปลูกที่สำคัญ นอกจากนี้ยังปลูกที่อำเภอเมืองและอำเภอฟากท่าด้วย ส่วนกระเทียมของจังหวัดอุดรดิตถ์นั้นถือว่าเป็นกระเทียมที่มีคุณภาพที่ดีที่สุดในประเทศไทย ทั้งนี้เพราะมีกลิ่นฉุน มีแร่กำมะถันมากและสามารถเก็บไว้ได้นาน ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาด แหล่งปลูกที่สำคัญ คือ อำเภอน้ำป่าด รองมาคืออำเภอฟากท่า

2) การปศุสัตว์

การเลี้ยงสัตว์เลี้ยงกันในเขตพื้นที่ที่มีภูมิประเทศเป็นเนินเขาในระดับความสูง 100 - 200 เมตรจากระดับน้ำทะเล ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะต่อการเพาะปลูก เกษตรกรจึงหันมาเลี้ยงสัตว์แทน สัตว์เลี้ยง ได้แก่ โค เลี้ยงกันมากที่อำเภอท่าปลา อำเภอเมือง อำเภอถ้ำแล อำเภอน้ำป่าด และอำเภอทองแสนขัน การเลี้ยงโคมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เพราะตลาดมีความต้องการเนื้อโคมาก นอกจากนี้ยังมีการทำฟาร์มไก่ไข่และไก่เนื้อในเขตอำเภอทองแสนขัน อำเภอตรอน และอำเภอเมือง สาขาการผลิตทางการปศุสัตว์ ถือได้ว่าเป็นสาขาการผลิตทางการเกษตรกรรมรองจากกิจกรรม แต่เนื่องจากการเพาะเลี้ยงโดยส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับวิทยาการอันทันสมัยจึงส่งผลให้สาขาการผลิตดังกล่าวยังคงอาศัยพื้นฐานทางธรรมชาติเท่าที่มี ประกอบกับพื้นฐานทางด้านภูมิศาสตร์ที่พื้นที่โดยส่วนใหญ่ไม่เอื้อต่อกิจกรรมการผลิตดังกล่าว จึงส่งผลให้รายได้ของกิจกรรมการผลิตในสาขาปศุสัตว์ยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก

3) การประมง

การประมงในจังหวัดอุดรดิตถ์มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น ทั้งด้านการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทั้งนี้เพราะกรมประมงได้ตั้งสถานีประมงน้ำจืดที่อำเภอตรอน ซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลา ได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมากขึ้น ตลอดจนมีโครงการพัฒนาการประมงด้านต่าง ๆ เช่น โครงการประมงหมู่บ้าน โครงการเพิ่มผลผลิตในแหล่งน้ำขนาดเล็ก โครงการสาธิตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และโครงการฝึกอบรมเกษตรกรในการเพาะเลี้ยงขนาดเล็ก เนื่องจากภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่สูง ทำให้น้ำในแม่น้ำลำคลอง หนอง บึงต่าง ๆ แห้งในฤดูแล้งจึงเป็นอุปสรรคต่อการประมง ลักษณะการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่เกษตรกรทำอยู่นี้มีหลายลักษณะ คือ การเพาะเลี้ยงปลาในบ่อ เป็นที่นิยมกันมากที่สุด เพาะเลี้ยงกันมากที่อำเภอ

เมือง อำเภอพิชัย และอำเภอตรอน ปลาที่เลี้ยง ได้แก่ ปลาดุก ปลานิล ปลาไน ปละปลายี่สก การเพาะปลูกเลี้ยงปลาในนาข้าว กระทำในอำเภอพิชัย อำเภอเมือง และอำเภอตรอน ปลาที่เลี้ยงเป็นปลาตัวเล็ก ๆ ได้แก่ ปลาหมอ และการเพาะเลี้ยงปลาในกระชัง เป็นการเลี้ยงปลาในเขตน้ำลึกเพาะเลี้ยงกันที่อ่างเก็บน้ำสิริกิติ์ อำเภอท่าปลา ปลาที่เลี้ยง คือปลานิล ปลาดุก ปลาตะเพียน ปลายี่สกเทศ และปลาในปลาที่ทำรายได้ให้กับจังหวัดมากที่สุด คือ ปลาดุก

4) อุตสาหกรรม

การประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในจังหวัดอุตรดิตถ์มีแนวโน้มทำรายได้ให้กับจังหวัดอุตรดิตถ์เพิ่มมากขึ้น อุตสาหกรรมที่ผลิตได้ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่ใช้เงินลงทุนไม่เกิน 1 ล้านบาท และเป็นอุตสาหกรรมการเกษตร ได้แก่ อุตสาหกรรมการสีข้าว อุตสาหกรรมน้ำตาลทราย ลูกตาเชื่อม และหน่อไม้กระป๋อง อุตสาหกรรมครัวเรือน ได้แก่ การทำไม้กวาดจากดอกตองกง ทอผ้าชิ้นตีนจกของชาวอำเภอลับแล ผ้าทอน้ำไหลของอำเภอปากทำ อำเภอป่าปอและอำเภอบ้านโคกการทำกล้วยกวน ทุเรียนกวน ไข่เมี่ยงของชาวอำเภอลับแล กกล้วยตากของอำเภอท่าปลา ปลาร้าผงของอำเภอตรอน อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ได้แก่ ไม้จิ้มฟัน ไม้เสียบลูกชิ้น ตะเกียบของอำเภอท่าปลา อำเภอทองแสนขัน อำเภอเมือง และอำเภอพิชัย อุตสาหกรรมการเกษตรที่ทำรายได้ให้กับจังหวัดมากที่สุด คือ อุตสาหกรรมน้ำตาลทราย นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมคินชาวนาในเขตอำเภอเมือง และอุตสาหกรรมหินอ่อนของอำเภอทองแสนขัน

เมื่อพิจารณาถึงสาขาการผลิตที่น่าสนใจในจังหวัดอุตรดิตถ์แล้วจะเห็นได้ว่าส่วนมากจะเป็นสาขาการผลิตทางด้านเกษตรกรรมทั้งสิ้น ซึ่งเป็นสาขาการผลิตที่มีมูลค่าต่ำทางภาครัฐบาลและท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมให้เกิดการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่ได้ เพื่อที่จะทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มของสินค้า อันจะส่งผลให้เกิดภาวะการสร้างงาน รวมถึงการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนและท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดอุตรดิตถ์มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมในระดับประเทศและภูมิภาคภาคเหนือแล้ว อุตดิตถ์ถือได้ว่าเป็นแหล่งผลิตผลผลิตทางการเกษตรประเภทข้าว ในระดับประเทศ แม้ว่าผลผลิตดังกล่าวจะมีคุณภาพที่ไม่ดีมากนัก แต่ข้าวถือเป็นสินค้าส่งออกที่ทำรายได้ให้กับจังหวัดอุตรดิตถ์เป็นอันมาก และสาขาการผลิตทางการประมงถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่สำคัญในการสร้างผลผลิตทางการประมงในระดับภาคเหนือ เนื่องจากมีเขื่อนสิริกิติ์เป็นเส้นเลือดใหญ่ในการเป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรแล้วยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการประมงในบริเวณเขื่อนอีกประการหนึ่งด้วย ซึ่งมีผลผลิตมากกว่าหลาย ๆ จังหวัดในภาคเหนือด้วยกัน

ตาราง 4-10 เงินภาษีที่เก็บได้ จำแนกตามประเภทภาษี เป็นรายอำเภอ ปีงบประมาณ 2540

อำเภอ/เขตการปกครอง	รวม	ประเภทภาษี (บาท) Type of taxes (Bath)					
		บุคคลธรรมดา Personal income tax	นิติบุคคล Corporate income tax	อากรแสตมป์ Stamp duties	มูลค่าเพิ่ม Value added tax	ธุรกิจเฉพาะ Specific duties	อื่น ๆ
จังหวัดอุดรดิตถ์	363,179,652.61	185,473,484.59	45,769,162.31	11,824,968.95	83,717,074.30	23,981,710.66	12,413,251.80
เมืองอุดรดิตถ์	296,701,039.09	149,010,425.44	40,054,128.41	10,877,516.68	67,951,321.89	19,079,717.47	9,727,929.20
ตรอน	6,889,155.93	2,055,503.58	930,655.16	83,704.76	2,725,638.60	671,237.83	422,416.00
ทองแสนขัน	3,187,769.62	908,758.38	669,302.94	36,414.00	1,349,502.30	41,580.01	182,211.99
ท่าปลา	16,486,387.63	12,933,284.67	1,232,265.77	34,922.00	2,023,524.20	2,100.00	260,290.99
น้ำปาด	5,712,665.59	3,079,941.69	209,567.96	87,169.48	1,212,491.98	863,041.11	260,453.37
บ้านโลก	1,156,984.52	309,138.31	156,396.48	22,729.00	569,327.16	13,304.55	86,089.02
พิชัย	20,693,271.06	11,418,861.00	1,231,272.36	310,472.50	3,897,807.98	2,939,858.77	894,998.45
ฟากท่า	2,430,226.33	598,465.01	151,116.66	25,526.33	1,457,274.60	-	197,843.73
ลับแล	9,922,152.84	5,159,106.51	1,134,456.57	346,514.20	2,530,185.59	370,870.92	381,019.05

ที่มา : สำนักงานสรรพากรจังหวัดอุดรดิตถ์

ตาราง 4-11 เงินภาษีที่เก็บได้ จำแนกตามประเภทภาษี เป็นรายอำเภอ ปีงบประมาณ 2541

อำเภอ/เขตการปกครอง	รวม Total tax	ประเภทภาษี (บาท) Type of taxes (Bath)					
		บุคคลธรรมดา Personal income tax	นิติบุคคล Corporate income tax	อากรแสตมป์ Stamp duties	มูลค่าเพิ่ม Value added tax	ธุรกิจเฉพาะ Specific duties	อื่นๆ
จังหวัดอุดรดิษฐ์	378,698,573.22	205,404,907.59	45,536,687.55	7,442,094.15	88,190,131.95	18,809,522.27	12,812,229.71
เมืองอุดรดิษฐ์	313,550,983.54	164,282,521.92	40,238,975.65	6,790,720.14	76,840,558.42	14,985,534.73	10,412,672.68
ดอน	8,178,920.36	2,751,541.54	903,703.78	76,258.03	3,433,953.24	495,731.84	517,731.93
ทองแสนขัน	3,604,417.30	1,819,906.08	726,426.55	20,202.00	856,693.31	25,020.01	156,169.35
ท่าปลา	14,708,252.48	12,833,870.83	1,037,546.79	54,495.39	663,588.00	5,206.36	113,545.11
น้ำปาด	5,718,932.43	3,736,138.11	322,396.67	70,728.00	583,552.86	811,452.34	194,664.45
บ้านโลก	994,284.84	424,130.04	129,217.75	16,782.75	347,770.80	7,200.00	69,183.50
พิชัย	21,015,666.79	13,205,880.44	1,387,765.02	244,426.84	2,892,613.96	2,422,215.15	862,765.38
ฟากท่า	1,513,276.37	488,700.65	136,229.45	44,793.00	708,227.10	1,212.73	134,113.44
ลับแล	9,413,839.11	5,862,217.98	654,425.89	123,688.00	1,863,174.26	55,949.11	351,383.87

ที่มา : สำนักงานสรรพากรจังหวัดอุดรดิษฐ์

4.4.3 ภาษีเงินได้

จากการพิจารณาถึงปริมาณการจัดเก็บภาษีของจังหวัดอุดรดิตถ์ ในช่วงปี 2540 และ 2541 พบว่า ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยภาพรวมของทั้งจังหวัดอยู่ในสัดส่วนเกินกว่าร้อยละ 50 ของภาษีที่ทำการจัดเก็บ รอลงมาได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีนิติบุคคล ภาษีธุรกิจเฉพาะและอากรแสตมป์ ตามลำดับ อำเภอที่มีการจัดเก็บภาษีได้สูงสุด คือ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ รอลงมาได้แก่ อำเภอพิชัย ซึ่งเป็น ศูนย์กลางการพัฒนารองจากตัวเมืองอุดรดิตถ์ อำเภอท่าปลา และลับแล ส่วนอำเภอที่มีการจัดเก็บภาษีได้น้อยที่สุด คือ อำเภอบ้านโคก ซึ่งควรที่จะได้รับการส่งเสริมทางการลงทุนเป็นอันมาก เนื่องจากว่าเป็นพื้นที่ที่มีการลงทุนที่ต่ำที่สุด เนื่องจากการที่อยู่ไกลจากอำเภอเมืองอุดรดิตถ์มากที่สุด ประกอบกับเป็นอำเภอใหญ่ที่แยกตัวออกมาจากอำเภอฟากท่าไม่นานนัก จึงควรที่จะส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจ การลงทุนในพื้นที่และเปิดโอกาสช่องทางที่จะทำให้เกิดรายได้ เข้ามายังอำเภอบ้านโคกให้มากที่สุด ซึ่งความพร้อมอย่างหนึ่งของอำเภอบ้านโคก คือ มีพื้นที่บริเวณชายแดนติดกับประเทศลาวและมีด้านการค้าชายแดนด้วยกัน 3 ด้าน ประกอบกับด้านดังกล่าวมีด้านที่สามารถที่จะพัฒนาให้เป็ศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระดับกลุ่มประเทศอินโดจีนได้ จึงควรที่จะได้รับการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทางด้านดังกล่าวขึ้น เพื่อสร้างรายได้ให้กับอำเภอบ้านโคกและประเทศไทยต่อไปได้ในอนาคต

จากการวิเคราะห์ถึงสภาพการพัฒนาและปัญหาของจังหวัดอุดรดิตถ์ จะเห็นได้ว่า จังหวัดอุดรดิตถ์เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพทางการผลิตด้านเกษตรกรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะอาชีพพื้นฐานของประชาชนในจังหวัด คือ ร้อยละ 70 ของประชาชนทั้งจังหวัดจะประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร ซึ่งอาชีพดังกล่าวเป็นการสร้างผลผลิตในขั้นต้นเพื่อที่จะนำไปสู่การแปรรูและการจำหน่ายต่อได้ในราคาที่ไม่สูงนัก ดังนั้นควรที่จะมีส่งเสริมทางด้าน R&D เพื่อที่จะพัฒนาทางการแปรรูปสินค้าเกษตร เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตต่าง ๆ ที่ผลิตได้ในจังหวัด รวมถึงเป็นการสร้างงาน อาชีพ และรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น

แม้ว่าประชาชนในจังหวัดอุดรดิตถ์จะมีพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่ดีนัก กล่าวคือ มักที่จะมีพฤติกรรมการออมเป็นหลัก เห็นได้จากสัดส่วนสินเชื่อกับเงินฝากที่เกิดขึ้นภายในจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งส่งผลให้เงินไม่หมุนเวียนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจก็ตาม โดยพิจารณาถึงโครงสร้างสินเชื่อกับเงินฝากจากธนาคารพาณิชย์ ซึ่งอยู่ในสัดส่วนเงินฝาก : สินเชื่อเป็น 2 : 1 ซึ่งสะท้อนถึงสภาพการลงทุนในจังหวัดที่มีปริมาณต่ำ ประกอบกับการลงทุนภายในจังหวัดมีลักษณะที่ชลดั้วทาง

ทิศทางเศรษฐกิจก็ตาม แต่ทว่าถือได้ว่าเป็นข้อดีส่วนหนึ่งของจังหวัด คือ สามารถที่จะมีกำลังในการซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ ได้ในระดับที่ดี เนื่องจากมีเงินออมเป็นจำนวนมาก ดังนั้นถึงควรที่จะส่งเสริมให้มีการลงทุนทางด้านการค้าและการบริการอย่างครบวงจรในพื้นที่ ซึ่งจะทำให้เกิดเศรษฐกิจที่คล่องตัว และคุณภาพชีวิตให้กับประชากรในท้องถิ่น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สภาพการพัฒนา ศักยภาพและปัญหาของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่

จังหวัดอุตรดิตถ์ ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนล่าง มีพื้นที่ทั้งสิ้น 7,838 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์, อำเภอลับแล, อำเภอตรอน, อำเภอทองแสนขัน, อำเภอพิชัย, อำเภอท่าปลา, อำเภอบ้านโคก, อำเภอน้ำป่าด, และอำเภอฟากท่า ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 491 กิโลเมตร มีเส้นทางคมนาคมทางบกทั้งทางรถยนต์ และรถไฟ สามารถติดต่อกับจังหวัดในภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดแพร่กับจังหวัดน่าน และติดต่อกับจังหวัดในภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดพิจิตรโลก และจังหวัดสุโขทัย สามารถที่จะเดินทางเข้าและออกไปยังศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยได้อย่างสะดวก ไม่ว่าจะเป็นจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดพิจิตรโลก จังหวัดนครสวรรค์ และกรุงเทพมหานคร ด้วยรถไฟและรถยนต์

จังหวัดอุตรดิตถ์ มีพรมแดนติดต่อกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยประมาณ 142 กิโลเมตร ในพื้นที่อำเภอบ้านโคก และอำเภอน้ำป่าด มีช่องทางค้าขายตามแนวชายแดน 4 ช่องทาง ติดต่อกับชายฝั่งแขวงไชยบุรี สปป.ลาว ดังนี้

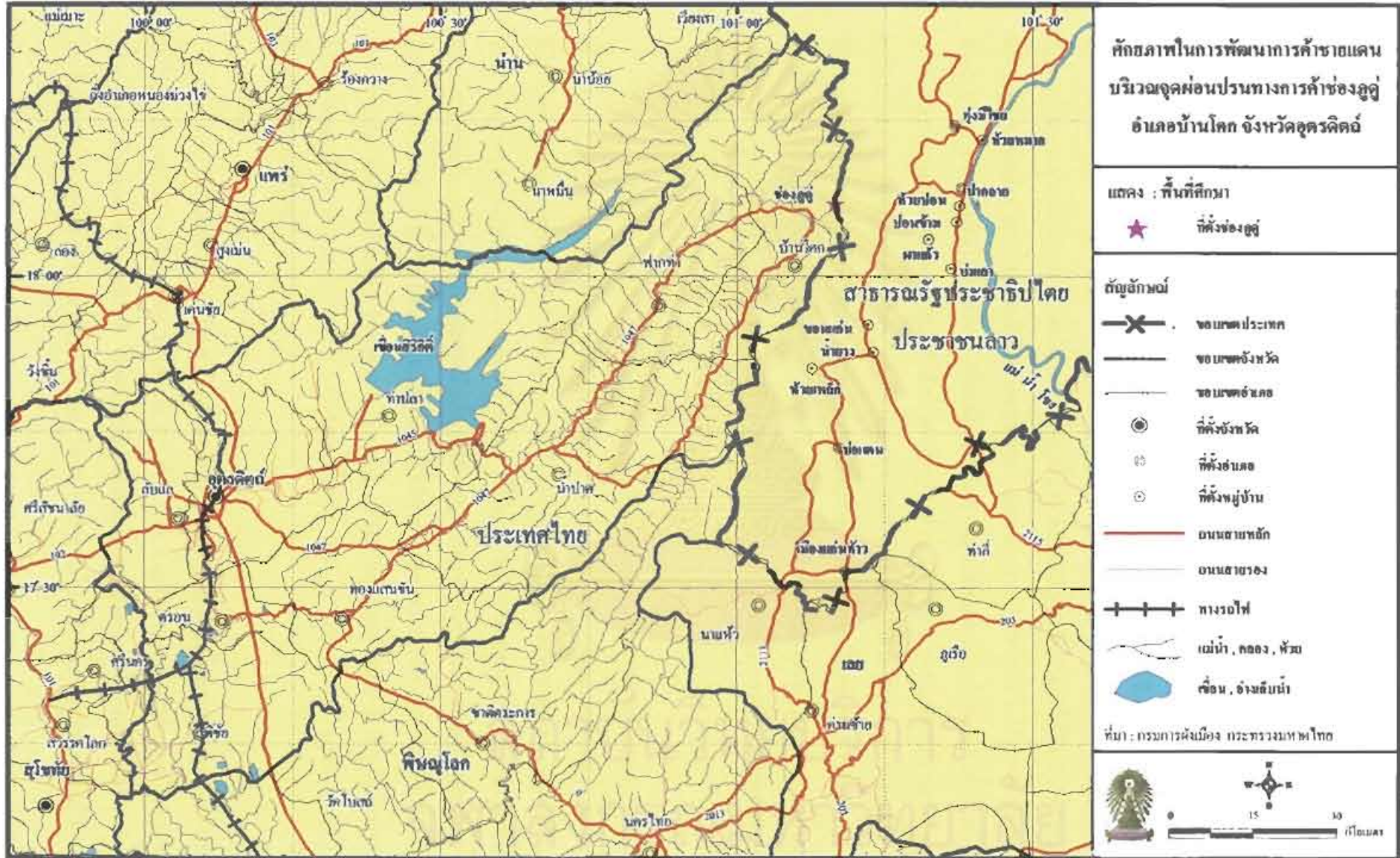
1) จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่ ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก ติดต่อกับชายฝั่งเมืองปากลาย แขวงไชยบุรี สปป.ลาว ระยะทาง 33 กิโลเมตร ซึ่งเป็นเมืองท่าของแขวงไชยบุรี สามารถที่จะขนส่งสินค้าทางเรือได้ในปริมาณมาก เนื่องจากความพร้อมของท่าเรือในการขึ้น-ลงสินค้าที่มีศักยภาพในการขนถ่ายสินค้าสูง

2) จุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านห้วยต่าง ตำบลบ้านโคก อำเภอบ้านโคก ติดต่อกับชายฝั่งเมืองบ่อเตน แขวงไชยบุรี สปป.ลาว

3) ด่านประเพณีช่องมหาราช (หมาหลง) ตำบลบ่อเบี้ย อำเภอบ้านโคก ติดต่อกับชายฝั่งเมืองทุ่งมีไซ แขวงไชยบุรี สปป.ลาว ระยะทาง 14 กิโลเมตร (ห่างจากตัวเมืองปากลาย 45 กิโลเมตร)

4) ด่านประเพณีบ้านห้วยพร้าว ตำบลห้วยมุ่น อำเภอน้ำป่าด ติดต่อกับชายฝั่งบ้านหนองป่าจืด เมืองบ่อเตน แขวงไชยบุรี สปป.ลาว

แผนที่ 5-1 พื้นที่ศึกษา

ทั้ง 4 ช่องทางการค้าชายชายแดนของจังหวัดอุตรดิตถ์ จุดผ่อนปรนทางการค้าที่ช่องภูคู้ ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโลก เป็นจุดที่มีศักยภาพในการพัฒนามากที่สุด เนื่องจากเป็นเส้นทางที่จะติดต่อค้าขายได้กับ สปป.ลาว สาธารณรัฐประชาชนจีนตอนใต้ (เมืองเชียงรุ่ง-ยูนาน) และประเทศเวียดนาม (เมืองเดียนเบียนฟู) โดยมีเส้นทางการค้าได้ทั้งทางบกและทางน้ำ จากข้อมูลมูลค่าการนำเข้า-ส่งออกในพื้นที่ทั้ง 4 พบว่า จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้จะมีมูลค่ามากที่สุด และมีการแบ่งเขตปักปันพื้นที่ชายแดนระหว่างประเทศไทย - สปป.ลาวโดยสมบูรณ์ ซึ่งส่งผลให้ไม่มีปัญหาด้านของความมั่นคงระหว่างประเทศ ซึ่งช่องอื่น ๆ ยังคงมีปัญหาเรื่องยังไม่ได้ปักปันเขตแดนที่เด่นชัด ประกอบกับทางหอการค้าจังหวัดอุตรดิตถ์ และหน่วยงานราชการทั้ง 2 ประเทศได้มีการติดต่อประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อผลักดันให้จากจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้ให้เป็นการค้าถาวรช่องภูคู้ในอนาคต ซึ่งจะทำให้สภาพคล่องทางการค้าระหว่างประเทศบริเวณช่องภูคู้เสริมมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัญหาที่พบในบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้ควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในพื้นที่ เพื่อให้มีความพร้อมต่อการค้าขายมากกว่านี้ เช่น จัดให้มีระบบไฟฟ้าและน้ำประปา จัดให้มีการมีรถประจำทางหรือรถขนส่งคนเข้ามายังพื้นที่ด่านจากตัวอำเภอบ้านโลก ซึ่งมีระยะห่างเพียง 15 กิโลเมตรเท่านั้น และสิ่งปลูกสร้างที่เอื้อต่อการค้าขายระหว่างประเทศ เป็นต้น

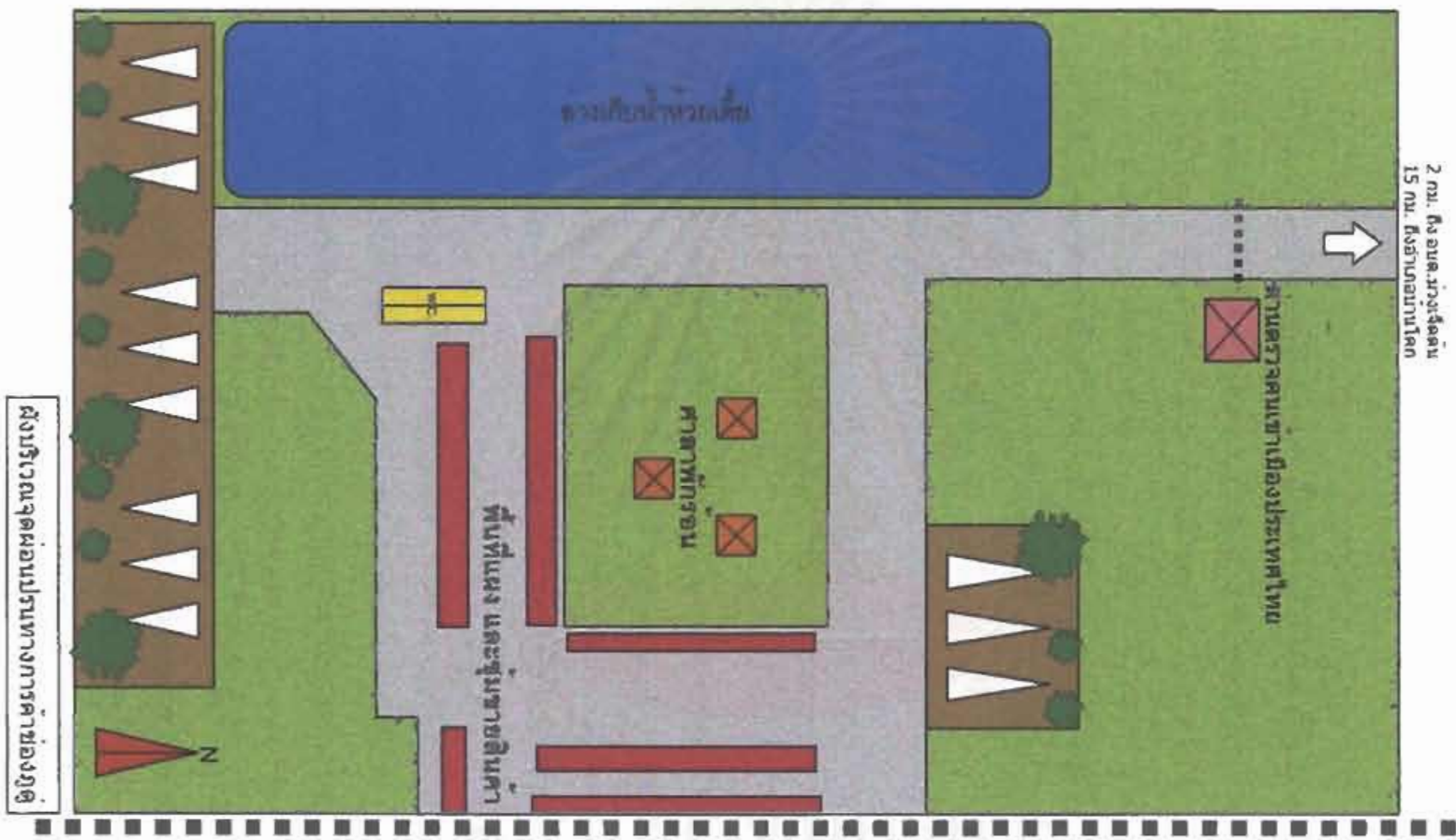
อำเภอบ้านโลก อยู่ในจังหวัดอุตรดิตถ์ ตั้งอยู่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีพื้นที่ 1,055,911 ตารางกิโลเมตร ประมาณ 671,674 ไร่ ห่างจากตัวจังหวัดอุตรดิตถ์ ประมาณ 162 กิโลเมตร การคมนาคมติดต่อใช้เส้นทางรถยนต์เป็นหลัก โดยมีเส้นทางลาดยางตลอด อำเภอบ้านโลก ห่างจากกรุงเทพมหานคร เพียง 643 กิโลเมตร ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดผ่านแดนระหว่างประเทศที่มีความเหมาะสมในการเข้าถึง สปป.ลาว เมื่อเดินทางจากกรุงเทพมหานคร เนื่องจากจุดผ่านแดนอื่น ๆ มีระยะห่างมากกว่าทั้งสิ้น กล่าวคือ ระหว่างทางที่ได้ทำการสำรวจเพื่อเปรียบเทียบกัน คือ ช่องท่าลี่ จังหวัดเลย และช่องห้วยโก๋น จังหวัดน่าน ซึ่งสามารถที่จะเข้าถึงเมืองปากลายได้ ล้วนมีระยะห่างจากกรุงเทพมหานครมากกว่า 1,000 กิโลเมตรทั้งสิ้น เนื่องจากสภาพทางด้านภูมิศาสตร์เป็นอุปสรรคต่อการเดินทาง

อำเภอบ้านโลกมีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีเส้นแนวชายแดนเป็นระยะทางยาวประมาณ 115 กิโลเมตร ซึ่งประชาชนของอำเภอบ้านโลก และ สปป.ลาว สามารถติดต่อหากันได้ โดยเฉพาะที่ตำบลบ่อเบี้ยเคยได้มีการจัดตั้ง ตลาดนัดไทย-ลาว สินค้าที่ชาวลาวนำเข้ามาขายนั้นได้แก่ ไก่ หมู ไข่ไก่ หัวยาข้าวเย็น เมื่อคนลาวขายของได้แล้วก็จะ

ซื้อสินค้าของไทยไปด้วย จึงทำให้เศรษฐกิจที่ขึ้นจากเดิมมาก ตลาดนี้ระหว่างประเทศไทย - ลาว นั้นจะมีคนคับคั่งในช่วงวันศีล วันปกติธรรมดาจะไม่มีคนและชาวลาวจะไม่ค่อยเข้ามา แต่ในวันศีลนี้ชาวลาวจะเข้ามามาก ซึ่งวันศีลที่เข้าค้าขายกันจะมี 2 วัน คือ วันศีลของไทย กับ วันศีลของลาว จะช้ากว่าวันศีลของไทยไปหนึ่งวัน คนลาวที่เข้ามาค้าขายหรือมาซื้อสินค้านั้นจะต้องติดนามบัตรไว้ที่หน้าอกทุกคน เพื่อสะดวกต่อการตรวจสอบลดปัญหาการลักลอบเข้าประเทศไทยของชาวลาว ซึ่งนามบัตรนั้นจะเป็นเลขรหัสและมีตัวอักษร ก. นำหน้า และเลขรหัส ถ้าคนไหนทำหาย ก็ไม่สามารถผ่านด่านเข้า-ออกไปได้ เพราะจะมีด่านตรวจอย่างเข้มงวด

จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่ ในอดีตเคยเป็นเส้นทางการค้าระหว่างประเทศที่มีความสำคัญตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งในสมัยนั้นชาวกรุงศรีอยุธยาติดต่อชาวลานช้าง ช่องกู่เป็นเส้นทางหลักเพื่อเข้าถึงท่าเรือเมืองปากลายเพื่อไปมาหาสู่กัน ซึ่งเป็นทั้งท่าเทียบสินค้าและจุดแลกเปลี่ยนสินค้าจากนานาชาติ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศเวียดนาม และกลุ่มประเทศในแถบอินโดจีน รวมถึงประเทศทางฝั่งทวีปยุโรป ซึ่งที่ตั้งของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่ถือเป็นจุดยุทธศาสตร์ในการเดินทาง และเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการเป็นตลาดนัด ซึ่งในปัจจุบันพยายามที่จะคงสภาพทางการค้าขายให้คงอยู่ โดยเห็นได้จากลักษณะการขายสินค้าในปัจจุบันยังคงยึดถือตามแนวปฏิบัติเดิม คือ เป็นการขายแบบวางกับพื้นดิน โดยมีผ้าหรือกระดาษปูเพื่อรองพื้น แล้ววางสินค้าจำหน่าย ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการอนุรักษ์วิธีการขายแบบดั้งเดิมเอาไว้ด้วย และมีการจัดทำแคร่ไม้ไผ่เป็นซุ้มกึ่งถาวรเพื่อจำหน่ายสินค้าสำหรับชาวลาว เพื่อที่จะสะดวกในการวางสินค้าและเป็นที่กันแดด กันฝนได้

จากการที่มีอาณาเขตติดต่อ และใกล้เคียงกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทำให้ประชาชนไทยในอำเภอบ้านโคกกับชาวลาว มีขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะทางด้านภาษาพูด จะมีลักษณะคล้ายคลึงกันมากจะฟังไปเล็กน้อย จนบางครั้งไม่สามารถแยกออกว่าคนไหนเป็นชาวไทย คนไหนเป็นชาวลาว ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สืบทอดกันต่อมา และเป็นความสัมพันธ์ของประชาชนทั้ง 2 ประเทศบริเวณชายแดนมาช้านาน เนื่องจากมีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและความร่วมมือทั้งทางด้านการศึกษาวิชาการ และด้านสาธารณสุขที่ดีจากประเทศไทยแก่ สปป.ลาว ที่ดีเสมอมา จึงส่งผลให้การอยู่ด้วยกันในลักษณะบ้านพี่เมืองน้องเสมอมา

สปป. ลาว

สถาบันส่งเสริมการศึกษา
จพาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.1 ลักษณะทางกายภาพ

5.1.1 ความได้เปรียบเชิงที่ตั้ง

จุดผ่อนปรนทางการค้าที่ช่องกูดู่ ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 2 ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 162 กิโลเมตร โดยเส้นทางในการเข้าถึงมีความสะดวกสบายเป็นถนนลาดยางอย่างดีตลอดเส้นทาง มีเขตพรมแดนบริเวณสันเขา จุดพิกัด QA 295039 โดยจังหวัดอุดรธานีประกาศเป็นจุดผ่อนปรนชั่วคราว เพื่อการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าตามแนวชายแดน เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2538 โดยที่ตั้งบริเวณค้าขายแลกเปลี่ยน อยู่ในเขตของประเทศไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ แต่ในสภาพปัจจุบันเป็นป่าเสื่อมโทรม เนื้อที่ประมาณ 700 ไร่ สำหรับบริเวณที่ตั้งตลาดจุดผ่อนปรนมีอาณาเขตกว้าง 40 เมตร ยาว 45 เมตร พื้นที่ 1,800 ตารางเมตร ตั้งอยู่ระหว่างหลักเขตแดนไทย-ลาว ที่ 16-17

จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู่เดิมเปิดให้มีการค้าขายเฉพาะวันเสาร์ แต่ปัจจุบันทางจังหวัดอุดรธานีได้ให้การส่งเสริมการเปิดด่าน จึงอนุญาตให้เปิดค้าขายในวันอังคารและวันเสาร์ ของสัปดาห์ (แต่ส่วนใหญ่ทำการค้าขายในวันเสาร์) ช่องทางนี้ติดต่อกับชายฝั่งกับราษฎร สปป.ลาว ที่บ้านผาแก้ว และบ้านบมเลา เมืองปากลาย แขวงไชยบุรีของ สปป.ลาว ซึ่งถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่น ประกอบกับมีความสนิทชิดเชื้อกับประชาชนชาวไทยในอำเภอบ้านโคกเป็นอันมาก เนื่องจากทำการติดต่อกับชายฝั่งในลักษณะของการเป็นตลาดนัดกันมาช้านาน

จะเห็นได้ว่า ที่ตั้งของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู่อยู่ในบริเวณที่มีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นที่ในการประกอบการค้าระหว่างประเทศและเป็นจุดผ่านแดนเข้า-ออกเป็นอันมาก เนื่องจาก ช่องดังกล่าวเป็นด่านประเพณีมาช้านาน และความสัมพันธ์ภายในพื้นที่นั้นถือได้ว่ามีความสัมพันธ์ที่ดี เนื่องจากได้มีการปักปันเขตแดนที่เด่นชัดและมั่นคง รวมถึงได้มีการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมภายในประเทศไทย เพื่อให้เกิดความเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว โดย เส้นทางดังกล่าวได้รับงบประมาณพัฒนาจังหวัดอุดรธานีในการตัดถนนลาดยางอย่างดีจำนวน 2 ช่องทาง มีห้องสุขาเพื่อให้บริการได้อย่างครบถ้วน รวมทั้งมีแหล่งน้ำเพื่อประโยชน์ในการใช้สอยเป็นอย่างดี จึงส่งผลให้ปัญหาในเรื่องของการขาดแคลนแหล่งน้ำและน้ำประปานั้นไม่เกิดขึ้น และด้านความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของพื้นที่ค่อนข้างสูง เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในความดูแลของ ตชด. ร้อย 317 ซึ่งในฝั่งประเทศไทยจะมีด่านตรวจสอบการเข้า-ออก

ของประชาชนที่เข้ามาทำกิจกรรมการค้าในพื้นที่ และสามารถที่จะเป็นพื้นที่ในการเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่เพื่อให้เกิดเพิ่มศักยภาพทางการท่องเที่ยว และการคมนาคมขนส่ง ซึ่งสามารถที่จะเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกที่สำคัญ 3 พื้นที่ โดยใช้ช่องทางดังกล่าวเป็นจุดเชื่อมต่อภายในระยะทาง 627 กิโลเมตรเท่านั้น ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดสุโขทัย และหลวงพระบาง คือ

กำแพงเพชร – สุโขทัย	77	กิโลเมตร
สุโขทัย – อุดรดิตถ์	100	กิโลเมตร
อุดรดิตถ์ – หลวงพระบาง	465	กิโลเมตร

ซึ่งในปี 2547 จะมีโครงการพัฒนาการคมนาคมขนส่งทางบกที่จะเกิดขึ้นใหม่เริ่มต้นจากเมืองเมะละแหม่งในประเทศสหภาพพม่า ไปสิ้นสุดยังเมืองดานังในประเทศเวียดนามอย่างสมบูรณ์ จะส่งผลให้เกิดการเชื่อมต่อเส้นทางมรดกโลกจากเมืองย่างกุ้ง – กำแพงเพชร – สุโขทัย – หลวงพระบาง โดยผ่านจังหวัดอุดรดิตถ์ทางช่องภูได้เป็นอย่างดี

5.1.2 การคมนาคมและการเข้าถึง

เส้นทางการคมนาคมขนส่ง ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากว่าเส้นทางที่จะเข้าถึงพื้นที่ในประเทศไทย ถือได้ว่าเป็นเส้นทางที่สมบูรณ์เป็นอย่างดี เนื่องจากว่าสามารถที่จะเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ที่มีความสำคัญอัน ได้แก่

ก. ทางรถยนต์

จังหวัดอุดรดิตถ์มีเส้นทางหลวงแผ่นดินที่สำคัญดังต่อไปนี้

1) เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 มาจากที่สามารถเชื่อมต่อกับจังหวัดรอบข้างอัน ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก น่าน ลำปาง

2) เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 102 มาจากที่สามารถเชื่อมต่อกับจังหวัดรอบข้างอัน ได้แก่ จังหวัดสุโขทัย

3) การท่องเที่ยวหลวงพระบางโดยทางรถยนต์ สามารถไปได้หลายเส้นทางด้วยกัน ไปทางจังหวัดน่านผ่านบริเวณช่องห้วยโก๋น หรือไปทางจังหวัดเลยผ่านด่านท่าลี่ก็ได้ แต่เมื่อเปรียบเทียบระยะทางระหว่างจังหวัดน่านไปน่านไปยังเมืองหลวงพระบางกับอุดรดิตถ์พบว่าระยะทางของจังหวัดอุดรดิตถ์จะน้อยกว่าประมาณ 50 กิโลเมตร เนื่องจากต้องผ่านช่อง

ห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ไปยังเมืองหงสาแล้วจึงย้อนกลับมาที่เมืองหลวงพระบางอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้นทางพอการค้าจังหวัดน่านจึงพยายามผลักดันให้เปิดด่านที่บ่อเกลือ เพื่อไปยังหลวงพระบางได้สะดวกขึ้น ส่วนทางด้านจังหวัดเลย ผ่านเมืองแก่นท้าว มายังเมืองปากลาย ใช้เส้นทางเดียวกับจังหวัดอุดรดิตถ์ แต่จังหวัดอุดรดิตถ์จะได้เปรียบกว่า เนื่องจากว่ามีท่าเลที่ตั้งที่ใกล้กับเมืองปากลายมากกว่า ฉะนั้นเส้นทางท่องเที่ยวเมืองหลวงพระบางโดยทางรถยนต์ผ่านจังหวัดอุดรดิตถ์จะเป็นเส้นทางที่มีศักยภาพสูงในการเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยวระดับมรดกโลก ถ้าสามารถพัฒนาพื้นที่บริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้ 33 กิโลเมตร ไปยังเมืองปากลาย เส้นทางนี้จะเป็นเส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ด้วยป่าไม้ นานาพันธุ์ ภูเขา น้ำตก ถ้ำ เขื่อน โดยเฉพาะทางฝั่ง สปป.ลาว ส่งเสริมให้ภูมิภาคนี้เป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของโลกได้เป็นอย่างดี

เส้นทางคมนาคมจากจังหวัดอุดรดิตถ์ ถึงด่านภูคู้ เป็นถนนลาดยางแอสฟัลท์ตลอดเส้นทาง และจากด่านภูคู้เข้าไปยังหมู่บ้านผาแก้ว บ้านบมเลา บ้านแก่งสาว ถึงเมืองปากลาย และต่อไปยังแขวงไซบุรี สปป.ลาว ระยะทางรวม 201 กิโลเมตร เป็นเส้นทางลูกรังบดอัดอย่างดี สามารถนำรถบรรทุกสินค้าจากด่านภูคู้ไปยังแขวงไซบุรี สปป.ลาว และถึงประเทศจีนตอนใต้ได้อย่างสะดวก จากจังหวัดอุดรดิตถ์ถึง สปป.ลาว – ประเทศจีนตอนใต้ – ประเทศเวียดนามตอนเหนือ มีระยะทางต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

กรุงเทพฯ – อุดรดิตถ์	491	กิโลเมตร
อุดรดิตถ์ – ช่องภูคู้ (อ.บ้านโคก)	162	กิโลเมตร
ช่องภูคู้ – ปากลาย (แขวงไซบุรี สปป.ลาว)	33	กิโลเมตร
เมืองปากลาย – เมืองแก่นท้าว	76	กิโลเมตร
ปากลาย – แขวงไซบุรี	150	กิโลเมตร
แขวงไซบุรี – หลวงพระบาง	120	กิโลเมตร
หลวงพระบาง – แขวงอุดมไชย	230	กิโลเมตร
แขวงอุดมไชย – บ่อเต็น	100	กิโลเมตร
บ่อเต็น – บ่อหาร(ประเทศจีน)	2	กิโลเมตร
แขวงอุดมไชย – ปากแบ่ง	144	กิโลเมตร
บ่อหาร – เมืองหล้า(ประเทศจีน)	70	กิโลเมตร
เมืองหล้า – เชียงรุ่ง(สิบสองปันนา)	170	กิโลเมตร

เจียงรุ่ง – นครคุนหมิง	700	กิโลเมตร
แขวงอุดมไซ – เดียนเบียนฟู(ประเทศเวียดนาม)	170	กิโลเมตร
เดียนเบียนฟู – นครฮานอย(ประเทศเวียดนาม)	230	กิโลเมตร

เส้นทางภูคู้ – ปากลาย จะเป็นเส้นทางที่ช่วยสนับสนุนทางการค้าของด่านภูคู้ เป็นอันมาก รวมถึงทางด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทย สปป.ลาวทางตอนเหนือ ประเทศจีน ตอนใต้ และประเทศเวียดนาม ซึ่งจะช่วยให้ประเทศไทยสามารถที่จะส่งออกสินค้าได้มากขึ้น เนื่องจากเส้นทางไม่สูงชัน ง่ายต่อการพัฒนา (เพียงระยะทางประมาณ 33 กิโลเมตร) ลดต้นทุนในด้านการขนส่งสินค้า วัตถุประสงค์ และแร่ธาตุมาใช้ประโยชน์ได้ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมการแปรรูปอย่างง่ายทางการเกษตรและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่จำเป็นต้องใช้วัตถุดิบทางการเกษตรใน ปริมาณที่มาก เป็นการขยายโอกาสให้กับสินค้าไทยให้สามารถไปตีตลาดยัง สปป.ลาว สาธารณรัฐ ประชาชนจีน และประเทศเวียดนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จังหวัดอุดรดิตถ์เป็นแหล่งผลไม้ เช่น ทุเรียน ลองกอง และลองกอง เป็นต้น รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่สามารถที่จะผลิตได้ในจังหวัดข้างเคียง

ข. ทางรถไฟ

จังหวัดอุดรดิตถ์ ถือได้ว่าเป็นเมืองท่าเหนือที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นจุดเชื่อมต่อทางรถไฟที่เป็นหลักในอดีต คือ สถานีรถไฟศิลาอาสน์ เป็นจุดที่ต้องมีการ เติมน้ำมันเชื้อเพลิง เพราะวารถไฟยังใช้ระบบหัวรถจักรไอน้ำ เพื่อที่จะเติมน้ำมัน น้ำ และฟืน อันจะทำให้ สามารถเดินทางต่อไปยังจังหวัดน่านที่สถานีรถไฟเด่นชัย และไปยังจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือ ซึ่ง การเดินทางมีความสะดวกสบายเป็นอย่างมาก เพราะสามารถที่จะเดินทางขึ้นและลงได้ทั้งขาขึ้น สามารถที่จะเชื่อมโยงกับกรุงเทพมหานคร โดยใช้ระยะเดินทางตั้งแต่ 20.00 – 04.00 น. และ 22.00 – 06.00 น. โดยรถไฟเร็ว แต่ในปัจจุบันรถไฟมีการเปลี่ยนแปลงมาใช้เชื้อเพลิงที่เป็นน้ำมันขึ้น ประกอบกับการขนส่งมีทางเลือกที่หลากหลายขึ้น รถไฟจึงเป็นเพียงทางเลือกทางหนึ่งในการ เดินทางเท่านั้น ไม่ได้มีความสำคัญที่ว่าเป็นเพียงทางเลือกเดียวที่จะขึ้นไปยังพื้นที่ในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคเหนือเช่นในอดีต อย่างไรก็ตาม การเดินทางด้วยรถไฟก็ถือได้ว่าเป็นการเดินทางที่สำคัญใน ด้านการคมนาคมขนส่งสินค้าระยะกลางที่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่ถูก ประกอบกันกับการที่ ได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐ ในการส่งเสริมให้ใช้เส้นทางในการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวผู้ ดินแดนทางภาคเหนือ จึงส่งผลให้การเดินทางโดยรถไฟยังคงได้รับความนิยมอยู่จนกระทั่งปัจจุบัน

5.1.3 สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

จุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านภูคู้ ได้มีการจัดการทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เพื่อบริการแก่ผู้ซื้อ ผู้ค้า และนักท่องเที่ยวไม่มากนัก กล่าวคือ ได้มีการตัดถนนลาดยางเพื่อให้เกิดการเข้าถึงพื้นที่อย่างสะดวก รวมถึงได้มีการจัดสรรทางด้านสุขาที่สะดวก โดยไม่มีการจัดเก็บเงิน ให้บริการสำหรับผู้ค้าและผู้ซื้อในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี มีแหล่งกักเก็บน้ำบริเวณจุดผ่อนปรนขนาดใหญ่ที่สามารถที่จะทำการประมงน้ำจืดได้เป็นอย่างดี และการจัดเป็นขยะมูลฝอยเป็นอย่างดี ซึ่งอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่ ตชด.ร้อย 317 อบต.ม่วงเจ็ดต้น และอำเภอบ้านโคก คอยประสานงานซึ่งกันและกัน ขาดแต่ไฟฟ้า เนื่องจากว่ายังไม่ได้รับการอนุมัติงบประมาณ เนื่องจากการค้าขายในบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าของภูคู้ส่วนมากจะกระทำกันในตอนเช้ามืดจนถึงเช้า แล้วเลยไปยังช่วงเที่ยงถึงต้นบ่าย ดังนั้น จึงคิดว่าไม่มีความจำเป็นในการไฟฟ้าเท่าที่ควร เพราะการประกอบกรไม่ได้ทำในช่วงที่จำเป็นต้องใช้ไฟฟ้ามก แต่ในอนาคตซึ่งจะมีการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นด้านการค้าถาวรของภูคู้ ก็สมควรที่จะได้รับการพัฒนาด้วยการส่งเสริมให้มีไฟฟ้าเข้าถึงบริเวณด้านการค้าด้วย แม้ว่าการค้าขายสินค้าต่าง ๆ ไม่มีความจำเป็นต้องใช้ไฟฟ้ามาช่วยเหลือ แต่ทว่าโนวโน้มนในอนาคตสินค้าประเภทเครื่องไฟฟ้าที่ส่งออกไปยัง สปป.ลาว จะมีปริมาณที่มากยิ่งขึ้น เช่น โทรทัศน์ วิทยุ เครื่องเสียง ตู้เย็น เป็นต้น เพราะว่าสินค้าที่ สปป.ลาว เคยนำเข้าจากสาธารณรัฐประชาชนจีนมีคุณภาพที่ต่ำกว่า แม้ว่ารากาจะถูกกว่าก็ตาม ซึ่งจากการสำรวจจะพบเห็นการลักลอบส่งออกสินค้านี้ดังกล่าวในเวลาประมาณ 13.00 – 15.00 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ศุลกากรจากจังหวัดน่านเดินทางกลับไปแล้ว

โดยปกติการเดินทางเข้า-ออกบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าของภูคู้ จะเป็นการเดินทางโดยใช้รถยนต์ส่วนตัวเข้ามายังพื้นที่ของชาวไทย ซึ่งหากต้องการยกระดับด้านการค้าดังกล่าวให้มีศักยภาพที่ดียิ่งขึ้นควรที่จะได้รับการพัฒนาในด้านของระบบการจัดเดินรถยนต์ หรือรถประจำทางในการเข้าถึงพื้นที่ ที่ไม่มีการจัดขึ้นอย่างเป็นทางการ เนื่องจากผู้ค้าส่วนมากจะนำรถส่วนตัวเข้ามายังพื้นที่จุดผ่อนปรนทางการค้าของภูคู้ โดยผ่านด่านตรวจรักษาความปลอดภัยในประเทศไทยของ ตชด.ร้อย 317 เป็นผู้ควบคุมดูแล มีเพียงเส้นทางถนนลาดยางจนกระทั่งเข้ามาถึงตัวพื้นที่จุดผ่อนปรนทางการค้าของภูคู้ตลอดเส้นทางจากตัวเมือง อำเภอบ้านโคก รวมระยะทางทั้งสิ้น 15 กิโลเมตร ซึ่งถือได้ว่าเป็นระยะทางที่ไม่ไกลมากนัก และเหมาะสมอย่างยิ่งต่อการเดินทาง เนื่องจากเป็นระยะทางที่ไม่ไกลนัก รวมถึงเส้นทางในการเข้า-ออกมีความสะดวก เพราะเส้นทางถนนเป็นถนนลาดยางอย่างดี ซึ่งสามารถที่จะเดินทางเข้ามายังพื้นที่ได้อย่างสะดวก และห่างจากที่ทำการ

อบต.ม่วงเจ็ดต้นเพียง 2 กิโลเมตรเท่านั้น ซึ่งตัว อบต.ม่วงเจ็ดต้นสามารถที่จะเข้ามาคอยให้บริการ ผู้สัญจรเข้าออกบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านภูดูได้อย่างดี

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า สภาพการจัดสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สามารถที่จะรองรับต่อสภาพความต้องการของผู้ค้าขนาดใหญ่ ซึ่งนำรถส่วนตัวเข้ามายังพื้นที่ แต่ทว่าสำหรับผู้เดินทางมาท่องเที่ยวชมบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูดูยังถือได้ว่ามีความขาดแคลนเป็นอันมาก เนื่องจากว่าการพัฒนาจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูดูยังอยู่ในระยะเบื้องต้น ประกอบกับปัญหาในเรื่องการเป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่บริเวณป่าสงวนแห่งชาติ แต่อย่างไรก็ตามก็ยังสามารถที่จะพัฒนาพื้นที่ได้ด้วยโครงการการสนับสนุนจากทางจังหวัดอุดรดิตถ์ และภาครัฐบาล เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวแม้ว่าจะเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติก็ตาม แต่เป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมด้วยเช่นกันซึ่งทางกรมป่าไม้ได้ประกาศให้สามารถที่จะทำการพัฒนาพื้นที่ได้ โดยต้องมีการยื่นเรื่องการพัฒนาโดยภาครัฐเท่านั้น

ส่วนทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการทางฝั่ง สปป.ลาว ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐบาลลาว เนื่องจากการขาดแคลนทางด้านงบประมาณ ประกอบกับการเข้าถึงของผู้ค้าชาวลาวจากเมืองปากลาย พบว่า ใช้ระยะทางทั้งสิ้น 33 กิโลเมตร ซึ่งเป็นเส้นทางหินคลุกสะควกแก่การเดินทางประมาณ 27 กิโลเมตร และเส้นทางเกวียนธรรมชาติบริเวณที่ติดกับจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูดูอีก 6 กิโลเมตรที่เป็นอุปสรรคในการเดินทาง ซึ่งจากการเดินทางสำรวจจะต้องใช้ระยะเวลาในการเดินทางประมาณ 3 ชั่วโมงในการไปมาหาสู่จากจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูดูกับเมืองปากลาย แต่ทว่าไม่เป็นอุปสรรคมากนัก เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ใช้กันเป็นประจำสำหรับชาวลาวในการเข้าถึงจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูดู ประกอบกับมียานพาหนะส่วนบุคคลเข้ามายังพื้นที่ โดยยานพาหนะดังกล่าวสั่งซื้อจากประเทศไทย โดยจังหวัดอุดรดิตถ์ แม้ว่าจะผ่านทางเส้นทางของด่านการค้าลาวท่าลี่ก็ตาม เนื่องจากว่าจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูดูไม่ได้รับการอนุญาตให้ส่งออกรถไทยแลนด์ประดิมรัฐที่เป็นภูมิปัญญาของชาวอุดรดิตถ์ จนกระทั่งเดือนมกราคม 2546 ได้รับการสนับสนุนจากผู้ว่าราชการจังหวัดและหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดอุดรดิตถ์ ร่วมกันผลักดันให้สามารถที่จะส่งออกรถไทยแลนด์ประดิมรัฐจากจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูดูได้อย่างเสรี โดยถูกต้องตามกฎหมาย และพยายามยกระดับจากจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูดูเป็นด่านการค้าลาวช่องภูดูต่อไปในอนาคต

ทางภาครัฐบาล สปป.ลาวได้จัดเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจ ในการประสานงาน ร่วมกันเจ้าหน้าที่ประจำจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกุด ในประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย ดชด. ร้อย 317 อบต.ม่วงเจ็ดต้น และเจ้าหน้าที่จากอำเภอบ้านโคก ซึ่งได้ทำการตกลงหน้าที่กันเป็นอย่างดีเสมอ มา รวมถึงมีการประสานความร่วมมือในด้านความร่วมมือ ทั้งทางด้านการศึกษาวิชาการและ สาธารณสุขจากประเทศไทยแก่ สปป.ลาว ที่ได้เสมอมา ประกอบกับเจ้าเมืองของเมืองหลักทั้ง 4 ที่มี พื้นที่ใกล้เคียงกับจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกุด ได้แก่ เจ้าเมืองปากลาย เจ้าเมืองทุ่งมีไซ เจ้าเมือง บ่อแดน และเจ้าเมืองแก่นท้าว กับเจ้าแขวงไชยบุรีพยายามผลักดันให้เกิดการพัฒนาเส้นทางเพื่อ เข้าถึงจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกุดได้อย่างสะดวก อันจะทำการค้าขายกับประเทศไทยในพื้นที่ ดังกล่าวอย่างสะดวกสำหรับชาวลาว ซึ่งตอบสนองความต้องการของชาวลาว

เมื่อพิจารณาถึงสภาพความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ใน พื้นที่ใกล้เคียงกับจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกุด ควรที่จะพิจารณาถึงเรื่องของโรงพยาบาล โรงเรียน วัด ตลาดสด ซึ่งที่ตั้งของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกุด มีโรงพยาบาลใกล้กับพื้นที่ คือ โรงพยาบาล บ้านโคก ซึ่งเป็นโรงพยาบาลของรัฐบาล มีจำนวนเตียงทั้งสิ้น 30 เตียง ซึ่งถือได้ว่าเป็นโรงพยาบาลที่ ให้บริการพื้นที่ที่ศึกษาได้ เนื่องจากมีระยะห่างจากจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกุดไม่เกิน 15 กิโลเมตร ตั้งอยู่ใกล้กับที่ว่าการอำเภอบ้านโคก และศูนย์กลางตลาดประจำอำเภอบ้านโคก ซึ่งเป็นตลาดกลาง การแลกเปลี่ยนขนาดใหญ่ในระดับอำเภอ เนื่องจากเป็นจุดพักสินค้าที่หลีกเลี่ยงการจำหน่ายจาก บริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกุด แม้ว่าสินค้าเหล่านั้นจะเป็นของสด เช่น ปลา ผัก และเนื้อสัตว์ เป็นต้น รวมถึงที่ตั้งของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกุดอยู่ห่างจาก อบต. ม่วงเจ็ดต้นเพียง 2 กิโลเมตรเท่านั้น ซึ่งสามารถที่จะประสานงานและโครงการต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก

วัด ถือได้ว่าเป็นศาสนสถานที่สำคัญสำหรับชาวพุทธ ซึ่งถือได้ว่าเป็นศูนย์กลาง ของชุมชนต่าง ๆ ซึ่งในอำเภอบ้านโคกจะมีวัดด้วยกันทั้งสิ้น 7 วัดด้วยกัน คือ

- วัดโคกเหนือ ตั้งอยู่ที่หมู่ 1 บ้านโคกเหนือ ตำบลบ้านโคก
- วัดโพธิ์ชัยศรี ตั้งอยู่ที่หมู่ 7 บ้านโคก ตำบลบ้านโคก
- วัดห้วยครั่ง ตั้งอยู่ที่หมู่ 4 บ้านห้วยครั่ง ตำบลบ้านโคก
- วัดบ่อเบี้ยวราม ตั้งอยู่ที่หมู่ 1 บ้านบ่อเบี้ยว ตำบลบ่อเบี้ยว
- วัดห้วยเหล่า ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 บ้านห้วยเหล่า ตำบลนาขุม
- วัดจอมแจ้ง ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ด (ใกล้กับจุด

ผ่อนปรนทางการค้าช่องกุดมากที่สุด)

5.1.4 แหล่งท่องเที่ยว

ก. แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

จังหวัดอุตรดิตถ์ ถือได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศและสภาพความเป็นอยู่ของประชากรในพื้นที่มีลักษณะที่เรียบง่าย เป็นมิตรประกอบกับเป็นเมืองที่อุดมไปด้วยทรัพยากรป่าไม้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้สัก จึงมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอยู่เป็นจำนวนมาก ได้แก่

1) อำเภอเมือง

- หลวงพ่อเพชรวัดท่าถนน วัดท่าถนนเดิมชื่อ วัดวังเตาหม้อ ตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำน่าน ถนนเกษมราษฎร์ ตำบลท่าอิฐ เป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อเพชร เป็นพระพุทธรูปสัมฤทธิ์สมัยเชียงแสน นั่งขัดสมาธิเพชร ตามประวัติกล่าวว่า ในปี พ.ศ. 2436 ขณะหลวงพ่อดิ่งเจ้าอาวาสวัดหมอนไม้ เดินทางกลับจากรับนิมนต์ที่วัดสว่างอารมณ์ ตำบลไผ่ล้อม อำเภอลับแล เมื่อผ่านวัดสะแกที่เป็นวัดร้าง ได้พบเนินดินเป็นจอมปลวกขนาดใหญ่มีเศพระพุทธรูปโผล่ขึ้นมา เมื่อขุดดูพบว่าเป็นพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ มีลักษณะงดงามมาก จึงนำมาประดิษฐานไว้ที่วัดท่าถนน มีคนมาราบไหว้บูชาเป็นจำนวนมาก ประกอบกับเป็นพระพุทธรูปนั่งขัดสมาธิเพชร จึงเรียกกันว่า "หลวงพ่อเพชร"

- วัดธรรมาธิปไตย ตั้งอยู่ในตัวเมืองใกล้สี่แยกจุดตัดของถนนอินใจมีกับถนนสำราญริน เดิมชื่อวัดต้นมะขาม ภายในวัดเป็นที่เก็บบานประตูของวิหารหลังใหญ่และเก่าแก่มากของวัดพระฝาง บานประตูทำจากไม้ปรงขนาดกว้าง 2.2 เมตร สูง 5.3 เมตร และหนา 16 เซนติเมตร แกะสลักในสมัยอยุธยาเป็นลายกนกก้านขด มีลายพุ่มทรงข้าวบิณฑ์ 7 พุ่ม ระหว่างพุ่มมีกนกใบเทศขนานสองด้าน กล่าวกันว่า เป็นบานประตูไม้แกะสลักที่มีความงามเป็นที่สองรองลงมาจากประตูวิหารวัดสุทัศน์ที่กรุงเทพฯ

- วัดใหญ่ท่าเสา ตั้งอยู่ที่ถนนสำราญริน ตำบลท่าเสา อยู่ใกล้กับสถานีรถไฟท่าเสา วัดนี้มีวิหารเก่าแก่ซึ่งมีบานประตูไม้แกะสลัก 2 บาน ตลอดจนลายไม้ที่วิหารด้านหน้า และมีหอไตร โบราณที่มีรูปแบบสีนสวยงาม ซึ่งใช้เป็นที่พักพระไตรปิฎก

- อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก ประดิษฐานอยู่หน้าศาลากลางจังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นเพื่อเป็นเกียรติประวัติในความกล้าหาญ รักษาติและเสียสละ เมื่อครั้งพระยาพิชัยครองเมืองพิชัยในสมัยธนบุรี ท่านได้สร้างเกียรติประวัติไว้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อปี พ.ศ. 2316 พม่ายกทัพมาตีเมืองพิชัย พระยาพิชัยได้ยกทัพไปสกัดทัพพม่าจนแตกพ่ายกลับไป การ

รบในครั้งนั้นดาบคู่มือของพระยาพิชัยข้างขวาได้หักไปหนึ่งเล่ม แต่ก็ยังรบได้ชัยชนะต่อทัพพม่า ด้วยวีรกรรมดังกล่าว จึงได้สมญานามว่า "พระยาพิชัยดาบหัก" อนุสาวรีย์แห่งนี้ออกแบบและหล่อ โดยกรมศิลปากร ทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 ภายในบริเวณมี พิพิธภัณฑสถานเหล็ก น้ำพี้ใหญ่ที่สุดในโลก เป็นที่เก็บรักษาดาบเหล็กน้ำพี้ใหญ่ที่สุดในโลก มีน้ำหนัก 557.8 กิโลกรัม ฝักดาบทำด้วยไม้ประคู้ ฝังลวดลายมุกหุ้มปลอกเงินสลักสลาย และพิพิธภัณฑสถานพระยาพิชัย ที่ภายในเก็บรวบรวมประวัติของพระยาพิชัยดาบหัก รวมทั้งแบบจำลอง สนามรบ และวิถีชีวิตในสมัยอยุธยา ตอนปลาย เครื่องมือเครื่องใช้โบราณ

- หอวัฒนธรรมวิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ ตั้งอยู่ที่วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ ถนนอินใจมี เป็นศูนย์รวมโบราณวัตถุที่สำคัญของชาวอุตรดิตถ์ เหมาะแก่การศึกษาค้นคว้าและเป็นหลักฐานอ้างอิงทางประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุที่สำคัญชิ้นหนึ่ง คือ "ยานมาศ" หรือ กานหามไม้ แกะสลักโปร่ง 3 ชั้น กว้าง 73 เซนติเมตร ยาว 3.50 เมตร สูง 1.45 เมตร เป็นฝีมือช่างสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ยานมาศนี้ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้ทรงบันทึกไว้ในจดหมายเหตุเมื่อคราวเดินทางมาตรวจราชการ หัวเมืองฝ่ายเหนือ พ.ศ. 2444 ว่าทรงพบยานมาศแบบนี้ 4 คัน คันแรกทรงพบที่อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท อีก 2 คัน พบที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก ครั้นมาถึงอุตรดิตถ์ก็พบอีกคันที่วัดท่าเสา ซึ่งก็ได้นำมาจัดแสดงไว้ให้ประชาชนชมที่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งนี้ หอวัฒนธรรมอุตรดิตถ์ จะเปิดให้ชมฟรีเฉพาะวันพฤหัสบดีและวันอาทิตย์เท่านั้น และช่วงเช้าตั้งแต่เวลาตีห้า จะมีชาวบ้านจากอำเภอต่าง ๆ นำของพื้นบ้านมาขาย สามารถชมวิถีชีวิตชาวบ้านได้ สำหรับผู้ที่ต้องการเข้าชมหอวัฒนธรรมฯ เป็นหมู่คณะต้องทำหนังสือติดต่อล่วงหน้ามาก่อน ถึงสถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์ ถนนอินใจมี จังหวัดอุตรดิตถ์

- วัดกลาง อยู่ที่ตำบลบ้านเกาะ ห่างจากตัวอำเภอ 3 กิโลเมตร วัดกลางเป็นวัดโบราณตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้าง มีพระอุโบสถที่มีลวดลายรูปปั้นสวยงาม ภายในอุโบสถมีพระประธานเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นลงรักปิดทองมีพุทธลักษณะงดงาม เป็นศิลปะแบบรัตนโกสินทร์ตอนต้นผสมศิลปะแบบลาวหลวงพระบาง และจิตรกรรมฝาผนังที่เก่าแก่หายากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นภาพพระเวสสันดรชาดกและเทพชุมนุม

- วัดพระฝาง ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 บ้านพระฝาง ตำบลผาจุก ห่างจากตัวเมืองประมาณ 25 กิโลเมตร จากตัวเมืองไปตามทางหลวงหมายเลข 1045 ถึงทางหลวงหมายเลข 11 เลี้ยวขวาไปทางพิษณุโลก 2 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้ายจากทางแยกเข้าไป 14 กิโลเมตร วัดนี้มีชื่อเต็มว่า "วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ" เคยเป็นวัดที่จำพรรษาของ "เจ้าพระฝาง" เมืองสว่างคบุรี ซึ่งอยู่ในสมณเพศแต่นุ่งห่มผ้าแดงและมีได้สึกเป็นฆราวาส ท่านได้ช่องสุ่มผู้คนสมัยกรุงศรีอยุธยาแตก

ครั้งที่ 2 เพื่อจะกู้เอกราช วัดพระฝางประกอบด้วยโบสถ์ วิหารและพระธาตุเจดีย์เป็นสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยาตอนปลาย สำหรับบานประตูแกะสลักของพระวิหารเก็บรักษาไว้ที่วัดธรรมาริปีโดย

- กลุ่มหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผักตบชวา อยู่ที่บ้านท่า หมู่ 5 ตำบลหาดกรวด ห่างจากตัวเมือง 12 กิโลเมตร ไปตามเส้นทางวังกะพี้ (ทางหลวงหมายเลข 1040) ขับตรงไปข้ามสะพานจนเจอสามแยกให้เลี้ยวขวาไปทางอำเภอตรอน ประมาณ 1 กิโลเมตร จะเจอป้ายหมู่บ้านอุตสาหกรรมอยู่ทางขวามือเลี้ยวเข้าไปประมาณ 300 เมตร กลุ่มหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผักตบชวา เป็นกลุ่มแม่บ้านที่ร่วมกันทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา โดยได้รับการส่งเสริมจากศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดพิษณุโลก ร่วมกับสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุตรดิตถ์ ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาจากกลุ่มแม่บ้านบ้านท่ามีฝีมือการผลิตที่ปราณีตและรูปแบบที่ทันสมัย และที่สำคัญมีราคาย่อมเยามาก เหมาะที่จะซื้อมาเป็นของขวัญหรือของฝาก เช่น โคมไฟ แจกัน กระเป๋า ตะกร้า รองเท้า

2) อำเภอลับแล

- อำเภอลับแล อยู่ห่างจากตัวเมืองอุตรดิตถ์เพียง 9 กิโลเมตร ไปตามทางหลวงหมายเลข 102 ประมาณ 3 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาไปตามทางหลวงหมายเลข 1041 อีก 6 กิโลเมตร เป็นเมืองโบราณมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เคยเสด็จมาเมื่อ วันที่ 24 ตุลาคม 2444 ความเป็นมาของคำว่า "ลับแล" นั้น ตามข้อสันนิษฐานของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพว่า เดิมชาวเมืองแพร์ เมืองน่าน หนีข้าศึกและความเดือดร้อนมาชุมนุมซ่อนตัวอยู่ ณ บริเวณนี้ เนื่องจากเป็นที่ป่ารก หลบซ่อนตัวง่ายและภูมิประเทศเป็นเมืองอยู่ในหุบเขามิที่เนินสลับกับที่ต่ำ คนต่างเมืองถ้าไม่คุ้นเคยกับภูมิประเทศจะหลงทางได้ง่าย อำเภอลับแลนอกจากจะมีโบราณสถานที่น่าสนใจมากมายแล้ว ยังเป็นแหล่งผลิตสินค้าหัตถกรรม เช่น ผ้าตีนจกและไม้กวาด เป็นแหล่งปลูกกลางสาด ซึ่งเป็นผลไม้ที่มีชื่อเสียงของจังหวัด

- อนุสาวรีย์พระศรีพนมมาศ อยู่ตรงสี่แยกตลาดลับแล เดิมชื่อทองอิน เป็นนายอากรสุรา เชื้อสายจีน แต่ด้วยความรักในท้องถิ่นจึงพัฒนาเมืองลับแลมาโดยตลอด เป็นผู้นำชุมชนที่ชาวลับแลให้ความนับถือ ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้รับบรรดาศักดิ์เป็นขุนพิศาลจันะกิจ และเลื่อนเป็นพระศรีพนมมาศ ในปี พ.ศ. 2451

- วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง อยู่ที่หมู่ 3 บ้านทุ่งยั้ง ตำบลทุ่งยั้ง จากตัวเมืองอุตรดิตถ์ไปตามทางหลวงหมายเลข 102 ประมาณ 3 กิโลเมตร จะมองเห็นวัดอยู่ทางซ้ายมือ วัดนี้เป็นวัดเก่าแก่มิตำนานเกี่ยวพันกับอีก 2 วัด ที่อยู่ใกล้เคียงกัน คือ วัดพระยืนพุทธบาทขุศล และวัด

พระแท่นศิลาอาสน์ เกี่ยวกับการเสด็จมาของพระพุทธเจ้า วัดแห่งนี้เดิมชื่อ วัดมหาธาตุ ประกอบด้วยวิหารแบบล้านนาซึ่งอยู่ด้านหน้า ถัดไปเป็นพระบรมธาตุทุ่งยั้งบรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า เป็นเจดีย์เก่าแก่แบบลังกาทรงกลมฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยม 3 ชั้น ฐานล่างมีเจดีย์องค์เล็ก ๆ เป็นบริวารอยู่ 4 มุม ฐานชั้นที่ 3 มีซุ้มคูหา 4 ด้าน สันนิษฐานว่าได้บูรณะขึ้นภายหลัง

- วัดพระยืนพุทธบาทยุคล อยู่เลยวัดพระบรมธาตุทุ่งยั้งไปตามทางหลวงหมายเลข 102 ประมาณ 500 เมตร วัดอยู่ทางซ้ายมือของถนนใกล้ทางแยก ภายในมีมณฑปเป็นศิลปะแบบเชียงแสน ตั้งครอบรอยพระพุทธบาทคู่ที่ประดิษฐานบนฐานดอกบัวสูงประมาณ 1.5 เมตร ที่วัดพระยืนพุทธบาทยุคลนี้ ยังมีพระพุทธรูปหล่อด้วยสัมฤทธิ์ปางมารวิชัย ศิลปะสุโขทัยเรียกกันว่า "หลวงพ่อบุญรอด" เดิมประดิษฐานอยู่ในมณฑปมีปูนพอกหุ้มไว้ทั้งองค์ ต่อมาได้กระเทาะปูนออกและนำไปประดิษฐานไว้ในพระอุโบสถที่สร้างใหม่

- วัดพระแท่นศิลาอาสน์ ตั้งอยู่บ้านพระแท่น ตำบลทุ่งยั้ง อยู่เลยจากวัดพระยืนไปเล็กน้อย วัดนี้สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีพระแท่นศิลาอาสน์เป็นศิลาแลงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ฐานของพระแท่นโดยรอบประดับด้วยลายกลีบบัว มีตำนานว่าพระพุทธเจ้าเมื่อครั้งเป็นพระโพธิสัตว์เคยเสด็จมาจำศีลบำเพ็ญพุทธบารมี ณ ที่แห่งนี้ ต่อมาจึงมีการสร้างพระแท่นศิลาอาสน์ขึ้น บานประตูวิหารพระแท่นศิลาอาสน์ที่เป็นไม้สักแกะสลักนั้น เดิมเคยเป็นบานประตูวิหารพระพุทธชินราช วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลกมาก่อน นอกจากนั้นภายในบริเวณวัดมีพิพิธภัณฑสถานที่เดิมเป็นศาลาการเปรียญ สร้างด้วยไม้ มี 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นที่แสดงเครื่องมือจับสัตว์น้ำโบราณ เรือพายโบราณ ชั้นบน แสดงเกี่ยวกับเรื่องราวชีวิตชาววัง - ชาวบ้านสมัยก่อน เครื่องจักสาน เครื่องมือตีเหล็ก-ก่อสร้าง เครื่องสังคโลกสมัยสุโขทัย ธรรมาสันโบราณฝีมือช่างสมัยอยุธยา พระพุทธรูปที่แกะจากต้นโพธิ์โบราณ และพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย-กรุงศรีอยุธยา รวมถึงศิลปวัฒนธรรมของชาวเหนือ พิพิธภัณฑสถานนี้เปิดให้เข้าชมฟรีทุกวัน เวลา 08.00-17.00 น.

- วัดเจดีย์คีรีวิหาร อยู่ที่หมู่ 1 บ้านวัดป่า ตำบลฝายหลวง ห่างจากตัวจังหวัด 10 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 1040-1043 เป็นบรมธาตุเจดีย์ทรงลังกา บรรจุ พระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า พระประธานเป็นพระพุทธรูปศิลปะสุโขทัยอันงดงาม บานประตูและหน้าบันเป็นไม้แกะสลัก

- อนุสาวรีย์เจ้าฟ้าฮ่ามกุมาร อยู่ที่หมู่ 7 บ้านท้องทับแล ตำบล ฝายหลวง อยู่ห่างจากตัวจังหวัด 12 กิโลเมตร จากอำเภอลับแล ใช้ทางหลวงหมายเลข 1043 เป็นอนุสาวรีย์ของปฐมกษัตริย์ผู้ครองเมืองลับแล

- น้ำตกแม่พูล อยู่ที่หมู่ 4 บ้านต้นเกลือ ตำบลแม่พูล เป็นน้ำตกที่เกิดจากการตกแต่งธารน้ำ โดยการเทปูนให้น้ำไหลลดหลั่นจากบนเขาสูงลงมา คู่อัดน้ำตก

ธรรมชาติ สูงหลายชั้น สภาพโดยรอบร่มรื่น บริเวณใกล้ ๆ น้ำตกเป็นสวนกลางแจ้ง บริเวณน้ำตกมี
ร้านจำหน่ายของที่ระลึก ร้านอาหารและที่จอดรถไว้บริการ

เป็นน้ำตกที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติมีความสูงลดหลั่นกันลงมา
หลายชั้น มีธารน้ำไหลออกมาจากซอกเขาตอนบน แลดูสวยงาม ปัจจุบันได้รับการตกแต่งดัดแปลง
ทำเป็นแบบฝายน้ำสั้น ให้น้ำไหลแพร่กระจายเป็นบริเวณกว้าง

บริเวณสองฟากข้างน้ำตกเป็นภูเขา และป่าไม้เบญจพรรณ และ
สวนผลไม้กลางแจ้ง ทิวทัศน์ ซึ่งเป็นผลไม้ที่มีรสชาติดีเป็นที่ขึ้นชื่อ ของอำเภอลับแล ในหน้าผลไม้
ประมาณเดือน กรกฎาคมถึงกันยายน ของทุกปีจะมีแม่ค้าและนักท่องเที่ยวมาพักผ่อน เที่ยวชมและ
ซื้อผลไม้กันจำนวนมาก ตลอดระยะทางจนถึงน้ำตกแม่พูล ตอนบนของภูเขาข้างน้ำตกแม่พูล จะมี
จุดชมวิวมิวีสกาลาจตุรमुख และพระพุทธรูปป่าเลไล ไว้ให้ ประชาชนไปสักการะบูชา ด้านล่างมีบริการ
อาหาร เครื่องดื่ม ห้องสุขาและมีลาน มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยตลอดเวลา

การเดินทางไปน้ำตกแม่พูล จากตัวเมืองอุตรดิตถ์ไปตามทาง
หลวงหมายเลข 1043 ถึงอำเภอลับแลเดินทางต่อไปอีกตามถนนสายลับแล-เขาน้ำตก ประมาณ 11
กิโลเมตร การเดินทางสะดวกปลอดภัย และจากตัวอำเภอไปน้ำตก

3) อำเภอท่าปลา

- อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน อยู่ในพื้นที่จังหวัดแพร่ น่าน และ
อุตรดิตถ์ เป็นทิวเขาสลับซับซ้อนประกอบด้วยป่านาชนิดที่ยังคงความสมบูรณ์ และเป็นแหล่งต้น
น้ำลำธารของอ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อนสิริกิติ์ มีเนื้อที่ทั้งหมด 624,468 ไร่ ประกอบด้วยป่าเบญจพรรณ
ป่าเต็งรัง ป่าดิบแล้ง และป่าดิบเขา และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าจำนวนมาก เช่น เก้ง กวาง หมูป่า
หมี และสัตว์ปีกจำนวนไม่น้อยกว่า 200 ชนิด ได้รับประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 30
กันยายน 2541 จุดที่สูงที่สุดของอุทยานแห่งชาติ คือ ยอดเขาภูผาพ้อ สูงถึง 1,350 เมตร ซึ่งจะมี
อากาศหนาวเย็นตลอดปี มีฝนตกชุกในช่วงเดือนพฤษภาคม-กันยายน ในฤดูหนาวอากาศหนาวจัด
สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจภายในอุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน

- เขื่อนสิริกิติ์ ตั้งอยู่ที่บ้านผาช่อม ตำบลท่าปลา เขื่อนสิริกิติ์เป็น
เขื่อนดินสร้างกันแม่น้ำน่านที่ผาช่อม สันเขื่อนยาว 800 เมตร กว้าง 12 เมตร สูง 113.6 เมตร บริเวณ
เหนือเขื่อนเป็นทะเลสาบใหญ่ที่มีชื่อว่า ทะเลสาบสุริยันจันทรา มีทิวทัศน์สวยงาม เมื่อไปถึงบริเวณ
เขื่อน นักท่องเที่ยวควรไปติดต่อที่ศูนย์ประชาสัมพันธ์ ซึ่งให้บริการและอำนวยความสะดวกในด้าน
การท่องเที่ยวบริเวณเขื่อน การจองที่พัก การเช่าจักรยาน การให้เช่าเรือท่องเที่ยวทะเลสาบเหนือเขื่อน
อัตราค่าเช่าเรือล่องในเขื่อนสิริกิติ์ คือ เรือขนาด 150 คน

เขื่อนสิริกิติ์เป็นเขื่อนเอนกประสงค์ สร้างปิดกั้นลำน้ำน่าน บริเวณตำบลผาเลือด อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ มีลักษณะเป็นเขื่อนดิน แกนกลางเป็นดินเหนียวสูง 113.60 เมตร ยาว 810 เมตร อ่างเก็บน้ำมีพื้นที่รับน้ำฝน 13,130 ตารางกิโลเมตร สามารถเก็บกักน้ำได้สูงสุด 9,510 ล้านลูกบาศก์เมตร ที่ระดับ 162 เมตร รทก. ความจุของอ่างเก็บน้ำเป็นลำดับที่ 3 รองจากเขื่อนศรีนครินทร์และเขื่อนภูมิพล โรงไฟฟ้าติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าขนาดกำลังผลิตเครื่องละ 125,000 กิโลวัตต์ จำนวน 4 เครื่อง พลังงานไฟฟ้าที่ผลิตได้จะถูกส่งไปยังผู้ใช้ไฟฟ้าด้วยสายส่งแรงสูง 2 ระบบ คือ ระบบแรงดัน 230,000 โวลต์ เชื่อมต่อจากเขื่อนสิริกิติ์ ไปยังสถานีไฟฟ้าย่อยพิษณุโลก 2 วงจร และสายส่งระบบแรงดัน 115,000 โวลต์ จากเขื่อนสิริกิติ์ ไปยังสถานีไฟฟ้าย่อยอุตรดิตถ์ 2 วงจร

การเดินทาง จากตัวเมืองอุตรดิตถ์ ไปตามทางหลวงหมายเลข 1045 (เขื่อนสิริกิติ์-ท่าปลา) ถึงเขื่อนสิริกิติ์ ระยะทาง 58 กิโลเมตร หรือนั่งรถโดยสารจากกรุงเทพฯ ไปลงที่อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ และต่อรถโดยสารสายอุตรดิตถ์-ปากท่า-บ้านโลก รถจะจอดที่หอนาฬิกา ถนนสำราญริน หรือจะเหมารถแท็กซี่บริเวณสถานีรถไฟอุตรดิตถ์ก็ได้

- บ้านท่าเรือ เป็นหมู่บ้านริมทะเลสาบ ตั้งอยู่หมู่ 9 บ้านท่าเรือ เป็นท่าเรือสำหรับขนถ่ายปลา และมีแพสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการจะลงแพเที่ยวชมอ่างเก็บน้ำ และทะเลสาบเหนือเขื่อนสิริกิติ์ ทั้งแบบค้างคืนหรือเข้าไปเย็นกลับก็ได้ มีอาหารพร้อม สามารถติดต่อได้ที่ เกษณี แพทัวร์ โทร. 01-605-6211 และแพสมบุญพร้อม โทร. 01-971-2527, 01-280-9188 การเดินทาง จากอุตรดิตถ์ ใช้เส้นทาง 1145 ประมาณ 30 กิโลเมตร ถึงสามแยกร่วมจิต แยกซ้ายอีก 10 กิโลเมตร (ไปทางอำเภอท่าปลาและเขื่อนดิน) ถึง อำเภอท่าปลา มีทางแยกซ้ายไปบ้านท่าเรืออีก 7 กิโลเมตร (ทาง รพช. บ้านสามร้อยเมตร-บ้านท่าเรือ ต่อด้วยทาง รพช. สายบ้านเลิศชัย-บ้านห้วยรกช้าง)

4) อ่างเก็บน้ำป่าด

- วนอุทยานต้นสักใหญ่ อยู่ที่หมู่ 4 บ้านปางเกลือ ตำบลน้ำไคร้ ลักษณะเป็นป่าเบญจพรรณ มีเนื้อที่ 22,000 ไร่ ภายในมีต้นสักใหญ่ ซึ่งได้ถูกพบเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2470 มีอายุประมาณ 1,500 ปี ความยาวรอบต้น 1007 เซนติเมตร วัดเมื่อ 18 มิถุนายน 2543 แม้ส่วนยอดถูกพายุพัดหัก ลำต้นส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในสภาพเดิม โดยได้รับการดูแลรักษาให้มีความแข็งแรงสมบูรณ์ และในวนอุทยานต้นสักใหญ่ยังมีเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ระยะทาง 2 กิโลเมตร การจะเดินเส้นทางศึกษาธรรมชาติจะต้องทำหนังสือขออนุญาตถึงฝ่ายอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สำนักงานป่าไม้เขตพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

การเดินทาง จากตัวเมืองไปตามทางหลวงหมายเลข 1045 (อุตรดิตถ์-เขื่อนสิริกิติ์) ประมาณ 60 กิโลเมตร เลี้ยวขวาไปตามทางหลวงหมายเลข 1146 ประมาณ 7 กิโลเมตร ถึงสามแยกบ้านห้วยปุดเลี้ยวขวาไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1047 ประมาณ 10 กิโลเมตร

- อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว มีพื้นที่ 149,375 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ของอำเภอบ้านโคก อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ และอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ได้รับการประกาศเป็นอุทยานฯ เมื่อปี 2537 ลักษณะภูมิประเทศประกอบด้วยภูเขาสูงตามแนวชายแดนไทย-ลาว มียอดภูสอยดาวสูงที่สุด 2,102 เมตร จากระดับทะเล สภาพพื้นที่เป็นภูเขาสูงที่ป่าปกคลุมเป็นป่าดิบเขาสลับทุ่งหญ้าและป่าสน เช่นป่าสนสามใบ อากาศหนาวเย็นเกือบตลอดทั้งปี มีดอกไม้ป่าพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ดอกหงอนนาค ดอกไม้ดินต่าง ๆ ขึ้นอยู่กลางป่าสน ภูสอยดาว สามารถจะมาท่องเที่ยวได้ทั้งปี แต่ถ้าหากอยากดูดอกไม้ที่สวยงาม ๆ ที่มักจะขึ้นเพื่อรับความชุ่มชื้นในช่วงหน้าฝน ควรจะมาในช่วงปลายฝนต้นหนาว สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจภายในอุทยานฯ ได้แก่

(-) น้ำตกภูสอยดาว อยู่ใกล้ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มี 5 ชั้น มีน้ำไหลตลอดปี แต่จะมีน้ำมากในช่วงหน้าฝน

(-) ลานสน การเดินทางสู่ยอดลานสนต้องขึ้นเขาลาดชันเกือบตลอดเส้นทาง และผ่านเนินต่าง ๆ ที่มีชื่อบอกถึงความยากลำบากในการเดินผ่านแต่ละเนิน เช่น เนินส่งญาติ เนินปราบเซียน เนินป่าก่อ เนินเสือโคร่ง และเนินมรณะ ที่มีความสูงชันมากที่สุด แต่เส้นทางที่เดินขึ้นไปนั้นไม่ยุ่งยากเพราะจะเดินไต่เขาขึ้นไปตามสันเขาไม่มีทางแยกไปไหน ระยะทางเดินเท้าขึ้นลานสนประมาณ 6.5 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินเท้าประมาณ 5-6 ชั่วโมง บนลานสนจะเป็นทุ่งหญ้า มีต้นสนสองใบ สนสามใบ ต้นหงอนนาค ที่มีสีม่วงตัดกับดอกสร้อยสุวรรณที่มีสีเหลือง ออกดอกให้ดูสวยงาม และดอกไม้อีกนานาชนิดที่ขึ้นอวดความสวยงามและสร้างความสดชื่นสดใสให้กับลานสน บนลานสนเป็นจุดชมพระอาทิตย์ตกที่สวยงามด้วย บนลานสนไม่มีบ้านพักและอาหาร หากต้องการจะขึ้นไปพักค้างแรมต้องเตรียมเต็นท์และอาหารไปเอง และหากนักท่องเที่ยวต้องการลูกหาบช่วยขนสัมภาระก็มีบริการ การจะขึ้นบนลานสนต้องติดต่อขอเจ้าหน้าที่นำทาง และอุทยานฯ จะอนุญาตให้ขึ้นได้ตั้งแต่เวลา 08.00-13.00 น.

(-) น้ำตกสายทิพย์ เป็นน้ำตกอยู่บนลานสน มี 7 ชั้น ทางไปน้ำตกเป็นหุบเขาค่อนข้างลาดชัน

การเดินทาง จากจังหวัดอุตรดิตถ์ ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 1045 ผ่านเขื่อนสิริกิติ์ สู่อำเภอน้ำปาด ระยะทาง 68 กิโลเมตร ต่อจากนั้นใช้เส้นทางหมายเลข 1239 ไปทางบ้านห้วยมุ่นอีกประมาณ 47 กิโลเมตร และจากบ้านห้วยมุ่นใช้เส้นทางหมายเลข 1268 อีก 18

กิโลเมตร ก็จะถึงน้ำตกภูสอยดาว ซึ่งเป็นจุดเริ่มเดินเท้าขึ้นสู่ยอดลานสน สำหรับรถโดยสารประจำทาง จากอุตรดิตถ์จะมีรถโดยสารปรับอากาศออกจากตลาดอำเภอเมือง (ตลาดต้นโพธิ์) ไปอำเภอ น้ำป่าดทุกชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 06.00-17.00 น. (แต่รถเที่ยวแรกจะเข้ามาที่สถานีขนส่ง เวลา 05.00 น.) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมงครึ่ง จากนั้นลงรถที่หน้าโรงพยาบาลอำเภอน้ำป่าด จะมีท่ารถสองแถว ต้องเหมารถไปภูสอยดาวประมาณ 300 บาท ใช้เวลาเดินทางอีก 3 ชั่วโมง สำหรับผู้ที่ต้องการจะเดินทางกลับทางอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ต้องเหมารถไป ราคาประมาณ 500 บาท ใช้เวลา 2 ชั่วโมง และต่อรถโดยสารไม่ปรับอากาศที่อำเภอชาติตระการ สายชาติตระการ-นครไทย-พิษณุโลก มีรถบริการระหว่างเวลา 05.00-17.30 น. ช่วงนี้ใช้เวลา 3 ชั่วโมง ค่าโดยสาร 43 บาท รถโดยสารจากพิษณุโลก กลับกรุงเทพฯ ควรจะไปซื้อตั๋วที่บริษัทในตลาดโดยตรงมากกว่าที่จะมาที่สถานีขนส่ง เนื่องจากมีโควตาขายตั๋วน้อย

5) อำเภอทองแสนขัน

- บ่อเหล็กน้ำพี้ อยู่ที่หมู่ 1 บ้านน้ำพี้ ตำบลน้ำพี้ ห่างจากตัวจังหวัด ประมาณ 56 กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 และเข้าทางหลวงจังหวัด หมายเลข 1245 เป็นโบราณสถานซึ่งมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นแหล่งเหล็กกล้า ที่นำมาทำพระแสงดาบตั้งแต่สมัยโบราณ เดิมมีอยู่ด้วยกันหลายบ่อ มีบ่อหนึ่งเรียกว่า "บ่อพระแสง" ห้ามมิให้ผู้ใดขุดเหล็กจากบ่อนี้ โดยสงวนไว้ใช้ทำพระแสงดาบสำหรับพระมหากษัตริย์เท่านั้น และ "บ่อพระขรรค์" เป็นบ่อที่ในสมัยโบราณมีช่างทำพระขรรค์ถวายพระมหากษัตริย์ ได้นำแร่เหล็กน้ำพี้จากบ่อพระขรรค์ไปถลุงทำพระขรรค์ ภายในบริเวณมี พิพิธภัณฑ์บ่อเหล็กน้ำพี้ รวบรวมหลักฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับประวัติเหล็กน้ำพี้ โดยจัดแสดงและจำลองให้เห็นถึงกระบวนการ ขั้นตอนการตีเหล็กน้ำพี้ ตั้งแต่การขุดแร่เหล็กน้ำพี้จนตีเป็นดาบที่มีความแกร่งและความคมเป็นเลิศ ดาบน้ำพี้จึงเป็นอาวุธคู่กายของขุนศึกและนักรบไทยในสมัยโบราณตลอดมา พิพิธภัณฑ์แห่งนี้เปิดเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2542 เปิดให้เข้าชมฟรีทุกวัน เวลา 08.00-17.00 น.

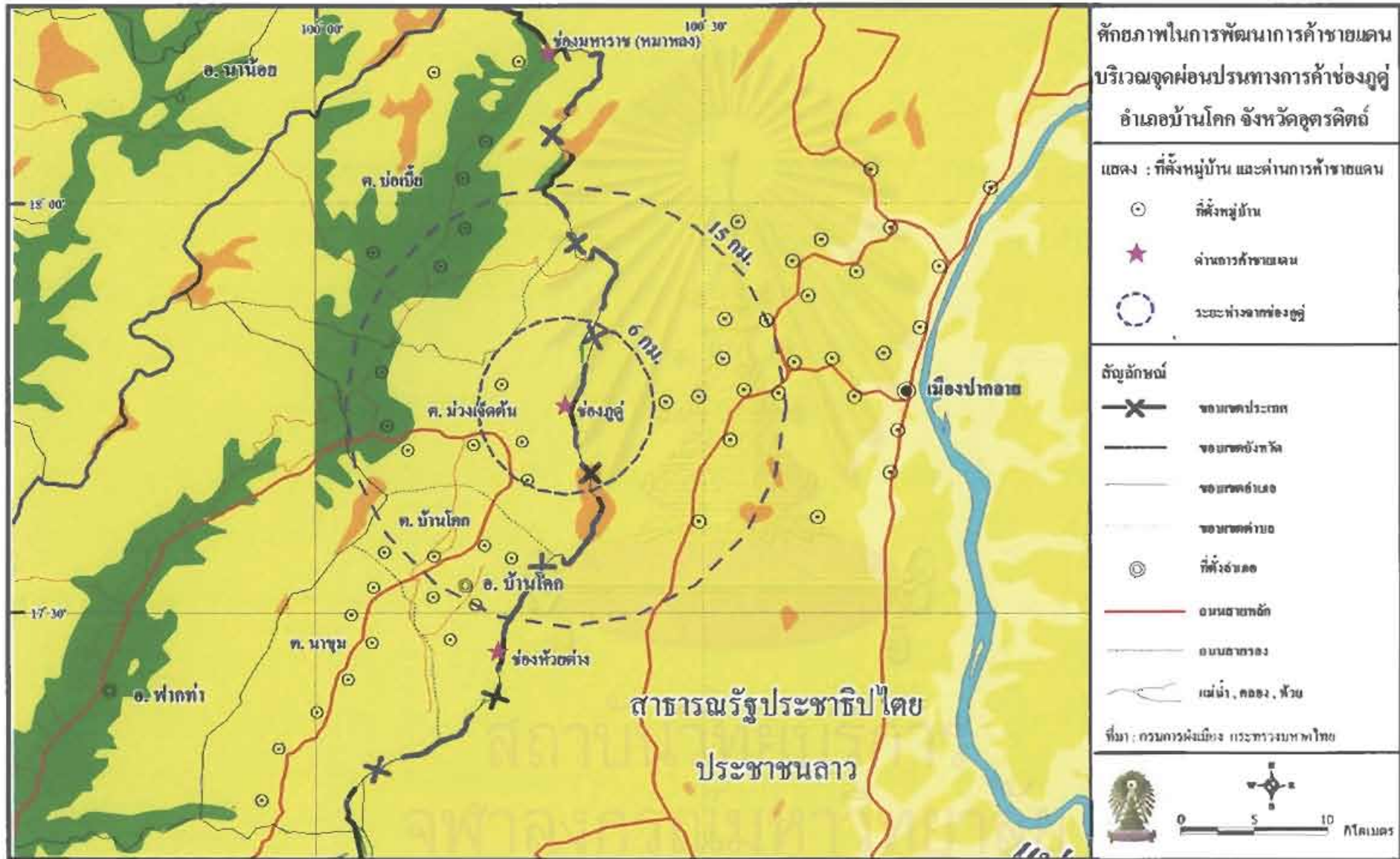
ข. แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดใกล้เคียง

จังหวัดสุโขทัย ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีความเด่นในเรื่องของการท่องเที่ยวในด้านการเป็นมรดกโลก ได้แก่ เมืองศรีสัชนาลัย ซึ่งมีแหล่งอารยธรรมของไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย เนื่องจากเป็นราชธานีในสมัยนั้น จังหวัดพิษณุโลก เด่นในเรื่องของการเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางบกและทางอากาศในการเชื่อมต่อเส้นทางระหว่างภูมิภาค จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเด่นในด้านสินค้าประเภทอุปโภคและบริโภค เป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจของภาคเหนือตอนล่าง รวมถึง

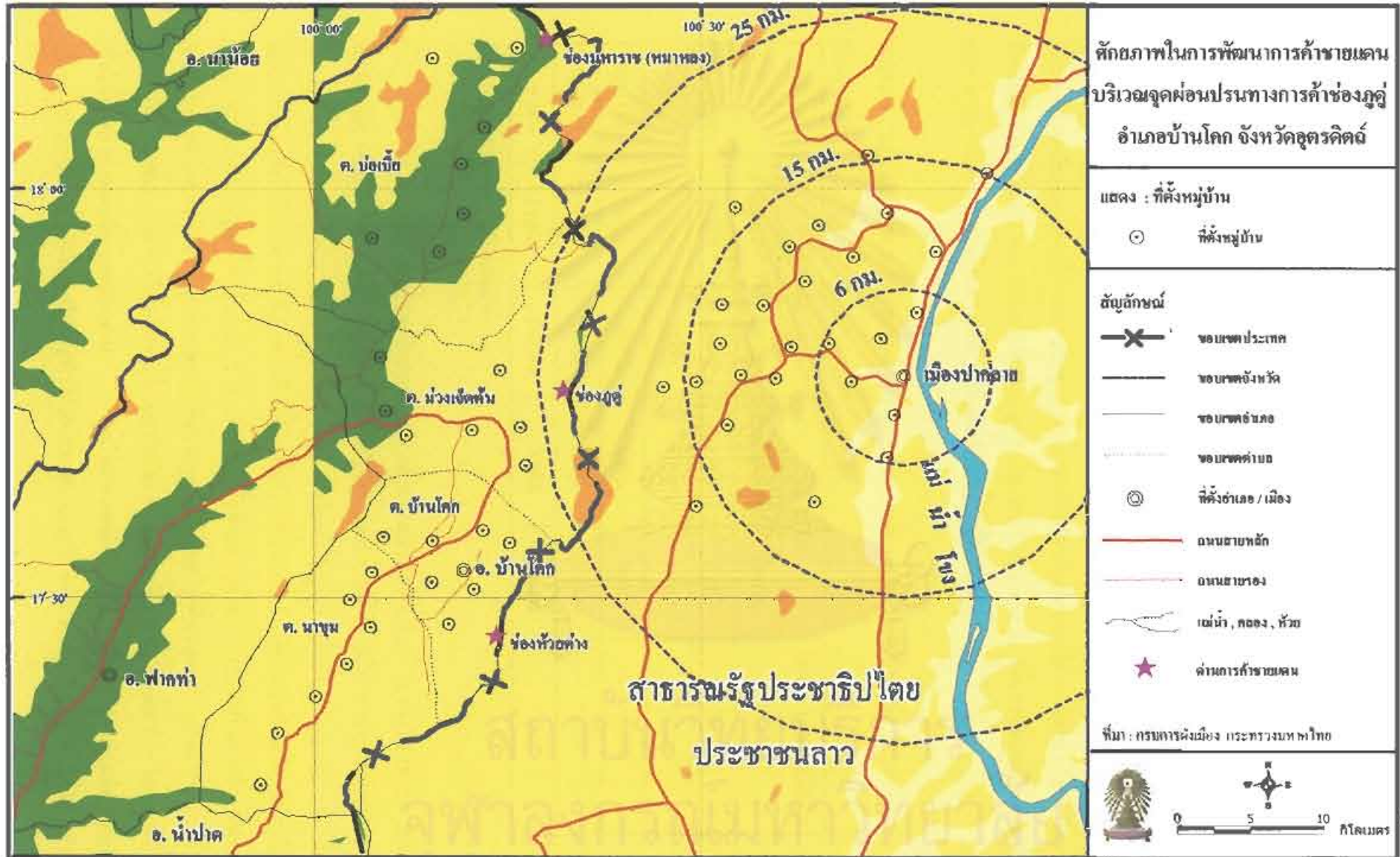
สภาพวิถีชีวิตของผู้คน เป็นต้น และด้วยความสะดวกจากการเดินทางย่อมที่จะก่อให้เกิดความได้เปรียบเป็นอันมาก ซึ่งสามารถที่จะเข้าถึงได้โดยจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู่ถือได้ว่าเป็นด่านประเพณีที่ติดต่อก้าขายระหว่างประชาชนชาวไทยและลาวมาช้านาน ซึ่งจากหลักฐานอ้างอิงพบว่าช่องทางดังกล่าวเป็นที่ติดต่อซื้อขายกันมากในสมัยอยุธยา โดยเมืองพิชัยไปมาหาสู่เพื่อทำการค้าขายกับ หลวงพระบาง เนื่องจากค้นพบเส้นทางเกวียนในการเดินทางระหว่างพื้นที่ และที่สำคัญ เชื่อมต่อไปยังเมืองปากลาย ซึ่งเป็นเมืองท่าสำคัญของ สปป.ลาวในอดีตจนกระทั่งปัจจุบัน บริเวณดังกล่าวยังสามารถที่จะเชื่อมต่อเส้นทางไปยังมรดกโลกที่สำคัญได้เป็นอย่างดีดังที่กล่าวถึงเส้นทางและระยะทางในการเดินทาง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู่ จึงเป็นทั้งจุดเชื่อมต่อการเดินทางที่มีความสำคัญในระดับนานาชาติ โดยเส้นทางดังกล่าวเชื่อมต่อดังนี้

กำแพงเพชร – สุโขทัย	77	กิโลเมตร
สุโขทัย – อุดรดิตถ์	100	กิโลเมตร
อุดรดิตถ์ – ช่องกูดู่ (อ.บ้านโคก)	162	กิโลเมตร
ช่องกูดู่ – ปากลาย (แขวงไชยบุรี สปป.ลาว)	33	กิโลเมตร
เมืองปากลาย – เมืองแก่นท้าว	76	กิโลเมตร
ปากลาย – แขวงไชยบุรี	150	กิโลเมตร
แขวงไชยบุรี – หลวงพระบาง	120	กิโลเมตร
หลวงพระบาง – แขวงอุดมไชย	230	กิโลเมตร
แขวงอุดมไชย – บ่อเต็น	100	กิโลเมตร
บ่อเต็น – บ่อหาร(ประเทศจีน)	2	กิโลเมตร
แขวงอุดมไชย – ปากแบ่ง	144	กิโลเมตร
บ่อหาร – เมืองหล้า(ประเทศจีน)	70	กิโลเมตร
เมืองหล้า – เชียงรุ่ง(สิบสองปันนา)	170	กิโลเมตร
เชียงรุ่ง – นครคุนหมิง	700	กิโลเมตร
แขวงอุดมไชย – เดียนเบียนฟู(ประเทศเวียดนาม)	170	กิโลเมตร
เดียนเบียนฟู – นครฮานอย(ประเทศเวียดนาม)	230	กิโลเมตร

แผนที่ 5-3 ที่ตั้งหมู่บ้าน และด่านการค้าชายแดน อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์

แผนที่ 5-4 ที่ตั้งหมู่บ้าน เมืองปากลาย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

5.2 ลักษณะทางสังคม

5.2.1 คุณภาพประชากร

เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นด่านประเพณีมาแต่ช้านาน ซึ่งส่งผลให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้ง 2 ประเทศที่อยู่บริเวณใกล้จุดผ่อนปรนทางการค้าชองภูมิจึงมีความสัมพันธ์และความผูกพันกันแน่นแฟ้นอันเห็นได้จาก สามารถที่จะปักปันเขตแดนได้อย่างลงตัว และมีการติดต่อค้ากันมาช้านาน ประชาชนในพื้นที่สามารถที่จะใช้ภาษาไทยอีสาน เพื่อการติดต่อสื่อสารกัน และมีการแลกเปลี่ยนทางด้านความสัมพันธ์และวัฒนธรรมที่ดีเสมอมา

ตาราง 5-1 เปรียบเทียบความเจริญเติบโตของประชากรรายตำบล ในอำเภอบ้านโคก ระหว่างปี 2544-2545

ตำบล	ปี 2544		ปี 2545		อัตราการเจริญเติบโต
	ปริมาณ (คน)	ร้อยละ	ปริมาณ (คน)	ร้อยละ	
ม่วงเจ็ดต้น	3,714	28.52	3,743	28.67	0.78
บ้านโคก	1,881	14.44	1,882	14.42	0.05
นาขุม	3,453	26.52	3,456	26.47	0.09
บ่อเบี้ย	3,974	30.52	3,974	30.44	0.00
รวม	13,022	100.00	13,055	100.00	0.25

ที่มา : สำนักงานจังหวัดอุดรธานี

อัตราการเพิ่มของประชากรระดับตำบลในอำเภอบ้านโคก ในช่วงปีระหว่าง 2544 กับปี 2545 พบว่า ภาพรวมของอำเภอบ้านโคกจะมีทั้งสิ้น 4 ตำบล ตำบลที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด คือ ตำบลบ่อเบี้ย คือ ประมาณร้อยละ 30 รองลงมาได้แก่ ตำบลม่วงเจ็ดต้น นาขุม และบ้านโคก ตามลำดับ แต่ทว่าสัดส่วนของอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรพบว่า ตำบลม่วงเจ็ดต้นมีอัตราการเพิ่มของประชากรมากที่สุด คือ ร้อยละ 0.78 เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวได้รับการส่งเสริมและการพัฒนาจากทางจังหวัดอุดรธานีให้เป็นเขตเศรษฐกิจชายแดนจึงส่งผลให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งงานในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น รองลงมาได้แก่ ตำบลนาขุม ร้อยละ 0.09 ตำบลบ้านโคก ร้อยละ 0.05 และบ่อเบี้ย ซึ่งไม่มีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากร ซึ่งในอนาคตมีความเป็นไปได้ว่าตำบลม่วงเจ็ดต้นจะมีประชากรมากที่สุด เนื่องจากปัจจัยที่ทำให้เกิดการเพิ่มของประชากรในพื้นที่ได้แก่ การอพยพย้าย

ถิ่นฐานเป็นหลัก เพราะตำบลม่วงเจ็ดต้นได้รับการพัฒนาอย่างมากในด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการไม่น้อยไปกว่าตำบลบ้านโคก ซึ่งเป็นที่ตั้งของอำเภอบ้านโคก ประกอบกับปัจจัยทางด้านตำบลม่วงเจ็ดต้นมีด้านการค้าที่เกิดขึ้นถึง 3 ช่องด้วยกัน คือ ช่องมหाराช(มหาหลง) ช่องภูคู้ และช่องห้วยต่าง ซึ่งเป็นแหล่งงานที่เกิดขึ้นภายในท้องถิ่น

บริเวณตำบลม่วงเจ็ดต้น ประกอบไปด้วยหมู่บ้านจำนวน 7 หมู่บ้านมีประชากรรวมในปี 2545 จำนวน 2,743 คน สภาพชุมชนของหมู่บ้านในเขตประเทศไทย เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านใกล้เคียงกับจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้ รวม 3 หมู่บ้าน คือ บ้านม่วงเจ็ดต้น หมู่ที่ 2, บ้านม่วงเจ็ดต้น หมู่ที่ 7 และบ้านสัมพันธ หมู่ที่ 3 ของตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก ซึ่งทั้ง 3 หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ ที่มีประชากรละบ้านเรือนหนาแน่น เป็นศูนย์กลางที่ตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้น และอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านโคกประมาณ 15 กิโลเมตร

สภาพชุมชนของหมู่บ้านในเขต สปป.ลาว ชุมชนในเขต สปป.ลาว ที่ติดต่อหรืออยู่ใกล้เคียงที่เดินทางไปมาในจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้ มีอยู่หลายหมู่บ้าน ได้แก่ บ้านผาแก้ว, บ้านบอมเลา, บ้านเมืองวา, บ้านเขี้ย, บ้านแสนโทร, บ้านป่าไร่, บ้านปอนข้าม, บ้านห้วยทราย, บ้านขอนแก่น และบ้านน้ำยาง สภาพความเป็นอยู่ของประชาชน สปป.ลาว ในเขตนี้ ค่อยข้างมีฐานะที่ดีและมั่นคง ซึ่งมีเมืองหลักอยู่ 4 เมืองด้วยกัน คือ เมืองปากกลาย เมืองทุ่งมีไซ เมืองบ่อแตน และเมืองแก่นท้าว ซึ่งจากการสำรวจ พบว่าเมืองทั้ง 4 เมืองปากกลายเป็นเมืองที่มีความสำคัญสูงสุด เนื่องจากว่าเป็นเมืองท่าเรือขนาดใหญ่ในระดับประเทศและระดับอินโดจีน สามารถจะเดินเข้าออกได้สะดวกทั้งทางบกและทางน้ำ เนื่องจากท่าเรือมีขนาดใหญ่ จึงสามารถที่จะขนถ่ายสินค้าได้ในปริมาณที่มาก และเป็นโกดังสินค้าและท่าเรือสำคัญ หมู่บ้านที่อยู่ภายในความดูแลของเมืองปากกลาย ได้แก่ บ้านห้วยหมาก, บ้านห้วยปอน, บ้านปอนข้าม, บ้านวังยาว, บ้านห้วยโด้ง, บ้านป่าไร่, บ้านแก่นโพน, บ้านผาแก้ว, บ้านบ่มเลา, ล้านแก่งสาว, บ้านขอนแก่น, บ้านน้ำยาง, บ้านห้วยเหล็ก, บ้านปางข่า, บ้านโป่งค้อ, บ้านวังทุ่ง, บ้านเมืองลา และบ้านห้วยบาน เป็นต้น ซึ่งหมู่บ้านเหล่านี้เป็นหมู่บ้านที่มีสภาพชีวิตและความเป็นอยู่คล้ายคลึงกันกับชาวไทยในอำเภอบ้านโคกและน้ำป่าด คือ ประกอบอาชีพหลักทางด้านเกษตรกรรม มีวัฒนธรรม ภาษาพูด ค่านิยมและความเชื่อ คล้ายคลึงกับประชาชนในอำเภอบ้านโคกและอำเภอน้ำป่าด และมีความสนิทชิดเชื้อกันเป็นอย่างมาก เป็นบ้านพี่เมืองน้องกันมาช้านาน ซึ่งหากนำประชาชนทั้ง 2 พื้นที่มาเปรียบเทียบกันจะไม่สามารถที่จะแยกความแตกต่างกันได้เลย

5.2.2 ความปลอดภัยทางการเมือง

ในเรื่องของความปลอดภัยทางการเมือง มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการเป็นตัวชี้วัดถึงศักยภาพของพื้นที่ในการเป็นด่านการค้าชายแดน ซึ่งจุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านภูคู้ มีความพร้อมอย่างมาก เนื่องจากได้มีการปักปันเขตแดนระหว่างประเทศไทยและ สปป.ลาว เรียบร้อยแล้วได้มีการจัดเจ้าหน้าที่ ตชด.ร้อย 317 อาสาสมัครอำเภอบ้านโคกหน่วยปกครองส่วนท้องถิ่น และ เจ้าหน้าที่ศุลกากรจากด่านศุลกากร อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน เข้ามาดำเนินการพิธีทางศุลกากรในทุกวันเสาร์ และเข้ามาสำรวจเพื่อความเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านมูลค่าการค้าในบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้ ตั้งแต่เวลา 10.00-12.00 น. เป็นเวลา 2 ชั่วโมง โดยฝ่าย สปป.ลาว ได้จัด เจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจ มารักษาความปลอดภัยร่วมกัน ประกอบกับสภาพทางด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในระดับที่ดี ซึ่งส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นทั้ง 2 ประเทศอยู่ในเกณฑ์ที่ดีตามไปด้วย เนื่องจากสามารถที่จะเข้ามาซื้อสินค้าของชาวลาว บริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้ได้อย่างสะดวกและเสรีเช่นในอดีต และยานพาหนะที่เอื้อต่อการเดินทาง ไม่มีปัญหาผู้ก่อการร้ายระหว่างเส้นทาง เนื่องจากพื้นที่อยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และทหารเข้ามาดูแลอย่างเข้มงวดและกวดขัน โดยต้องติดป้ายผ่อนจุดผ่านแดน เป็นต้น ประกอบกับการที่จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้ในอดีตเคยเป็นเส้นทางผ่านแดน โดยเห็นได้จากหลักฐานการเดินทางและการสำรวจทางวิชาการ พบว่าช่องทางดังกล่าวเป็นช่องทางเวียนโบราณ ที่ใช้ติดต่อซื้อขายสินค้าระหว่างกัน รวมถึงการเดินทางเพื่อไปมาหาสู่กันระหว่างพื้นที่ในอดีต ซึ่งส่งผลให้ช่องภูคู้จัดได้ว่าเป็นช่องทางแห่งประวัติศาสตร์การเดินทางการระหว่างประเทศ รวมถึงความสนิทชิดเชื้อระหว่างประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงกับบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้

5.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

เนื่องจากการประสานงานระหว่างจังหวัดอุดรดิตถ์ หอการค้าจังหวัดอุดรดิตถ์ หน่วยงานราชการในจังหวัดอุดรดิตถ์ และเจ้าแขวงไชยบุรีอย่างต่อเนื่องในการพยายามผลักดันให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้ เพื่อผลักดันให้เปิดเป็นด่านการค้าถาวรช่องภูคู้อย่างต่อเนื่อง โดยการเชื่อมต่อโครงข่ายคมนาคมเพื่อให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้ และให้ความร่วมมือทางด้านความรู้ทางวิชาการและสาธารณสุขจากประเทศไทยแก่ สปป.ลาว รวมถึงการสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ที่เอื้อต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จึงส่งผลให้มีการเชื่อมโยงในเรื่องของศิลปวัฒนธรรมและการไปมาหาสู่อย่างต่อเนื่อง ซึ่ง

เป็นการเสนอทางด้านผลประโยชน์ระหว่างพื้นที่อย่างลงตัว โดยการดำเนินงานของทางภาครัฐและเอกชนในจังหวัดอุตรดิตถ์ มีดังต่อไปนี้

ก. ด้านประเทศไทย

1) ในปี 2539 คณะกรรมการ กรอ.จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้มีมติเห็นชอบให้ขอรับการสนับสนุนและผลักดันเพื่อยกฐานะจากจุดผ่อนปรนการค้าช่องกูดู่ เป็นจุดผ่านแดนถาวรเสนอให้กระทรวงมหาดไทย

2) ประสานการดำเนินงานกับ สมช. เพื่อพิจารณาการยกฐานะ จากจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู่ เป็นจุดผ่านแดนถาวรและในการประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาการเป็นจุดผ่านแดนชั่วคราว ครั้งที่ 4/2540 เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ที่ประชุมมีความเห็นและมติดังนี้

- จุดผ่อนปรนจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู่มีศักยภาพที่จะพัฒนา เป็นจุดผ่านแดนถาวรได้ในอนาคต เนื่องจากปัจจุบัน มีการติดต่อค้าขายและเดินทางเข้า – ออก ของประชาชนผ่านจุดดังกล่าวอยู่แล้ว โดยเฉพาะด้านลาวสามารถเชื่อมโยงไปสู่ชุมชนที่สำคัญของลาวและจีนตอนใต้ได้เป็นอย่างดี หากมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมให้ดีขึ้นก่อน แต่ปัจจุบันพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวให้มีศักยภาพสูงขึ้นก่อน

- เห็นสมควรดำเนินการพัฒนาบริเวณพื้นที่ จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู่ อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์ ให้มีศักยภาพและความพร้อมในด้านต่าง ๆ สูงขึ้น โดยการส่งเสริมพัฒนาให้การติดต่อค้าขายมีปริมาณสูงขึ้น ทั้งนี้ในขั้นต้นอาจขยายทำการค้าเพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ให้รัฐนำไปลงทุนด้านสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในพื้นที่รวมทั้งประสานกับทางการลาว ให้มีการพัฒนาพื้นที่ของลาวให้มีศักยภาพที่ทัดเทียมกันด้วยเท่าที่สามารถทำได้ จนมีความพร้อมเพิ่มขึ้น จึงจะได้พิจารณาการยกระดับเป็นจุดผ่านแดนถาวรต่อไป

3) ในปัจจุบัน ได้มีการจัดทำหลักเขตแดนผ่านจุดผ่อนปรนการค้าช่องกูดู่เสร็จเรียบร้อยแล้ว และอำเภอบ้านโคกได้เคหหรืออย่างไม่เป็นทางการกับคณะเมืองปากลาย สปป.ลาว ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องต้องกันว่า ควรยกฐานะจุดผ่อนปรนการค้าช่องกูดู่ เป็นจุดผ่านแดนถาวรต่อไป

- 4) เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 มติที่ประชุมคณะกรรมการ กรอ.กลุ่มจังหวัดภาคเหนือกลุ่มที่ 3 (สี่แยกอินโดจีน) ครั้งที่ 2/2545 เห็นชอบการสนับสนุนและผลักดันจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่ เป็นด่านถาวร
- 5) เมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2545 มติที่ประชุมคณะกรรมการหอการค้าไทย ครั้งที่ 6/2545 เห็นชอบการสนับสนุนและผลักดันจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่ เป็นด่านการค้าถาวรช่องกู่
- 6) เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2545 มติที่ประชุมคณะกรรมการสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยและสภาอุตสาหกรรมจังหวัดภาคเหนือ เห็นชอบการสนับสนุนและผลักดันการพัฒนาจุดผ่อนปรนการค้าช่องกู่เป็นด่านการค้าถาวร
- 7) เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2545 ณ ห้องประชุม 3 สถาบันรหัสสากลฯ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ มติที่ประชุม คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาค ครั้งที่ 7/2545 เห็นชอบการสนับสนุนและผลักดันการพัฒนาจุดผ่อนปรนการค้าช่องกู่เป็นด่านการค้าถาวร
- 8) เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2545 ณ ห้องประชุมหอการค้าไทย มติที่ประชุมคณะกรรมการการค้าชายแดน หอการค้าไทย เห็นชอบการผลักดันการยกระดับจุดผ่อนปรนการค้าบ้าน กู่เป็นด่านการค้าถาวร
- 9) เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2545 ณ ห้องประชุม โรงแรมสีหราช อุดรดิตถ์ มติที่ประชุมคณะกรรมการเพื่อโครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ (คสศ.) หอการค้า 10 จังหวัดภาคเหนือ ครั้งที่ 4/2545 เห็นชอบการผลักดันการยกระดับจุดผ่อนปรนการค้าช่องกู่เป็นด่านการค้าถาวร
- 10) เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2546 ณ ห้องประชุม อบต.ม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์ คณะที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี ฯพณฯ นพ.พรหมมินทร์ เลิศสุริยะเดช นำโดยคุณสมพงษ์ หิริกุล เดินทางมาเยี่ยมชมจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่ และรับฟังบรรยายสรุปสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อรวบรวมข้อมูลและลงความเห็นที่จะนำข้อมูลทั้งหมดเสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีให้เร็วที่สุด

ข. ด้าน สปป.ลาว

ประมาณเดือนธันวาคม พ.ศ. 2545 อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิษฐ์ กำหนดจัดประชุมคณะกรรมการร่วมมีรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนอำเภอบ้านโคก – เมืองปากลาย สปป.ลาว โดยบรรจุโครงการยกระดับจุดผ่อนปรนการค้าช่องกูดู่ เป็นจุดผ่านแดนถาวร ให้ผ่านคณะกรรมการฯ เมืองปากลาย นำเสนอต่อรัฐบาลส่วนกลางเพื่อพิจารณาให้การสนับสนุนพร้อมกันทั้งสองฝ่าย

5.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

จากข้อมูลพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจที่มีการจัดเก็บขึ้นในช่วงเวลาที่จำกัด แสดงให้เห็นว่า มีศักยภาพทางการค้าชายแดนในพื้นที่จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู่ที่ค่อนข้างต่ำ แม้ว่าจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู่ยังอยู่ในสถานะของจุดผ่อนปรนเท่านั้น เนื่องจากมีปริมาณการค้าอยู่ในระดับขั้นต่ำที่ได้มีการวางไว้ในปัจจุบัน แต่ทว่าในอนาคตสามารถที่จะพัฒนาให้ปริมาณการค้าดังกล่าวผ่านเกณฑ์ดังกล่าวได้ รวมถึงนโยบายของทางภาครัฐบาลที่ได้ทำการสนับสนุนทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ โดยการเปิดโอกาสให้มีการค้าขายที่เสรีมากยิ่งขึ้นอยู่ เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้พื้นที่ดังกล่าวมีสภาพทางด้านเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น อันได้แก่ ชุมชนบริเวณที่อยู่รอบข้าง ยังประโยชน์ให้กับพื้นที่รอบข้างเช่นกัน คือ พื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ที่มีพื้นที่ติดกับจังหวัดอุดรดิษฐ์ก็ได้เข้ามาทำกิจกรรมการค้าในจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู่ ซึ่งสามารถที่จะจำแนกประชาชนแต่ละพื้นที่ กับสินค้าที่นำมาเพื่อจำหน่ายจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู่ได้ดังนี้

จังหวัดแพร่	ได้แก่	เสื้อผ้า พืชผลทางการเกษตร และเครื่องใช้ในครัวเรือน
จังหวัดสุโขทัย	ได้แก่	อุปกรณ์การเกษตร พืชผลทางการเกษตร และเครื่องใช้ในครัวเรือน
จังหวัดพิษณุโลก	ได้แก่	อาหารสำเร็จรูป อุปกรณ์ทางการเกษตร และเครื่องใช้ในครัวเรือน
จังหวัดนครสวรรค์	ได้แก่	อาหารสำเร็จรูป เครื่องดื่มบำรุงกำลัง ของขบเคี้ยว เสื้อผ้า และเครื่องใช้ไฟฟ้า
จังหวัดอ่างทอง	ได้แก่	ปลา

จังหวัดพิจิตร ได้แก่ อาหารสัตว์
 จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ ปลา หมู เป็ด และไก่

จังหวัดที่จะเข้ามาซื้อสินค้าเกษตรจาก สปป.ลาว ในพื้นที่จุดผ่อนปรนทางการค้า ชองภูคู้ ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดพิจิตร สินค้าเกษตรที่จะรับซื้อ ได้แก่ ลูกดาว ข้าวโพด ปอสา มะขาม สมุนไพร พริกแห้ง และถั่วลิสง เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสินค้าในแต่ละพื้นที่ที่กำลังการผลิตเพื่อการแปรรูปไม่เพียงพอต่อความต้องการในการส่งออก หรือการบริโภคภายในพื้นที่ทั้งสิ้น

ในการสำรวจแบบสอบถามและการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ค้าที่มาค้าขายในพื้นที่จุดผ่อนปรนทางการค้าชองภูคู้ จากการประมาณการผู้ค้าบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าชองภูคู้ จำนวน 150 ราย ได้ทำการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 60 ชุด ซึ่งแบ่งออกเป็นผู้ค้าชาวไทย จำนวน 30 ชุด และผู้ค้าชาวลาวยังจำนวน 30 ชุด ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสุ่มตัวอย่างที่ใช้กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของจำนวนผู้ค้าในบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าชองภูคู้ ซึ่งผลจากการสำรวจได้ทำการพิจารณาถึงปัจจัยทางด้านประชากร คือ ประเภทของผู้ค้า และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ คือ ประเภทของสินค้า ซึ่งผลจากการสำรวจ มีดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 5-2 การจำแนกผู้ค้าและสินค้าที่จำหน่ายบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่คู๋ ของชาวไทย

ผู้ค้า	ประเภทสินค้า	ผู้ค้า	
		จำนวน (ราย)	ร้อยละ
อุตรดิตถ์	ผลผลิตทางการเกษตร	2	6.67
	ต่อเนื่องจากเกษตรกรรม	2	6.67
	เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	0	0.00
	วัสดุก่อสร้าง	1	3.33
	ประมงและปศุสัตว์	1	3.33
	เบ็ดเตล็ด	4	13.33
รวม		10	33.33
นอกอุตรดิตถ์	ผลผลิตทางการเกษตร	0	0.00
	ต่อเนื่องจากเกษตรกรรม	3	10.00
	เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	3	10.00
	วัสดุก่อสร้าง	2	6.67
	ประมงและปศุสัตว์	4	13.33
	เบ็ดเตล็ด	8	26.67
รวม		20	66.67
รวมทั้งสิ้น		30	100.00

ที่มา : แบบสัมภาษณ์

5.3.1 ประเภทของผู้ค้า

ก. ผู้ค้าชาวไทย

จากการจัดเก็บข้อมูล โดยการสำรวจจากแบบสัมภาษณ์ผู้ค้าชาวไทย จำนวน 30 ชุด ได้จำแนกผู้ค้าออกเป็น ผู้ค้าสินค้าเกษตร เช่น ผลไม้และผักสด ผู้ค้าสินค้าต่อเนื่องจากเกษตรกรรม เช่น รถไทยประดิษฐ์ จอบ เสียม คราด เป็นต้น ผู้ค้าสินค้าประเภทเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ผู้ค้าวัสดุก่อสร้าง เช่น อิฐบล็อก ปูนซิเมนต์ ผู้ค้าสินค้าจากการประมงและปศุสัตว์ เช่น ปลา, ปลาหมึก, กุ้ง, หอย, สุนัข, เป็ด, ไก่ เป็นต้น และผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ด เช่น สินค้าอุปโภคและบริโภค เครื่องใช้ในบ้านเรือน (โต๊ะ, เก้าอี้, เติง, หม้อ, กระทะ) น้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น

1) ผู้ค้าในจังหวัดอุดรดิตถ์

- ประชาชนในพื้นที่และชุมชน ในอำเภอบ้านโคก สินค้าที่นำมาจำหน่ายในพื้นที่ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ที่เอื้อประโยชน์ต่อการเกษตร อันได้แก่ จอบ เสียม คราด เป็นต้น รวมถึงผลิตภัณฑ์เครื่องอุปโภคและบริโภคต่าง ๆ เช่น อาหารสำเร็จรูป สบู่ ผงซักฟอก ยาสีฟัน รวมถึงผลผลิตที่ได้จากการเกษตร และสัตว์เลี้ยงในท้องถิ่น คือ สุนัข ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างมากของชาวลาว โดยมีการจัดตั้งฟาร์มสุนัขที่ หมู่บ้านม่วงเจ็ดต้นหมู่ที่ 2 เพาะพันธ์เพื่อจำหน่ายเป็นจำนวนมาก ทำรายได้ให้กับท้องถิ่นเป็นอันมาก

- ประชาชนนอกพื้นที่และชุมชน แต่อยู่ในจังหวัดอุดรดิตถ์ เนื่องจากว่าจังหวัดอุดรดิตถ์ถือได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีทางด้าน การเกษตรที่ก้าวหน้าในระดับหนึ่ง จึงทำให้เกิดการคิดและคิดแปลงรถ และเครื่องยนต์เป็นรถไทย แลนด์ประดิสรั เพื่อการเกษตรกันอย่างแพร่หลาย และส่งออกไปยังจังหวัดรอบข้าง รวมถึงได้มีการส่งออกไปยัง สปป.ลาวด้วย แม้ว่าตัวเลขดังกล่าวไม่ปรากฏเป็นมูลค่าทางการค้าของด่านภูงูก็ก็ตาม แต่ทว่ามีการจำหน่ายเฉลี่ยเท่าที่มีการสอบถาม คือ 5 คันต่อสัปดาห์ และยังมีอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการเกษตรอื่น ๆ เช่น สารฆ่าแมลงและกำจัดวัชพืช ปุ๋ยและฮอร์โมนเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร

2) ผู้ค้านอกจังหวัดอุดรดิตถ์

- จังหวัดสุโขทัย สินค้าที่นำมาค้าขายในพื้นที่ คือ สินค้าประเภทผลไม้สำเร็จรูป เครื่องนุ่งห่ม และผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำต่าง ๆ ที่นำมาจากจังหวัดอ่างทองอีกทอดหนึ่ง ซึ่งสินค้านี้ดังกล่าว จะมีความสดและใหม่ เนื่องจากว่าจังหวัดสุโขทัยอยู่ติดกับจังหวัดอุดรดิตถ์ การเข้าถึงทางรถยนต์มีความสะดวก

- จังหวัดน่าน สินค้าที่นำมาค้าขายในพื้นที่ คือ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งได้รับช่วงต่อมาจากจังหวัดเชียงใหม่ และเชียงราย เครื่องนุ่งห่มที่ได้รับความนิยมอย่างมาก คือ เสื้อผ้าแฟชั่น และเครื่องกันหนาว เนื่องจากว่าสามารถที่จะนำไปขายต่อในพื้นที่ของ สปป.ลาว ได้ ในราคาที่สูง และถือได้ว่าเป็นสินค้าที่มีความทันสมัย เป็นที่ต้องการของชาวลาวเป็นจำนวนมาก

- จังหวัดนครสวรรค์ สินค้าที่นำมาค้าขายในพื้นที่ คือ เสื้อผ้าและอาหารสำเร็จรูป โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาหารกระป๋อง ซึ่งเป็นสินค้าส่งออกที่ทาง สปป.ลาว มีความต้องการสูง

จากข้อมูลที่ได้ทำการจัดเก็บเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นว่า มีผู้ค้าภายนอกจังหวัดอุดรดิตถ์มากกว่าจากจังหวัดอุดรดิตถ์ถึง 1 เท่าตัว ซึ่งเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นว่า พื้นที่ดังกล่าวมี

ศักยภาพในด้านเศรษฐกิจค่อนข้างสูง จึงสามารถที่จะดึงดูดบุคคลภายนอกเข้ามาลงทุนประกอบการภายในพื้นที่ในสัดส่วนที่มาก ประกอบกับนโยบายการค้าขายอย่างเสรีของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องทางคู่ ซึ่งบุคคลต่าง ๆ สามารถที่จะเข้ามาทำการลงทุนในพื้นที่ได้อย่างสะดวก เสียค่าใช้จ่ายในการตั้งแผงขายสินค้าเพียงรายละ 20 บาทต่อครั้งเท่านั้น จึงส่งผลให้มีผู้เข้ามาขายสินค้าในปริมาณที่สูง และสินค้าที่ขายไม่หมดจากที่จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องทางคู่ยังสามารถที่จะนำเข้ามาจำหน่ายในตัวเมืองอำเภอบ้านโคกซึ่งอยู่ห่างเพียง 15 กิโลเมตรได้

ตาราง 5-3 การจำแนกตามสินค้าที่จำหน่ายบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องทางคู่ ของชาวลาว

ประเภทสินค้า	ปริมาณผู้ค้า	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ผลผลิตทางการเกษตร	7	23.33
บุหรี ไวน์ สุรา	10	33.33
ของเก่า	6	20.00
ประมงและปศุสัตว์	2	6.67
สมุนไพร	3	10.00
เบ็ดเตล็ด	2	6.67
รวม	30	100.00

ที่มา : แบบสัมภาษณ์

ข. ผู้ค้าชาวลาว

จากการจัดเก็บข้อมูล โดยการสำรวจจากแบบสัมภาษณ์ผู้ค้าชาวลาวจำนวน 30 ชุดได้จำแนกผู้ค้าออกเป็น ผู้ค้าสินค้าที่เกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร เช่น ข้าวโพด ปอสา มะขาม พริกแห้ง และถั่วลิสง เป็นต้น ผู้ค้าบุหรี ไวน์ สุรา ผู้ค้าของเก่า เช่น ชิ้นส่วนอุปกรณ์ และเครื่องยนต์ที่ปลดระวางแล้ว เกวียน เหล็ก และเศษเหล็ก เป็นต้น ผู้ค้าสินค้าจากการประมงและปศุสัตว์ เช่น ไข่ ไข่แจ้ ปลา เป็นต้น ผู้ค้าสมุนไพร ซึ่งนำสมุนไพรที่ได้จากท้องถิ่นมาจำหน่าย และผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ด เช่น รองเท้าและชิ้นส่วนรองเท้า เครื่องร่อนทอง และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไม้ เป็นต้น

กลุ่มบุคคลที่ทำการค้าขายในพื้นที่ โดยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ จะจัดเตรียมสินค้าเพื่อการเดินทางมาตั้งแต่วันศุกร์ และเมื่อจำหน่ายสินค้าที่ตน

เพื่อให้ได้เงินมา แล้วจึงนำเงินดังกล่าวมาซื้อสินค้าไทยกลับไปในพื้นที่ ซึ่งจะนำไปขายต่อในท้องถิ่นของตนอีกทอดหนึ่ง กับผู้ค้าที่ขายสินค้าในปริมาณที่มาก ก็จะนำเงินที่ได้มาซื้อรถเครื่องยนต์เพื่อนำไปเพิ่มศักยภาพทางการผลิตสินค้าเกษตรในท้องถิ่น หรือนำไปจำหน่ายต่อในพื้นที่อีกทอดหนึ่ง สามารถที่จะแบ่งผู้ค้า ซึ่งจากพฤติกรรมของผู้ค้าชาวลาวยังกล่าวจึงส่งผลให้จุดอ่อนปรนทางการค้าของภาค ทางประเทศไทยจะได้ดุลการค้าจาก สปป.ลาวในทุกปี แม้ว่าจะเป็นช่วงภาวะเศรษฐกิจถดถอยของทั้งประเทศไทยและ สปป.ลาวก็ตาม ซึ่งแนวโน้มในอนาคตจะมีการซื้อขายกันมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้มูลค่าการค้าชายแดนในบริเวณดังกล่าวมีปริมาณที่มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศไทยจะได้ดุลการค้าจาก สปป.ลาวมากยิ่งขึ้น เนื่องจากสินค้าที่ส่งออกจากประเทศไทยไปยัง สปป.ลาวมีมูลค่าทางการค้าที่สูง และเป็นสินค้าที่มีความจำเป็นต่อการผลิตขั้นพื้นฐานในการประกอบอาชีพของประชาชนในท้องถิ่นของ สปป.ลาวเป็นอย่างมาก

1) ผู้ค้าสินค้าการเกษตร

เป็นกลุ่มผู้ค้าที่มีอยู่ในสัดส่วนที่ไม่มากในพื้นที่ แต่ถือว่าเป็นกลุ่มที่มีอำนาจในการซื้อขายสูง เนื่องจากว่ากลุ่มดังกล่าวจะเป็นกลุ่มนายทุนหรือชนชั้นเจ้านายใน สปป.ลาว ส่งออกสินค้าเกษตรในปริมาณมาก เช่น ข้าวโพด ถั่วเหลือง นุ่น หวาย เป็นต้น ซึ่งเป็นสินค้าที่ประเทศไทยผลิตได้ไม่เพียงพอับความต้องการ ซึ่งการนำเข้าในบริเวณด่านดังกล่าวเท่าที่มีการสำรวจสอบถามพบว่าในคราวหนึ่งจะนำเข้าไม่ต่ำกว่าครั้งละ 10 ตัน (10,000 กิโลกรัม) จำทำการค้าขายให้กับนายทุนชาวไทยตั้งแต่เช้ามีด และจะลำเลียงสินค้าต่าง ๆ เข้ามาในประเทศไทยผ่านด่านตรวจเสร็จก่อน 10.00 น. จึงส่งผลให้ตัวเลขที่เจ้าหน้าที่ศุลกากร ที่เข้ามาตรวจสอบ ไม่สามารถที่จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าเกษตรได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

เมื่อผู้ค้าดังกล่าวขายสินค้าให้กับชาวไทยแล้วก็จะนำเงินที่ได้ซื้อสินค้าประเภทเครื่องยนต์ทางการเกษตรกลับไปยังท้องถิ่น แต่เนื่องด้วยจุดอ่อนปรนทางการค้าของภาคมีฐานะเป็นเพียงด่านผ่อนปรน จึงไม่สามารถที่จะส่งออกเครื่องยนต์ในระวางที่สูงได้ จึงจำเป็นต้องมีการว่าจ้างผู้ค้าชาวไทยในอัตราคันละ 1,000 บาท เพื่อที่จะขนส่งเครื่องยนต์ดังกล่าวลงมายังบริเวณด่านท่าลี่ จังหวัดเลย ซึ่งเป็นการสูญเสียทั้งทางด้านเวลาและทรัพยากรต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ประกอบกับไม่สามารถที่จะสนองความต้องการของผู้ค้าชาวลาวยได้อย่างเต็มที่ จึงทำให้เครื่องยนต์ที่ส่งออกจากประเทศไทยในคราวหนึ่งมีปริมาณที่ไม่มากนัก ซึ่งจากการสอบถามผู้ค้าชาวลาวยพบว่า เครื่องยนต์ทางการเกษตรเป็นสินค้าที่มีความต้องการสูงใน สปป.ลาว หากมีการอนุญาตให้สามารถที่จะผ่านจุดผ่อนปรนทางการค้าของภาคได้ย่อมที่จะทำให้ปริมาณการสั่งซื้อมี

ปริมาณที่มากขึ้น เนื่องจากปัจจัยทางด้านต้นทุนที่ถูกกลบ และสามารถที่จะได้รับสินค้าได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น สินค้าที่กลุ่มผู้ค้าดังกล่าวมีความต้องการในการนำเข้าสู่อีกประการหนึ่ง นอกเหนือจากเครื่องยนต์แล้ว คือ วัสดุก่อสร้าง สินค้าอุปโภคและบริโภคต่าง ๆ

2) ผู้ค้าสินค้านอกภาคเกษตร

ผู้ค้าสินค้านอกภาคเกษตรโดยส่วนมากจะเป็นการนำเข้าสินค้าที่นำเข้ามาจากประเทศจีน และเวียดนาม ซึ่งได้แก่ ไวน์ เบียร์ บุหรี่ ยาบำรุง เป็นต้น ซึ่งสินค้านี้ดังกล่าวเป็นที่นิยมกันมากสำหรับชาวไทย เนื่องจากว่าหากซื้อในบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าชองกูดูมีราคาที่ถูกลงกว่า ด้านเชิงของ ด้านช่องหัวโยกัน ด้านท่าลี่ แม้ว่าเป็นสินค้าชนิดเดียวกันก็ตาม เมื่อสอบถามผู้ค้าชาวลาว พบว่า การจัดซื้อสินค้านี้ดังกล่าวและการเดินทางมายังจุดผ่อนปรนทางการค้าชองกูดูมีความสะดวกสบายและประหยัดมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ ที่กล่าวมา จึงส่งผลให้สินค้านี้ที่นำมาจำหน่ายมีราคาที่ถูกลงกว่าพื้นที่อื่น ๆ และเป็นที่ต้องการของประชาชนชาวไทยเป็นอันมาก

ผู้ค้าสินค้านอกภาคเกษตร โดยส่วนมากจะเป็นพ่อค้าในพื้นที่ต่าง ๆ ในแขวงไชยบุรี ซึ่งมีพฤติกรรมทางการค้า คือ เมื่อขายสินค้าที่ตนนำมาได้ก็จะซื้อสินค้าไทยประเภท เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม อาหารสำเร็จรูป เครื่องมือทางการเกษตรขนาดเล็ก เช่น จอบ เสียม คราด รวมถึงสุนัข เนื่องจากว่าเป็นสินค้าที่มีความต้องการสูงในท้องถิ่นของตน

5.3.2 ประเภทของผู้ซื้อ

จากการประมาณการเบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนผู้ซื้อ พบว่ามีจำนวนประมาณ 500 ราย เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเวลาและงบประมาณในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านปฐมภูมิ จึงทำกลุ่มตัวอย่างเพียง 90 ชุด ซึ่งเป็นขนาดของกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า ร้อยละ 15 ของการทดลองเพื่อเปรียบเทียบผล โดยจำนวนแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ สอบถามผู้ซื้อชาวลาวจำนวน 30 ชุด และสอบถามผู้ซื้อชาวไทยจำนวน 60 ชุด โดยข้อมูลที่ทำการศึกษาการสอบถามมี 3 ประเด็น

- ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ที่อยู่อาศัย
- ข้อมูลด้านพฤติกรรมและความคิดเห็น ได้แก่ การเดินทางมาซื้อสินค้า ระยะเวลาและระยะทางในการเดินทาง ช่วงเวลาที่มาซื้อสินค้า เหตุผลในการเลือกใช้บริการ การใช้เงินเพื่อซื้อสินค้า ประเภทของสินค้าที่ซื้อ และความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ
- สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าชองกูดู

ตาราง 5-4 จำแนกภูมิฐานะของผู้ซื้อชาวลาว สภาพปัญหา รวมถึงพฤติกรรมผู้บริโภค

เมือง	ปริมาณผู้ซื้อชาวลาว		สภาพปัญหาในบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านภู				พฤติกรรมผู้บริโภค	
	ปริมาณ (คน)	ร้อยละ	เดินทางลำบาก	สุขา	ไฟฟ้า	ประปา	ซื้อ	ซื้อ+ขาย
ปากลาย	17	56.67	1	0	3	1	2	15
บ่อแตน	4	13.33	3	0	1	0	1	3
ห้วยมีไซ	6	20.00	2	0	1	0	1	5
แก่นท้าว	3	10.00	1	0	0	0	0	3
รวม	30	100.00	7	0	5	1	4	26
ร้อยละ	100.00	100.00	23.33	0.00	16.67	3.33	13.33	86.67

ที่มา : แบบสัมภาษณ์

ก. ผู้ซื้อชาวลาว

กำลังซื้อของชาวลาวโดยส่วนมากของเมืองต่าง ๆ ของ สปป.ลาว ที่ติดพื้นที่ชายแดน ซึ่งผู้ซื้อโดยส่วนใหญ่จะอยู่ในฐานะผู้ขายด้วย เนื่องจากว่า เมื่อชาวลาวขายสินค้าที่ตนนำมาจากท้องถิ่นได้แล้วจะนำเงินที่ได้จากการขายสินค้ามาเปลี่ยนไปเป็นสินค้า เพื่อนำไปใช้สอยหรือจำหน่ายในท้องถิ่นของตนเอง เมืองต่าง ๆ ที่ทำการค้าขายบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูมูมีดังต่อไปนี้

1) เมืองปากลาย

เมืองปากลาย สปป.ลาว ตั้งอยู่ตรงข้ามจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูมู และเมืองต่าง ๆ ของ สปป.ลาวที่ติดชายแดน มีเส้นทางเชื่อมโยงเมืองปากลายสามารถเดินทางติดต่อซื้อขายสินค้าได้เมืองปากลายมีจำนวนหมู่บ้าน 77 หมู่บ้าน (บ้านผาแก้ว เมืองปากลาย สปป.ลาว ติดชายแดนจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูมู) มีพื้นที่ 2,662 ตารางกิโลเมตร มีประชากรทั้งสิ้น 59,240 คน ประชากรส่วนมากทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ และธุรกิจการค้า จุดเด่นของเมืองปากลาย คือ เป็นเมืองทำสินค้าจากยุโรป จีน เวียดนาม

2) เมืองบ่อแตน

เมืองบ่อแตนมีจำนวนหมู่บ้าน 32 หมู่บ้าน มีพื้นที่ทั้งสิ้น 1,176 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 17,500 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์

3) เมืองทุ่งมีไช

เมืองทุ่งมีไชมีจำนวนหมู่บ้าน 16 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 8,665 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์

4) เมืองแก่นท้าว

เมืองแก่นท้าวมีจำนวนหมู่บ้าน 58 หมู่บ้าน มีพื้นที่ 1,236 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 34,853 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล จะเห็นได้ว่า ผู้ซื้อโดยส่วนใหญ่จะมาจากเมืองปากลาย ถือได้ว่าเป็นกำลังซื้อหลัก ซึ่งจากการสำรวจ พบว่ามีผู้ซื้อจากเมืองปากลายมากกว่าร้อยละ 50 เนื่องจากการเดินทางไปมาก่อนข้างที่จะสะดวก ประกอบกับเมืองดังกล่าวถือได้ว่าเป็นเมืองท่าเรือที่สำคัญในการขนถ่ายสินค้าทั้งขาขึ้นและขาลงของแม่น้ำโขง ด้วยความได้เปรียบในเรื่องของร่องน้ำ ประกอบกับทางภาครัฐบาล สปป.ลาว ให้การสนับสนุนโครงการเชื่อมต่อเส้นทางโดยใช้งบ ADB ในการทำเส้นทางเข้าถึงบริเวณเมืองปากลาย

กำลังซื้อโดยส่วนมากของผู้ซื้อชาวลาว มักจะซื้อสินค้าที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์ที่นำมาพัฒนาทางด้าน การเก็บเกี่ยวและการเพิ่มคุณภาพในการปลูกพืช เนื่องจากพื้นที่หมู่บ้านต่าง ๆ ในฝั่ง สปป.ลาว ร้อยละ 90 ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก สินค้าที่ได้รับความนิยมรองลงมาได้แก่ สินค้าประเภทบริโภค เนื่องจากมีน้ำหนักเบาและสามารถขนส่งได้สะดวก ประกอบกับสามารถที่จะนำมาจำหน่ายในท้องถิ่นได้ในราคาที่สูง เช่น ขนมขบเคี้ยว บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป เครื่องดื่มบำรุงกำลัง เป็นต้น

พฤติกรรมของผู้ซื้อ โดยส่วนใหญ่ลาวที่เข้ามาซื้อสินค้าในบริเวณจุดผ่อนปรนช่องกู่จะเข้ามาซื้อสินค้าเพื่อที่จะนำไปจำหน่ายต่อในพื้นที่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างรายได้ให้กับตนเองอีกทางหนึ่ง แต่ทว่าการเข้ามาซื้อสินค้าของผู้ซื้อชาวลาวเพียงอย่างเดียวนั้นอยู่ในสัดส่วนที่น้อยมาก เนื่องจากชาวลาวดังกล่าวจะนำสินค้าเข้ามาขายในพื้นที่ด้วย เพื่อที่จะสร้างรายได้ให้กับตนเองมากยิ่งขึ้น สินค้าที่ชาวลาวนำเข้ามาจำหน่ายในพื้นที่มากที่สุด คือ สุรา เบียร์ บุหรี่ สมุนไพร สินค้าจากการเกษตรตามฤดูกาล จึงส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนในพื้นที่อย่างสมบูรณ์

ตาราง 5-5 จำแนกภูมิฐานะของผู้ซื้อชาวไทย สภาพปัญหา รวมถึงพฤติกรรมผู้บริโภค

ประชากร	ปริมาณผู้ซื้อชาวลาว		สภาพปัญหาในบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านภูดู่				พฤติกรรมผู้บริโภค	
	ปริมาณ (คน)	ร้อยละ	เดินทางลำบาก	สุขา	ไฟฟ้า	ประปา	ซื้อ	ซื้อ+ขาย
อุดรดิตต์	21	35.00	0	0	1	0	16	5
นอกอุดรดิตต์	39	65.00	6	2	6	5	8	31
รวม	60	100.00	6	2	7	5	24	36
ร้อยละ	100.00	100.00	10.00	3.33	11.67	8.33	40.00	60.00

ที่มา : แบบสัมภาษณ์

ข. ผู้ซื้อชาวไทย

จากแบบสัมภาษณ์พบว่า ผู้ซื้อชาวไทยส่วนมากจะเป็นประชาชนนอกพื้นที่จังหวัดอุดรดิตต์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมของผู้บริโภคของชาวอุดรดิตต์และประชาชนนอกพื้นที่ก็แตกต่างกันด้วย เนื่องจากชาวอุดรดิตต์อยู่ใกล้กับพื้นที่มากกว่าจึงคิดว่าน่าจะเดินทางเข้าออกได้อย่างสะดวก สินค้าที่ซื้อจึงซื้อไปเพื่อการบริโภคมากกว่าซื้อไปเพื่อจำหน่ายต่อในท้องถิ่นของตน ประกอบกับพื้นที่ในบริเวณตัวเมืองในอำเภอบ้านโคกก็มีสินค้าต่าง ๆ เข้ามาจำหน่ายด้วยเช่นกัน แต่ทว่าสินค้านี้คงกล่าวจะเป็นสินค้าในฝั่งไทยมากกว่าทาง สปป.ลาว เนื่องจากเป็นสินค้าที่หลีกเลี่ยงการจำหน่ายจากจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูดู่ในช่วงเช้าและเที่ยงมาจำหน่ายในเวลาบ่าย ณ บริเวณตลาดที่ว่าการอำเภอบ้านโคก จึงส่งผลให้ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเดินทางเพื่อมาซื้อสินค้ายังบริเวณดังกล่าว ส่วนประชาชนนอกจังหวัดอุดรดิตต์ ซึ่งจะต้องมีการเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางมักที่จะซื้อสินค้าจากบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านภูดู่ เพื่อการจำหน่ายต่อมากกว่า ดังนั้นจึงต้องอาศัยการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวเป็นหลัก รวมถึงข้อจำกัดทางด้านการจำกัดจำนวนสินค้าเพื่อการซื้อในประเทศไทย จึงส่งผลให้ซื้อสินค้าเข้าประเทศสุรา เบียร์ บุหรี่ มีไม่สูงมากนัก แต่ทว่าสินค้านี้ถือว่าเป็นสินค้าที่นิยมซื้อเข้ามา เนื่องจากว่ามีราคาที่ถูก และสามารถที่จะเดินทางเข้ามายังจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูดู่ได้อย่างสะดวก

เมื่อพิจารณาถึงทางด้านภูมิฐานะของผู้ซื้อนอกจังหวัดอุดรดิตต์ จะเห็นได้ว่า มาจากจังหวัดสุโขทัยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ พิษณุโลก แพร่ และน่าน ตามลำดับ ซึ่งเป็นจังหวัดใกล้เคียงกับจังหวัดอุดรดิตต์ทั้งสิ้น เนื่องจากการเดินทางที่สะดวกด้วยเส้นทางหลวงแผ่นดินสายต่าง ๆ เช่น พิษณุโลกใช้เส้นทางสาย 11 สุโขทัยใช้เส้นทางสาย 102 แพร่และน่านใช้เส้นทางสาย 101 จึงทำให้การเดินทางค่อนข้างที่จะสะดวกสบาย

ส่วนผู้ซื้อในจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยส่วนมากจะมาจากอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ เนื่องจากการเดินทางที่สะดวก คือ ระยะทางเพียง 162 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางเพียง 2 ชั่วโมง ด้วยเส้นทางหลวงแผ่นดินสาย 1047 ก็จะถึงตัวเมืองบ้านโคก แล้วเดินทางต่อด้วยถนนสายรองที่เป็นคอนกรีตลาดยางอย่างดี เพียง 15 กิโลเมตร ก็จะถึงบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้

5.3.3 มูลค่าการค้าและประเภทสินค้า

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของเจ้าหน้าที่กรมศุลกากร จากอำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณการค้าในปี 2543 – 2545 โดยสรุปมีดังต่อไปนี้

ตาราง 5-6 การเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการค้าบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านภูคู้ ปี 2543-2545

ปี พ.ศ.	มูลค่าการค้า (บาท)	อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)
2543	11,114,585	-
2544	9,599,431	-13.63
2545	19,782,474	106.08

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุตรดิตถ์

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าปริมาณการค้าระหว่างปี 2543 กับปี 2544 มีอัตราการเจริญเติบโตที่น้อยลงร้อยละ 13.63 ซึ่งถือได้ว่าเป็นการลดลงในปริมาณที่ไม่มากนัก แต่ทว่าระหว่างปี 2544 กับปี 2545 มีอัตราการเจริญเติบโตที่เพิ่มขึ้นถึง 106.08 หากคิดเฉลี่ยทั้งปี ซึ่งถือได้ว่ามีผลมาจากการดำเนินการปรากฏว่าเป็นจุดซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว เป็นที่รู้จักแพร่หลายของประชาชนในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง อีกทั้งสินค้าต่าง ๆ ได้รับการปรับปรุงให้สามารถที่จะนำเข้าและส่งออกผ่านแดนได้มากขึ้น ซึ่งสินค้าที่ทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนได้แก่ สินค้าอุปโภคและบริโภค เครื่องยนต์ เครื่องมือการเกษตร อุปกรณ์ไฟฟ้า ยารักษาโรค และวัสดุก่อสร้าง เป็นต้น ซึ่งจากการจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากว่าการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณการค้าของเจ้าหน้าที่กรมศุลกากร ซึ่งมีที่ทำการอยู่จังหวัดน่าน ต้องเสียเวลาในการเดินทางจากน่านมายังด่านภูคู้ต้องใช้เวลาเป็นอันมาก ซึ่งจะมาถึงในเวลาประมาณ 10.00 น. ซึ่งเวลาในการค้าขายของประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวเริ่มคึกคักตั้งแต่เวลาประมาณ 04.00 น. จนถึงเวลาประมาณ 12.00 น. ซึ่งเวลาที่ได้ทำการจัดเก็บจริงนั้นมีเพียงแค่ 2 ชั่วโมงเท่านั้น และสินค้าที่สามารถที่จะผ่านแดนตามข้อกำหนดที่ได้ตั้งไว้

ตาราง 5-7 รายงานการค้าระหว่างประเทศไทย-ลาว บริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านภูต่อ อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์ ปี 2543 และ 2544

เดือน	ปี 2543				ปี 2544				ปี 2543/2544
	การนำเข้า	การส่งออก	รวม	ดุลการค้า	การนำเข้า	การส่งออก	รวม	ดุลการค้า	เพิ่ม/ลด %
มกราคม	2,226,307	1,977,642	4,203,949	-248,665	300,131	702,437	1,002,568	402,306	-76.15
กุมภาพันธ์	251,347	604,045	855,392	352,698	146,216	742,169	888,385	595,953	3.86
มีนาคม	251,296	1,310,111	1,561,407	1,058,815	207,097	607,751	814,848	400,654	-47.81
เมษายน	78,354	868,031	946,385	789,677	58,621	321,655	380,276	263,034	-59.82
พฤษภาคม	43,079	395,937	439,016	352,858	45,798	651,824	697,622	606,026	58.91
มิถุนายน	84,309	930,586	1,014,895	846,277	40,517	418,996	459,513	378,479	-54.72
กรกฎาคม	47,028	281,860	328,888	234,832	23,600	111,062	134,662	87,462	-59.06
สิงหาคม	42,107	274,743	316,850	232,636	54,250	287,623	341,873	233,373	7.90
กันยายน	111,140	244,207	355,347	133,067	137,300	182,400	319,700	45,100	-10.03
ตุลาคม	63,600	296,282	359,882	232,682	75,950	60,500	136,450	-15,450	-62.08
พฤศจิกายน	105,699	319,856	425,555	214,157	134,745	98,575	233,320	-36,170	-45.17
ธันวาคม	39,780	267,239	307,019	227,459	347,495	88,850	436,345	-258,645	42.12
รวม	3,344,046	7,770,539	11,114,585	4,426,493	1,571,720	4,273,842	5,845,562	2,702,122	-47.41

ที่มา : ด้านศุลกากรจังหวัดน่าน

สินค้าหลักที่เป็นที่ขึ้นชื่อของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคูในการส่งออก คือ เครื่องยนต์ที่เอื้อต่อการทำการเกษตร ได้แก่ รถไถตัดแปลง ซึ่งสามารถที่จะผลิตได้เองในจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งสามารถที่จะจำหน่ายได้เฉลี่ย สัปดาห์ละ 5 คัน คันละประมาณ 100,000 บาท และสินค้าหลักที่ชาวลาวมาจำหน่ายให้กับคนไทย เป็นสินค้าประเภทการเกษตรเป็นหลัก และสุนัข ซึ่งจำหน่ายเพื่อการบริโภค รวมถึงสินค้าประเภทเครื่องอุปโภคและบริโภค อันได้แก่ ข้าว ลูกตาว ข้าวโพด เป็นต้น ซึ่งเมื่อชาวลาวย้ายสินค้าได้แล้วจะซื้อสินค้ากลับไปยังภูมิลำเนาเพื่อทำการจำหน่ายต่อ แต่เนื่องด้วยข้อห้ามจากด่านดังกล่าว จึงจำเป็นที่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งจากด่านภูคูไปยังด่านท่าลี่ อีกคันละ 1,000 บาท โดยปริมาณการค้าดังกล่าวก็ยังคงต้องไปปรากฏยังช่องทางลี่ จึงทำให้ยอดตัวเลขของช่องภูคู ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์ จึงไม่สูงนัก และไม่สามารถที่จะได้รับการยกระดับจากด่านผ่านปรนทางการค้าให้ขึ้นไปเป็นด่านการค้าถาวรได้

ตาราง 5-8 สินค้าส่งออกที่สำคัญในปี 2545 (มกราคม-สิงหาคม 2545)

ลำดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (บาท)	คิดเป็น % ของมูลค่าการส่งออก
1	เครื่องใช้ในครัวเรือน	702,422	18.3
2	น้ำมันเชื้อเพลิง	525,070	13.7
3	เครื่องอุปโภคบริโภค	397,763	10.3
4	ขนมอบ	328,588	8.5
5	เครื่องใช้ในการเกษตร	306,294	8.0
6	เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	182,745	4.8
7	ผ้าฝ้าย	150,036	3.9
8	อาหารและเครื่องดื่ม	86,175	2.2
9	พันธุ์ข้าวโพด	66,043	1.7
10	ปุ๋ยเคมี	38,520	1.0
11	อื่น ๆ	1,059,861	27.6
	รวมมูลค่าการส่งออก	3,843,517	100

ที่มา : ด่านศุลกากรจังหวัดน่าน

สินค้าที่ส่งออกจากจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคูที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องใช้ในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 18.3 ของสินค้าส่งออกทั้งหมด รองลงมาได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง คิดเป็นร้อยละ 13.7 และเครื่องอุปโภคบริโภค คิดเป็นร้อยละ 10.3 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสินค้าส่งออก

ดังกล่าว ปรากฏเครื่องใช้ในการเกษตรมาในอันดับที่ 5 คือ ร้อยละ 8.0 ซึ่งความเป็นจริงแล้วยังไม่ได้คิดรวมกับจำนวนรถไถดัดแปลงเฉลี่ยส่งออกสัปดาห์ละประมาณ 5 คัน ราคาคันละ 120,000 – 250,000 บาท รวมมูลค่าต่อปี ประมาณ 35 ล้านบาท ซึ่งจากการได้รับการอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานีในเดือนมกราคม 2546 มูลค่าในเดือนดังกล่าวมีเฉพาะรถไทยแลนด์ประชิดถึง 2 ล้านบาท เนื่องจากว่าสินค้าดังกล่าวก่อนหน้าเดือนมกราคม 2546 ไม่ได้รับอนุญาตให้ผ่านจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องทางนี้ได้

ตาราง 5-9 สินค้านำเข้าสำคัญในปี 2545 (มกราคม-สิงหาคม 2545)

ลำดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (บาท)	คิดเป็น % ของมูลค่าการส่งออก
1	ข้าวโพด	75,290	8.6
2	บอระเพ็ด	71,708	8.2
3	สุรา ไวน์ เบียร์	63,695	7.3
4	เกวียนเก่า	53,520	6.1
5	ไก่	50,000	5.7
6	เศษเหล็กเก่า	27,245	3.1
7	บุหรี	26,840	3.0
8	สมุนไพรม	24,316	2.8
9	ละหุ่ง	18,180	2.1
10	เครื่องจักรสาน	14,045	1.6
11	อื่น ๆ	451,391	51.5
	รวมมูลค่าการนำเข้า	876,230	100

ที่มา : ด้านศุลกากรจังหวัดน่าน

สินค้านำเข้าจากจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องทางที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวโพด ซึ่งมีมูลค่าเพียง 75,290 บาทต่อปี ซึ่งจากการสำรวจภาคสนามพบว่าปริมาณการนำเข้าข้าวโพดเฉลี่ยประมาณ 70-120 ตันต่อสัปดาห์ (ในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวระหว่างธันวาคม-กุมภาพันธ์) ซึ่งราคานำเข้าข้าวโพดอยู่ที่กิโลกรัมละ 3 บาท ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะเข้าใจว่ายอดที่ควรเป็น คือ ประมาณ 11 ล้านบาทเลยทีเดียว สินค้าอีกตัวหนึ่งที่ไม่ได้มีการจดบันทึก คือ เศษวัสดุต่าง ๆ ซึ่งทางประเทศไทยจะรับซื้อในปริมาณมาก เพื่อทำการนำกลับมาใช้อีกครั้ง (Recycle) โดยรับซื้อกิโลกรัมละ 3 บาท จากการสำรวจพบว่าครั้งหนึ่ง ๆ จะมีการซื้อขายครั้งละ 25-40 ตัน ยอดเงินที่หายไปจากการสำรวจ คือ ประมาณ

5 ล้านบาท สินค้าที่นำเข้รอลงมาได้แก่ บอระเพ็ด คิดเป็นร้อยละ 8.2 และ สุราไวน์ เบียร์ ที่นำเข้มาจากประเทศจีนอีกทอดหนึ่ง ร้อยละ 7.3

5.3.3 ปริมาณการสัญจรเข้า - ออก

ปริมาณการสัญจรเข้ร้อก รวมทั้งยานพาหนะ บริเวณด่านภูคู้ ในปี 2542 – 2545 ที่ได้มีการจัดเก็บโดยทหาร มีดังนี้

ตาราง 5-10 ปริมาณการสัญจรบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้ ระหว่างปี 2542 - 2545

ปี พ.ศ.	ผู้สัญจร (คน)	อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)	ยานพาหนะ (คัน)	อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)
2542	2,882	-	720	-
2543	3,840	33.24	1,280	77.78
2544	4,808	25.21	1,602	25.16
2545	18,522	285.23	3,682	129.84

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุดรคิตต์

จากข้อมูลปริมาณบุคคลเข้ร้อก – ออก จากปี 2542 กับปี 2543 พบว่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 33.24 ส่วนปริมาณยานพาหนะเพิ่มขึ้นร้อยละ 77.78 ซึ่งถือได้ว่าปริมาณการเพิ่มขึ้นที่สูง จากปี 2543 กับปี 2544 พบว่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 25.21 ส่วนปริมาณยานพาหนะเพิ่มขึ้นร้อยละ 25.16 จากปี 2544 กับปี 2545 พบว่าเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 285.23 ส่วนปริมาณยานพาหนะเพิ่มขึ้นร้อยละ 129.84 ซึ่งเพิ่มขึ้นมากเป็นพิเศษ เนื่องจากว่าจังหวัดอุดรคิตต์ได้สนับสนุนและส่งเสริมการค้าในช่องดังกล่าว โดยการเปิดให้สามารถที่จะเข้ร้อกได้เพิ่มจากวันเสาร์เพียงวันเดียว เป็นวันศุกร์และวันเสาร์ อีกทั้งสามารถที่จะซื้อสินค้าจากพื้นที่ดังกล่าวเข้มายังประเทศไทยได้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

5.4 ภาพรวมสภาพปัญหาบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้

จากแบบสัมภาษณ์ สามารถที่จะประเมินสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้ พบว่าผู้ซื้อและผู้ค้าบริเวณพื้นที่ดังกล่าวจะประสบกับปัญหาต่าง ๆ โดยทั่วไป ได้แก่

ก. ปัญหาเรื่องระบบสาธารณสุขปโภค

เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวติดกับบริเวณชายแดน และเพิ่งได้รับการพัฒนาเป็นด่านการค้าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ประกอบกับข้อจำกัดในด้านการพัฒนาต่าง ๆ เช่น ความไม่เหมาะสมในการพัฒนาเชิงที่ตั้งเนื่องด้วยเป็นเขตพื้นที่ป่าสงวน เป็นพื้นที่บริเวณชายแดนระหว่างประเทศไทย-ลาว และเป็นพื้นที่ที่อยู่ในความดูแลของทหาร (ตชด. ร้อย 371) เป็นต้น หากมีการประสานความร่วมมือในการขออนุมัติเพื่อการพัฒนาพื้นที่จากกรมการป่าไม้ในอนาคตก็สามารถที่จะจัดสร้างสาธารณสุขปโภคต่าง ๆ ที่จะเป็นการดำเนินกิจกรรมในจุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านภูคู้ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท เป็นต้น

ข. ปัญหาในเชิงที่ตั้ง

เนื่องจากที่ตั้งของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้อยู่ในเขตป่าสงวน ทำให้ยากต่อการพัฒนา และอาจมีผลกระทบเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะด้านป่าไม้ หากมีการพัฒนาพื้นที่ควรจะต้องวางแผนการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ และประสานงานระหว่างหน่วยงานของจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อขออนุญาตในการใช้พื้นที่จากกรมป่าไม้ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวแม้ว่าจะเป็นที่ดินป่าสงวนก็ตาม แต่ก็ได้ประกาศเป็นป่าเสื่อม แต่อย่างไรก็ตาม ก็ไม่สามารถที่จะตั้งชุมชนในพื้นที่ดังกล่าวได้ แต่ทว่าก็ยังมียพื้นที่รองรับที่ห่างออกไปประมาณ 2 กิโลเมตร คือ อบต.ม่วงเจ็ดต้นที่เป็นเขตพื้นที่ชุมชนอยู่

ค. ปัญหาด้านอาชญากรรม

ในจากพื้นที่ดังกล่าวอยู่ติดบริเวณชายแดนไทย-ลาว จึงอาจที่จะมีกรณีอาชญากรรม เช่น ปัญหาการลักขโมยสินค้าบ้างแต่อยู่ในปริมาณที่ไม่มากนัก เนื่องจากว่าปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในความดูแลของ ตชด.ร้อย 317 อส.อำเภอบ้านโคก และทางประเทศลาวได้จัดเจ้าหน้าที่ ทหาร และตำรวจมารักษาความปลอดภัยภายในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ

ง. ปัญหาการขาดการประชาสัมพันธ์

เมื่อพิจารณาจากการจัดเก็บข้อมูล จะเห็นได้ว่า ผู้ค้าชาวไทยเป็นจำนวนมากไม่ใช่คนในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วน จะเห็นได้ว่า มีประชากรชาวอุดรดิตถ์เข้ามาทำการค้าบริเวณจุดดังกล่าวเพียงร้อยละ 30 ของผู้ค้าชาวไทยเท่านั้น ซึ่งเป็นการนำเสียดายเป็นอันมากที่พื้นที่ดังกล่าวน่าที่จะเอื้อประโยชน์แก่คนในท้องถิ่นมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามการที่มีผู้ค้าภายนอกจังหวัดอุดรดิตถ์ถึงร้อยละ 70 ของผู้ค้าชาวไทย เป็นเครื่องยืนยันว่าจุดผ่อนปรน

ทางการค้าชองฤดู ถือได้ว่าเป็นพื้นที่จุดการค้าชายแดนที่ดีจุดหนึ่ง สามารถที่จะดึงดูดให้บุคคลภายนอกเข้ามาทำการค้าขายในพื้นที่ได้

จ. ปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ประจำจุดผ่อนปรนทางการค้าชองฤดู

เนื่องจากจุดผ่อนปรนทางการค้าชองฤดู ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้ทำการยกระดับจากด่านประเพณีเป็นจุดผ่อนปรนและเปิดทำการค้าขายตั้งแต่ปี 2538 ซึ่งมูลค่าการค้าขายต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในความดูแลของทหารไม่ได้รับการจัดเก็บจนกระทั่งปี 2543 จึงเริ่มมีเจ้าหน้าที่ศุลกากรจาก อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน เข้ามาจัดเก็บข้อมูลเฉพาะวันเสาร์ตั้งแต่เวลา 10.00 – 12.00 น. แต่ทว่าการเดินทางมาจัดเก็บของเจ้าหน้าที่ศุลกากรค่อนข้างที่จะลำบาก จึงทำให้มีค่าใช้จ่ายต่อครั้ง ครั้งละ 1,000 บาทต่อคน ครั้งละ 2 คน เป็นเงิน 2,000 บาท โดยมูลค่าการค้าที่เป็นจริงที่ควรได้รับการจัดเก็บตามช่วงเวลาที่เปิดทำการด่าน คือ วันอังคารและวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา 04.00-15.00 น. ซึ่งหากจุดผ่อนปรนทางการค้าชองฤดูมีเจ้าหน้าที่ศุลกากรประจำด่าน ย่อมที่จะส่งผลให้มูลค่าการจัดเก็บที่ได้มีความสมบูรณ์และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดการจัดเก็บภาษีเข้าสู่ประเทศได้อย่างครบถ้วนเป็นอย่างดี

บทที่ 6

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู

จากการศึกษาทางตั้งแต่ในระดับการเปรียบเทียบในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค และประเทศตามลำดับ สามารถที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในด้านศักยภาพ สภาพ ปัญหา และสามารถที่จะเสนอแนะถึงแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ เพื่อที่จะพัฒนาให้จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดูเกิดศักยภาพสูงสุดในด้านเศรษฐกิจ และการติดต่อค้าขายระหว่างประเทศจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในพื้นที่ มีการประชาสัมพันธ์ ทางด้านการท่องเที่ยวที่ดียิ่งขึ้น จัดรถประจำทางในการเข้าออกพื้นที่เพื่อความสะดวกในการเข้าถึง พื้นที่ของผู้ซื้อ ผู้ขาย และนักท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการค้าชายแดนระหว่างประเทศ เป็นตลาด กลางการแลกเปลี่ยนระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ และเป็นแหล่งงานสำหรับคนในชุมชนและ ท้องถิ่น พื้นที่จังหวัดใกล้เคียง รวมถึงสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยในอีกทางหนึ่ง และสามารถที่ จะเป็นเส้นทางในการเชื่อมต่อไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้ เช่น สปป.ลาว ประเทศเวียดนาม และ สาธารณรัฐประชาชนจีน ได้อย่างสะดวก ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องชี้วัดได้ว่าจุดผ่อนปรนทางการค้า ช่องกูดูศักยภาพทางการค้าชายแดนที่ดี เนื่องจากการสนับสนุนของรัฐบาลของทั้ง 2 ประเทศ ความ เห็นชอบความประชาชนและหน่วยงานท้องถิ่นระดับต่าง ๆ ของทั้ง 2 ประเทศ และศักยภาพ ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม รวมถึงประวัติศาสตร์การเดินทางและการค้าขายของพื้นที่ ระหว่างประเทศ ล้วนแล้วแต่เป็นข้อสนับสนุนทั้งสิ้น

6.1 ศักยภาพของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู

โดยทั่วไปจุดผ่อนปรนทางการค้า มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้าน ด้านมนุษยธรรม และส่งเสริมความสัมพันธ์ของประชาชนในระดับท้องถิ่น โดยการผ่อนปรนให้มีการค้าขายสินค้าอุปโภค-บริโภค และยารักษาโรคที่จำเป็น ทั้งนี้เพื่อผลทางด้านจิตวิทยา อำนาจในการเปิดจุดผ่อนปรนเป็นของผู้ว่าราชการจังหวัด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทย และในการประกาศเปิดจุดผ่อนปรนดังกล่าว ให้กำหนดประเภทสินค้าบริเวณที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า ระยะเวลาในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า หลักฐานการเข้าออก และวงเงินการค้าขายมูลค่าไม่เกิน 500,000 บาท/คน/วัน แต่ทว่าหากพิจารณาถึงสภาพความเป็นจริง จะพบว่าจุดผ่อนปรนทางการค้า ช่องกูดูได้เข้าสู่หลักเกณฑ์ดังกล่าว และได้ประกาศเป็นจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดูในปี 2538 แต่

ทว่าเนื่องจากไม่มีเจ้าหน้าที่ศุลกากรประจำพื้นที่ในการจัดเก็บข้อมูลทางด้านการค้า จึงส่งผลให้มูลค่าที่ปรากฏอยู่ในปริมาณที่ต่ำมาก ซึ่งเมื่อสำรวจผู้ประกอบการไทยหลายรายพบว่ามีการค้าขายสินค้าส่งออกยัง สปป.ลาว มากกว่า 500,000 บาท / คน / วัน ดังนั้นจะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนจากกฎหมายที่กำหนดไว้ จึงสมควรที่จะยกระดับพื้นที่เพื่อไปสู่ความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และสามารถที่จะทำให้มีการค้าขายที่สมบูรณ์และถูกต้องตามกฎหมายมากยิ่งขึ้น อันจะทำให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับประชากรในท้องถิ่น ประชากรในจังหวัดใกล้เคียง และนำรายได้เข้าสู่ประเทศไทยในรูปแบบของภาษีการค้ามากยิ่งขึ้นด้วยการยกระดับไปสู่การเป็นด่านการค้าถาวร ซึ่งไม่จำกัดปริมาณการค้าต่อคนต่อวัน ดังนั้นการพิจารณาถึงศักยภาพทางด้านการค้าชายแดนของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดุ่ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสภาพทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และประวัติศาสตร์ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งจะพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) ปริมาณมูลค่าการค้าระหว่างประเทศ
- 2) ชุมชนอาศัยอยู่บริเวณที่ตั้งด่าน
- 3) ประชาชนทั้ง 2 ประเทศเห็นชอบให้มีการเปิดด่านการค้าถาวร
- 4) ความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ
- 5) ความมั่นคงและความปลอดภัยระหว่างประเทศ
- 6) ได้รับความเห็นชอบจากราชการส่วนท้องถิ่น
- 7) ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทย
- 8) ได้รับความเห็นชอบของรัฐบาลทั้ง 2 ประเทศ
- 9) ปริมาณการเข้า – ออกบริเวณด่าน
- 10) ความเหมาะสมในเชิงที่ตั้งและคมนาคม
- 11) ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของประเทศกลุ่มอินโดจีน
- 12) โครงข่ายที่เชื่อมโยงกับชุมชนเมือง
- 13) ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพื้นที่ และความสำคัญของพื้นที่ในอดีต
- 14) ความสำคัญของโครงข่ายที่เชื่อมโยงภายในประเทศและระหว่างประเทศ

จากปัจจัยทั้ง 14 ประการได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้แบบสัมภาษณ์และตรวจสอบเอกสารอ้างอิงเกี่ยวกับโครงการและความคืบหน้าต่าง ๆ ของโครงการ รวมถึงข้อมูลจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกำหนดให้ ปัจจัยทางด้านประชาชนทั้ง 2 ประเทศเห็นชอบให้มีการเปิดด่านการค้าถาวรบริเวณช่องกูดุ่ และความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ โดยผ่านการ

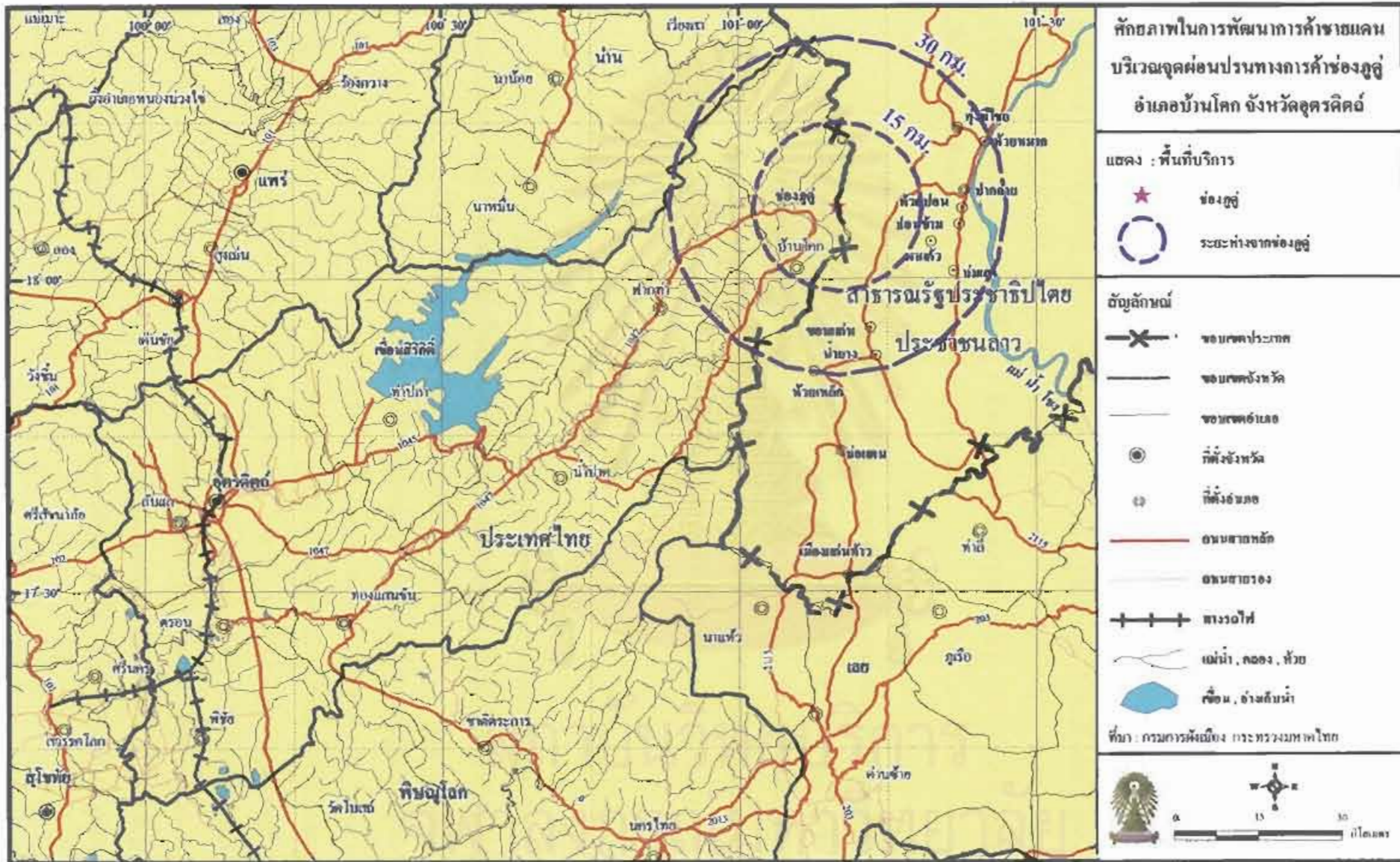
แสดงความคิดเห็นของประชาชนของทั้ง 2 ประเทศที่เข้ามาใช้พื้นที่บริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่ ซึ่งจากผลของแบบสัมภาษณ์ได้ดังนี้

1) ปริมาณมูลค่าการค้าระหว่างประเทศ

จากการจัดเก็บข้อมูลด้านปริมาณการค้าจากเจ้าหน้าที่ศุลกากรนำ พบว่า ปริมาณการค้าดังกล่าวยังไม่ถึงตามหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดเอาไว้ คือ ต้องมีปริมาณการค้าไม่ต่ำกว่า 200 ล้านบาท/ปี ซึ่งจากการศึกษาพบว่า หากพิจารณามูลค่าที่เกิดขึ้นจริงในจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่ที่ได้ทำการจัดเก็บในช่วงเวลา 10.00-12.00 น. เฉพาะวันเสาร์ พบว่าจากข้อมูลไม่ได้ทำการสำรวจในหลายช่วงเวลาทำการจึงส่งผลให้ข้อมูลที่ได้นั้น ไม่เป็นไปตามความเป็นจริง เนื่องจากมีปริมาณการค้าที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน จากการจัดเก็บข้อมูลในช่วงเวลาที่จำกัดเพียง 2 ชั่วโมงของวันเสาร์ แต่ความเป็นจริงแล้วเวลาที่มีกิจกรรมค้าขายบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่มีถึง 2 วัน คือวันเสาร์และวันอังคาร และวันหนึ่ง ๆ จะค้าขายตั้งแต่เวลา 04.00-15.00 น. แต่เมื่อได้ทำการสำรวจและคาดประมาณพบว่ามูลค่าการค้าระหว่างประเทศมีมากกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำอย่างแน่นอน ประกอบกันข้อมูลที่ได้ทำการจัดเก็บอยู่ในช่วงการฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ คือในช่วงปี 2542-2545 จึงกล่าวได้ว่า หากอยู่ในช่วงเศรษฐกิจที่ดีขึ้นย่อมที่จะทำให้ปริมาณมูลค่าการค้าดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นจนกระทั่งอยู่ในปริมาณตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ จากการสำรวจเพียงช่วงเวลาเดียวเท่านั้น

จากความเป็นจริงที่มีการทำการตั้งแต่เวลา 04.00-15.00 น. ของวันอังคารและวันเสาร์ ซึ่งการค้าขายจะมีปริมาณการค้าสูงในวันเสาร์ตั้งแต่ช่วงเวลา 06.00-12.00 น. ดังนั้นปริมาณมูลค่าการค้าที่ได้ทำการจัดเก็บจึงเป็นเพียงช่วงเวลานึ่งจากเวลาการเปิดทำการจริง ซึ่งมูลค่าการค้าที่แท้จริงควรที่จะอยู่ในปริมาณที่มากกว่าที่ได้มีการจัดเก็บขึ้นอย่างแน่นอนไม่ต่ำกว่า 20 เท่า เนื่องจากมีสินค้าบางประเภทมีการค้าขายก่อนเวลา 10.00 น.ในวันเสาร์ ได้แก่ พืชไร่ตามฤดูกาลที่นำเข้ามาจาก สปป.ลาว ประกอบกับปริมาณสินค้าที่ลักลอบจำหน่ายในบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่ และสินค้าที่ไม่สามารถที่จะส่งออกทางจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่ได้ เช่น เครื่องไฟฟ้า ปูนซิเมนต์ เนื่องจากข้อกำหนดของการเป็นจุดผ่อนปรนและเป็นสินค้าที่ไม่ได้รับการอนุญาตให้มีการซื้อขายหรือจำกัดปริมาณการขายในบริเวณดังกล่าว ซึ่งได้กล่าวไว้ในบทที่ 5 จึงส่งผลให้มูลค่าดังกล่าวบิดเบือนจากความเป็นจริง

แผนที่ 6-1 พื้นที่บริการของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องงูตุ๋

ด้วยข้อจำกัดทางด้านการเป็นจุดผ่อนปรนทางการค้าของช่องกูดู ผู้ค้าและผู้ซื้อทั้งหลายไม่สามารถที่จะทำการค้าขายเกินวงเงิน 500,000 บาท / คน / วัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นอุปสรรคต่อการซื้อขายในพื้นที่ดังกล่าว เนื่องจากว่ามีผู้ค้าและผู้ซื้อหลายรายที่ทำการค้าขายในวันหนึ่งเกินกว่า 500,000 บาท โดยเฉพาะฝั่งประเทศไทย เพราะสินค้าที่ส่งออกไปยัง สปป.ลาว มีมูลค่าที่สูง จำนวนหน่วยในการส่งออกจึงถูกจำกัด และสินค้าเกษตรที่นำเข้าจาก สปป.ลาว ในวันหนึ่งจะมีปริมาณที่มาก จึงจำเป็นต้องมีการลักลอบในการซื้อขาย ทำให้รายได้จากภาษีที่พึงจะได้รับสูญหายไป ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปิดโอกาสทางการค้าและการสร้างรายได้ของท้องถิ่นระหว่างประเทศ และไม่มีเสรีทางการค้า คือ ไม่สามารถที่จะตอบสนองต่อความต้องการในการค้าขายของประชาชนทั้งสองประเทศอย่างเต็มที่ ซึ่งประชาชนบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดูและประชาชนจากจังหวัดอื่น ๆ ที่เข้ามาทำการค้าขายในพื้นที่

หากมีการอนุญาตให้มีการตั้งด่านศุลกากรบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู ก็จะสามารถที่จะจัดเก็บภาษีการค้าได้มากขึ้น สินค้าที่อยู่นอกระบบก็จะเข้าสู่ระบบมากยิ่งขึ้นด้วย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อรายได้ส่วนหนึ่งของประเทศในอีกทางหนึ่ง และสนองตอบความต้องการของผู้ค้าและผู้ซื้อของทั้ง 2 ประเทศ เนื่องจากข้อจำกัดในการจำหน่ายสินค้าจะมีน้อยลงและก่อให้เกิดการค้าที่เสรีมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดการกระจายรายได้ที่เอื้อประโยชน์ของทั้ง 2 ประเทศเป็นอย่างดี

2) ชุมชนอาศัยอยู่บริเวณที่ตั้งด่าน

ปัจจัยที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง คือ การมีชุมชนที่อยู่อาศัยบริเวณโดยรอบด่าน ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจาก การตั้งด่านการค้าถาวรต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นต้องมีลักษณะของชุมชนโดยรอบที่สนับสนุนต่อการพัฒนาทางด้านการประกอบอาชีพ และแรงงานของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งในบริเวณจุดผ่อนปรนช่องกูดูมีที่ตั้งที่เหมาะสมในเรื่องของชุมชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากอยู่ห่างจากที่ทำการ อบต.ม่วงเจ็ดต้น ซึ่งเป็นศูนย์กลางระดับตำบลเพียง 2 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านโคกหรือเทศบาลตำบลบ้านโคกเพียง 15 กิโลเมตร ที่มีลักษณะความเป็นศูนย์กลางทางด้านการคมนาคมและการขนส่ง และตลาดการค้าในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น ซึ่งถือได้ว่าที่ตั้งของช่องกูดูมีความเหมาะสมต่อการตั้งด่านการค้าชายแดนในระดับหนึ่ง เนื่องจากตัวอำเภอบ้านโคก ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่จะมีการพัฒนาต่อไปในอนาคต ซึ่งหากได้รับการสนับสนุนให้ทำการเปิดด่านการค้าถาวรในบริเวณช่องกูดูจะเหมาะสมมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับอีก 2 ด่านที่มีอยู่ในอำเภอบ้านโคก ด้วยความพร้อมทางด้านต่าง ๆ ได้แก่ ภูมิประเทศ ที่ตั้ง มูลค่า

การค้าระหว่างประเทศ ความสะดวกสบายในการเข้าถึง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การปักปันเขตแดนที่แน่นอน ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน ความมั่นคงและความปลอดภัย ย่อมที่จะทำให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้มากยิ่งขึ้น ประกอบกับ หากได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านสาธารณสุขโลก และสาธารณสุขการที่จะรองรับความเจริญที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับอัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรที่มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในท้องถิ่นของอำเภอบ้านโคก และอำเภอใกล้เคียง อันได้แก่อำเภอปากท่าและน้ำปาด

ในด้านชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกับช่องภูคู้ฝ่ง สปป.ลาว พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น หมู่บ้าน 77 หมู่บ้าน หมู่บ้านผาแก้วซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับช่องภูคู้มากที่สุด อยู่ห่างเพียง 12 กิโลเมตร ซึ่งการเข้าถึงพื้นที่โดยส่วนใหญ่จะใช้รถไทยแลนด์ประชิดรัฐทั้งสิ้น ซึ่งเป็นรถที่มีความสะดวก สามารถที่จะใช้ได้หลายประสงค์ เป็นสินค้าออกที่มีความสำคัญอย่างมากและเป็นที่ยอมรับในจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้ ประชากรส่วนมากทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ และธุรกิจการค้า พื้นที่ที่เด่นมากที่สุดที่อยู่ใกล้เคียงกับจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้ คือ เมืองปากกลาย เป็นเมืองท่าสินค้าจากยุโรป ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศเวียดนาม ซึ่งตัวเมืองปากกลายอยู่ห่างจากช่องภูคู้เพียง 33 กิโลเมตร สามารถที่จะเดินทางด้วยทางบก ซึ่งเส้นทางในการเข้าถึงมีอุปสรรคเพียง 6 กิโลเมตร ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเด่นประการหนึ่งของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้

ลักษณะชุมชนบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูคู้ เป็นชุมชนที่มีอาชีพหลักทางด้านเกษตรกรรม มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยและ สปป.ลาว มาช้านาน โดยใช้ช่องทางช่องภูคู้ในการติดต่อซื้อขายและจัดตลาดนัดกันตั้งแต่ในอดีต รวมถึงเดินทางไปมาหาสู่กัน จึงส่งผลให้มีความคล้ายคลึงทางด้านการใช้ภาษาและวัฒนธรรมกันเป็นอย่างดี เนื่องจากมีการติดต่อและมีความสัมพันธ์อันดีเสมอมา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 6.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู่ อ.บ้านโคก จ.อุตรดิตถ์

ความคิดเห็น		ความคิดเห็นชอบในการเปิดด่าน	ความพร้อมด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ
จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม (ราย)		150	150
มากที่สุด	จำนวน (ราย)	106	23
	คะแนน	530	115
มาก	จำนวน (ราย)	26	29
	คะแนน	104	116
ปานกลาง	จำนวน (ราย)	18	44
	คะแนน	54	132
น้อย	จำนวน (ราย)	0	36
	คะแนน	0	72
น้อยที่สุด	จำนวน (ราย)	0	18
	คะแนน	0	18
รวม	คะแนน	688	453
	เฉลี่ย	4.59	3.02

ที่มา : แบบสัมภาษณ์

3) ประชาชนทั้ง 2 ประเทศเห็นชอบให้มีการเปิดด่านการค้าถาวร

เนื่องจากบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู่ อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นที่ตั้งของตลาดนัดระหว่างประเทศไทยและ สปป.ลาวมาช้านาน รวมถึงเป็นเส้นทางในการเดินทางไปมาหาสู่ระหว่าง 2 ประเทศตั้งแต่ในอดีต จึงส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์และการติดต่อค้าขายอย่างแน่นแฟ้น จึงส่งผลให้ประชาชนบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกับจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู่มีความประสงค์ที่จะให้มีการผลักดันให้เปิดด่านการค้าขึ้นในพื้นที่ ซึ่งเห็นได้จากการพยายามผลักดันจนเป็นผลสำเร็จจากการเป็นด่านประเพณีช่องกูดู่ไปสู่การเป็น “จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู่” ย่อมที่จะแสดงให้เห็นว่าประชาชนของทั้ง 2 ประเทศมีความเห็นชอบในการสนับสนุนให้มีการเปิดด่านการค้าถาวรในพื้นที่ดังกล่าวด้วย

เนื่องจาก เมื่อเปิดจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู่ จะเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อการค้าขายที่ช่องกูดู่มากยิ่งขึ้น กล่าวคือ สามารถที่จะทำการค้าขายสินค้าต่าง ๆ ได้เสรีมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ไม่เพียงแต่ในชุมชนพื้นที่รอบข้างของช่องกูดู่เท่านั้น แต่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่โดยรอบอื่น ๆ อีก เช่น ด้านประเทศไทย จังหวัดบริเวณใกล้เคียงอัน

ได้แก่ พืชผลโลก สุโขทัย แพร่ พิจิตร และนครสวรรค์ จะสามารถนำสินค้าที่ชาวลาวมีความต้องการมาจำหน่ายในพื้นที่ได้มากยิ่งขึ้น และสามารถซื้อสินค้าที่ต้องการกลับไปยังท้องถิ่นของตนได้อย่างเต็มที่ ด้าน สปป.ลาว พื้นที่โดยรวมของแขวงไชยบุรีที่มีประชากรที่ประกอบอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม และธุรกิจการค้าสามารถที่จะซื้อสินค้าที่สนับสนุนต่อการกิจกรรมการผลิตด้านเกษตรกรรม และสินค้าเพื่อการอุปโภคและบริโภคจากฝั่งไทยได้อย่างเสรี ทั้งเพื่อการใช้ในชีวิตประจำวัน และการจำหน่ายต่อในท้องถิ่นในท้องถิ่นใกล้เคียง ซึ่งจากการสำรวจพื้นที่พบว่า สินค้าไทยได้รับความนิยมเป็นอย่างมากใน สปป.ลาว โดยเฉพาะในตัวเมืองไชยบุรี มีสินค้าไทยจำหน่ายไม่เพียงพอสอดคล้องความต้องการของประชาชนชาวลาว เนื่องจากการนำเข้าของสินค้าต่าง ๆ ถูกจำกัดด้วยปริมาณการขายสินค้าที่คนจำหน่ายได้/คน/วัน คือ ไม่เกิน 500,000 บาท/คน/วัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองเป็นแรงผลักดันหนึ่งในการประชาชนชาวไทยและลาวต่างพยายามเรียกร้องให้ปรับเปลี่ยนกฎข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อที่จะทำให้เกิดการค้าขายที่เป็นเสรีมากยิ่งขึ้น

4) ความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

ในด้านความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ บริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่ จะเห็นได้ว่ายังไม่มีความพร้อมในหลายด้านด้วยกัน คือ ความไม่พร้อมทางด้านไฟฟ้า ประปา เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวตั้งอยู่ในป่าสงวนแห่งชาติ จึงไม่ได้รับการอนุญาตให้มีการเชื่อมโยงท่อประปา สายส่งไปไฟฟ้ามายังพื้นที่ในเบื้องต้น แต่สามารถที่จะก่อสร้างได้เมื่อหน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่นทำเรื่องขอให้มีการพัฒนาพื้นที่ไปยังกรมป่าไม้ ซึ่งมีสิทธิ์ในการตัดสินใจอนุญาตให้ใช้พื้นที่ได้ ซึ่งมีแนวโน้มที่ดี เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวแม้เป็นพื้นที่ป่าสงวนแต่ทว่าจัดเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมด้วย จึงสามารถที่จะพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นได้ แต่เนื่องจากการเปิดจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่ยังอยู่ในระยะเบื้องต้น และการคำนวณในเรื่องของความคุ้มค่าในการลงทุนในด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่าง ๆ ซึ่งในอนาคตมีแนวโน้มที่จะทำการเชื่อมให้มีไฟฟ้าและประปา จากตัว อบต.ม่วงเจ็ดต้น มีระยะทางเพียง 2 กิโลเมตรเท่านั้น อันถือได้ว่าเป็นการลงทุนที่ไม่สูงมากนัก เส้นทางในการเชื่อมโยงสายไฟฟ้าและท่อประปาไม่มีอุปสรรคมากนัก ประกอบกับทางหน่วยงานราชการและท้องถิ่นต่างให้การสนับสนุนในการพัฒนาจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่ ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดอุดรธานี

ความไม่พร้อมทางด้านเส้นทางรถประจำทาง เนื่องจากจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่ได้รับการยกระดับจากตลาดนัดและด่านประเพณีช่องกู่ เป็นจุดผ่อนปรนทางการค้า

ช่องทางในปี 2538 และการพัฒนาพื้นที่เผชิญกับปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงส่งผลให้การลงทุนกิจการรถประจำทางเพื่อเข้าถึงด้านยังไม่เกิดขึ้น เนื่องจากจุดผ่อนปรนทางการค้าดังกล่าวเปิดทำการเพียง 2 วัน คือ วันอังคารและวันเสาร์ ประกอบกับทางหน่วยงานท้องถิ่นยังไม่มีโครงการริเริ่มในการส่งเสริมการเข้าถึงพื้นที่ เนื่องจากการเข้าถึงพื้นที่โดยปกติของผู้ซื้อและผู้ค้าจะอาศัยรถยนต์ส่วนบุคคลทั้งสิ้น ดังนั้นการเข้าถึงจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องทางจึงยังไม่เกิดขึ้น ซึ่งปัจจุบันมีเพียงรถประจำทางที่เชื่อมโยงจากตัวอำเภอเมืองอุตรดิตถ์มายังตัวเมืองบ้านโคกเท่านั้น แต่ทว่าจากตัวเมืองบ้านโคกอยู่ห่างจากจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องทางเพียง 15 กิโลเมตร ซึ่งถือว่าเป็นเส้นทางทางท่องเที่ยวและการค้าที่ไม่ไกลมากนัก โดยทั่วไปการเข้า – ออกจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องทางส่วนมากจะใช้รถยนต์ส่วนบุคคลเป็นหลัก จึงทำให้รถประจำทางมีบทบาทในการเข้ามาเป็นตัวช่วยอำนวยความสะดวกมีน้อยมากในอดีต แต่เนื่องจากปัจจุบันมีการค้าขายที่มากขึ้น ประกอบกับทางจังหวัดอุตรดิตถ์ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ทำการสนับสนุนให้ จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องทางเป็นสถานที่ท่องเที่ยวชายแดนที่สำคัญของจังหวัด จึงควรที่จะได้รับการพัฒนาและจัดระบบการเดินทาง เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการท่องเที่ยวและเข้าถึงพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น

ความไม่พร้อมในเรื่องของภาชนะรองรับขยะ ซึ่งทาง อบต.ม่วงเจ็ดต้น และอำเภอบ้านโคกพยายามที่จะจัดหาภาชนะสำหรับรองรับขยะอยู่ ซึ่งจะไต่ถามประสานสนับสนุนจากจังหวัดอุตรดิตถ์ส่วนหนึ่ง และจัดให้มีเจ้าหน้าที่เทศบาลจัดเก็บขยะมูลฝอยในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความสะอาด สร้างทัศนียภาพที่ดีต่อการท่องเที่ยวบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องทาง

จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องทางยังมีความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปโภคและสาธารณูปการด้านอื่น ๆ เช่น สุขา เส้นทางถนนลาดยางในการเข้าถึงพื้นที่ มีป้ายบอกเส้นทางเข้าถึงพื้นที่ที่ชัดเจน จุดแวะพัก ซึ่งจุดแวะพักที่สำคัญ คือ เป็นที่ทำการ อบต.ม่วงเจ็ดต้น ซึ่งจะให้บริการทางด้านสุขา เรือนรับรองนักท่องเที่ยว สถานศึกษา วัด และแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงโดยมีเส้นทางเข้าถึงที่สะดวก

ในอนาคตอันใกล้ ปัญหาในเรื่องความไม่พร้อมทางด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการต่าง ๆ จะไม่ปรากฏในจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องทาง เนื่องจากการประสานความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและ สปป.ลาว ในการผลักดันให้เป็นด่านการค้าถาวรช่องทาง

รวมถึงการจัดสรรงบประมาณ ในการพัฒนาพื้นที่ของจังหวัดอุดรดิษฐ์ในการจัดสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เพื่อให้มีความสมบูรณ์อย่างเพียงพอที่จะเป็นด้านการค้าถาวรได้

5) ความมั่นคงและความปลอดภัยระหว่างประเทศ

ด้านความมั่นคงและความปลอดภัยระหว่างประเทศ จะเห็นได้ว่าพื้นที่ดังกล่าวอยู่ติดกับชายแดนไทย-ลาว ซึ่งไม่มีปัญหาเรื่องการปักปันเขตแดนแล้ว เนื่องจากได้มีการกำหนดหรือตกลงกันอย่างเรียบร้อย ประกอบกับทั้งทางฝั่งไทยและ สปป.ลาวได้ประสานความร่วมมือทางด้านความมั่นคงและความปลอดภัยระหว่างประเทศ ด้วยการจัดตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อดูแลรับผิดชอบเรื่องดังกล่าวโดยตรง โดยฝั่งไทยอยู่ในความรับผิดชอบของ ทชด. ร้อย 317 อาสาสมัครอำเภอบ้านโคกหน่วยปกครองส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ศุลกากรจากด่านศุลกากร อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน และทางฝ่าย สปป.ลาว ได้จัดเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจ ประกอบกับการมีความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ตั้งแต่ระหว่างฝ่ายราชการ คือ ได้มีการติดต่อเพื่อประสานความร่วมมือทางด้านการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม และความร่วมมือทางด้านวิชาการและสาธารณสุข ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของ ประชาชนในท้องถิ่นทั้ง 2 ประเทศอยู่ในเกณฑ์ที่ดีระหว่างไทย-ลาว เป็นเรื่องสะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าช่องกู่มีความพร้อมทางด้านความมั่นคงและความปลอดภัยอย่างมาก

6) ได้รับความเห็นชอบจากราชการส่วนท้องถิ่น

ในด้านประเทศไทย จะเห็นได้ทางจังหวัดอุดรดิษฐ์นำโดยผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรดิษฐ์ ทอการค้าจังหวัด นายอำเภอบ้านโคก และประชาชนในจังหวัดอุดรดิษฐ์พยายามที่จะผลักดันจากจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่ไปสู่การเป็นด้านการค้าถาวรช่องกู่ โดยเห็นได้จากการพยายามยื่นเรื่องให้ผ่านตามขั้นตอนการเปิดด่าน จากการประชุมและทำที่สุดได้รับการเห็นชอบทางคณะรัฐมนตรีด้วยการเชิญ ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี นายแพทย์พรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช และคณะ เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2546 ได้มาสำรวจพื้นที่และตรวจสอบถึงความเป็นไปได้ในการเปิดด่านการค้าถาวรบริเวณช่องกู่ ซึ่งได้รับเรื่องในการสนับสนุนให้เข้าสู่การประชุมเพื่อการเปิดด่านการค้าถาวรต่อไปในอนาคต ซึ่งถือได้ว่าจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่มีศักยภาพทางด้านการค้าที่ดี จึงได้รับความสนใจจากทางภาครัฐบาล และท้องถิ่น

ทางฝั่ง สปป.ลาว ได้มีการผลักดันให้เปลี่ยนจากจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่ ไปสู่การเป็นด้านการค้าถาวร โดยเสนอเรื่องไปยังรัฐบาลส่วนกลางในเดือนธันวาคม 2545 ซึ่งกำลังอยู่ในขั้นดำเนินการอนุมัติ จะเห็นได้จากความพยายามที่จะผลักดัน จากจุดผ่อนปรนทาง

การค้าชองฤดู ไปสู่การเป็นด่านการค้าถาวรชองฤดูเสมอของทั้ง 2 ประเทศ จึงกล่าวได้ว่าได้รับความเห็นชอบจากราชการส่วนท้องถิ่นอย่างเต็มที่

7) ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทย

เนื่องจากเรื่องของการยกระดับจากจุดผ่อนปรนทางการค้าชองฤดู ไปสู่การเป็นด่านการค้าถาวรชองฤดูยังอยู่ในมติของคณะรัฐมนตรี โดยการผลักดันจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค และท้องถิ่น ดังนั้นโครงการดังกล่าวจึงจัดได้ว่าอยู่ระหว่างความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น แต่ทว่าด้วยพื้นฐานเดิมจากการได้รับการเปิดเป็นจุดผ่อนปรนทางการค้าชองฤดู ประกอบกับปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจที่กำลังฟื้นฟูในช่วงปัจจุบัน จึงอาจที่จะกล่าวได้ว่า โครงการดังกล่าวมีความเป็นไปได้ที่จะได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทย เนื่องจากมีความพร้อมจากพื้นฐานเดิม คือ ความเป็นพื้นที่จุดผ่อนปรนที่มีศักยภาพทางการค้าชายแดน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเชื่อมโยงเส้นทางหลวงแผ่นดินเพื่อให้เกิดการเข้าถึงพื้นที่เป็นอย่างดี รวมถึงสภาพความมั่นคงและปลอดภัย ประกอบกับการเปิดด่านดังกล่าวก่อนให้เกิดประโยชน์ทางการค้าไม่เพียงแต่จังหวัดอุตรดิตถ์เพียงอย่างเดียว กล่าวคือ จังหวัดรอบข้างจังหวัดอุตรดิตถ์ก็สามารถที่จะได้รับประโยชน์ทางการค้าดังกล่าวด้วย ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก สุโขทัย แพร่ พิจิตร และนครสวรรค์ ย่อมที่จะส่งผลให้เป็นทางเลือกหนึ่งที่จะอนุมัติให้เปิดเป็นด่านการค้าถาวรได้

8) ได้รับความเห็นชอบของรัฐบาลทั้ง 2 ประเทศ

จากปัจจัยเรื่องได้รับความเห็นชอบจากราชการส่วนท้องถิ่น จะเห็นได้ว่าได้รับความร่วมมือจากทางท้องถิ่นและภูมิภาคเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็น อบต. ม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก หอการค้าจังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าไทย และได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทย ซึ่งอยู่ระหว่างการลงมติเพื่อการอนุมัติการเปิดด่านการค้าถาวรแห่งใหม่ที่ชองฤดู ซึ่งทางคณะรัฐบาลได้ส่งตัวแทน คือ ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี นายแพทย์พรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช ซึ่งกำกับการดูแลเกี่ยวกับเรื่องของเศรษฐกิจในช่วงนั้นเข้ามาสำรวจพื้นที่ เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการเปิดด่านการค้าถาวร ซึ่งผลจากการตรวจสอบ ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี นายแพทย์พรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช ให้ขอสรุปว่าจะนำเรื่องดังกล่าวเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่ออนุมัติให้เปิดเป็นด่านการค้าถาวรต่อไป จึงอาจกล่าวได้ว่า ได้รับความเห็นชอบจากทางรัฐบาลไทยอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

ทางด้านภาครัฐบาลลาว ได้รับเรื่องการอนุมัติจากการผลักดันของผู้ว่าการแขวงไชยบุรี ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากเจ้าเมืองปากลาย คือ ท่านแสงเดือน ไชยสมบูรณ์ เจ้าเมืองบ่อแดน คือ ท่านสมหวัง อินดวงค์ เจ้าเมืองทุ่งมีไซ คือ พันโท วงศ์แก้ว หลวงสัมพัน และเจ้าเมืองแก่นท้าว คือ ท่านทวงศ์ ทับบัวอ่อน ซึ่งเป็นเมืองสำคัญในแขวงไชยบุรี ประกอบกับการมีความสัมพันธ์อันดีในการสนับสนุนทางด้านวิชาการ และสาธารณสุขจากประเทศไทยผ่านทางจังหวัดอุดรดิตถ์เสมอมา จึงกล่าวได้ว่าทางภาครัฐบาลลาวให้การสนับสนุนการเปิดการค้าถาวรบริเวณช่องกู่เป็นอย่างดี

จะเห็นได้ว่าทางภาครัฐบาลประเทศไทยและภาครัฐบาล สปป.ลาว ต่างได้รับการสนับสนุนจากส่วนท้องถิ่นให้ทำการเปิดการค้าถาวรบริเวณช่องกู่ อำเภอบ้านโกล จังหวัดอุดรดิตถ์เป็นอย่างดี ซึ่งต่างก็รับเรื่องและเข้าสู่กระบวนการอนุมัติให้มีการเปิดการค้าถาวร ณ พื้นที่ดังกล่าวทั้งสิ้น ประกอบกับความพร้อมทางด้านที่ตั้งและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศระหว่าง 2 ประเทศเสมอมาจากการใช้พื้นที่ของช่องกู่เพื่อการเป็นตลาดนัดช่องกู่และด่านประเพณีช่องกู่ เพื่อพัฒนามาสู่การเป็นจุดผ่อนปรนทางการช่องกู่ ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้สูงที่จะได้รับการยกระดับไปสู่การเป็นด่านการค้าถาวรช่องกู่ต่อไป

9) ปริมาณการเข้า – ออกบริเวณด่าน

จากปริมาณการเข้า – ออกของประชาชนทางฝั่งประเทศไทยที่ได้มีการจัดเก็บตั้งแต่ปี 2542-2545 จะเห็นได้ว่ามีปริมาณการเพิ่มของผู้สัญจรผ่านด่าน และปริมาณยานพาหนะที่ผ่านด่านเพิ่มขึ้นทุกปี จากบทที่ 5 จะเห็นได้ว่าอัตราการเพิ่มอย่างต่อเนื่องของผู้สัญจรและยานพาหนะอยู่ในเกณฑ์ที่ดี มีการขยายตัวอย่างสม่ำเสมอ จากเดิมเป็นการเข้าออกในหมู่บ้านขยายไปสู่ระดับตำบล และอำเภอตามลำดับ ซึ่งปัจจุบันมีการเข้าออกของประชาชนจากต่างพื้นที่เข้ามาในสัดส่วนที่มากกว่าประชาชนในพื้นที่ ซึ่งได้แก่ ประชาชนจากจังหวัดพิษณุโลก แพร่ เลย สุโขทัย น่าน พิจิตร นครสวรรค์ อ่างทอง ลำปาง เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2545 ได้รับการสนับสนุนจากทางจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นอย่างมาก จึงส่งผลให้มีการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่มากยิ่งขึ้น ซึ่งได้รับความร่วมมือจากทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดอุดรดิตถ์ หอการค้าจังหวัดอุดรดิตถ์ อำเภอบ้านโกล และอบต.ม่วงเจ็ดต้น ในด้านการประชาสัมพันธ์และการทำเส้นทางเข้าถึงโดยงบประมาณของกรมโยธาธิการ อันจะส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวและการค้าขายบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่มากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้น จึงกล่าวได้ว่า จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกู่มีศักยภาพที่ดีในด้านปริมาณเข้า – ออกบริเวณด่าน เนื่องจากการเข้า – ออก

บริเวณด่านเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นว่า จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดูไม่เพียงแต่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนในจังหวัดอุดรดิตถ์เท่านั้น แต่ทั่วว่าเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อคนในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ

10) ความเหมาะสมเชิงที่ตั้งและคมนาคม

เนื่องจากจังหวัดอุดรดิตถ์เคยเป็นเมืองท่าเหนือเดิม ประกอบกับการมีเส้นทางการคมนาคมที่สะดวก จึงส่งผลให้สามารถที่จะติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ภายในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี มีภูมิประเทศที่ดี กล่าวคือ ที่ตั้งของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดูตั้งอยู่บนที่ราบสูงซึ่งติดต่อกับชายแดนลาวโดยตลอดพื้นที่ด้าน ซึ่งไม่มีภูเขา ภูเขาสูง หรือเทือกเขากั้นขวางระหว่างพรมแดนไทย-ลาวในบริเวณจุดดังกล่าว ประกอบกับไม่มีแนวแม่น้ำโขงที่กั้นขวางเป็นอุปสรรคในการเดินทาง จึงส่งผลให้สามารถที่จะเดินทางเข้า-ออกระหว่างประเทศได้อย่างสะดวก เหมาะแก่การเป็นเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างประเทศและเชื่อมต่อในระดับกลุ่มประเทศต่อไป และเส้นทางในการเชื่อมต่อไปยัง เมืองปากลายซึ่งเป็นเมืองสำคัญใน สปป.ลาว มีระยะทางเพียงช่วง 33 กิโลเมตร (เป็นทางหินคลุก 27 กิโลเมตร และเป็นทางเกี่ยวชนธรรมชาติที่ไม่ได้รับการปรับปรุงอีก 6 กิโลเมตร) โดยเส้นทางต่าง ๆ ทาง สปป.ลาวได้งบประมาณจากประเทศออกเตรเลีย (ADB) ให้การสนับสนุนในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะสามารถที่จะเชื่อมต่อไปยังพื้นที่สำคัญต่าง ๆ ภายใน สปป.ลาว สาธารณรัฐประชาชนจีน เวียดนาม และประเทศไทยด้วยเส้นทางดังต่อไปนี้

กรุงเทพฯ – อุดรดิตถ์	491	กิโลเมตร
อุดรดิตถ์ – ช่องกูดู (อ.บ้านโคก)	162	กิโลเมตร
ช่องกูดู – ปากลาย (แขวงไชยบุรี สปป.ลาว)	33	กิโลเมตร
เมืองปากลาย – เมืองแก่นท้าว	76	กิโลเมตร
ปากลาย – แขวงไชยบุรี	150	กิโลเมตร
แขวงไชยบุรี – หลวงพระบาง	120	กิโลเมตร
หลวงพระบาง – แขวงอุดมไชย	230	กิโลเมตร
แขวงอุดมไชย – บ่อเต็น	100	กิโลเมตร
บ่อเต็น – บ่อหาร(ประเทศจีน)	2	กิโลเมตร
แขวงอุดมไชย – ปากแบ่ง	144	กิโลเมตร
บ่อหาร – เมืองหล้า(ประเทศจีน)	70	กิโลเมตร
เมืองหล้า – เชียงรุ่ง(สิบสองปันนา)	170	กิโลเมตร

เจียงรุ่ง – นครคุนหมิง	700	กิโลเมตร
แขวงอุดมไซ – เดียนเบียนฟู(ประเทศเวียดนาม)	170	กิโลเมตร
เดียนเบียนฟู – นครฮานอย(ประเทศเวียดนาม)	230	กิโลเมตร

จะเห็นได้ว่า เส้นทางดังกล่าวมีศักยภาพในการขนส่งและคมนาคมทางบกเป็นอันมาก ซึ่งจะทำให้เกิดช่องทางทางการแลกเปลี่ยนและการค้าขายที่ดี เมื่อได้รับการพัฒนาต่อไปในอนาคต ซึ่งถือได้ว่าเป็นช่องทางในการขนส่งทางบกที่สำคัญระหว่างประเทศและในระดับกลุ่มประเทศอินโดจีนได้เป็นอย่างดี

11) ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของประเทศกลุ่มอินโดจีน

เมื่อพิจารณาข้อมูลการนำเข้าและส่งออกของสินค้า ในบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู๋ จากบทที่ 5 จะเห็นได้ว่าพื้นที่ดังกล่าวมีศักยภาพในด้านเศรษฐกิจอย่างแท้จริง แม้ว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นการจัดเก็บเพียงแค่ 2 ชั่วโมงทำการ และเป็นช่วงเวลาที่ปริมาณการค้าที่ไม่แน่นอน ประกอบกับเป็นการจัดเก็บเพียงสัปดาห์และ 1 ครั้งเท่านั้น คือวันเสาร์ เนื่องด้วยปัญหาจากการไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำพื้นที่ในการจัดเก็บข้อมูล

จะเห็นได้ว่า จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู๋เป็นจุดแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประเทศไทย-สปป.ลาว และกลุ่มประเทศอินโดจีน ซึ่งพิจารณาได้จากสินค้าที่ชาวลาวนำเข้ามาค้าขายในบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู๋ จะเป็นสินค้าที่มาจากสาธารณรัฐประชาชนจีนทางตอนใต้ ได้แก่ ไวน์ และสุรา ประเทศเวียดนาม ได้แก่ บุหรี่ และยาเส้น และจากสปป.ลาวเอง ได้แก่ สุรา เบียร์ ของป่า พืชผลทางการเกษตร สมุนไพร และเศษเหล็ก เป็นต้น ซึ่งเมื่อพิจารณาทางด้านราคาของสินค้าเมื่อเปรียบเทียบกับบริเวณด่านการค้าชายแดนอื่น ๆ ในประเทศไทย จะเห็นได้ว่า สินค้านำเข้าต่าง ๆ จะมีราคาแพงกว่าบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู๋ สามารถที่จะสะท้อนได้ว่าพื้นที่บริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู๋มีศักยภาพทางการแลกเปลี่ยนสูง รวมถึงเป็นจุดการค้าเสรีสำหรับชาวลาว เนื่องจากชาวลาวสามารถที่จะนำสินค้าเข้ามาในพื้นที่เท่าใดก็ได้ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอื่น ๆ นอกจากค่าขนส่งเพียงอย่างเดียว แต่ชาวไทยที่ขายสินค้าบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู๋ จะเสียค่าเช่าที่เพียง 20 บาทต่อครั้งเท่านั้น โดยสินค้าที่นำมาขายในพื้นที่จะนำมาในปริมาณเท่าใดก็ได้ หากสินค้าเหล่านั้นจำหน่ายไม่หมดก็จะมีตลาดในตัวเมืองบ้านโคกเป็นจุดรองรับ ซึ่งอยู่ห่างเพียง 15 กิโลเมตร และสามารถที่จะเข้าถึงได้สะดวก เนื่องจากเส้นทางเข้าถึงเป็นถนนลาดยางอย่างดี

12) โครงการที่เชื่อมโยงกับชุมชนเมือง

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะโครงการที่เกิดขึ้นบริเวณใกล้เคียงกับจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องทางภายในประเทศไทย จะเห็นได้ว่าบริเวณที่ตั้งของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องทางอยู่ห่างจากตัว อปต.ม่วงเจ็ดต้นเพียง 2 กิโลเมตร อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านโคกเพียง 15 กิโลเมตร ซึ่งในตัวเมืองมีโรงพยาบาลบ้านโคก ตลาดสดประจำเมืองขนาดใหญ่ วัด เมื่อเปรียบเทียบกับด่านการค้าบริเวณใกล้เคียง ได้แก่ ด่านการค้าห้วยโก๋น จังหวัดน่าน ซึ่งจะอยู่ห่างจากตัวเมืองเฉลิมพระเกียรติไม่น้อยกว่า 30 กิโลเมตร และเส้นทางในการเข้าถึงเป็นแนวเขาโดยตลอด จึงส่งผลให้เดินทางลำบากและระยะทางไกล ต้องใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 3 ชั่วโมง แต่ทว่าสำหรับจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องทาง ใช้เวลาเดินทางประมาณ 15-20 นาทีเท่านั้น

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะโครงการที่เกิดขึ้นบริเวณใกล้เคียงกับจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องทางใน สปป.ลาว จะเห็นได้ว่าบริเวณที่ตั้งของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องทางอยู่ห่างจากตัวเมืองปากลายเพียง 33 กิโลเมตร เส้นทางที่เข้าถึงพื้นที่ปากลายมีอุปสรรคเพียง 6 กิโลเมตรแรกจากตัวจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องทาง ส่วนเส้นทางที่เหลือ คือ 27 กิโลเมตรเป็นเส้นทางหินคลุก ระยะเวลาในการเดินทางรวมประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งอุปสรรคในช่วง 6 กิโลเมตรแรก ต้องเสียเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง หากใช้รถยนต์ Off-Road เดินทางจะใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมงถึงตัวเมืองปากลาย เมืองปากลายเป็นเมืองท่าเรือขนาดใหญ่สำหรับขนถ่ายสินค้า ส่วนเส้นทางที่เป็นอุปสรรคที่เป็นเส้นทางธรรมชาติเพียง 6 กิโลเมตร จากการประชุมระหว่างจังหวัดอุดรดิษฐ์ และเจ้าแขวง ไชยบุรี เมื่อเดือนธันวาคม 2545 ได้ข้อสรุปว่า ทางเมืองไชยบุรีจะดำเนินการปรับปรุงเส้นทาง ดังกล่าว โดยด่วน ซึ่งโครงการดังกล่าวได้เข้าสู่ภาครัฐบาลของ สปป.ลาวแล้ว

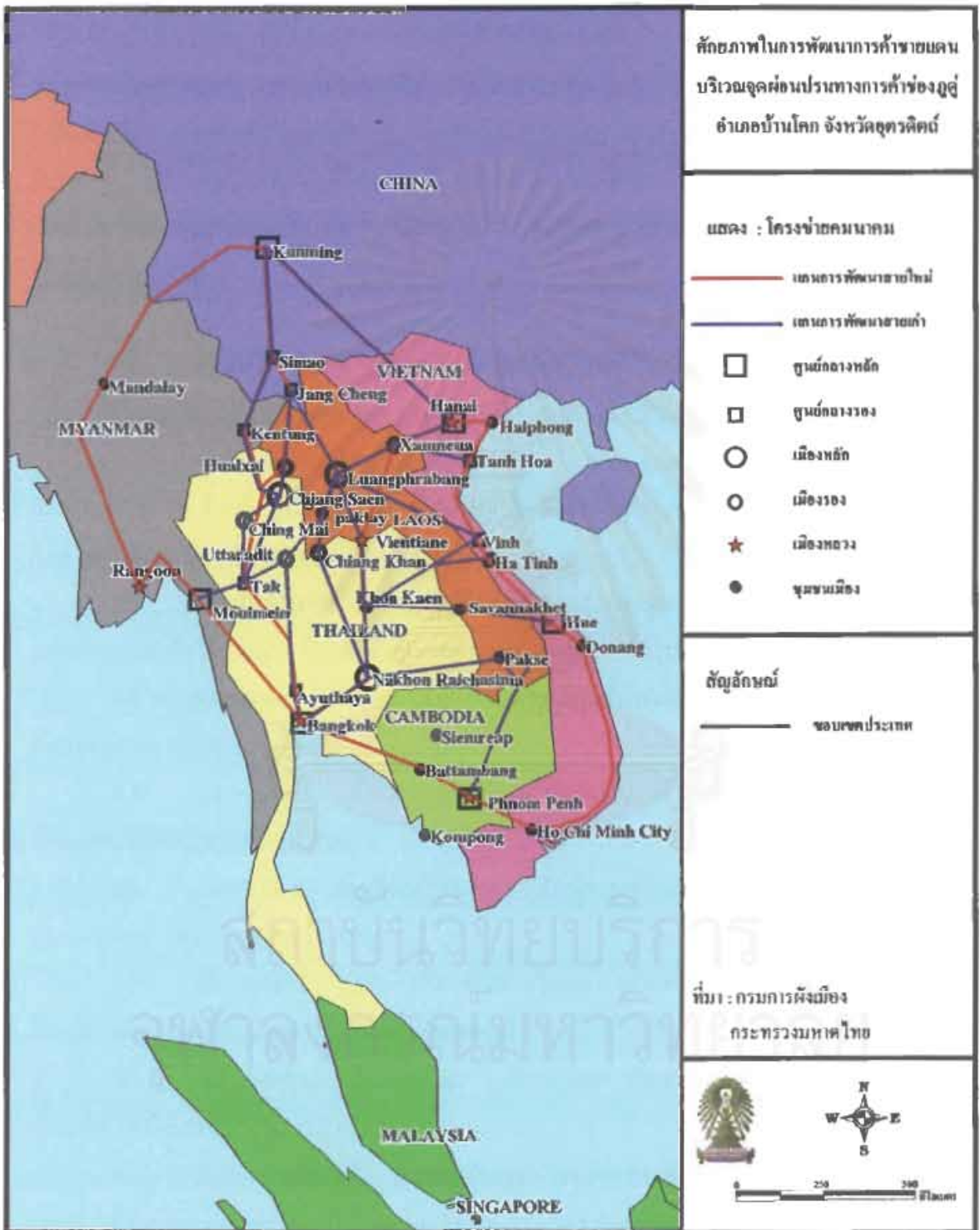
จะเห็นได้ว่า จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องทางมีศักยภาพในด้านการเชื่อมต่อกับชุมชนเมืองทั้งด้านประเทศไทยและ สปป.ลาวเป็นอย่างดี ซึ่งการเชื่อมต่อกับชุมชนเมืองแสดงให้เห็นถึงการเข้าถึงที่สะดวก สิ่งนี้เองที่ถือได้ว่าเป็นตัวชี้วัดที่แสดงให้เห็นถึงจุดการให้บริการทั้งทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่จะได้รับ จึงส่งผลให้พื้นที่ดังกล่าวมีความเหมาะสมอย่างยิ่งต่อการเป็นศูนย์กลางการค้าและการบริการระหว่างประเทศไทย-สปป.ลาว

13) ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพื้นที่และความสำคัญของพื้นที่ในอดีต

เมื่อพิจารณาทางด้านประวัติศาสตร์ของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดุ่ จะเห็นได้ว่า จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดุ่ เดิมเป็นเส้นทางผ่านแดนไปมาหาสู่กันระหว่างประเทศไทยและ สปป.ลาว โดยหลักฐานอ้างอิงพบว่าเส้นทางดังกล่าวเป็นเส้นทางเกวียนโบราณ ใช้ในการไปมาหาสู่ระหว่างอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาและอาณาจักรล้านช้าง โดยแนวเส้นทางที่สำคัญดังกล่าวคือ เส้นทางที่ผ่านช่องกูดุ่ ซึ่งกล่าวได้ว่าจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดุ่มีความสำคัญในด้านการเป็นเส้นทางเดินทางระหว่างอาณาจักรต่ออาณาจักร หรือประเทศต่อประเทศมาช้านาน โดยเส้นทางหลักนี้เชื่อมโยงระหว่างเมืองพิชัย ซึ่งเป็นหัวเมืองชั้นตรี กับเมืองปากลาย ซึ่งเมืองพิชัยถือเป็นเมืองหน้าด่านของกรุงศรีอยุธยา ที่มีพื้นที่ติดต่อกับอาณาจักรล้านนา และอาณาจักรล้านช้าง เมืองปากลายถือเป็นเมืองท่าเรือสำคัญตั้งแต่ในอดีต กล่าวคือ เป็นท่าเรือขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ในสมัยราชวงศ์หมิง อาณาจักรสิบสองปันนา (ชาวไต) และประเทศทางแถบยุโรป โดยช่องกูดุ่ถือเป็นจุดผ่านแดนและเป็นตลาดกลางการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประชาชนของแต่ละพื้นที่

จวบจนปัจจุบัน จากการวิวัฒนาการค้าชายแดนจากจุดแลกเปลี่ยนสินค้ามาสู่การเป็นตลาด พัฒนาเป็นตลาดนัดตามวันเทศกาล (วันสี่ล) ได้รับการยกระดับเป็นด่านประเพณี และท้ายที่สุดก็ได้รับการประกาศเป็นจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดุ่ ซึ่งถือได้ว่ามีประวัติศาสตร์การค้าของพื้นที่ชายแดนที่ยาวนาน และยังคงรักษาเอกลักษณ์และพัฒนาไปสู่การเป็นด่านการค้าที่มั่นคงมากยิ่งขึ้น โดยมีปัจจัยที่สนับสนุน คือ ลักษณะสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนบริเวณช่องกูดุ่ทั้งฝั่งไทยและ สปป.ลาว มีความคล้ายคลึงกันทางด้าน ภาษาพูด แนวคิด ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนเชื้อสายเผ่าพันธุ์ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันจนไม่สามารถที่จะแยกกันออก รวมถึงความสัมพันธ์ของประชาชนในพื้นที่ที่อยู่กับอย่างเป็นที่พี่น้องกันด้วยดี สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือในด้านองค์ความรู้ทางวิชาการ และสาธารณสุขที่ประชาชนฝั่ง สปป.ลาว ยังคงขาดแคลนอยู่ การประสานสัมพันธ์ระหว่างผู้นำชุมชนและส่วนราชการ คือ การจัดงานประเพณีร่วมกันระหว่างนายอำเภอบ้านโคก ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรดิษฐ์ หน่วยงานราชการในจังหวัดอุดรดิษฐ์ หอการค้าจังหวัดอุดรดิษฐ์ กับท่านเจ้าแขวงไชยบุรี และเจ้าเมืองปากลาย ทุ่งมีไช บ่อแดน และแก่นท้าว ด้วยดีเสมอมา

แผนที่ 6-2 โครงข่ายคมนาคมขนส่งทางบกสายเก่า และสายใหม่

14) ความสำคัญของโครงข่ายที่เชื่อมโยงภายในประเทศและระหว่างประเทศ

เมื่อพิจารณาถึงเส้นทางโครงข่ายคมนาคมที่เชื่อมโยงในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการเข้าถึงจังหวัดอุดรดิตถ์สามารถที่จะเข้าถึงได้ด้วยรถยนต์และรถไฟ ส่วนการเข้าถึงจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกุดู่ สามารถที่จะเข้าถึงได้ด้วยทางรถยนต์เท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม เส้นทางโครงข่ายในการเข้าถึงพื้นที่ของช่องกุดู่ ถือได้ว่ามีความสะดวกสบายเป็นอันมาก เนื่องจากได้รับการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีโครงการพัฒนาในกลุ่มอนุภาคแม่น้ำโขง 6 ประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบคมนาคมขนส่ง คือ ไทย ลาว กัมพูชา พม่า และจีนตอนใต้ ซึ่งเสนอเส้นทางถนนทั้งสิ้น 10 สายดังนี้

R1 กรุงเทพฯ – เมืองพนมเปญ – เมืองโฮจิมินห์ซิตี้ – ว่างตา เส้นทางดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้วในปี 2549 โดยได้งบประมาณจาก ADB และรัฐบาลประเทศญี่ปุ่น

R2 เมืองเมะละแหม่ง – เมืองดานัง (East – West Corridor) เส้นทางดังกล่าวจะแล้วเสร็จในปี 2547 ซึ่งเส้นทางจากเมืองเมะละแหม่งไปยังจังหวัดขอนแก่นได้เสร็จสิ้นแล้วในปัจจุบัน โดยได้งบประมาณจาก JBIC

R3 จังหวัดเชียงราย – นครคุนหมิง (ผ่านลาว 1 แนว และผ่านพม่า 1 แนว) เส้นทางดังกล่าวจะแล้วเสร็จในปี 2550 โดยดำเนินการสร้างในปี 2546 โดยได้งบประมาณจาก ADB และ PRC

R4 นครคุนหมิง – เมืองลาเซียง (จีน – พม่า) เส้นทางดังกล่าวจะแล้วเสร็จในปี 2548 โดยได้งบประมาณจาก ADB

R5 นครคุนหมิง – เมืองฮานอย (จีน – เวียดนาม) เส้นทางดังกล่าวจะแล้วเสร็จในปี 2549 โดยได้งบประมาณจาก ADB

R6 เมืองปากเซ – เมืองสีหนุวิลล์ (ลาว – กัมพูชา) เส้นทางดังกล่าวได้ทำการสร้างเสร็จสิ้นแล้ว โดยใช้งบประมาณจาก ADB

R7 เมืองลาเซียง – เมืองย่างกุ้ง (เส้นทางในพม่า) เส้นทางดังกล่าวได้ทำการสร้างเสร็จสิ้นแล้ว โดยได้งบประมาณจากรัฐบาลประเทศพม่า

R8 เมืองเชียงรุ่ง – เมืองอุคมไซ – เมืองฮานอย เส้นทางดังกล่าวได้ทำการสร้างเสร็จสิ้นแล้ว โดยได้งบประมาณจาก ADB

R9 สปป.ลาวตอนใต้ – ประเทศกัมพูชา (ตะวันออกเฉียงเหนือ) – ประเทศเวียดนาม เส้นทางดังกล่าวจะแล้วเสร็จในปี 2549 โดยได้งบประมาณจาก ADB และรัฐบาลประเทศเวียดนาม

เมื่อพิจารณาถึงโครงข่ายระบบคมนาคมขนส่งทางบกระหว่างประเทศ ในกลุ่ม
ลุ่มแม่น้ำโขงแล้วจะเห็นได้ว่า เส้นทางที่มีอิทธิพลในการสนับสนุนการค้าของจุดผ่อนปรนทาง
การค้าช่องกูดู่ คือ R2 ซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อการสนับสนุนการเดินทาง ภายในประเทศไทย คือ
จังหวัดตาก สุโขทัย พิษณุโลก ขอนแก่น มุกดาหาร ซึ่งจังหวัดสุโขทัย และพิษณุโลกมีโครงข่ายที่
สามารถเข้าถึงจังหวัดอุตรดิตถ์ได้อย่างสะดวก กล่าวคือ สุโขทัยห่างจากตัวเมืองอุตรดิตถ์เพียง 100
กิโลเมตรเท่านั้น และเส้นทางที่ผ่านเข้าถึงตัวเมืองอุตรดิตถ์ที่มีอยู่แล้วในประเทศไทย คือ จาก
จังหวัดเชียงใหม่มายังกรุงเทพฯ ซึ่งเส้นทางทั้ง 2 จะส่งผลให้จังหวัดอุตรดิตถ์มีศักยภาพทางด้าน
คมนาคมขนส่งทางบก รวมถึงศักยภาพในการเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างสะดวก ซึ่งจะส่งผลให้การเข้าถึง
จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู่มีความสะดวกสบายด้วยเช่นกัน ประกอบกับแนวโน้มจากพัฒนา
เส้นทางคมนาคมขนส่งทางบกเส้น R2 จะส่งผลให้จังหวัดพิษณุโลกเป็นที่แยกอินโดจีนในแนว
ตะวันออกและตะวันตก ซึ่งจังหวัดอุตรดิตถ์จะได้รับประโยชน์เป็นอันมากจากการพัฒนาดังกล่าว
เนื่องจากจังหวัดอุตรดิตถ์อยู่ติดกับจังหวัดพิษณุโลก และสามารถที่จะเข้าถึงได้ด้วยเส้นทางหลวง
แผ่นดินสาย 11 อันถือได้ว่าเส้นทางคมนาคมขนส่งภายในประเทศของจังหวัดอุตรดิตถ์มีความ
สมบูรณ์เป็นอันมากทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ส่วนเส้นทางที่สนับสนุนต่อการเชื่อมต่อกับ
จังหวัดอุตรดิตถ์ไปยังประเทศเวียดนามที่เมืองฮานอยและเมืองเดียนเบียนฟู สาธารณรัฐประชาชน
จีนที่เมืองเซียงรุ่ง (สิบสองปันนา) ได้แก่ เส้น R8 ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้โครงข่ายคมนาคม
ขนส่งทางบกดังกล่าวมีความสมบูรณ์เป็นอันมาก ทั้งนี้โครงการดังกล่าวได้รับเงินสนับสนุนจาก
ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank หรือ ADB) ในการสำรองเงินล่วงหน้า เพื่อการ
พัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งทางบก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 6.2 ค่าคะแนนของปัจจัยการพิจารณาการศักยภาพของจุดผ่อนปรนทางการค้าของภาค

ลำดับ	ปัจจัย	ค่าคะแนน
1	ปริมาณมูลค่าการค้าระหว่างประเทศ	3
2	ชุมชนอาศัยอยู่บริเวณที่ตั้งด่าน	5
3	ประชาชนทั้ง 2 ประเทศเห็นชอบในการเปิดด่าน	5
4	ความมั่นคงและความปลอดภัยระหว่างประเทศ	5
5	ได้รับความเห็นชอบจากราชการส่วนท้องถิ่น	5
6	ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทย	5
7	ได้รับความเห็นชอบของรัฐบาลทั้ง 2 ประเทศ	5
8	ปริมาณการเข้า – ออกบริเวณด่าน	3
9	ความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ	3
10	ที่ตั้งและคมนาคม	4
11	ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของประเทศกลุ่มอินโดจีน	4
12	โครงข่ายที่เชื่อมโยงกับชุมชนเมือง	4
13	ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพื้นที่	5
14	โครงข่ายที่เชื่อมโยงภายในประเทศและระหว่างประเทศ	5
	ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมในการเปิดด่านการค้าถาวร	4.36

หมายเหตุ : ค่าคะแนน 5 หมายถึง มีศักยภาพมากที่สุด

ค่าคะแนน 4 หมายถึง มีศักยภาพมาก

ค่าคะแนน 3 หมายถึง มีศักยภาพปานกลาง

ค่าคะแนน 2 หมายถึง มีศักยภาพน้อย

ค่าคะแนน 1 หมายถึง มีศักยภาพน้อยที่สุด

โดยภาพรวมจากการวิเคราะห์ถึง ศักยภาพทางการค้าของจุดผ่อนปรนทางการค้าของภาค พบว่า ความพร้อมทางด้านปัจจัยที่พระราชบัญญัติการค้าชายแดนกำหนดไว้ รวมถึงความพยายามที่จะลดปัญหาในส่วนความไม่พร้อมของพื้นที่เพียงประการเดียว คือ ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ที่จะคลี่คลายลงในอนาคต เนื่องจากการได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐบาลไทยและ สปป.ลาว รวมถึงหน่วยงานท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็น อบต. ม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี ในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในพื้นที่ รวมถึงจังหวัดใกล้เคียงและประชาชนชาวลาว ในการพยายามที่จะผลักดันให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นด่าน

การค้าถาวร เพื่อที่ทำการค้าขายอย่างเสรีมากยิ่งขึ้น เป็นตัวส่งเสริมในการเพิ่มศักยภาพของจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกุ่มมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาดังกล่าวจำเป็นต้องพัฒนาทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของพื้นที่ศึกษา และรวมถึงพื้นที่บริเวณใกล้เคียงพร้อมกัน ซึ่งส่วนต่อไปจะเป็นการเสนอถึงแนวทางการพัฒนาพื้นที่ในระดับต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน คือ

- 1) ชุมชนและตำบล
- 2) ส่งเสริมความร่วมมือระดับท้องถิ่น กับประเทศเพื่อนบ้าน
- 3) ข้อเสนอแนะการพัฒนาเชิงนโยบาย

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาพื้นที่

ก. ชุมชนและตำบล

1) การส่งเสริมและสนับสนุนการเพิ่มพูน ศักยภาพและความสามารถของคนและชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ตามแนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง โดยการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด และพอเพียง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพิ่มช่องทางการประกอบอาชีพให้กับประชาชนในท้องถิ่น เพื่อที่จะยกระดับสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ตามแนวพระราชดำริ

2) การส่งเสริมการศึกษาแก่ประชาชนและชุมชนชายแดนให้มีโอกาสในการสร้างงาน สร้างอาชีพ พร้อมทั้งให้ข้อมูลข่าวสารในด้านการพัฒนาอาชีพและการตลาดอย่างต่อเนื่อง ให้มีการศึกษาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างท้องถิ่นของประเทศไทย-ลาวอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่ติดกับชายแดนไทย-ลาว ประชากรในพื้นที่มีความสนิทชิดเชื้อในด้านเชื้อชาติและความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี จึงควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนและศึกษาร่วมกัน ทำให้เกิดความปรองดองระหว่างพื้นที่และประเทศมากยิ่งขึ้น

3) การสนับสนุนการเสริมสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ในรูปแบบประชามคมท้องถิ่น โดยให้ความรู้ฝึกอบรมเรื่องการรวมกลุ่มการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งเป็นการทำให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นตั้งแต่ระดับพื้นฐาน

และสามารถที่จะรับเอาแนวทางการพัฒนาต่าง ๆ ที่ภาครัฐเสนอแนะ มาปรับใช้กับท้องถิ่นของตนเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้ความสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ เข้าใจสิทธิและอำนาจที่ตนเองมีอยู่ อันจะทำให้พิจารณาปัญหาด้วยรากฐานแห่งความเข้าใจปัญหาอย่างแท้จริง ทำให้เกิดการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง และตรงประเด็นตามแนวทางและนโยบายที่รัฐได้เสนอแนะได้อย่างเหมาะสม

4) การส่งเสริมและพัฒนาผู้นำชุมชน เพื่อเป็นแกนนำในการสร้างเครือข่ายไปยังชุมชนอื่น ๆ เพื่อที่จะเป็นพื้นฐานต่อการกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่นต่อไปในอนาคต มีระบบตัวแทนในการที่จะนำเสนอทุกข์และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้ภาครัฐเข้าใจถึงสภาพการพัฒนาและปัญหาของแต่ละท้องถิ่น เพื่อจัดสร้างแผนการพัฒนาให้เกิดความครอบคลุมและเหมาะสมกับทุกท้องถิ่นให้มากที่สุด

5) การวางผังการใช้พื้นที่จุดผ่อนปรนทางการค้าชองกูดู่ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้เอื้อต่อสภาพการค้าและบริการที่จำเป็น รวมถึงการควบคุมดูแลสิ่งแวดล้อมบริเวณจุดผ่านแดน เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายต่อระบบการค้าภายในบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าให้มากที่สุด รวมถึงเป็นการสร้างระบบระเบียบในการค้าขายสินค้าให้เกิดความเรียบร้อย อันได้แก่ ระบบการคมนาคมขนส่งภายในตัวจุดผ่อนปรน ระบบไฟฟ้า ประปา สุขา ที่แฉะพัก การเดินรถประจำทาง เป็นต้น

ข. ส่งเสริมความร่วมมือระดับท้องถิ่น กับประเทศเพื่อนบ้าน

1) การจัดระเบียบผู้ประกอบการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน ให้มีความรู้ เข้าใจ กฎระเบียบ แนวทาง ปฏิบัติในเรื่องการค้าชายแดนไทยกับ ประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในกฎและข้อบังคับที่ตรงกัน เพื่อไม่ให้เกิดการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งอาจจะเป็นชนวนปัญหาระหว่างประเทศต่อไปได้ในอนาคต

2) การส่งเสริมภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วม ลงทุน เพื่อจัดตั้งหรือขยายสถานบริการ ด้านการรักษาพยาบาลการจัดตั้งสถาบัน การเรียน การสอน เพื่อรองรับผู้ใช้บริการในพื้นที่ และจากประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสนับสนุนต่อสภาพบรรยากาศในการนำซื้อขายให้มีมากยิ่งขึ้น ให้เกิดความสะดวกสบายให้มากยิ่งขึ้น

3) การสนับสนุนวิชาการด้านการศึกษา สาธารณสุข และด้านการเกษตร เพื่อสร้างความร่วมมือระดับท้องถิ่นของทั้งสอง ประเทศ เนื่องจากประเทศไทยยังมีความต้องการเป็นอันมากในวิชาการด้านการศึกษา สาธารณสุข และด้านการเกษตร เพื่อสร้างสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศให้เกิดความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น ในฐานะคู่ค้าที่เอื้อประโยชน์แก่กัน ไม่ใช่ฐานะคู่ค้าที่หวังประโยชน์ต่อกัน

4) การประสานงานกับประเทศเพื่อนบ้าน ในการขยายวงจรกิจกรรมท่องเที่ยว ให้เป็นการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ โดยเสนอให้มีการท่องเที่ยว 3 มรดกโลก โดยเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

จังหวัดกำแพงเพชร - จังหวัดสุโขทัย	77 กิโลเมตร
จังหวัดสุโขทัย - จังหวัดอุตรดิตถ์	100 กิโลเมตร
จังหวัดอุตรดิตถ์ - หลวงพระบาง	465 กิโลเมตร

และส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดอุตรดิตถ์ เช่น เชื่อนสิริกิติ์ วนอุทยานต้นสักใหญ่ อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว และน้ำตกแม่มูล เป็นต้น ซึ่งการท่องเที่ยวดังกล่าวสามารถที่จะผนวกเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงมรดก และการอนุรักษ์ธรรมชาติได้เป็นอย่างดี

5) การส่งเสริมและขยายความร่วมมือด้านการค้าชายแดน โดยการอนุญาตให้มีการสินค้าต่าง ๆ ในปริมาณที่มากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีศักยภาพในด้านการค้าชายแดนและการแลกเปลี่ยนมากยิ่งขึ้น เช่น อนุญาตให้มีการเพิ่มปริมาณการนำเข้าและส่งออกสินค้าประเภท รถไทยแลนด์ประดิสซ์ วัสดุก่อสร้าง สัตว์น้ำ สินค้าอุปโภคและบริโภค แอลกอฮอล์ และผลผลิตทางการเกษตรที่ขาดแคลนในประเทศ เป็นต้น เพื่อให้เกิดความชอบธรรมทางการค้าชายแดนระหว่าง 2 ประเทศมากยิ่งขึ้น

6) การส่งเสริมการแลกเปลี่ยน ประเพณี วัฒนธรรม ระหว่างชุมชนทั้งสอง ประเทศ โดยการประสานความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและเปิดการประชุมสังสรรค์ระหว่างผู้แทน 2 ประเทศอย่างสม่ำเสมอ เพื่อกระชับสัมพันธ์ไมตรีให้เกิดความยั่งยืนและมั่นคง ส่งเสริม

ประโยชน์ทางด้านวิชาการและด้านสาธารณสุขให้แก่ประเทศลาวที่มีความต้องการเป็นอันมาก อันจะส่งผลให้ทั้ง 2 ประเทศมีความเข้าใจในการติดต่อคบค้ากันเป็นอย่างดี

ค. ข้อเสนอแนะการพัฒนาเชิงนโยบาย

1) ภาครัฐควรปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบข้อบังคับให้เอื้อต่อการส่งออกและการนำเข้า โดยเฉพาะสินค้าที่ประเทศไทยผลิตไม่พอกับความต้องการ เช่น ข้าวโพด ถั่วเหลือง นุ่น หวาย และสินค้าที่ประเทศไทยต้องการส่งออก เช่น เครื่องยนต์ วัสดุก่อสร้าง สินค้าอุปโภคบริโภค รถไทยแลนด์ประติษฐ์ ที่ผลิตขึ้นภายในจังหวัดอุดรดิติต์จะได้ส่งออกได้ ซึ่งเป็นการสร้างคลุ่ยการค้าให้กับประเทศไทยได้ในอีกทางหนึ่ง เพราะสินค้ำดังกล่าวเป็นสินค้ำที่ทาง สปป.ลาว มีความต้องการอย่างมาก

2) ภาครัฐควรทำข้อตกลงกับรัฐบาลลาวและจีน ในลักษณะไตรภาคี ให้สามารถทำการขนส่งสินค้ำผ่านแดนไปประเทศที่สาม เพื่อให้ไทยสามารถขนส่งสินค้ำไปยังประเทศจีนได้ ทั้งทางบกและทางน้ำ โดยอาศัยแม่น้ำโขง เนื่องจากปัจจุบันมีการลักลอบการนำสินค้ำต่าง ๆ จากประเทศจีนเข้ามายังประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ประกอบกับสินค้ำดังกล่าวสร้างผลกระทบต่อผู้ประกอบการภายในประเทศเป็นอันมาก เนื่องจากมีราคาที่ถูกกว่าสินค้ำที่ผลิตได้ภายใน ลดปัญหาสินค้ำนอกระบบ และสามารถที่จะควบคุมปริมาณการนำเข้าสินค้ำและราคาสินค้ำดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

3) ภาครัฐควรสร้างสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับรัฐบาล โดยให้ความช่วยเหลือทางด้านการศึกษาวิชาการ ทางด้านสาธารณสุข เป็นต้น และเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนบุคลากรและสร้างสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศให้เกิดความยั่งยืน ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ลดความระแวงซึ่งกันและกัน และเป็นการสร้างความรู้สึกร่วมในการพัฒนาชายแดนระหว่างประเทศให้เป็นพื้นที่การพัฒนาเศรษฐกิจที่ติระหว่างประเทศ

4) ภาครัฐควรให้การส่งเสริมให้มีการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากภาคเกษตร ผลิตและการแปรรูปผลผลิตที่ต่อเนื่องจากภาคเกษตรในพื้นที่จังหวัดอุดรดิติต์ที่มีอยู่ในปริมาณที่มากให้มีมูลค่าเพิ่มมากยิ่งขึ้น เนื่องจากจังหวัดอุดรดิติต์และจังหวัดใกล้เคียงมีผลผลิตทางด้านเกษตรกรรมเป็นจำนวนมากที่จำหน่ายได้ในราคาที่ต่ำ ควรส่งเสริมให้เกิดการแปรรูป

เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในสินค้า อันจะยกระดับสภาพความเป็นอยู่ของประชากรในท้องถิ่นด้วยการ
สร้างงาน สร้างรายได้ในพื้นที่

5) ภาครัฐควรส่งเสริมการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับกลุ่มประเทศเพื่อน
บ้านใกล้เคียง อันได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียง
ใต้ อันได้แก่ ประเทศไทย ประเทศลาว ประเทศเวียดนาม ประเทศพม่า ประเทศกัมพูชา ประเทศ
มาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศบรูไน และประเทศสิงคโปร์ เพื่อให้มี
ความเป็นกลุ่มเศรษฐกิจที่ดีมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะทำให้เกิดอำนาจในการต่อรองในระดับโลกได้เป็น
อย่างดี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กองวิจัยสำนักผังเมือง. รายงานวิจัยเมืองอุดรดิตถ์. สำนักผังเมือง : กรุงเทพฯ. 2521.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. อ.ส.ท. ฉบับพิเศษแนะนำจังหวัดอุดรดิตถ์. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปีที่ 29 ฉบับที่ 2 กันยายน 2531.
- การศาสนา, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. อุดรดิตถ์. กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2534.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกถัมภ์และภูมิปัญญา จังหวัดอุดรดิตถ์. ครูสภาลาดพร้าว : 2543.
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. วิถีโลก. กรุงเทพฯ : เซิร์ควีฟเอ็ดดูเคชัน. 2542.
- คณะรัฐมนตรี, แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8. 2541.
- _____ . แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 9. 2546.
- คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดแพร่ น่าน อุดรดิตถ์ พะเยา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530.
- คณะอนุกรรมการการประสานการวางแผนพัฒนาจังหวัด. คู่มือการจัดแผนพัฒนาจังหวัดและอำเภอ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549). สำนักงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง : กรุงเทพฯ.
- จังหวัดอุดรดิตถ์, สำนักงาน. ทำเนียบส่วนราชการและภาคเอกชนจังหวัดอุดรดิตถ์. อุดรดิตถ์ : สำนักงานจังหวัดอุดรดิตถ์.
- ฉัตรนภา พรหมมา และคณะ. การประเมินสถานภาพองค์ความรู้จังหวัดอุดรดิตถ์, สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์. 2541.
- ฉลอง สุนทรวานิชย์. การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2539.
- ธวัช มกรพงษ์ และคณะ. ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดอุดรดิตถ์. อุดรดิตถ์ : ศาลากลางจังหวัดอุดรดิตถ์, ม.ป.ป.
- นายกรัฐมนตรี, สำนัก. วารสารไทย. ปีที่ 4 ฉบับที่ 13 มกราคม – มีนาคม 2527.
- นเรศ ทิพย์ศ และคณะ. การศึกษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์. อุดรดิตถ์ : วิทยาลัยครูอุดรดิตถ์, 2532.

- บรรพต วาสุกี, ทนงค์ พูนธีระกุล. โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย จังหวัดอุตรดิตถ์. สำนักพัฒนาชุมชนเมือง. การเคหะแห่งชาติ : กรุงเทพฯ. 2542.
- บังกร ปิยะพันธุ์. ประวัติศาสตร์ไทยการปกครอง สังคม เศรษฐกิจและความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ก่อนสมัยสุโขทัยจนถึง พ.ศ. 2475. โอเดียนสโตร์ : กรุงเทพฯ. 2538.
- ประเวศ วะสี. ศ.นพ., ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการดำเนินงานวัฒนธรรมและการพัฒนาชนบท. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ : 2533.
- ทิพวัลย์ ประเสริฐพันธุ์. 65 ปี สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์ 1 สิงหาคม 2544. ตระกูลไทย : พิษณุโลก. 2544.
- ที่ระลึกพิธีเปิดที่ว่าการอำเภอเฉลิมพระเกียรติ. อุตรดิตถ์. 2540.
- ไทยในสมัยสร้างชาติ ที่ระลึกงานฉลองวันชาติ. กรุงเทพฯ. 2484.
- พาณิชย์จังหวัดอุตรดิตถ์, สำนักงาน. ข้อมูลการตลาดจังหวัดอุตรดิตถ์. อุตรดิตถ์ : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุตรดิตถ์, 2538.
- บุพดี เสตพรรณ. ภูมิศาสตร์ประเทศไทย. พิเศษจุฬารพิมพ์ : กรุงเทพฯ. 2542.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 13. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2538.
- วิบูลย์ บูรณารมย์. ตำนานเมืองอุตรดิตถ์. ที่ออฟเซ่ทอาร์ทจำกัด : อุตรดิตถ์. 2540.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. นครหลวงของไทย. เมืองโบราณ : กรุงเทพฯ. 2540.
- ศิริจิต พุ่งหว่า. การวางแผนโครงการพัฒนาการเกษตร. ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ : สงขลา. 2539.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. วิเคราะห์-ดาบน้ำฟ้า. ผาชัยการพิมพ์ แอนด์ซัพพลาย : กรุงเทพฯ.
- สวาท เสนาณรงค์. ภูมิศาสตร์ชาติไทย, 2529.
- สมบัติ สืบสมาน. อุตรดิตถ์. กรุงเทพฯ : ฟิวเจอร์เพรส, 2537.
- สำนักงานจังหวัดอุตรดิตถ์. อุตรดิตถ์ คู่มือนักท่องเที่ยว. นักท่องเที่ยว. ที่ออฟเซ่ทอาร์ทจำกัด : อุตรดิตถ์. 2544.
- สำนักผังเมือง. ผังภาคเหนือ. สำนักผังเมือง : กรุงเทพฯ. 2534.
- สุมิตร ปิติพัฒน์. ความเป็นคนไทย. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง : กรุงเทพฯ. 2544.
- หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นเมืองจังหวัดอุตรดิตถ์ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. สถาปัตยกรรมในเมืองจังหวัดอุตรดิตถ์. ฟันนี่พับลิชชิ่ง : กรุงเทพฯ. 2542.
- หวน พิณรุฬพันธุ์. อุตรดิตถ์ของเรา. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2521.

ภาษาอังกฤษ

Ernst Von Hesse = Wartegy. Siam das Reich des weissen Elefanten. White Lotus : Bangkok.
Thailand, 1986.

Karl Dohring. Saim Land und Dohring. White Lotus : Bangkok. Thailand, 1999.

Luis Weiler. Anfang der Eisenbahn in Thailand. Chalermnit Verlag : Bangkok. Thailand, 1979.

Tony & Barry Buzan. The Mind Mapbook. London. Great Britain, 2000.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์ ผู้ซื้อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่องศักยภาพทางเศรษฐกิจบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู๋ อ.บ้านโคก จ.อุดรดิตถ์
โดย นายวิพล ทรัพย์อำนาจพร

นิสิตปริญญาโท สาขาการวางแผนภาค ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอขอบคุณที่ตอบแบบสัมภาษณ์

กรุณาเลือก / ในช่อง

ข้อ 1 สัญชาติของผู้ซื้อ

- 1.1 ชาวลาว
1.2 ชาวไทย (ระบุ) จังหวัด _____

ข้อ 2 ภูมิลำเนา

- 2.1 สปป.ลาว
2.1.1 เมืองปากลาย
2.1.2 เมืองทุ่งมีไช
2.1.3 เมืองบ่อเตน
2.1.4 เมืองแก่นท้าว
2.2 จังหวัดอุดรดิตถ์ (ระบุ) อำเภอ _____
2.3 นอกจังหวัดอุดรดิตถ์ (ระบุ) _____

ข้อ 3 พฤติกรรมของผู้บริโภค

- 3.1 ซื้อเพื่อบริโภค
3.2 ซื้อเพื่อจำหน่ายต่อ

ข้อ 4 สภาพปัญหาที่พบเห็นในพื้นที่ (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 4.1 ปัญหาในเรื่องการเดินทางมายังพื้นที่
4.2 ปัญหาในด้านการให้บริการด้านสุขาในพื้นที่
4.3 ปัญหาการขาดแคลนไฟฟ้า
4.4 ปัญหาการขาดแคลนน้ำประปา
4.4 ปัญหาอื่น ๆ (ระบุ) _____

ข้อ 5 เห็นชอบต่อการเปิดเป็นจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู๋

- 5.1 มากที่สุด
5.2 มาก
5.3 ปานกลาง
5.4 น้อย
5.5 น้อยที่สุด

แบบสัมภาษณ์ ผู้ค้า

หัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่องศักยภาพทางเศรษฐกิจบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภู่อ.บ้านโคก จ.อุดรดิตถ์
โดย นายวิพล ทรัพย์อำนาจพร

นิสิตปริญญาโท สาขาการวางแผนภาค ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอขอบคุณที่ตอบแบบสัมภาษณ์

กรุณาเลือก / ในช่อง

ข้อ 1 สัญชาติของผู้ซื้อ

1.1 ชาวลาว

1.2 ชาวไทย (ระบุ) จังหวัด _____

ข้อ 2 ภูมิลำเนา

2.1 จังหวัดอุดรดิตถ์ (ระบุ) อำเภอ _____

2.2 นอกจังหวัดอุดรดิตถ์ (ระบุ) _____

ข้อ 3 พฤติกรรมของผู้ค้า

3.1 จำหน่ายเพียงอย่างเดียว

3.2 นำเงินที่ได้จากการจำหน่ายมาซื้อสินค้าเพื่อจำหน่ายต่อในท้องถิ่น

ข้อ 4 ประเภทสินค้าที่นำมาจำหน่าย

4.1 ผลผลิตทางการเกษตร

4.6 สมุนไพร

4.2 สินค้าต่อเนื่องจากเกษตรกรรม

4.7 นูหรี่ ไลน์ สุรา

4.3 เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม

4.8 ของเก่า

4.4 วัสดุก่อสร้าง

4.9 ประมงและปศุสัตว์

4.5 ประมงและปศุสัตว์

4.10 อื่น ๆ (ระบุ) _____

ข้อ 5 แหล่งผลิตของสินค้า

5.1 จากท้องถิ่น

5.2 จากพื้นที่นอกท้องถิ่น (ระบุ) _____

ข้อ 5 สภาพปัญหาที่พบเห็นในพื้นที่ (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

5.1 ปัญหาในเรื่องการเดินทางมายังพื้นที่

5.2 ปัญหาในด้านการให้บริการด้านสุขาในพื้นที่

5.3 ปัญหาการขาดแคลนไฟฟ้า

5.4 ปัญหาการขาดแคลนน้ำประปา

5.5 ปัญหาอื่น ๆ (ระบุ) _____

ข้อ 6 เห็นชอบต่อการเปิดเป็นจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภู่อ

6.1 มากที่สุด

6.2 มาก

6.3 ปานกลาง

6.4 น้อย

6.5 น้อยที่สุด

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายวิพล ทรัพย์อำนาจพร เกิดที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในปีการศึกษา 2542 และเข้ารับการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการวางแผนภาค ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2543 เคยได้คัดเลือกเป็นเยาวชนดีเด่นในงานวันเด็กแห่งชาติ ในปี 2539 และได้รับทุนภูมิพลในปี พ.ศ. 2542 ปัจจุบันเป็นอาจารย์พิเศษ วิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย